

การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ
ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

นายประทีป ไชยเมือง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ
ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

นายประทีป ไชยเมือง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผลงานทางวิชาการ
เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญ
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัย นายประทีป ไชยเมือง

ปีที่วิจัย ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ 4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 40 คน 2) สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และตรวจสอบความตรงของรูปแบบ โดยการจัดประชาพิจารณ์ (Public Hearing) จากผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 86 คน 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยการจัดประชุมสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบและเก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 149 คน และ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนรวมจำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า สภาพปัญหาภายในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีความตระหนักและมีความพยายามในการจัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม กำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบ การดำเนินงาน บริหารจัดการ ติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา แต่ยังมีขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ในบางขั้นตอน บางกิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการและการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย นั่นคือ คุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน อันเกิดจากการวางระบบการดำเนินงานในสถานศึกษาที่

สอดคล้องกับสภาพและปัญหา รวมถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนา จึงควรมีการเสริมสร้างความตระหนักและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนให้ครอบคลุมบุคลากรทุกกลุ่มเป้าหมายและเน้นให้สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาจนกลายเป็นวัฒนธรรมคุณภาพ และจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในด้านสภาพการบริหารของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สภาพการบริหารใช้การบริหารตามระบอบราชการของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด แบ่งการบริหารงานเป็น 4 กลุ่มงานใหญ่ ตามรูปแบบการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากเน้นการบริหารตามระบอบราชการ และสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และผู้อำนวยการโรงเรียน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร การทำงานเป็นการรับคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่ง ทำให้ขาดพลวัตในการทำงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งไม่ได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย และวิธีการในการดำเนินงาน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ในด้านสภาพปัญหาของนักเรียนมีปัญหา คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะคะแนนการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมและไม่เกิดประโยชน์ 3) พฤติกรรมด้านซู้สาว 4) การติดเกม 5) ขาดความรับผิดชอบด้านการเรียน และ 6) การใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์

2. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) กระบวนการจัดการความรู้ 3) การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน 4) แนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ 5) เป้าหมายความสำเร็จ มีความตรงและความเหมาะสมระดับมาก

3. ผลการทดลองการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า

3.1 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใน องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.4 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใน องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.5 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 5 เป้าหมาย

ความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติพบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

4.1 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เมื่อได้นำผลต่างทางด้านทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 รวมกันในปีที่มีการทดลองใช้รูปแบบ กับปีที่มีการนำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วไปใช้งานจริงส่งผลให้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนตามประเด็นที่พิจารณาเพิ่มขึ้นอยู่ร้อยละ 6.21

4.2 คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนกำหนดเป้าหมาย ร้อยละของนักเรียนต้องได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกรดเฉลี่ย (GPA) ร้อยละ 65 เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ พบว่าโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกรดเฉลี่ย (GPA) สูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทั้งหมด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ในปีการศึกษา 2560 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2561 พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินสูงกว่าค่าเป้าหมายของโรงเรียนกำหนด และมีค่าร้อยละของนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกข้อ และในปีการศึกษา 2561 โรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีผลการประเมิน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับยอดเยี่ยม และด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) เมื่อนำผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยกับค่าเป้าหมายของปีการศึกษา 2560 กับปีการศึกษา 2561 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของปีการศึกษา 2561 เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดสูงกว่าของปีการศึกษา 2560 ทุกรายวิชา ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าจำนวน 3 รายวิชา คือวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาภาษาต่างประเทศ

4.3 ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

4.3.1 ด้านผู้เรียน มีผลงานและรางวัลที่ภาคภูมิใจ รวมทั้งสิ้น 109 รางวัล แบ่งออกเป็นรางวัลและผลงานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียนระดับภาค จำนวน 4 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญทอง จำนวน 28 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญเงิน จำนวน 34 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญทองแดง จำนวน 24 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประเภทเข้าร่วมการแข่งขัน จำนวน 19 รางวัล

4.3.2 ด้านครู พบว่า ในปีการศึกษา 2561 บุคลากรของโรงเรียนได้รับรางวัลหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจำนวน 5 ประเภท คือ 1) โครงการ “ปียชนน์ คนการศึกษา” ประจำปี 2561 จำนวน 3 คน 2) รางวัลแม่ตัวอย่าง ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 คน 3) เกียรติบัตรผู้มีคุณูปการในการจัดการศึกษา และการสอธรรมสนามหลวง จำนวน 1 คน 4) โครงการครูดีไม่มีอบายมุข (ปีที่ 8) จำนวน 40 คน 5) ครูผู้ฝึกสอนให้นักเรียนได้รับรางวัลศิลปหัตถกรรม ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 68 จำนวน 104 คน

4.3.3 ด้านโรงเรียน พบว่า ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับรางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติ ได้แก่ ได้รับการประเมินในโครงการบริหารจัดการระบบคุณภาพและได้รางวัลคุณภาพ ในระดับ ScQA จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2560 รางวัล IQA AWARD ประจำปี 2561 “ระดับดีเด่น” ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่รางวัลสถานศึกษาที่มีระบบและกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพระดับดีเด่น ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับโล่ประทานรางวัล “Energy Mind Award 2016 และ 2017” อีกทั้งในปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ พ.ศ. 2559 – 2563 ได้ระดับคุณภาพ “ดีเยี่ยม” ทั้งสามด้าน แสดงให้เห็นว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 นั้นประสบผลสำเร็จ

4.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในภาพรวม พบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ครูมีการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียนตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนำผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนากิจการดำเนินงาน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ประกาศคุณูปการ

รายงานการวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สำเร็จลงได้ด้วยความสำเร็จจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร สัจจะเหตุทัย ดร.สหชัย สาสวน และนางสาวสิริลักษณ์ วงศ์เพชร ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิกร สุมาลี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ ดร.วิรัช ชาญ นายสมโภชน์ หลักฐาน และนายวีรศักดิ์ ศรีสังข์

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงของรูปแบบ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช รองศาสตราจารย์ ดร.อัคพงษ์ สุขมาตย์ ว่าที่ร้อยตรีบรรจง มุลตรีแก้ว รองศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์ ศรีสันต์ และนายสมหวัง สมานรักษ์ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร สัจจะเหตุทัย ดร.รัตติมา พานิชอนุรักษ์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ทวีศักดิ์ ยศถา นายฉิมฉัตร พิบูลวิทิตารัง และนางรวีสา สมานรักษ์ และขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สมคิด พรหมจ้อย ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยให้ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนผู้ที่ไม่อาจกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะแนวคิดอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานและการเขียนรายงานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบคุณข้าราชการครูและบุคลากรของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้เครื่องมือ โดยได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ทุกท่าน และขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินงานทุกขั้นตอน คุณค่าที่ได้รับจากรายงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมถึงผู้มีพระคุณต่อการพัฒนาทางการศึกษาและผู้ที่ได้ร่วมกันก่อตั้งและพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาตราบจนถึงปัจจุบันตลอดจนบุคลากรทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ประทีป ไชยเมือง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
ประกาศศุณูปการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพัฒนารูปแบบ.....	13
แนวคิดการบริหารเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา.....	16
แนวคิดการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ.....	88
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	108
สภาพการบริหารงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	114
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	117
กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	126
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	127
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	128
ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	130
ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	133
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	137

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
สัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	144
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป.....	144
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	145
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	153
ตอนที่ 4 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	188
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	231
สรุปผลการวิจัย.....	233
อภิปรายผล.....	246
ข้อเสนอแนะ.....	251
บรรณานุกรม.....	253
ภาคผนวก.....	273
ภาคผนวก ก รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	274
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	310
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	334
ภาคผนวก ง คุณภาพของเครื่องมือใช้ในการวิจัย.....	340
ภาคผนวก จ แบบรายงานด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานจำนวนนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ปีการศึกษา 2560 และ 2561 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (ปพ3: บ) และ (ปพ3: พ) ปีการศึกษา 2560 และ 2561	351
ภาคผนวก ฉ เอกสารการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและแบบตอบรับการ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ	397
ภาคผนวก ช ข้อมูลผลงานและรางวัลความภาคภูมิใจ ปีการศึกษา 2560 ข้อมูลผลงานและรางวัลความภาคภูมิใจ ปีการศึกษา 2561 แบบสรุปข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่อง เชิดชูเกียรติจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน ปีการศึกษา 2560 และ 2561	420
ภาคผนวก ซ ประวัติย่อผู้วิจัย.....	456

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความถี่และร้อยละของสภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	144
2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบ โดยภาพรวม ในระยะทดลองใช้.....	193
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ ในระยะทดลองใช้.....	194
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ในระยะทดลองใช้.....	195
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ในระยะทดลองใช้.....	196
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ในระยะทดลองใช้.....	198
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ในระยะทดลองใช้.....	200
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ในระยะทดลองใช้.....	203

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ในระยะทดลองใช้.....	205
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบ โดยภาพรวม.....	211
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ.....	212
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้.....	213
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน.....	214
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน.....	216
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน.....	218
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ.....	221

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน.....	223
18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในภาพรวม.....	229
19	การตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับองค์ประกอบที่ 1-4) โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	341
20	แสดงผลการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับองค์ประกอบที่ 5) โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	343
21	ผลการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	345

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ.....	14
2	ระดับความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม	20
3	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 1.....	21
4	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 2.....	21
5	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	31
6	รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัวส.....	35
7	การนำวงจรเดมมิง (Demming circle) มาใช้ในการดำเนินการนิเทศการศึกษา	54
8	กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE.....	56
9	แผนภูมิขั้นตอนการสอนตามกระบวนการกัลยาณมิตร.....	59
10	วัฒนธรรมความรู้มีองค์ประกอบ 5 ประการ.....	60
11	กัลยาณมิตรนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.....	61
12	กระบวนการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพของสังคม.....	63
13	แสดงความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning: PhBL).....	79
14	กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	89
15	กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	126
16	ขั้นตอนดำเนินการวิจัยการรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	127
17	ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	155
18	รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔.....	157

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 ที่ให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 13 - 32) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

การบริหารและจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องอาศัยความเข้าใจ ความร่วมมือของทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ เป็นการบรรลุผลในแง่ของสังคมส่วนรวมซึ่งสถานศึกษาต้องมีอิสระและมีความเข้มแข็งตามหลักการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน ตามมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้มีอิสระและมีความเข้มแข็งในการบริหารงานเพิ่มขึ้นที่จะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและประเทศชาติ การที่จะทำให้สถานศึกษาปรับบทบาทในเชิงรุกและมีพลังสร้างสรรค์ ให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในยุคข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาใหม่ คือต้องมุ่งให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2540, หน้า 3)

การปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้เป็นรูปแบบการบริหารงานที่มีบุคคลหลายๆ คน เข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมกำหนดนโยบายร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติในหน่วยงานหรือองค์กรมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วม

มีลักษณะการดำเนินงาน 2 แนวทางคือ 1) โดยผู้มีส่วนได้เสียเข้าไปร่วมในองค์คณะบุคคลในการบริหารโดยตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาโดยอยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา และ 2) คัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเป็นองค์คณะบุคคลทางการบริหารนั้น ๆ แทนสมาชิก เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้มากที่สุด โดยการมีส่วนร่วมที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองและครู หรือระหว่างบ้านและสถานศึกษา สำหรับการมีส่วนร่วมของบุคคล เอกชน ประชาชนและท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาสู่สถานศึกษา เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและเพิ่มโอกาสการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 2) การศึกษาทุกระบบจึงมุ่งเน้นที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และจากผลการประเมินการเรียนรู้ตามโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programmed for International Student Assessment: PISA) ของประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) มีจุดเน้นที่การประเมินเพื่อชีวิตว่าเยาวชนวัยจบการศึกษาภาคบังคับหรือวัยอายุ 15 ปี มีคุณภาพการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อชีวิตหรือไม่ และอยู่ในระดับโดยประเมินสมรรถนะ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการมีชีวิตในสังคมยุคใหม่ และเป็นตัวชีวิตศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่าน (Reading Literacy) ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy) และความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ใน PISA 2009 รายงานว่านักเรียนไทยมีคะแนนการอ่านเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่ 47-51 จาก 65 ประเทศซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ความสามารถด้านคณิตศาสตร์คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนอยู่ในลำดับที่ 48-52 จาก 65 ประเทศต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) และความสามารถด้านวิทยาศาสตร์คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยอยู่ในลำดับที่ 47-49 จาก 65 ประเทศต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ผลจากการประเมินนานาชาติแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลจากความเข้มแข็งทางการศึกษาและไม่สามารถเตรียมเยาวชนให้มีศักยภาพในการแข่งขัน ในอนาคต นักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำทุกด้านในมาตรวัดนานาชาติ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) ผลการประเมินของ PISA ได้ถูกนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังด้อยคุณภาพการศึกษา กล่าวได้ว่าคุณภาพหรือศักยภาพของคนไทยยังไม่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

ส่วนการดำเนินงานในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคอีกหลายประการ มีสถานะวิกฤติทางการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย (วีระยุทธ ชาติการณัจน์, 2551, หน้า 19-24) คือการจัดการศึกษาที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีประเด็นที่เป็นสถานะวิกฤติ คือขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการได้ทำการวิเคราะห์ถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีปัญหหลายประการ ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานทางการศึกษา

ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรเอกชน กลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมส่งเสริมในการดำเนินงาน ประชาชน ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นและตัวผู้เรียน และ 2) คุณภาพของนักเรียนและการสนับสนุนของผู้ปกครอง ซึ่งคุณภาพของนักเรียนเป็นปัจจัยนำเข้าของสถานศึกษานั้นนับว่ามีความสำคัญในการจัดการศึกษาไม่น้อย นักเรียนที่มีสุขภาพกาย สุขภาพใจดี มีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนสูงและได้รับการสนับสนุนเอาใจใส่จากผู้ปกครองเป็นอย่างดี ถือว่ามีส่วนช่วยให้การศึกษาประสบความสำเร็จ ซึ่งหมายความว่าสังคมต้องมีส่วนช่วยเหลือดูแลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมมากที่สุด โดยผู้ปกครองและผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องร่วมมือกันกำกับ ดูแล ควบคุมความประพฤติและส่งเสริมให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนตามความเหมาะสมของแต่ละคน

สถานศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสถาบันอื่น ๆ และสถาบันเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคลและบทบาทของสถานศึกษา ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้าเรียนโรงเรียนที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยม คือ โรงเรียนที่จัดกิจกรรมนักเรียนอย่างดีเยี่ยมเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและมีครูที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างดี (Haidle & Eien K, 1996, หน้า 142) การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ หลักสูตร งบประมาณ บุคลากร และแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ผู้บริหารมีความต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าครูและผู้ปกครองผู้มีส่วนได้เสียต้องการให้ผู้บริหารของโรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ (Rideout, 1997, หน้า 348 – A) จากผลการวิจัยของ จินฉวนวัตร ปะโคทัง (2551, หน้า 120) พบว่า ชุมชนขาดความรู้เรื่องการดำเนินการของโรงเรียนในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และติดเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบราชการซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สายฝน วิบูลย์รังสรรค์ (2550, หน้า 125) ที่พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น ได้แก่ ร่วมรับรู้รับฟัง และร่วมงาน แต่ในส่วนร่วมระดับสูง อันได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผล ยังเกิดขึ้นน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิชิต วงศ์มณี (2549, หน้า 126) ที่พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย และด้านการสนับสนุนโรงเรียนเป็นปัญหามาก

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จากการสำรวจสภาพปัญหาและทำการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียน พบว่า ด้านการบริหารขาดการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ทำให้ขาดการร่วมมือในการดูแลและพัฒนาเด็ก การพัฒนาเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำหน้าที่ ขาดการประสานงานความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ด้านนักเรียนมีปัญหาที่ต้องเร่งในการแก้ไข ได้แก่ 1) ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งโรงเรียนผลคะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2560 ลดลงจากปีการศึกษา 2559 ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียน มุ่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งเห็นว่าการบริหารงานโรงเรียนโดยขาดการมีส่วนร่วมจากฝ่ายบริหารต่างๆ ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของ

นักเรียน จึงได้หาแนวทางที่จะพัฒนาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน จะช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาทางวิชาการของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน และจากสภาพการดำเนินงานหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามภารกิจหลักและขอบข่ายการดำเนินงานจัดการศึกษาทั้งระบบในโรงเรียน อันจะเป็นการสร้าง ความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผน การจัดการศึกษา จากการทำผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียน สนองต่อกลยุทธ์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ทั้งด้านการบริหารจัดการ ที่ดี ด้านการพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ และการ พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนารูปแบบ การบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้วยความมุ่งหวังให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน อยู่บนหลักการและแนวปฏิบัติของการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ ความต้องการและความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ให้บริการทางการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง และแต่ละองค์ประกอบควรมีขั้นตอนการพัฒนาอะไรบ้าง
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นอย่างไร
4. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 93 คน เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 14 คน นักเรียน จำนวน 1,762 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,762 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 3,650 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 51 คน เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) นักเรียน จำนวน 166 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 166 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กรอบการศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาจากหลักการแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพครู การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ การมีส่วนร่วมการสร้างทีมงานและเครือข่าย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยยึดหลักการว่าการเลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสมตามความรู้ความเข้าใจและความสามารถของผู้ดำเนินงานมาปฏิบัติ โดยมีวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์และอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการดำเนินงานนั้นๆ นับตั้งแต่ระบุปัญหา วางแผน การดำเนินการ การติดตามผล จนถึงขั้นของการประเมินผล

2. แนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่เป็นการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน มีการดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขเป็นวงจรต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จที่คาดหวังและเพื่อแสวงหาสภาพที่ดีกว่า ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

(Plan) ได้แก่ การเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนตามเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) ได้แก่ การดำเนินงานต่อเนื่องจากการวางแผน โดยมีการอบรม ประชุมชี้แจง มอบหมายผู้รับผิดชอบ และให้การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร และดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม เพื่อให้งานเป็นไปตามแผนที่กำหนดขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน โดยจัดให้มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินการตามแผน เพื่อจะทราบว่าต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) ได้แก่ การนำผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแก้ไข และหากผลการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานใหม่ให้เหมาะสมในการวางแผนระยะต่อไป แต่ถ้าผลการประเมินพบว่างานสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ในการวางแผนครั้งต่อไปต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาและจัดทำรายงานไว้เป็นหลักฐาน

3. แนวคิดการใช้ผลการประเมินเป็นฐานในการพัฒนา การใช้ผลการประเมิน (Evaluation utilization) เป็นการนำผล (Finding) หรือสารสนเทศ (Information) ที่ได้จากการประเมินมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานหรือนโยบายในการทำงาน ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้ตัดสินใจ มีการวางแผน ติดตาม หรือตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินงาน กล่าวได้ว่าการใช้ผลการประเมินก่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของหน่วยงาน ดังนั้นสถานศึกษาควรนำผลการประเมินทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชาติ ซึ่งเป็นกลไกการตรวจสอบ ติดตาม และ เชื่อมโยงได้มาพัฒนาปรับปรุงการบริหาร การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านด้วยกัน และการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับผู้บริหารของสถานศึกษาเป็นหลักว่าจะมีความสนใจและเห็นความสำคัญหรือไม่เพียงใด หากผู้บริหารให้ความสำคัญก็จะทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปได้ดี รวมทั้งหากได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม จากปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษาจะส่งผลให้นำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. แนวคิดการสร้างเสริมภาวะผู้นำในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา โดยพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในสถานศึกษาโดยให้บุคลากรมีภาวะผู้นำทั้งในด้านการเรียนการสอน ด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านส่งเสริมคุณธรรม ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการ และด้านความเท่าทันสถานการณ์

5. แนวคิดการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

6. แนวคิดคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยการกำหนดเป็น ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นเป้าหมายหรือกรอบทิศทางในการดำเนินงานในสถานศึกษา ตามจุดเน้น บริบท ความต้องการ เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการและรับผิดชอบ

ร่วมกัน และใช้ในการประเมินตนเองของสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษาว่าสามารถบริหารการศึกษา ในสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ตั้งเป้าหมายหรือไม่ และนอกจากนี้ ยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถนำไปเป็น เป้าหมายในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพในภาพรวม เพื่อนำข้อมูลมาใช้ วางแผนยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น

7. แนวคิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สนับสนุนส่งเสริมให้ ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และออกแบบการ พัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้กระบวนการวิจัย เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาและกระบวนการพัฒนา ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล ความสำเร็จ

8. แนวคิดการจัดการความรู้ ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการยึดกระบวนการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมและพัฒนากิจกรรมดำเนินงาน ในสถานศึกษา โดยมีการกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้เพื่อการพัฒนา การเสาะหาและยึดกุมความรู้ ที่เป็นปัจจัยหลักในการนำมาใช้พัฒนา การสร้างความรู้ในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เกิดการถ่วงถ่วง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอด จนสามารถเกิดการ ประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาในด้านต่างๆ ในที่สุด

โดยในการพัฒนารูปแบบการบริหารและการทำงานนั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญ ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยในสถานศึกษานำร่อง ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมี การทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็น คุณค่า และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการ ติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจ ทางวิชาการและทางการบริหารการจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประสานสัมพันธ์อย่าง เป็นระบบ เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ มุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักที่ว่าต้องทำให้กระบวนการบริหารจัดการ เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและการจัดการศึกษาตามปกติของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่ เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้อง วางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 และขอบเขต ด้านระยะเวลาในการวิจัยระหว่างปีการศึกษา 2560 – 2561 โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบการ

บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และทดลองใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2560 และดำเนินงานตามรูปแบบซึ่งเป็นการใช้จริงและทำการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบตลอดปีการศึกษา 2561 (เดือนพฤษภาคม 2561 – เดือนมีนาคม 2562)

4. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนากระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วย 4 ข้อ ดังนี้

3.2.1 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

3.2.2 คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

3.2.3. ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ได้แก่ ผลที่ปรากฏต่อผู้เรียน ผลที่ปรากฏต่อครู และผลที่ปรากฏต่อโรงเรียน

3.2.4 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

การพัฒนาารูปแบบ หมายถึง การดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน สภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบอันประกอบด้วยโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญๆ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ เพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือเพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ หรือบรรยายคุณสมบัตินั้น

รูปแบบการบริหาร หมายถึง กรอบแนวคิดที่แสดงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและโครงสร้างการบริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญๆ ของการดำเนินงานที่เกิดจากโครงสร้างการบริหารงานภายในสถานศึกษามาร่วมกันสร้างรูปแบบกระบวนการผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน หมายถึง กรอบแนวคิดที่แสดงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน

บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ และ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ

การเสริมสร้างภาวะผู้นำ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการ หรือผู้นำด้านการเรียนการสอน มีภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำด้านส่งเสริมคุณธรรม มีภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีภาวะผู้นำด้านการบริหารจัดการและมีภาวะผู้นำด้านความเท่าทันสถานการณ์

กระบวนการจัดการความรู้ หมายถึง การใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ โดยมี 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดความรู้ที่ต้องใช้ การเสาะหาและยึดกุมความรู้ การสร้างความรู้ การกลั่นกรองความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้

การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน หมายถึง การสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน โดยใช้การพัฒนาศักยภาพครู การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน การสร้างทีมงานและเครือข่าย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ 2 ระดับ คือ 1) การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับโรงเรียน ประกอบด้วย การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 2) การดำเนินการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้ และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

เป้าหมายความสำเร็จ หมายถึง ผลของการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน 2) คุณภาพนักเรียน ได้แก่ คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายในโรงเรียน 3) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรภายในโรงเรียน

ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน หมายถึง ความสามารถและทักษะที่นักเรียนแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ปรากฏเป็นพฤติกรรม ความสามารถในการเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน 2) มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน 3) ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ได้แก่ ผลที่ปรากฏต่อผู้เรียน ผลที่ปรากฏต่อครู และผลที่ปรากฏต่อโรงเรียน

ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จ และผลซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการที่ปรากฏต่อนักเรียน ครู ผู้บริหาร และสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาได้จากการรับรางวัลการยกย่องเชิดชูเกียรติ

ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ หมายถึง สภาพความสำเร็จที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน 2) คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน 3) ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ได้แก่ ผลที่ปรากฏต่อผู้เรียน ผลที่ปรากฏต่อครู และผลที่ปรากฏต่อโรงเรียนและ 4) ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Media and Literacy Skills) และทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills)

คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สภาพความสำเร็จของการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในแต่ละด้านตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ หมายถึง สภาพความสำเร็จของการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่ปรากฏต่อผู้เรียน ครู และโรงเรียน

ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อกระบวนการดำเนินงานและผลผลิตจากการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

รองผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 38 ข(1) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนรองผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาสถานศึกษาไม่มีรองผู้อำนวยการโรงเรียนตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

เจ้าหน้าที่โรงเรียน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สายสนับสนุนงานในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ทุกคนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะที่ทำหน้าที่เลี้ยงดู อบรมให้การดูแลนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยเป็นผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยประจำ โดยกำหนดว่านักเรียน 1 คนมีผู้ปกครอง 1 คน ในปีการศึกษา 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

2. ได้นวัตกรรมในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมทำ บุคลากรในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของครู พัฒนาระบบการเรียนรู้อให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนด้านสื่อการเรียนรู้และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน และใช้แนวคิดหลักการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการจัดการศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการบริหารงานตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ความมีร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพของชุมชน เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เกิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

5. โรงเรียนมีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวมทั้งด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพครูและการจัดการเรียนรู้ และที่สำคัญคือคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นแนวทางในการนำไปใช้ยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ลดการติด 0, ร. และ มส. และทำให้นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาและแก้ปัญหาจนจบหลักสูตร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิดการบริหารเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา
3. แนวคิดการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. สภาพการบริหารงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบหรือโมเดล (Model) ได้เข้ามามีบทบาทในงานวิจัย ซึ่งมักใช้คำว่า รูปแบบ แบบจำลอง ต้นแบบ แบบแผน วงจร ตัวแบบ เป็นต้น สำหรับความหมายของรูปแบบมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

راج (Raj, 1996) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedic of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมาย ดังนี้

1) รูปแบบ คือ รุปย่อของความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงด้วยข้อความ จำนวน หรือภาพ โดยการลดทอนเวลาและเทศะ ทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

2) รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ คีฟส์ (Keeves, 1997, p. 559) กล่าวถึงรูปแบบว่าหมายถึง การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร

สุบรรณ พันธ์วิศา และ ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ (2552) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า คือ รุปย่อที่เลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบสามารถเข้าใจลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์นั้นได้

จากความหมายของรูปแบบดังกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง คำโครงของสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยแสดงโครงสร้างทางความคิด พิจารณาว่าสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้น

2. ประเภทของรูปแบบ

ตามความคิดของ สไตเนอร์ (Steiner, 1988) รูปแบบแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (practical model or model - of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (theoretical model or model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

รูปแบบตามความคิดของ คีฟ (Keeves, 1988) จำแนกออกได้เป็น 5 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบคล้าย (analogue models) เป็นรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กับระบบกายภาพ มักเป็นรูปแบบที่ใช้ในวิทยาศาสตร์กายภาพ เป็นรูปแบบที่นำไปใช้อุปมากับสิ่งอื่นได้ เช่น รูปแบบแบบจำลองระบบสุริยะ กับระบบสุริยะที่เกิดขึ้นจริง ธนาการจำลอง กับระบบธนาการที่เป็นจริง แบบจำลองการผลิตกับการผลิตจริง เป็นต้น

2) รูปแบบที่อธิบายความหมายหรือให้ความหมาย (semantic models) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาในการบรรยายลักษณะของรูปแบบ รูปแบบชนิดนี้จะใช้วิธีการอุปมาในการพิจารณาด้วยภาษา มากกว่าที่จะใช้วิธีอุปมาในการพิจารณาด้วยโครงสร้างกายภาพ

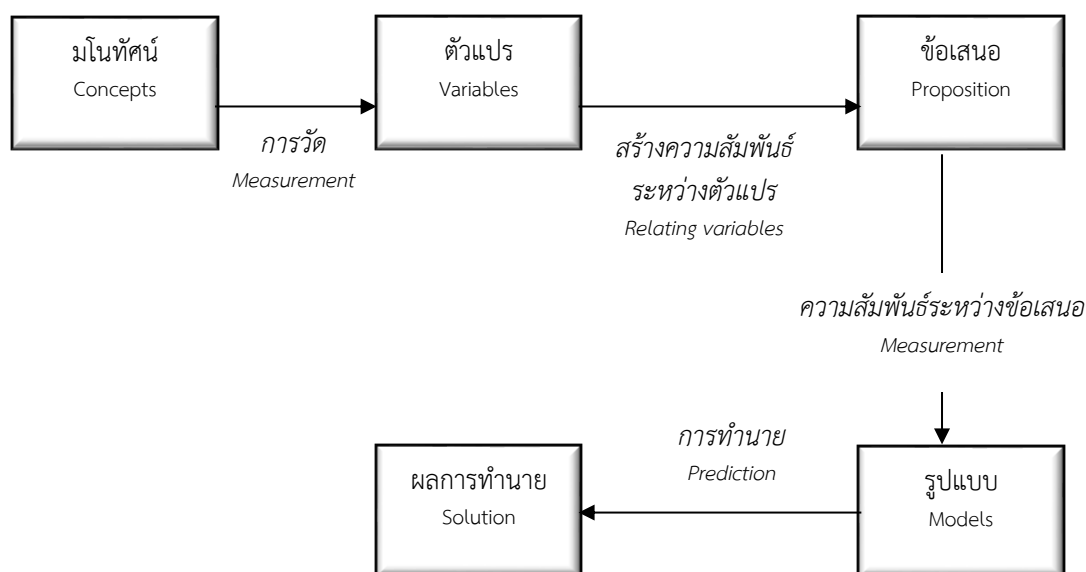
3) รูปแบบที่มีลักษณะเป็นแผนภูมิ แบบแผน หรือโครงการ (schematic models)

4) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical models) เป็นรูปแบบที่กำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปสมการหรือฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

5) รูปแบบเชิงเหตุผล (causal models) คือ เป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างเป็นสมการเชิงเส้น ที่ประกอบด้วยตัวแปรสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผลมีการทดลองสมมุติฐานผลของรูปแบบ

3. การสร้างรูปแบบ

การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่า รูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (Steiner, 1988 ; Keeve, 1988) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบเขียนเป็นแผนภาพ ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ (Steiner, 1988; Keeve, 1988)

ตามแนวคิดของเกทเซลและกูปา (Getzels, & Guba, 1975) ได้เสนอหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ของรูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบจะต้องเป็นที่รวมของแนวคิด และแสดงถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของแนวคิด ซึ่งไม่เพียงแต่จะสามารถตอบปัญหาที่เคยมีมาก่อนเท่านั้น แต่จะต้องสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดตามมาได้อีกด้วย

2) ในโครงสร้างของแนวคิดและความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องสามารถปฏิบัติ (Operation) และวางอยู่ในรูปแบบขององค์การได้ ซึ่งหมายถึงแนวคิดและความสัมพันธ์ไม่เพียงแต่สามารถชี้แนวทางให้เกิดความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังสามารถติดตามตรวจสอบได้อีกด้วย

3) รูปแบบที่เกิดขึ้นจะต้องยึดหลักการและอยู่บนพื้นฐานทางการบริหาร หรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารภายใต้แนวคิดและความสัมพันธ์ดังกล่าว

4. คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

ฮูเซนและโพสเทลวิท (Husen, & Postlethwaite, 1994, p. 386) ได้กล่าวว่ารูปแบบที่มีประโยชน์และอยู่ในขอบข่ายการวิจัย คุณลักษณะดังนี้ คือ

1) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายของผลที่จะเกิดภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกต ที่น่าเชื่อถือได้

2) โครงสร้างรูปแบบ ควรแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผล ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องศึกษารูปแบบนี้สามารถใช้ได้ในเชิงทำนายและอธิบาย

3) รูปแบบควรจะให้คำอธิบายช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

4) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่า ความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน อย่างไรก็ตาม สหสัมพันธ์และการถดถอยน่าจะนำมาใช้ในครั้งแรกของการตรวจสอบเพราะอาจจะบอกได้ถึงตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา ดังนั้นสหสัมพันธ์และการถดถอยสามารถนำไปสู่การสร้างรูปแบบได้

กล่าวโดยสรุป รูปแบบ คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาและเข้าใจถึงสิ่งต่างๆ โดยองค์ประกอบของรูปแบบจะเปลี่ยนไปตามตัวแปรที่ต้องการศึกษาและเกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของประสบการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการ โดยรูปแบบจะมีทั้งรูปแบบเชิงอุปมา เชิงภาษา เชิงแบบแผน เชิงคณิตศาสตร์ รูปแบบเชิงเหตุผล สำหรับคุณลักษณะของรูปแบบนั้นควรมีลักษณะที่นำไปสู่การทำนายผลความเป็นเหตุเป็นผลให้อธิบายและช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ มีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างและตรวจสอบได้ ส่วนการทดสอบรูปแบบถือเป็นความจำเป็นที่ต้องกระทำด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณลักษณะ โดยที่การตรวจสอบเชิงคุณลักษณะ ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญชำนาญเฉพาะสาขานั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งผลจากการทดสอบหรือการตรวจสอบนี้จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่ การปรับปรุงหรือการพัฒนาในรูปแบบเดิม โดยในขั้นตอนการพัฒนาแบบจะประกอบไปด้วย

4 ขั้นตอน คือ ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นสร้างรูปแบบเบื้องต้น ขั้นทดสอบรูปแบบ และขั้นพัฒนา รูปแบบที่สมบูรณ์

รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น รูปแบบต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎี ในการสร้างรูปแบบ นำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่ผลสรุป เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดลองและปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งาน ได้จริง ประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

แนวคิดการบริหารเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา

ในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ ศึกษาและเรียบเรียง แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร 3) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู 4) การพัฒนา แหล่งเรียนรู้ 5) การนิเทศทางการศึกษา 6) การจัดการความรู้ และ 7) การพัฒนารูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541, หน้า 3 – 4) กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือในกระบวนการบริหารซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (Involvement) การช่วยเหลือและทำประโยชน์ (Contribution) และการรับผิดชอบ (Responsibility)

ชาอุชัย อาจินสมาจาร (2547, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของพนักงานในการตัดสินใจในองค์กรทั้งที่เป็นเรื่องปกติและเรื่องสำคัญ พนักงานมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย แก้ปัญหา และทำการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อทั้งองค์กร และงานของเขาและทำให้มั่นใจว่าองค์กรของตนเองอยู่ในเป้าหมายในรูปของการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่เขาให้บริการ

สุวัฒน์ วิวัฒน์ชานนท์ (2548, หน้า 9) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาส ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผลใน กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อรับประโยชน์ร่วมกันระหว่างองค์กรและผู้มีส่วนร่วม

มานิต โตเผือก (2549, หน้า 36) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือองค์คณะ บุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ว่าเป็นการเริ่มคิดวางแผนหรือ การดำเนินการ ตลอดจนการประเมินผลที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งร่วมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัตินั้นด้วย ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร องค์กรคณะบุคคล

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 206) ได้สรุปความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบในการการบริหารบางอย่างเพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

วิทยา ทศมี (2550, หน้า 15) การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การดำเนินการกิจกรรมของสมาชิก อย่างร่วมมือร่วมใจ โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารตั้งแต่ การกำหนดบทบาทของสมาชิก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการติดต่อประสานงานในงานต่างๆ ขององค์การ เป็นการสร้างความผูกพัน และดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

จันทร์ธานี สงวนนาม (2551, หน้า 167) การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน และการประเมินผล

ชูทรัพย์ ภาวงศ์ (2551, หน้า 37) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่อง มีโอกาสในการตัดสินใจปัญหาของชุมชน หาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน ลงมือปฏิบัติ และทำการประเมินผลเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้กำหนดโดยประชาชน ซึ่งถ้าเป็นในด้านการศึกษา การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษา คิดหารูปแบบการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของชุมชน กำหนดความต้องการของปัญหาร่วมกันตัดใจลงมือปฏิบัติ และประเมินผลร่วมกัน

สันติ บุญภิรมณ์ (2552, หน้า 59) การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือการบริหารงานของผู้บริหารในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมชื่นชมยินดีในความสำเร็จขององค์กรหรือสมาชิกในองค์กรที่สังกัด

จากความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบ ในงานและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานขององค์การ

1.2 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219 – 223 อ้างถึงใน โฉมฉาย กาศโอสถ, 2554, หน้า 34 – 35) ได้เสนอแนวคิดและหลักการมีส่วนร่วมว่า มี 3 มิติ (Dimaension) โดยมิติของการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น
 - 1.1 การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Decision Making)
 - 1.2 การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ (Implementation)
 - 1.3 การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ (Benefit)

1.4 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล (Evaluation)

2. การมีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากรสังคมและเศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมในเรื่องอายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นในสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย หรือการถือครองที่ดิน

3. มีส่วนร่วมอย่างไร (How) โดยพิจารณาจาก

3.1 การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง

3.2 ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือมีแรงจูงใจ

3.3 โครงสร้างชุมชน

3.4 ช่องทางมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น เช่น เป็นการมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชน หรือ ผ่านกลุ่มเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม (ผ่านตัวแทน) และเป็นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

แชดดิท และคณะ (Shadid, W. & others, 1982, pp. 107 - 122) กล่าวว่า กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ การวางแผนและการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เป็นการมีส่วนร่วมในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็นชอบ และความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลพอสมควรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2551, หน้า 9) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลในการวางแผนและร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 167) ได้กล่าวไว้ว่า หากจะมีการเปรียบเทียบแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีประเด็นสำคัญอยู่ที่การให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน โดยมีองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม มี 3 ด้าน

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรม เป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่บุคคลจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามาส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

กัมปนาท วัชรนาคม (2553, หน้า 85) ได้สรุปว่า กระบวนการมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ
- ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน
- ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ
- ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินโครงการ
- ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการ

โฉมฉาย กาศโอสถ (2554, หน้า 31) ได้สรุปขั้นตอนการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากร
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย
- ขั้นที่ 2 การวางแผน
- ขั้นที่ 3 การตัดสินใจ
- ขั้นที่ 4 การสนับสนุน
- ขั้นที่ 5 การดำเนินการ
- ขั้นที่ 6 การประเมินผล
- ขั้นที่ 7 การรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น

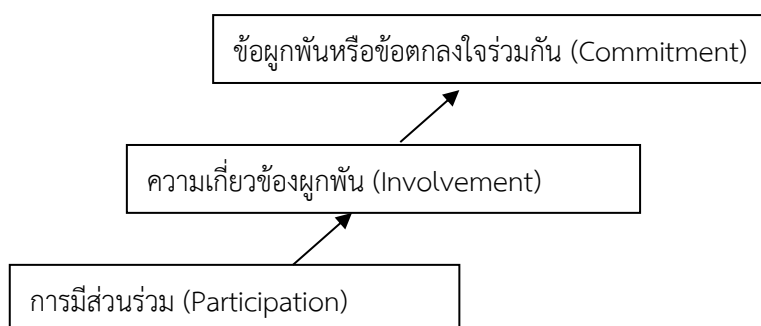
1.3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 59 – 65) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถได้เข้ามามีส่วนร่วมงานกับผู้บริหารการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบคณะกรรมการ สำหรับคณะกรรมการที่มาร่วมงานกับผู้บริหารเป็นบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ทั้งมีการแต่งตั้งเป็นการถาวรตามวาระ หรืออาจจะมีการแต่งตั้งเป็นการชั่วคราวตามภาระหน้าที่ คณะกรรมการสามารถช่วยเหลือผู้บริหารได้มาก เนื่องด้วยคณะกรรมการได้ช่วยกันกลั่นกรองอย่างรอบคอบในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ การดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการผู้บริหารต้องเป็นนักประชาธิปไตยที่แท้จริง

2. รูปแบบบุคคล สำหรับการเชิญบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารก็สามารถกระทำได้เป็นลักษณะของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เนื่องด้วยผู้บริหารมีภาระมาก ต้องทำงานรอบด้าน หากได้มีผู้ช่วยเหลือกลั่นกรองงาน ชี้แนะในรายละเอียดหรือเป็นที่ปรึกษาบรรยายสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในความชัดเจนในเรื่องนั้นๆ

เมตต์ เมตต์การรุณจิต (2547, หน้า 13 – 14) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับผูกพันกับงานหรือองค์กร ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับผูกพันนี้ หากได้มีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน จะเป็นความเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกัน ดังภาพ 2



ภาพที่ 2 ระดับความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม

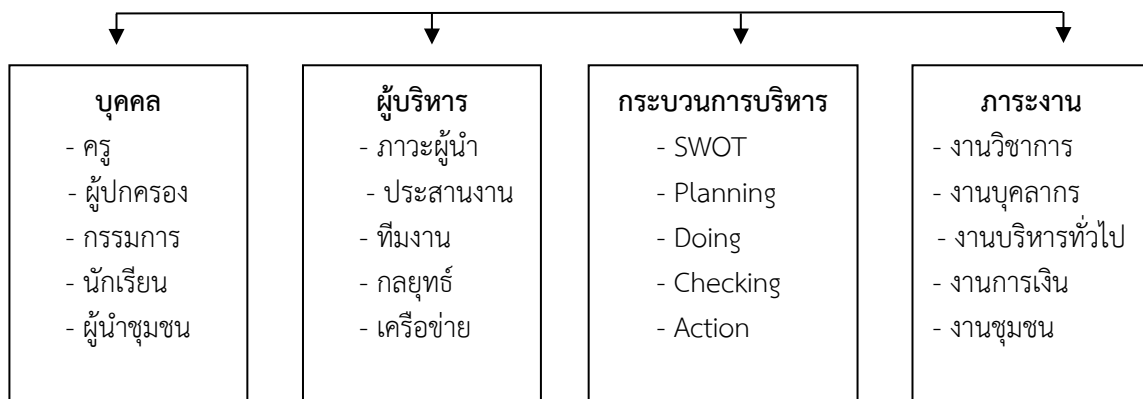
วินัย ดิสงส์ (2552, หน้า 12 – 13) ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยมีรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบคณะกรรมการเพื่อปรึกษาหารือ (Consulting Management) ช่วยคิดตัดสินใจและร่วมทำงาน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่ปรึกษา

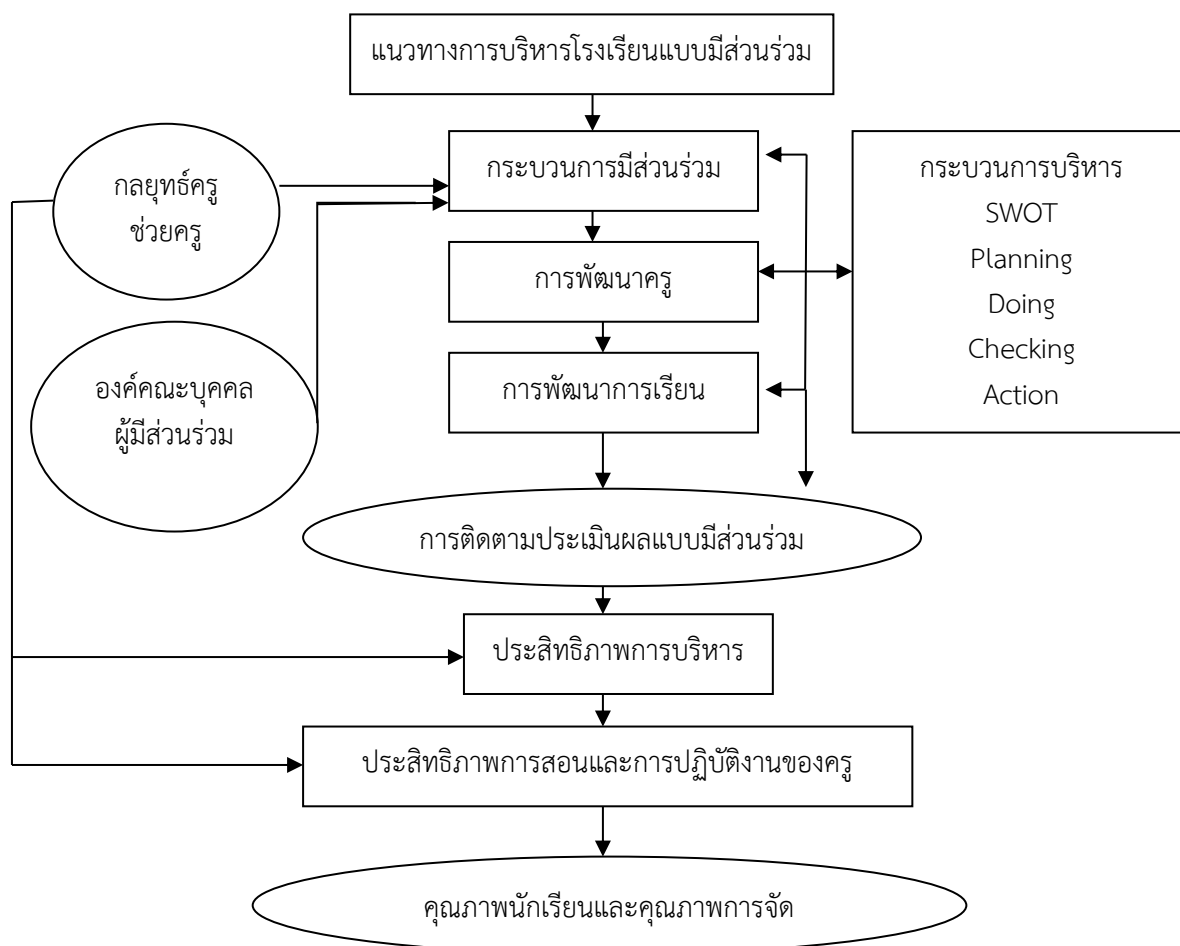
2. รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) โดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอแนะในแบบฟอร์มหรือเสนอแนะผ่านเทคโนโลยี

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม (Team Work) รูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นเจ้าของรับผิดชอบงานบริหาร

รูปแบบดังกล่าว แสดงได้ดังภาพ 3 และ ภาพ 4



ภาพที่ 3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 1



ภาพที่ 4 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 2) ได้เสนอวิธีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กล่าวคือ เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยให้เป็นรูปแบบการบริหารงานบุคคลหลายๆ คนเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมกำหนดนโยบายร่วมตัดสินใจเพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติหรือหน่วยงานหรือองค์กรมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมมีลักษณะการดำเนินงาน 2 แนวทาง ดังนี้

1. โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไปร่วมในองค์คณะบุคคลในการบริหารโดยตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษา โดยอยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเป็นองค์คณะบุคคลทางการบริหารนั้นๆ แทนสมาชิก เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้มากที่สุด โดยการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง หรือระหว่างบ้านและสถานศึกษา และสำหรับการมีส่วนร่วมของบุคคล เอกชน ประชาชนและท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 170) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ใช้กับกลุ่มงานเฉพาะกิจและรูปแบบคณะกรรมการ (Special Task Forces and Committee)

2. ใช้ในรูปแบบของกรรมการให้คำแนะนำ (Consulting)

3. การนำแนวความคิดของหมุดเชื่อมโยง (Linking Pin)

4. ใช้การติดต่อสื่อสารแบบการเปิดประตู (Open Door)

5. ใช้การระดมความคิด (Brain Storming)

6. ใช้กับการฝึกอบรมแบบต่างๆ (Training)

7. ใช้การบริหารโดยมีจุดประสงค์ (MBO)

วิธีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมสมัยใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคล (Individual) เป็นวิธีการพิจารณาและปรับปรุงบุคคลให้ดีขึ้น มี 3 แบบ ได้แก่

ดังนี้

แบบที่ 1 การฝึกอบรมให้มีความรู้สึกไว (Sensitivity Training) เพื่อวัตถุประสงค์

1. ให้เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของมนุษย์

2. ให้รู้จักยอมรับและพัฒนาตนเอง

3. ให้เข้าใจและยอมรับผู้อื่นให้มากขึ้น

4. ให้มีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้น

5. เพื่อให้มีความสุข มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

6. เพื่อให้การทำงานดีขึ้น

แบบที่ 2 ใช้กับการวิเคราะห์การติดต่อ (Transactional Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการติดต่อที่แลกเปลี่ยนด้วยภาษาพูดและไม่ใช้ภาษาพูดระหว่างบุคคล ซึ่ง Eric Bern ชี้ให้เห็นว่าการติดต่อระหว่างบุคคล มี 3 แบบ ได้แก่ 1) แบบพ่อแม่ ผู้ปกครอง (Parent) 2) แบบผู้ใหญ่ (Adult) 3) แบบเด็ก (Child)

แบบที่ 3 การนั่งสมาธิแบบควบคุมจิต (Transcendental Meditation) การนั่งสมาธิเพื่อลดความเครียด และเพิ่มความคิดสร้างสรรค์

2. ระดับกลุ่มบุคคล (Groups) สามารถใช้กับวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 ใช้กับการรวมกลุ่มครอบครัว (Family Grouping)

2.2 ใช้กับการฝึกอบรมเพียงในนาม (Nominal Group Technique) หมายถึงบุคคลถูกรวมเข้าเป็นกลุ่ม แต่ไม่ได้สื่อสารกันด้วยวาจา เป็นการประชุมพร้อมกันที่โต๊ะเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาด้วย การใช้คำตอบที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกแต่ละคนจะใช้เวลาเขียน เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยไม่พูดจากัน

2.3 ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้ตัดสินใจกำหนดกลุ่มที่ปรึกษาและกลุ่มผู้ตอบแล้วสร้างแบบสอบถามส่งไปทางไปรษณีย์ ผู้ตอบก็จะตอบมายังทีมที่ปรึกษา แล้วสรุปการตอบคำถาม

สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยทั่วไปมีอยู่ 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบคณะกรรมการ สำหรับคณะกรรมการที่มาร่วมงานกับผู้บริหารเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ทั้งที่มีการแต่งตั้งเป็นการถาวรตามวาระหรืออาจจะแต่งตั้งเป็นการชั่วคราวตามภาระหน้าที่ มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 รูปแบบคณะกรรมการเพื่อปรึกษาหารือ

1.2 รูปแบบคณะกรรมการเพื่อร่วมบริหารงาน

2. รูปแบบบุคคล สำหรับการเชิญบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารก็สามารถกระทำได้เป็นลักษณะของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม (Team working)

4. รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) โดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอแนะในแบบฟอร์มหรือเสนอแนะผ่านเทคโนโลยี

1.4 ประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 59 – 65) กล่าวว่า ประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม ถ้าดำเนินงานโดยประสบความสำเร็จ กระบวนการกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการบริหารบางอย่างได้ โดยการใช้องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ต่อไปนี้

1. ความกระจ่างในจุดประสงค์ เป้าหมายที่ให้คำจำกัดความอย่างชัดเจน จะส่งเสริมความรู้สึกร่วมของการตกและความผูกพันภายใน คณะครูจะเข้าใจเป้าหมาย และมีความผูกพันกับการนำออกใช้ เพราะเขามีส่วนร่วมในการรวบรวม การมีส่วนร่วมในการออกแบบกลยุทธ์นำไปสู่เป้าหมายที่ท้าทายยิ่งขึ้นและระดับการจูงใจสู่เป้าหมายเหล่านั้นให้บรรลุผล

2. มีความผูกพันและประสานงานมากขึ้นต่อการตัดสินใจ เป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ สามารถใช้เพื่อประสานการตัดสินใจ และการกระทำของครูและผู้บริหารในขอบข่ายจำนวนหนึ่งเป้าหมายที่สร้างขึ้นร่วมกันจะเป็นจุดรวมที่สำคัญและเป็นจุดอ้างอิงสำหรับการตัดสินใจในอนาคต

3. การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายที่เห็นพ้องกันเป็นกลไกสำหรับแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานหรือบุคคลขององค์การ เป้าหมายให้กรอบของข้อตกลงภายในทั้งหมด ซึ่งสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

4. ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป้าหมายที่ตัดสินใจร่วมกัน ช่วยเพิ่มความสามารถขององค์การเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง กระบวนการจัดตั้งเป้าหมายอย่างต่อเนื่องที่ให้โรงเรียนเข้าร่วมในการประเมินตนเองในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าประสิทธิผลของโปรแกรมเป็นตัวนำที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและคณะครู เพื่อวิเคราะห์กันในสภาวะการเปลี่ยนแปลงและเพื่อหาคำตอบของปัญหาาร่วมกัน

5. ปรับปรุงใหม่ กระบวนการตั้งเป้าหมายแบบมีส่วนร่วม ให้โอกาสอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงระดับพลังงานขององค์การเสียใหม่ โดยให้การประเมินเพื่อความเป็นเลิศ

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 168) ได้นำเสนอข้อดีการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์การ
2. ลดความขัดแย้งในการทำงานและเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์การ
6. ลดค่าใช้จ่าย และใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม
7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อสถาบันหรือระบบการศึกษาดังนี้

1. ทำให้ทุกคนมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน และใช้เป็นหลักในการทำงาน
2. ลดความขัดแย้งในการทำงาน มีความสามัคคี มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน ทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน
4. ทำให้พนักงานหรือผู้ร่วมงานมีความว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ทำให้เกิดความรักและมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อองค์การ
5. ประหยัดงบประมาณ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการสนับสนุนจากหลายฝ่าย
6. ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ มีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ต่อเนื่อง

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานโดย “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน” มีการกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งรวมคิด ร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงานกับโรงเรียน ดังนี้

1. ร่วมคิด เป็นการร่วมวางแผนและดำเนินการในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร การจัดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์หรือบริบทของชุมชน การปกครอง อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของท้องถิ่น

2. ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นตามสภาพจริง

3. ร่วมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างมีอาชีพเสนอความคิดเห็น พัฒนาเชิงวิชาการสนับสนุนหรือระดมทุนทรัพย์เพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ติดตามการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา

4. ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมสถานที่ของโรงเรียนและให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อ / อุปกรณ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

5. ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของสถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง

นอกจากนี้ยังได้ดำเนินงาน “**ด้านการสร้างทีมงานและเครือข่าย**” โดยการปฏิบัติงานที่มีการสื่อสาร การประสานงานและการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของการบริหารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง ล่างขึ้นบน ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีมีเหตุผลและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เนื่องด้วยการอยู่ร่วมกันของคนต้องอาศัยหลักการพื้นฐาน จึงให้ความสำคัญในการสร้างบรรยากาศของการทำงานที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความกระตือรือร้นและสร้างสรรค์ ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจังและจริงใจ สมาชิกทุกคนในทีมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซื่อสัตย์ต่อกันและสื่อสารกันอย่างเปิดเผย มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยอมรับภารกิจหลักของทีมงาน และสมาชิกแต่ละคนเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของตน และเรียนรู้เข้าใจในบทบาทของผู้อื่นในทีม ทุกบทบาทมีความสำคัญ รวมทั้งบทบาทในการช่วยรักษาความเป็นทีมงานให้มั่นคง เช่น การประนีประนอม การอำนวยความสะดวก การให้กำลังใจ เป็นต้น โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน ดังนี้

1) ร่วมใจ (Heart) หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกศรัทธาในโรงเรียน ในภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ศรัทธาในทีมงานและหัวหน้าทีมว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือที่เรียกว่า Feel like a team มีความเอื้อเฟื้อห่วงใยซึ่งกันและกัน มีความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเกิดความไว้วางใจต่อกัน

2) ร่วมคิด (Head) หมายถึง การใช้ความคิด เหตุผลให้เพื่อนร่วมงานเชื่อมั่นว่า ทำแล้วดี มีประโยชน์ต่อตัวเองและต่อองค์กร โดยช่วยกันระดมสมอง กำหนดเป้าหมาย วางแผน แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ หรือที่เรียกว่า Think like a team การทำงานก็จะราบรื่นเมื่อสมาชิกในทีมมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

3) ร่วมทำ (Hand) หมายถึง การร่วมมือ ลงมือทำงานซึ่งได้มีการวางแผนไว้ หน้าที่ใครก็รับไปทำ หรือที่เรียกว่า Work like a team ซึ่งทุกคนมีพันธสัญญาที่จะต้องทำตามแผน เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันของทุกคน

นอกจากนี้ในการบวนการหรือวิธีการทำงาน มีสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญได้แก่

1) การสื่อสาร (Communication) การสร้างทีมงานต้องอาศัยบรรยากาศ การสื่อสารที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ทุกคนกล้าที่จะเปิดใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การทางานที่มีประสิทธิภาพ

2) การตัดสินใจ (Decision Making) การสร้างทีมงานต้องใช้องการตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจแล้ว สมาชิกย่อมเกิดความผูกพันที่จะทำในสิ่งที่ตนเองได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

3) ภาวะผู้นำ (Leadership) การสร้างทีมงานควรส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ ซึ่งไม่ใช่การผลัดกันเป็นหัวหน้า เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ จะรู้สึกว่าการทำงานเป็นทีมนั้นมีความหมายและปรารถนาที่จะทำอีก

4) การกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ร่วมกัน

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของทีม กำหนดให้มีการประเมินผลการทำงานเป็นระยะ ในรูปแบบทั้งไม่เป็นทางการและเป็นทางการ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลงาน ทำให้สมาชิกได้ทราบความก้าวหน้าของงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งพัฒนากระบวนการทำงาน หรือการปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน ซึ่งในที่สุดสมาชิกจะได้ทราบว่าผลงานบรรลุเป้าหมาย และมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใด

6) การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง โดยการพัฒนาศักยภาพทีมงาน ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางบวกสมาชิกความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมสร้างพลังทีมงาน เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีการให้รางวัล สนับสนุนการให้รางวัลแก่การทำงานเป็นทีมในลักษณะที่วางอยู่บนพื้นฐานการให้รางวัลกับกลุ่ม

นอกจากนี้ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดำเนินงานในด้าน “**การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีเพื่อการบริหารและการเรียนการสอน**” โดยกำหนดจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาการดำเนินงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม เป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการหรือการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงนำข้อมูล

สารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน โดยดำเนินงาน ดังนี้

1) คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศให้มีหน้าที่จัดทำข้อมูลตามระบบการใช้โปรแกรมข้อมูลสารสนเทศให้เข้ารับการอบรมในโปรแกรมต่างๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น บุคลากรในด้านนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่

2) จัดให้มีระบบติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินการกรอกข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

3) ให้การสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้ได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4) กำหนดบุคลากรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาได้จัดทำขึ้นก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อภาพพจน์ของสถานศึกษา

5) สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีความรู้และสามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาจัดทำขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยมีการจัดทำห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ไว้ให้บริการและให้ผู้ที่ทำหน้าที่จัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ เป็นผู้แนะนำขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ

6) จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะเพื่อความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มทิศให้แก่ผู้รับผิดชอบ

7) จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่เพียงพอ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความจำเป็น ทันท่วงทีและคุ้มค่าต่อการลงทุน

8) ระบบจัดการสารสนเทศ โดยการจัดหาและพัฒนาระบบจัดการสารสนเทศที่เหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะงานและนโยบายของสถานศึกษา ภายในกรอบแนวคิดที่ว่า ดูดี ทันท่วงทีและง่ายต่อการใช้งาน

9) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย ทักษะพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การออกแบบ พัฒนา และวิจัยสื่อ นวัตกรรมการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสืบค้นแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ตและทักษะการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการดำเนินงานต้องตั้งอยู่บนฐานของความต้องการของครู การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของครู และการสนับสนุนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ที่ครูต้องการ

10) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างระบบบริการที่เอื้อแก่ผู้เรียนทั้งเวลาและสถานที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้ สร้างกระบวนการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดย “การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด” โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต้นสังกัด มีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนา

คุณภาพการศึกษาร่วมกับโรงเรียน นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา ระหว่างที่ทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้ดำเนินงานไป และในขณะเดียวกัน ก็ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วงไป เพื่อให้คุณภาพของสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน ที่กำหนดไว้เร็วขึ้นและสามารถขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพ สังคม สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยได้กำหนดการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

- 1) ร่วมกันสร้างความตระหนัก ความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้อง
- 2) ร่วมดำเนินการวางระบบการบริหารและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ให้เข้มแข็ง
- 3) รับการนิเทศ กำกับดูแลและส่งเสริมการบริหารจัดการและการเรียนการสอน สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 4) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กิจกรรม/รูปแบบและเทคนิควิธีการในการบริหารจัดการ และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- 5) ให้ความร่วมมือในการดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบเพื่อร่วมมือกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป
- 6) ศึกษาเอกสารแนวทาง/คู่มือการดำเนินงาน นโยบายต่างๆ รวมถึงจุดเน้นและ ทิศทางการพัฒนาที่หน่วยงานต้นสังกัดเผยแพร่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 7) รับผิดชอบทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นความ จำเป็นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษา และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตามกรอบที่กำหนด
- 8) รับการติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกปี
- 9) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและ การเรียนการสอนและถอดประสบการณ์เผยแพร่ต่อไป
- 10) ร่วมวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาจากการประเมิน แล้วประมวลผล เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อจัดทำเป็นสรุปรายงานประจำปี
- 11) สรุปลงและเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณชนประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 12) รับการนิเทศ ติดตามและตรวจสอบเพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการ เรียนการสอนที่เข้มแข็งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ
- 13) นำผลการติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนาแผนการดำเนินงานให้มีคุณภาพ สูงขึ้น และประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงานหรือความสำเร็จ

2. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

2.1 ความหมายของหลักสูตร

ฉันทิ ธาตุทอง (2550, หน้า 7) ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ ความรู้ต่างๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการ หรือแผน

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 7 – 9) ให้ความหมายของคำว่า หลักสูตร หมายถึงกลุ่มรายวิชาที่จัดอย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจัดการศึกษา และหรือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือโปรแกรมประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนการสอนของต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้ หรือโครงการที่ประมวลความรู้ และมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดการเลือกหรือการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียน และการประเมินผล ภายใต้คำแนะนำของผู้สอน

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 52) ให้คำนิยามหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p. 3) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง บรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนในการที่จะก่อให้เกิดผลการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนาทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

สมิธ สแตนเลย์ และชอร์ส (Smith, Stanley & Shores, 1975, p.3) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นลำดับของประสบการณ์ที่มีศักยภาพ ซึ่งจัดขึ้นในโรงเรียน เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้คิดและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

จากแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับหลักสูตร สรุปความหมายของ หลักสูตร ได้ตั้งว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ หรือโครงการ ข้อกำหนดที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ได้รับประสบการณ์และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี ตลอดจนมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระของประสบการณ์ ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการประเมิน

พิสนุ พองศรี (2549, หน้า 134-135) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

ทาบา (Taba, 1962, หน้า 422-423) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผล

เคอร์ (Kerr, 1976, หน้า 16-17) ได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล

2.3 การพัฒนาหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962, p. 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียน การสอน การวัดผลประเมินผล และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลง หลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย วิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบต่อกระบวนทางด้านความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร

เซเลอร์ และคณะ (Saylor et al., 1981, p. 8) ให้ความหมาย การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย

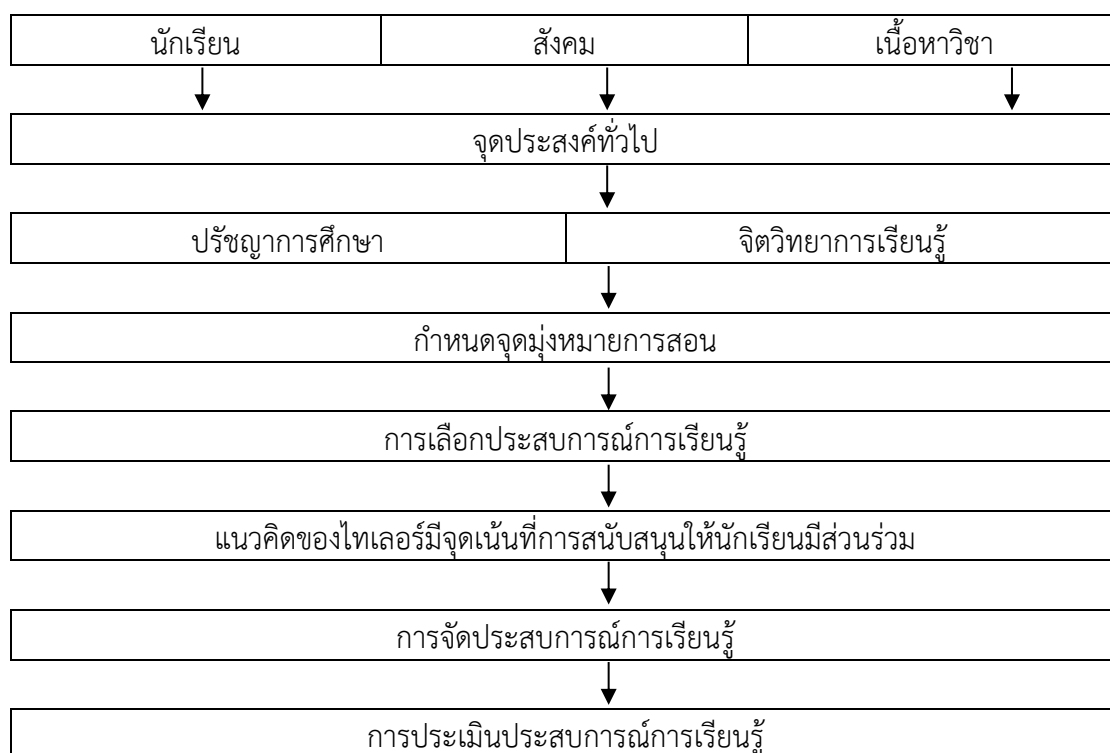
โซเวลล์ (Sowell, 1996, p. 16) ให้ความหมาย การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และลักษณะที่ 2 เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรใหม่ หรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม

2.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

2.4.1 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler, 1989, p. 1) ได้วางรูปแบบโครงสร้างของหลักสูตรโดยใช้วิธีการ และเป้าหมายปลายทาง (Means and Ends Approach) ดังแสดงรายละเอียดในภาพ 5



ภาพที่ 5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ มีลักษณะสำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมาย เป็นตัวกำหนดควบคุมการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย 2 ขั้นตอน คือ ตอนแรกเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราวแล้วจึงหาวิธีการและเกณฑ์จากทฤษฎีการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาสังคมมาถ่วงน้ำหนักเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราว เพื่อให้ได้มาเป็นจุดมุ่งหมายที่จริงของหลักสูตร พื้นฐานทางจิตวิทยาและปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตรจะเข้ามามีบทบาทและช่วยในการตรวจสอบเพื่อความชัดเจนของการกำหนดจุดมุ่งหมายขั้นนี้ เพื่อตอบคำถามและหาความชัดเจนว่าการจัดการหลักสูตรเพื่อตอบสนองใคร ตอบสนองผู้เรียนหรือสังคม

2. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ คาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ การจัดกิจกรรมทั้งในการเรียนการสอนและส่วนเสริมหลักสูตรนั้นมีอะไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนดำเนินไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่าต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในด้านเวลา ต่อเวลา และเนื้อหาต่อเนื้อหา เรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง (Vertical) กับแนวนอน (Horizontal)

4. การประเมินผล เพื่อตรวจสอบดูว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรมีการปรับแก้ในส่วนใดบ้าง

2.4.2 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Taba)

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962, pp. 456-459) ใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grassroots Approach) มีความเชื่อว่าหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าที่พัฒนาจากองค์กรที่อยู่ระดับสูงขึ้นไป ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) ใช้วิธีสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของผู้เรียนและของสังคม
- 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) ด้วยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการ
- 3) การคัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วก็ต้องเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และความต้องการค้ำประกันถึงพัฒนาการของผู้เรียนด้วย
- 4) การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่รวบรวมต้องค้ำประกันถึงความง่ายและความต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน
- 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา
- 6) การจัดรวบรวมประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรค้ำประกันถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ
- 7) กำหนดวิธีวัดและประเมินผล (Determination of What to Evaluate and the Ways and Means of doing it) มีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดวิธีการประเมินรวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วย

2.4.3 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส

(Saylor, Alexander & Lewis)

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander & Lewis, 1981, pp. 28 - 39) ได้เสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอน รายละเอียดในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1) เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goal, Objective and Domain) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายในแต่ละประเด็นควรบอกถึงขอบเขตของหลักสูตร เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส ได้เสนอไว้ 4 ขอบเขตสำคัญได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) ทั้งนี้อาจจะมีขอบเขตอื่นๆ อีก ซึ่งสามารถพิจารณาให้เหมาะสมกับนักเรียน ลักษณะของสังคม เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต จะถูกคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ได้แก่ ทักษะและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัย ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร

2) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเลือก และจัดเนื้อหาสาระ เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ รูปแบบหลักสูตรที่เลือกแล้วควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งความต้องการของนักเรียน ลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคม และปรัชญาการศึกษา

3) การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรแล้ว เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรวางแผน และจัดทำหลักแผนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเลือกวิธีสอน และวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

4) การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร คือ สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นการประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพ การสอน และพฤติกรรมทางการเรียนรู้ของนักเรียน ผลจากการประเมินจะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่า จะใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

จากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น สรุปได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและชุมชน 2) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร 3) การจัดทำหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 5) การประเมินหลักสูตร

2.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

2.5.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของครอนบาค

ครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202 – 204) มีความเห็นว่าการปรับปรุงการศึกษาควรมุ่งหาที่หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ครอนบาคให้คำนิยามว่า การประเมินหมายถึง การเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา และเสนอว่าการประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจนั้นมี 3 กรณี คือ

1) การปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา การประเมินจะช่วยตัดสินใจว่า วัสดุอุปกรณ์ การสอน และวิธีการสอนที่ใช้อยู่เป็นที่พึงพอใจแล้วหรือยัง มีส่วนใดบ้างที่ควรปรับปรุงแก้ไข

2) การพิจารณาตัวบุคคล การประเมินจะช่วยตัดสินใจว่าจะวางแผนการสอนอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับความต้องการด้านต่างๆ ของนักเรียน จะทำการคัดเลือกหรือจัดกลุ่มนักเรียนด้วยคุณลักษณะอะไร จึงจะทำให้นักเรียน ได้เข้าใจส่วนที่ดีและข้อบกพร่องของตนเอง

3) การจัดระบบการบริหาร การประเมินจะช่วยตัดสินใจว่า ควรจัดระบบหรือวิธีการการบริหารให้เหมาะสมอย่างไร เช่น จะจัดระบบภายในโรงเรียนอย่างไรจึงจะดี หรือทำอย่างไรครูจึงจะเป็นครูที่ดี

2.5.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสคริฟเวน

สคริฟเวน (Scriven, 1991 อ้างถึงใน เยาวดี รางชัยกุล วิบูลศรี, 2546, หน้า 34) ได้กล่าวว่า การประเมินมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการ คือ การประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลในระหว่างที่โครงการดำเนินอยู่ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินโครงการให้ดีขึ้นโดยการใช้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) และการประเมินผลภาพรวมสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อโครงการสิ้นสุด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาคุณค่าของโครงการ โดยแบ่งลักษณะการประเมินเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) การประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินในระหว่างดำเนินโครงการหรือใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back)

2) การประเมินผลรวมหรือประเมินรวบยอด (Summative Evaluation) เป็นการประเมินสรุปผลของหลักสูตร ซึ่งการประเมินลักษณะนี้จะดำเนินการเมื่อสิ้นสุดการใช้หลักสูตรแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินคุณค่าของการใช้หลักสูตร ตลอดจนหาจุดเด่น ข้อบกพร่องของการใช้หลักสูตรที่ใช้ไปแล้ว

3) การประเมินภายใน (Instruction Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ภายในตัวมันเอง เช่น การประเมินเนื้อ จุดมุ่งหมาย กระบวนการให้คะแนน เจตคติของครู เป็นต้น

4) การประเมินผลสำเร็จ (Pay – Off Evaluation) เป็นการประเมินผลการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน เพื่อผลที่เกิดขึ้นกับครู เกิดกับผู้ปกครอง เป็นต้น

2.5.3 รูปแบบการประเมินของโพรวัส

โพรวัส (Provus, 1971, pp. 284 – 286) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรซึ่งเรียกว่า “การประเมินผลความแตกต่างหรือประเมินผลความไม่สอดคล้อง” (Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรทั้งหมด 5 ส่วน คือ 1) การออกแบบ (Design) 2) ทฤษฎีหรือสิ่งที่เริ่มตั้งไว้เมื่อใช้หลักสูตร 3) กระบวนการ (Process) 4) ผลผลิตของหลักสูตร (Product) และ 5) ค่าใช้จ่ายหรือผลตอบแทน (Cost) ในแต่ละส่วนจะมีขั้นตอนการประเมินผลเหมือนกัน โดยจะดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Standard-S) ของสิ่งที่ต้องการวัดก่อน เช่น มาตรฐานด้านเนื้อหา เป็นต้น ผู้ประเมินผลต้องกำหนดมาตรฐานที่ต้องการวัดไว้ก่อน

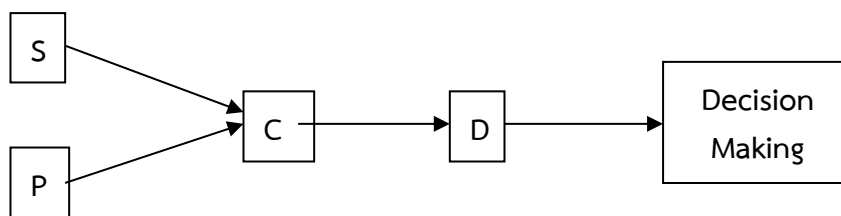
ขั้นที่ 2 ผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการวัด (Performance-P) ต้องรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอ และข้อมูลที่รวบรวมควรเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ชัดเจน

ขั้นที่ 3 ผู้ประเมินนำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 (Compare-C) เมื่อกำหนดมาตรฐาน และรวบรวมมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ประเมินพบว่ามีช่องว่างอะไรที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง

ขั้นที่ 4 ผู้ประเมินศึกษาความแตกต่าง หรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy-D) จากการเทียบข้อมูลกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ประเมินทราบว่ามีช่องว่างอะไรที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง

ขั้นที่ 5 ผู้ประเมินส่งผลการประเมินไปให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่า จะยกเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมินหรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหรือเกณฑ์มาตรฐานให้มีคุณภาพดีขึ้น (Decision Making)

การประเมินหลักสูตรของโพรวีสนี้ นับว่าสะดวกแก่ผู้ประเมินหลายประเภท และเป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นถึงผู้บริหารจะตัดสินใจ จะใช้หรือไม่ หรือจะปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจะหยิบบอกข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมาพิจารณา ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังภาพ 6



ภาพที่ 6 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวีส

จากรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ บางรูปแบบยึดการประเมินจุดมุ่งหมายเป็นหลัก บางรูปแบบยึดการประเมินที่เกณฑ์เป็นหลัก แต่ทุกรูปแบบมีเป้าหมายเดียวกันคือมุ่งประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร

โดยในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยเริ่มต้นจากหลักสูตรเดิมที่โรงเรียนมีอยู่ วิธีนี้เป็นการนำหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่มาวิเคราะห์เทียบเคียงกับมาตรฐาน โดยหากสถานศึกษาพิจารณาว่าหลักสูตรเดิมที่โรงเรียนใช้อยู่มีคุณภาพ หรือบางรายวิชา บางหน่วยการเรียนรู้ ยังสามารถนำแผนการสอนและสื่อวัสดุหลักสูตรอื่น ๆ มาใช้สอนได้ผลดี โรงเรียนสามารถนำหลักสูตรนั้นมาเทียบเคียง เชื่อมโยงกับมาตรฐานเพื่อพิจารณาความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน โดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. เปรียบเทียบหลักสูตรเดิมกับมาตรฐาน โดยพิจารณาว่า

1.1 หลักสูตร/ รายวิชา/ หน่วยการเรียนรู้ ที่โรงเรียนใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นสอดคล้องหรือสามารถเชื่อมโยงบ้นนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดใดบ้าง

1.2 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดใดที่ขาดหายไป จากนั้นนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่ยังไม่มี มาบรรจุเพิ่มในหลักสูตร เพื่อให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดทั้งหมด

การเปรียบเทียบนี้ ถือเป็นขั้นตอนแรกของการเชื่อมโยงหลักสูตรกับมาตรฐาน (Curriculum alignment) โดยอาจใช้ตารางกริด (Curriculum matrix หรือ Content matrix) เป็นเครื่องมือในการจัดทำโครงร่างหลักสูตร เพื่อเปรียบเทียบมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดกับหลักสูตร

ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อระบุว่ามีความรู้/ตัวชี้วัดใดบ้างที่ควรปรากฏอยู่ในหลักสูตร หลักสูตรอิงมาตรฐานควรสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาแนวคิด (Concept) ต่างๆ สะสมกันไปอย่างต่อเนื่อง จากชั้นหนึ่งไปสู่ชั้นต่อไป ให้อ่าง่ายๆ มีความยากและซับซ้อนขึ้นเมื่อเรียนไปชั้นสูงขึ้น การทำในลักษณะเป็น Spiral approach นี้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจมาตรฐานแต่ละข้อจากการทำงานที่ได้เรียนในชั้นปีต่างๆ

3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู

3.1 ความหมายของการพัฒนาครู

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5 – 20) ในมาตรา 9(4) กล่าวว่า ให้มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ในด้านต่างๆ ได้กระจายไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงเป็นผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้วิเคราะห์นโยบายจากหน่วยเหนือ เพื่อนำมาเป็นแนวนโยบายของสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ชัดเจนให้ ผู้ถือปฏิบัติสามารถเข้าใจได้ตรงกัน และนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง (กรมสามัญศึกษา, 2533, หน้า 1) สำหรับงานพัฒนาบุคลากรก็เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานบุคคล ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อีกทั้งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 52) มาตรา 79 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและมีหน้าที่พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพและความก้าวหน้าแก่ราชการ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด มาตรา 81 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการให้ไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การ” หมายถึง งานหรือสิ่งที่ทำหรือ เรื่อง รุระ หน้าที่ ส่วน “พัฒนา” หมายถึง ความเจริญ ดังนั้น การพัฒนาครู หมายถึง การทำให้ครูเจริญขึ้น ซึ่ง ครู จะต้องเป็นผู้ที่ต้อง มีความรู้ความเข้าใจอย่างเต็มเปี่ยมในสิ่งที่ครูทำ ซึ่งเกิดจากการเรียนการฝึกหัดมาอย่างดี ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพครู คือการทำให้ครูมีความเข้าใจอย่างชัดเจนและมีความสามารถมากขึ้น ในกระบวนการที่ครูเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูสามารถอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งในระบบการจัดการศึกษา เพราะจะเป็นส่วนสำคัญในการที่จะเปลี่ยนผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ การที่จะพัฒนาครูมีอาชีพได้นั้น ต้องมีการเรียนการฝึกฝนอย่างมีอาชีพ มีมาตรฐานของหลักสูตร มีการประเมินผล มีระยะเวลาในการดำเนินการที่เหมาะสม

รู้เรื่องงานครู รู้และเข้าใจเรื่องการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันในสังคมของโรงเรียน และมีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรที่เหมาะสม (Scribner, A.P.1999, หน้า 240) ความเป็นครูมืออาชีพ จะเกิดจากการตกลงใจของครูที่จะพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้สึกในใจของครูในความใส่ใจในการสอน เพราะครูต้องเอาใจใส่นักเรียน รู้จักมาตรฐานการตัดสินใจของสังคมมีความรู้สึกลึกซึ้งอย่างมากในธรรมชาติของการเรียนการสอนและสนใจปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้เสมอ (Green, Madeleine F.1998, หน้า 201 – 202) จรรยาบรรณของวิชาชีพครูจะส่งผลถึงจริยธรรมและพฤติกรรมของครู โดยมีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมพื้นฐานและความคิดรวบยอดที่เกิดมาจากการฝึกหัดเพื่อให้เกิดคุณลักษณะครูมืออาชีพที่ดี

3.2 ความสำคัญของการพัฒนาครู

1. ช่วยส่งเสริมเกียรติภูมิของครูให้เท่ากับที่เป็นปูชนียบุคคลของสังคม เป็นผู้รู้และเป็นผู้ปฏิบัติตนดีเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป
2. ช่วยส่งเสริมให้ครูมีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ครูตามที่สังคมปรารถนา เพื่อเป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ
3. ช่วยสร้างเสริมความมั่นคงและส่งเสริมความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพครู
4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิชาชีพครูมีสถานภาพที่ทัดเทียมกัน เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการประกอบวิชาชีพเพื่อยกสถานภาพของครูทุกระดับให้เท่าเทียมกัน
5. ช่วยส่งเสริมให้ครูได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการเพียงพอแก่การรักษาสถานภาพของครูในสังคมไทย

3.3 สมรรถนะของครู

สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Character) ทศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น สมรรถนะมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) สมรรถนะมี 2 ประเภท คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) 2) สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์
2. การบริการที่ดี
3. การพัฒนาตนเอง
4. การทำงานเป็นทีม
5. จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ส่วนสมรรถนะประจำสายงานเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผล และแสดงคุณลักษณะพฤติกรรมได้เด่นชัดเป็นรูปธรรม โดยเป็นคุณลักษณะเฉพาะสำหรับสายงานครู ประกอบด้วย

1. การออกแบบการเรียนรู้
2. การพัฒนาผู้เรียน
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน
4. การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัย
5. ภาวะผู้นำครู
6. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน

สรุปได้ว่าสมรรถนะสามารถใช้เป็นสิ่งที่วัดเพื่อทำนายผลการปฏิบัติงาน เมื่อมีการวัดเพื่อการ คัดเลือกแล้วควรต้องมีการประเมินว่าการวัดนั้นๆ มีประโยชน์ในการทำนายผลการปฏิบัติงานจริงหรือไม่และในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงานที่แบ่งการประเมินเป็นสองส่วนคือ ส่วนของงานที่มอบหมายและส่วนของพฤติกรรมในการทำงาน

3.4 แนวคิดการพัฒนาครู

การพัฒนาครูมีความจำเป็นมากในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ดังที่ฌาคส์ เดอลอรัสและคนอื่นๆ (Delors & others. 1996, pp. 147 - 149) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาครูไว้ดังนี้

3.4.1 การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพรู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือก และสรรหาผู้เข้าเรียนครูที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อเข้ามาศึกษาเล่าเรียนสาขาครุศาสตร์ ส่วนการบรรจุเข้าสู่งานก็ควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก

3.4.2 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรจัดถึงระดับปริญญาตรีเป็นขั้นต้น ซึ่งในอนาคตครูต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลิกภาพของ เยาวชนและการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน การจัดการศึกษาสำหรับครูจึงต้องเป็นกระบวนการเดียวกันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3.4.3 การอบรมครูประจำการ (In – service training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูที่ประจำการแล้วได้รับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร อาจใช้ระบบการศึกษาทางไกลเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา และความสะดวก

3.4.4 การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher education) ควรปรับปรุงทักษะของคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาร่วมผลิตครู ยอมพัฒนาระบบผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4.5 การนิเทศ (Supervisors) ช่วยให้การควบคุม การตรวจสอบ และการปรับปรุง การปฏิบัติงานของครูเป็นระบบ ทำให้ครูได้รับทราบเกี่ยวกับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพครู เช่น เรื่องความรู้ใหม่ ๆ วิธีการสอน แหล่งข้อมูล การตรวจสอบ ตลอดจนการวัดผล การเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับจากการศึกษาด้วยการนิเทศต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3.4.6 การจัดการ (Management) ต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้แต่ละแห่งมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานการทำงาน ตลอดจนการกำหนดปริมาณงานของครูต้องส่งเสริมให้ครูได้ทำงานเต็มศักยภาพ

3.4.7 การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครู (Participation by people from quest the teaching profession) เปนการช่วยให้การปฏิบัติ การกิจของครูมีคุณภาพ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาครูไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545, หน้า 23 - 24)

1. การปรับปรุงกระบวนการผลิต พัฒนาและเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง
2. การทบทวนกระบวนการที่เกี่ยวกับครูทั้งหมดในเรื่ององครวิชาชีพครู ผู้บริหารการศึกษาและองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ระบบ เงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูล และระบบการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ
3. การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

3.5 รูปแบบของการพัฒนาครู

ออร์ตัน (Ortrun, 1992, p. 21) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพ ในการจัดการศึกษาระดับสูง เรียกว่า CRASP ประกอบด้วย

1. เจตคติที่สำคัญ (Critical Attitude)
2. การวิจัยเพื่อการสอน (Research into Teaching)
3. การตรวจสอบ (Accountability)
4. การประเมินตนเอง (Self - Evaluation)
5. การเป็นครูมืออาชีพ (Professionalism)

สคริเบเนอร์ (Scribner, 1999, p. 246) ได้เสนอสิ่งที่ครูมืออาชีพต้องพัฒนา คือ

1. ความรู้ในเนื้อหา
2. ทักษะความเป็นครู โดยเฉพาะทักษะด้านการสอนเพื่อให้เกิดผลต่อเด็กโดยตรง
3. การจัดการห้องเรียนที่ท้าทาย
4. การศึกษาช่องว่างในความรู้ของนักเรียน

พรศรี ฉิมแก้ว (2545, หน้า 17 - 18) กล่าวถึง รูปแบบการพัฒนาครู ดังนี้

1. ฝึกอบรมในโรงเรียนพัฒนาริชาชีพครู เน้นการปฏิบัติจริงโดยสถาบันผลิตครู เป็นหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว
2. การอบรมทั้งโรงเรียน เป็นการฝึกอบรมเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้กับบุคลากร ทั้งโรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
3. การพัฒนาโดยตัวครูเอง และพัฒนาเพื่อนครูตามเงื่อนไขที่กำหนด เป็นการให้ทุนอุดหนุนเพื่อพัฒนาผลงาน โดยผ่านกระบวนการครูแกนนำ ครูต้นแบบ และครูแห่งชาติ การพัฒนา แนวนี้ครูจะต้องเข้าร่วมพัฒนาครูต้นแบบและครูแห่งชาติโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องนำความรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นไปขยายผลพัฒนาเพื่อนครูอีกจำนวนหนึ่ง เมื่อผ่านการประเมินแล้วจะได้รับการรับรอง

4. การพัฒนาครูโดยให้ครูพัฒนาตนเอง เป็นการให้ครูพัฒนาผลงานโดยอิสระ ได้รับการคัดเลือกและให้รางวัล เมื่อผลงานได้รับการตัดสินให้ชนะการประกวดแข่งขันแล้ว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 45 – 46) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคนในองค์กรที่สำคัญ 3 วิธีคือ

1. การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน หมายถึง การพัฒนาที่ผู้เรียนรู้ได้เรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานจนเกิดทักษะ มีความชำนาญจากการได้ฝึกหรือทดลองปฏิบัติงาน รวมทั้งอาจได้รับการถ่ายทอด จากผู้บังคับบัญชาหรือพี่เลี้ยงไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานจริง การพัฒนาในขณะที่ปฏิบัติงานนี้ เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากกว่าวิธีอื่น ๆ แต่ไม่ได้จัดทำกันอย่างเป็นระบบ เพราะ มีลักษณะเป็นวิธีการทดลองปฏิบัติงานมากกว่าการพัฒนาอย่างจริงจัง ข้อเสียของการพัฒนาอย่างนี้ คือ อาจทำให้ผลงานของหน่วยงาน ลดลงไปบ้างทั้งในด้านปริมาณคุณภาพ ตัวอย่างของการพัฒนาในขณะที่ปฏิบัติงาน เช่น การสอนงาน ระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ฯลฯ

2. การพัฒนานอกเวลาปฏิบัติงาน หมายถึง การที่ผู้ได้รับการพัฒนาต้องหยุดการทำงานปกติของตนเอง เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรหรือโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจจะจัดขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนาของส่วนราชการเอง หรือส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยงานภายนอก ส่วนราชการที่นิยมดำเนินการมี 4 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรมในห้องเรียนหรือในชั้นเรียน การฝึกอบรมทางไกล การดูงาน การศึกษาต่อ ฯลฯ

3. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ โดยขึ้นอยู่กับเวลา โอกาส ความถนัด และความสนใจของผู้ปฏิบัติงาน เช่น การศึกษาหาความรู้จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่องานของตนเอง ใฝ่หาความรู้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง ติดตามข่าวสารและเหตุการณ์ที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของตนเอง

สรุปได้ว่า การพัฒนาครูต้องพัฒนาทั้งในด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ทักษะด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู และเจตคติต่อความเป็นครูที่ดี ซึ่งต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเรื่องที่จะพัฒนา โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพครู ในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอนและภาระงานที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การดำเนินงานตามมาตรฐานสถานศึกษา การจัดระบบสารสนเทศระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียน การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ การวัดและประเมินผลการดำเนินงานและผลการจัดการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการ วิจัยและความสามารถในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การศึกษาเอกสาร การประชุม เชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้จากการมอบหมายงาน การส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนจะเกิดภาวะผู้นำ ทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ครูและ

บุคลากรในสถานศึกษามีประสบการณ์ ความสามารถ มุ่งมั่น รับผิดชอบ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสถานศึกษามีแผน ปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รับรู้ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน จึงเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอนและภาระงานที่รับผิดชอบของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาคนให้มีศักยภาพจะทำให้สามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายนำพาองค์กรให้ก้าวสู่ความสำเร็จ ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ปฏิบัติตามได้ มีระบบการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดโดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตน เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องคำนึงพัฒนาการทางด้านร่างกายสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้ครูและผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า ข)

4.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

จันทร์หา อ่อนระหง (2550, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่ง หรือที่รวม ซึ่งอาจเป็นสภาพหรือสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนที่มีกำหนดเวลายืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียน

จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์ (2550, หน้า 11) ให้ความหมายของคำว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งวิชาการที่เป็นตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถให้คุณค่าต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 43) ได้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้

ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ช่วยขยายแนวความคิด ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น แหล่งเรียนรู้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

ลัดดา ศิลาอ่อน (2545, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของ แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งวิชาการหรือแหล่งทรัพยากรแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ประกอบไปด้วยบุคคลในชุมชน สถานที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ (2544, หน้า 28) แหล่งเรียนรู้ คือ ถิ่น ที่อยู่ บริเวณบ่อเกิด แห่งที่ หรือศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้ง สิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 2) ได้กำหนดความหมายของ แหล่งการเรียนรู้ ว่าหมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบ แตกต่างไปจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มี กำหนดเวลายืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง คน สิ่งของ สถานที่ และสิ่งประดิษฐ์ และสิ่งต่างๆ ที่มีคุณค่าทางการศึกษาในชุมชน ซึ่งผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญ สามารถศึกษา เรียนรู้ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและเสริมสร้างประสบการณ์ในการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถให้ความรู้ เฉพาะตัวและเชื่อมโยงความรู้เป็นความรู้และประสบการณ์ใหม่ให้แก่บุคคลทุกระดับทุกเพศ

4.2 ความสำคัญและความจำเป็นของแหล่งเรียนรู้

กิ่งแก้ว อารีรักษ์ (2548, หน้า 118) ให้ความสำคัญของการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ ที่หลากหลาย
2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลสะท้อน ความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้
3. กระตุ้นมุ่งเน้นลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น
4. เสริมสร้างการเรียนรู้ จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสร้างความตระหนักเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความแตกต่างของข้อมูล
5. แหล่งการเรียนรู้เสริมสร้างการพัฒนาการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอิสระ
6. เปลี่ยนเจตคติของครูและผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นในตนเองในการค้นหาข้อมูล
8. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ในด้านเนื้อหา เจตคติ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 7) เสนอว่า แหล่งการเรียนรู้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ทั้งในระบบและนอกระบบ ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งจากท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ตนเองมีอยู่แล้ว
2. เป็นแหล่งกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน
3. เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตรง
4. เป็นห้องเรียนธรรมชาติ เป็นแหล่งค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม
5. เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง
6. สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัดและสะดวก
7. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน
8. มีสื่อประเภทต่างๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาอาชีพ

ประเวศ วะสี (2536, หน้า 1) กล่าวว่า ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย มากกว่าที่ครูสอนในห้องหนังสือ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่น จะมีครูมากมายหลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่า เดิมการศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นครูได้ จะเป็น การยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นอย่างแรง เป็นการถักทอทางสังคม

สรุปความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิด ความเข้าใจในคุณค่า และทัศนคติ ค่านิยม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ ซึ่งมีความสำคัญและมีความหมายอย่างมากสำหรับผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ท้องถิ่น
2. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน
3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากลสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง
5. มีส่วนร่วมในองค์กร ท้องถิ่น บุคคล และครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น

6. ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

4.3 หลักการและวัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548, หน้า ก) เสนอว่าหลักการของแหล่งเรียนรู้มี 5 ประการ ดังนี้

1. สนองกลุ่มเป้าหมายทุกเพศทุกวัยขึ้นอยู่กับความสนใจใฝ่รู้ ความพอใจของผู้เรียน
2. สอดคล้องกับวิถีชีวิต และเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม
3. บรรยากาสื่ออำนวยความสะดวกให้บุคคลได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการของตนเอง
4. ส่งเสริมด้านการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง การคิดวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
5. ไม่มีติดรูปแบบใดๆ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548, หน้า ข) เสนอ วัตถุประสงค์หลักของการจัดแหล่งเรียนรู้ คือ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถด้านต่างๆ ของประชาชน และผู้สนใจทุกระดับได้เรียนรู้อย่างอิสระ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพและเต็มความสามารถ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. เพื่อหาแนวทางการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ
3. เพื่อจัดหาโอกาสสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากสื่อ
4. เพื่อจัดหาโอกาสทางการศึกษาอย่างอิสระ และศึกษาด้วยตนเอง
5. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
6. เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ และทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์
7. เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม ความเป็นอิสระ ความรับผิดชอบการตัดสินใจ การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
8. เพื่อพัฒนาทักษะด้านการค้นคว้า การอภิปราย การสนทนา การนำเอาความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้
9. เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต

4.4 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

จากความหมายของคำว่า แหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายครอบคลุมกว้างขวางมากมีตั้งแต่ สิ่งใกล้ตัว สิ่งไกลตัว สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมถึงตัวบุคคล ดังนั้นจึงมี ผู้รู้และหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้แนวคิดต่างๆ ไว้มากมาย เพื่อวัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ให้เป็นกลุ่มเป็นระเบียบเพื่อสะดวกต่อการเรียกชื่อและใช้ประโยชน์ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 1) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทธรรมชาติ ประเภทสิ่งพิมพ์ ประเภทเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกประเภท

รัชนิกร ทองสุคติ (2545, หน้า 5) จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลที่ถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้ผู้สนใจต้องการจะเรียนรู้ในท้องถิ่นได้แก่ บุคคลที่มีทักษะ ความสามารถในการสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ช่างฝีมือ ช่างทอง ช่างไม้ ศิลปินทุกแขนง นักกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีอาวุโสที่ประสบการณ์สูง เป็นต้น

2. ประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ แร่ธาตุ เป็นต้น

3. ประเภทวัตถุและสถานที่ หมายถึง อาคารสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น ที่ประชาชนศึกษาหาความรู้ให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือสิ่งที่ต้องการ เช่น โรงน้ำประปา ที่ว่าการอำเภอ โรงพยาบาล และสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวสามารถพบเห็นในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

4. ประเภทสื่อ หมายถึง บุคคลหรือสื่อที่ติดต่อให้ถึงกัน หรือชักนำให้รู้จักกัน ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ ทักษะและเจตคติ ด้วยการส่งผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 แหล่งวิทยากรประเภทสื่อนี้ ทำให้กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ชาติสามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงและที่สำคัญที่สุด คือ สามารถกระจายความรู้ไปสู่ทุกพื้นที่โลกอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

5. ประเภทเทคนิค หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้น สิ่งที่มนุษย์ทำการปรับปรุง อาทิ โรงงานที่ทันสมัย ระบบสื่อสารคมนาคม ศูนย์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรือระบบใหม่ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้เรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของมนุษย์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ความคิดและสิ่งประดิษฐ์คิดค้น

6. ประเภทกิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติด้านประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการตลอดจนความเคลื่อนไหวในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพัฒนาสภาพต่างๆ ในท้องถิ่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม อาทิ การรณรงค์ป้องกันสารเสพติด การส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยและการรณรงค์ความปลอดภัยของเด็กและสตรีในท้องถิ่น เป็นต้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า ข) มาตรา 25 กำหนดให้แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและพัฒนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น

สรุปจากแนวความคิดการจำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทบุคคล ประเภทสถานที่และประเภทสื่อ ซึ่งแต่ละประเภทกำหนดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ของสถานศึกษาในระบบได้ 2 แหล่ง คือ แหล่งเรียนรู้ภายในและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ดังนี้ 1) แหล่งเรียนรู้ภายในประเภทบุคคล ได้แก่ ครูอาจารย์ ประเภทสถานที่ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการต่างๆ ประเภท

สื่อ ได้แก่ วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์การสอน สิ่งพิมพ์และเครื่องมือเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน 2) แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนประเภทบุคคล ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภทสถานที่ ได้แก่ อาคารสถานที่ที่รวบรวมหรือเป็นแหล่งความรู้เฉพาะด้านที่อยู่นอกสถานศึกษาประเภทสื่อ ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา

4.5 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548, หน้า 6) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบให้มีประสิทธิภาพ มีแนวทาง ดำเนินการ ดังนี้

4.5.1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เจ้าหน้าที่และ บุคลากรทุกระดับรับรู้ว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไรมีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น

4.5.2 มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน หน่วยงานส่วนกลางควรกำหนดนโยบาย ให้ชัดเจนว่าจะมีการรณรงค์เพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายขึ้นในชุมชน เพื่อส่งเสริม การศึกษาตลอดชีวิตและน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติในทุกพื้นที่

4.5.3 มีการจัดทำแผนในระดับพื้นที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่สำรวจและจัดทำแผนที่ในชุมชนที่รับผิดชอบควรมี การสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนใดขึ้นบ้าง

4.5.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนในการสร้างหรือ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละชุมชน ควรส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งรู้สภาพปัญหาในชุมชนของตน เป็นอย่างดีได้ร่วมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการ ของชุมชน

4.5.5 หน่วยงานส่วนกลางสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการจัดสร้างหรือ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบางชนิด อาจต้องมีการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกเหนือจากขอความร่วมมือจากหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางควร ให้การสนับสนุน

5. การนิเทศทางการศึกษา

5.1 ความหมายของการนิเทศการสอน

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เกี่ยวกับความหมายของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอน คือ พฤติกรรม อย่างหนึ่งทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในองค์การและมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายเพื่อ ปรับปรุงหรือพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครู ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ปรียาพร วงศ์นุตร์โรจน์ (2551, หน้า 32) มีทัศนะว่า การนิเทศการสอนเป็นส่วนย่อย ของการนิเทศการศึกษา มุ่งพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง

ผู้นิเทศและครูรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะช่วยเหลือครูในการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้สูงขึ้น

วีชรา เล่าเรียนดี (2552, หน้า 7) ได้อธิบายไว้ว่า การนิเทศการสอน คือ การช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพต่อไป

เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton และ Bruecker ,1995,P23.) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นเทคนิคของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน

โกลด์แฮมเมอร์ แอนเดอร์สัน และคราจิวิสกี้ (Goldhammer, Adeson and Krajewski , 1980) อธิบายไว้ว่า การนิเทศการสอน คือส่วนย่อยของการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ครูในโรงเรียนนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยผ่านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู

กู๊ด (Good , 1983,P.11) มีทัศนะว่า การนิเทศการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้นิเทศให้คำแนะนำแก่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้รู้วิธีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ เป็นการพัฒนาครูทุกด้าน ทั้งการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการสอน การปรับปรุงเนื้อหาการสอน การปรับปรุงวิธีสอน รวมทั้งการปรับวิธีการวัดและประเมินผล การสอน

ไวล์ และ โลเวล (Wiles and Lowell ,1983) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนไว้ว่า นิเทศการสอนหมายถึง การดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสอนของครูในระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แฮร์ริส (Harris,1985) กล่าวว่า การนิเทศการสอน คือ กิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำร่วมกันหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อรักษาหรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดผลโดยตรงกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ซุลลิวัล และ แกรนส์ (Sullivan and Glanz ,2013) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิด และต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งยังเป็นกระบวนการที่ให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุย ปรัชญาหรือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ

แรนเดล (Randall,2017) ได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของครูที่มีคุณภาพในยุคปัจจุบันผ่านคำว่าTEACHERS ว่า T คือ เทคนิค (Technique) หมายถึง ครูต้องมีกลยุทธ์ทางการสอน E คือ การเอาใจใส่ (Empathy) หมายถึง การเข้าใจนักเรียนและกระบวนการเข้าถึงใจนักเรียน A คือ การวัดและประเมินผล (Assessment) หมายถึง กระบวนการวัดความเข้าใจและกระบวนการในตัวนักเรียน C คือ เนื้อหาสาระ (Content) หมายถึง ความรู้และความกระจ่างในเนื้อหาสาระที่จะสอนของครู H คืออารมณ์ขัน (Humor) หมายถึง การทำให้จิตใจเบิกบานและมีความสุข E คือ พลัง

(Energy) หมายถึง การพาตนเองและนักเรียนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ R คือ ความสัมพันธ์ (Relationships) หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีและ S คือเอกลักษณ์เฉพาะตน (Style) หมายถึง การสร้างแนวทางการสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตามแนวทางของประชาธิปไตยที่เน้น การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และผู้รับการนิเทศยอมรับเพื่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

5.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ปฏิบัติกับครู เพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง การดำเนินการนิเทศการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศมีความเข้าใจและมองเห็นเป้าหมายและแนวทางในการ ดำเนินการที่ชัดเจนร่วมกัน มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศ การสอนไว้ ดังนี้

กรองทอง จิตเขากุล (2550, หน้า 12) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศ การสอน ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของครู
2. เพื่อช่วยเหลือครูในการจัดสรรสื่อตลอดจนพัฒนาการเรียนการสอน
3. เพื่อให้ครูเกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ

วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 9) ได้สรุปว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน คือ การส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดย อาศัยการช่วยเหลือให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการ สอนใหม่ๆ การสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมด้านการสอนและการทำวิจัยในเรียน เพื่อให้ครูสามารถ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ไวล์ และ โลเวล (Wiles and Lowell ,1983) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็น การแสดงพฤติกรรมที่มีการเตรียมการอย่างเป็นระบบและมีแผนการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

กู๊ด (Good , 1983) กล่าว การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนเกิด ความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุง วัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือในการจัดสรรเครื่องมือ อุปกรณ์การศึกษา และช่วยในการเลือก และปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอน

อดัม และ ดิกกี (Adams and Dickey,1986) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ของการนิเทศการสอนไว้ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูค้นหาและรู้วิธีทำงานด้วยตนเอง
2. เพื่อช่วยให้ครูจำแนกและวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง

3. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน
4. เพื่อช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ
5. เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา
6. เพื่อช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน คือ เพื่อช่วยเหลือครูในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น นอกจากนี้การนิเทศการสอนยังเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน ประสานสัมพันธ์ และสร้างขวัญกำลังใจ

5.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้นิเทศ

ผู้นิเทศมีภาระหน้าที่หลายอย่างแต่หน้าที่หลักคือการช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการสอน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับกับงานหลายด้านและบุคลากรหลายฝ่าย นักการศึกษาหลายท่านจึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศไว้ ดังนี้

โอลิวาและพอลัส (Oliva และ Pawlas, 2001) ได้กำหนดบทบาทของผู้นิเทศไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ประสานงานเป็นผู้ที่ช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างครูในแต่ละระดับหรือแต่ละโครงการ และช่วยให้ครูตระหนักถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนของกันและกัน
2. เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ให้คำปรึกษาให้แก่ครูเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มที่ต้องการคำแนะนำจากประสบการณ์ของผู้นิเทศ
3. เป็นผู้นำกลุ่ม เป็นผู้ที่มีวิธีทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ
4. เป็นผู้ประเมิน เป็นผู้ช่วยครูในการประเมินผลการสอน การประเมินหลักสูตรและการประเมินตนเองของครู
5. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ทันสมัยและแนวทางการปฏิบัติการสอนที่ดี
6. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการปรับปรุงหลักสูตร
7. เป็นผู้สื่อสาร เป็นผู้ที่สามารถอธิบายความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจ และเป็นผู้ฟังที่ดี
8. เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ที่มีทักษะในการสร้างโครงการที่หลากหลายและมีประโยชน์สำหรับครู
9. เป็นผู้คอยกระตุ้น เป็นผู้ที่คอยแนะนำความคิดเห็นให้ครูได้พิจารณา
10. เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือครูใหม่ที่ไม่คุ้นเคยกับระบบและสังคมในโรงเรียนให้เกิดความคุ้นเคยและสามารถปรับตัวได้
11. เป็นนักประชาสัมพันธ์ เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ
12. เป็นนักวิจัย เป็นผู้ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวิจัยโดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน

13. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้กระตุ้นและช่วยเหลือให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงการสอน

14. เป็นครูต้นแบบหรือครูเชี่ยวชาญ เป็นผู้มีความสามารถในการสาธิตการสอนที่มีประสิทธิภาพให้แก่ครู และสามารถสอนหรือให้คำแนะนำแก่ครูได้

ไวลส์และ บอนได (Wiles และ Bondi 2004 อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2552 : หน้า 12-13) ได้กำหนดงานในหน้าที่การนิเทศที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันปฏิบัติกับครู
2. ประเมินผลโปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. คิดสร้างสรรค์โปรแกรมใหม่ ๆ
4. ออกแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ
5. จัดสร้างสื่อการเรียนการสอนให้แก่ครู
6. แนะนำและช่วยเหลือครูโดยให้คำปรึกษาแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน
7. ประเมินผลสิ่งอำนวยความสะดวกและติดตามดูแลการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก
8. จัดหาทุนและติดตามดูแลการใช้ทุนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์
9. จัดโครงการฝึกอบรมครูประจำการและประสานงานโครงการ
10. ตอบสนองต่อความต้องการและสิ่งที่ชุมชนต้องการ พร้อมทั้งยอมรับข้อมูลย้อนกลับ

5.4 กิจกรรมการนิเทศ

กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการนิเทศการศึกษา คือ เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานของครู ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการนิเทศบรรลุเป้าหมาย กิจกรรมการนิเทศมีมากมาย ซึ่งผู้นิเทศสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ครูและนักเรียน ดังนั้นผู้นิเทศจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศนั้น มีนักวิชาการศึกษาได้เสนอไว้ หลายรูปแบบแตกต่างกันไป สำหรับ แฮร์ริส (Haris, 1975 , pp 71-87) กล่าวว่า กิจกรรมการนิเทศ ที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้รับการนิเทศในการพัฒนาปรับปรุงตนเองปรับปรุงการสอน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนให้ดีขึ้น การประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการสอนของตนเอง กิจกรรมการนิเทศ มีดังนี้

1. การระดมพลังสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมการประชุมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการรวมกำลังความคิด ระดมสมองร่วมกัน บุคคลที่เข้าประชุมควรเป็นผู้มีความรู้และใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย ลักษณะของกลุ่มที่ประชุมควรเป็นกลุ่มประมาณ 15 คน คุณภาพของความคิดขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของกลุ่ม ความคิดจะต้องได้รับการพิจารณาร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการยอมรับของกลุ่มหรือไม่ก็ตาม จะไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิดวิธีการ

ประชุมแบบนี้ จะได้ประสบการณ์มาก เพราะเป็นการประชุมลึกลงไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่สิ่งที่จะเกิดขึ้น คือผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รับความรู้จากการประชุม

2. การประชุมกลุ่ม 6-6 (Buzz Sesion) เป็นการประชุมอีกแบบหนึ่งที่ไม่มีพิธีรีตองมาก แต่เดิมกำหนดสมาชิกกลุ่มละ 6 คน ใน 6 นาที แต่ปัจจุบันนี้ การจัดการประชุมแบบนี้ แล้วแต่ปริมาณที่ใช้ร่วมกลุ่มแต่ไม่ควรป็นกลุ่มใหญ่นัก เวลาที่ใช้ก็ขึ้นอยู่กับผู้เข้าร่วมประชุม เป็นการเปิดโอกาสให้ ทุกคนได้พูดโดยไม่มีกัณฑ์ทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ จุดมุ่งหมายสำคัญคือ ต้องการให้ทุกคนในกลุ่มได้มีการปะทะสังสรรค์กันมากที่สุด การประชุมอาจมีการจัดประธานเลขานุการ สำหรับดำเนินการหรือไม่ได้ วิธีการนี้ได้ประสบการณ์ มากกว่าการระดมสมอง

3. คณะกรรมการ (Committee) เป็นการทำงานรวมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง และวัตถุประสงค์นี้ มีใช้เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กิจกรรมของคณะกรรมการอาจนำไปใช้ในกรณีที่มีการตัดสินใจ หรือร่วมมือในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดทำโครงการ การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นต้น

4. การสาธิต (Demonstratin) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการนำเหตุการณ์ ที่จัดเรียงลำดับไว้แล้ว มาสนองต่อกลุ่มผู้สังเกตการสาธิต โดยธรรมชาติจะเน้นในคันการปฏิบัติ กลุ่มผู้สังเกตจะเป็นกลุ่มใหญ่หรือเล็กก็ได้แต่เมื่อพิจารณา และการเตรียมการสาธิตแล้วน่าจะใช้กับกลุ่มที่มีขนาดใหญ่พอสมควร การปฏิบัติการสาธิตจะต้องมีการวางแผนการและเตรียมอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า

6. การอภิปราย (Dscusin) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก คล้ายกับการประชุมกลุ่ม แต่ใช้เวลายาวนานกว่า ผู้เป็นประธานพูดเป็นส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ แยกแยะและขบคิดปัญหาาร่วมกัน

7. การจัดนิทรรศการ (Exhibiton) มีจุดประสงค์เพื่อ ส่งเสริมความเข้าใจใช้ได้ดี สำหรับกลุ่มขนาดใหญ่ บางครั้งการจัดนิทรรศการอาจใช้เป็นเครื่องมือประกอบการประชุมก็ได้

8. การจัดทัศนศึกษา (Field - tip) จุดประสงค์เพื่อ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจอาจใช้กับกลุ่มขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ก็ได้ การไปทัศนศึกษาจะต้องศึกษาวิธีดำเนินการ เช่น ยานพาหนะ ระยะทาง งบประมาณ เมื่อกลับมาแล้วต้องมีการรายงานผล

9. ภาพยนตร์ โทรทัศน์ (Film or Television Prsentation) เป็นกิจกรรมประเภทให้ความรู้ใช้ได้ดีทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการเป็นอุปกรณ์ที่มีค่อนข้างมาก ควรใช้ให้คุ้มค่า

10. ประสบการณ์ตรง (Firsthand Experience) เป็นกิจกรรมรายบุคคลเป็นการปฏิบัติโดยตรงเป็นเรื่องราวกระทำ เช่น นิสิตแพทย์ฝึกงาน เป็นต้น

11. การเยียวยาเป็นกลุ่ม (Group Therapy) เป็นกิจกรรมการปฏิบัติเพื่อช่วยแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงาน ความรู้สึกของครูให้เปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดี ผู้ถูกเยียวยาจะได้รับประสบการณ์สูงมากใช้กับกลุ่มขนาดเล็ก

12. การสัมภาษณ์แบบมีรูปแบบ (Structured Intervicw) มีจุดประสงค์เพื่อเลือกบุคคล เข้าทำงาน เป็นการสัมภาษณ์ที่มีระบบ มีการเตรียมแบบฟอร์มคำถามไว้ล่วงหน้า

13. การสัมภาษณ์เฉพาะจุด (Focused Interview) การสัมภาษณ์แบบนี้ มีรูปแบบและระบบน้อยกว่าการสัมภาษณ์แบบมีรูปแบบ จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการสัมภาษณ์จะเน้นเฉพาะจุดที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีประสบการณ์และเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล

14. การสัมภาษณ์ทางอ้อม (Non-directed Interview) เป็นการสัมภาษณ์ ที่ไม่ต้องมีแนวทางการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว ระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์ จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติให้ดีขึ้น การสัมภาษณ์ ขึ้นอยู่กับว่าผู้สัมภาษณ์มีปัญหาความสนใจและข้อข้องใจอย่างไรบ้าง มีการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ผู้สัมภาษณ์พยายามหาช่องทางกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามให้ได้มากที่สุด

15. การเยี่ยมเยียนกัน (Intervisitation) จุดมุ่งหมายเพื่อ ส่งเสริมความเข้าใจเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ ขนาดกลุ่มเป็นรายบุคคล เช่น การสังเกตการสอน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน

16. การทดลองปฏิบัติการ (Laboratory) เป็นประสบการณ์ตรง มุ่งส่งเสริมทักษะเฉพาะเรื่องก่อนปฏิบัติจริง ต้องทดลองดูก่อนว่ามีปัญหา หรืออุปสรรคอันใด มีประโยชน์ ในการสร้างความสนใจ แก่ผู้เรียน

17. การบรรยาย (Lecture) เป็นกิจกรรมที่เก่าแก่มาก เน้นหนักทางคันการพูด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ใช้ได้กับกลุ่มขนาดใหญ่

18. การประชุม (Meeting) เป็นรูปแบบทางการ จะต้องมีการเตรียมระเบียบวาระการประชุม มีแบบฟอร์มที่ถูกต้องและมีเลขานุการจดบันทึกการประชุม

19. การสังเกต (Observatio) จะต้องมีการวางแผนที่แน่นอน นำผลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงาน

20. การประชุมกลุ่ม (Pane) มี 2 ลักษณะ คือ

20.1 การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) มีผู้อภิปราย 4-8 คน ส่วนคนฟังไม่มีโอกาสซักถาม

20.2 การอภิปรายทั่วไป (Panel Forum) คล้ายกับลักษณะแรกแต่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามการประชุมกลุ่มแบบ Penel นี้ ใช้สำหรับการให้ข้อมูล การสร้างความสนใจและให้ข่าวสารที่เป็นจริง มีคุณค่าอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด

21. การอ่าน (Reading) มีคุณค่าโดยตรงต่อการศึกษาหาความรู้ ช่วยให้การอภิปรายการประชุม และการสัมภาษณ์ได้ผลดียิ่งขึ้น ตลอดจนได้ความรู้เกี่ยวกับข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ

22. บทบาทสมมุติ (Role Playing) มี 2 แบบ คือ

22.1 Psychodrama เป็นการบำบัดทางจิตวิทยา โดยให้ผู้รับการบำบัดรักษาแสดงบทบาทสมมุติ

22.2 Sociodrama เปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มแสดงบทบาทสมมุติของตนที่มีส่วนรับผิดชอบในอนาคตประสิทธิภาพของบทบาทสมมุติ ขึ้นอยู่กับบทบาทสมมุติที่แสดงนั้นจะแนบเนียนและสมจริงเพียงใด

23. การสังคม (Social) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนเกิดความเข้าใจกันมากขึ้นเป็นองค์การแบบอ้อม (Informal) ส่งผลไปช่วยการทำงานทางอ้อม

24. การบันทึกเสียง (Sound Recording) ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางการฟังให้กับผู้เรียน กิจกรรมนี้ใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่น เช่น การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

25. การทดสอบ (Testing) เป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวัดผลและประเมินผล เมื่อได้ผลจากการทดสอบแล้ว จะนำมาพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงให้ดีขึ้น

26. การเขียน (Writing) เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยการศึกษาหาความรู้แล้วเขียนเป็นบทความทางการศึกษา หรือเอกสารประกอบการสอน ถือเป็นส่งเสริมให้ผู้เขียนมีความก้าวหน้าในวิชาชีพได้ส่วนหนึ่ง

5.5 กระบวนการในการนิเทศ (Supervisory Process)

กระบวนการในการนิเทศการศึกษา หมายถึง แบบแผนของการนิเทศการศึกษาที่จัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง เป็นระเบียบแบบแผน มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ชัดเจน มีเหตุผลและสามารถดำเนินการได้ โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอกระบวนการในการนิเทศไว้หลายท่าน แต่ในที่นี้ขอนำเสนอกระบวนการนิเทศที่สำคัญ ดังนี้

5.5.1 กระบวนการนิเทศของสจต อุทรานันท์ (2530) ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย 5 ขั้นตอน เรียกว่า “PIDRE” ดังนี้

1) การวางแผน (P-Planning) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้น

2) การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการว่าต้องอาศัยความรู้ ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะดำเนินการอย่างไรให้ผลงานออกมามีคุณภาพ ขั้นตอนนี้จำเป็นทุกครั้งสำหรับเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และเมื่อมีความจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังเป็นไปไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3) การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงาน 3 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (ครู) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ (ผู้นิเทศ) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ (ผู้บริหาร)

4) การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) เป็นขั้นตอนของการเสริมแรงของผู้บริหาร ซึ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานขั้นนี้อาจดำเนินไปพร้อมๆ กับผู้รับการนิเทศที่กำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นแล้วก็ได้

5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศนำการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรือมีอุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผล สมควรที่จะต้องปรับปรุง แก้ไข

ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขอาจทำได้โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ปฏิบัติใหม่อีกครั้ง ในกรณีที่ผลงานยังไม่ถึงขั้นน่าพอใจ หรือได้ดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งหมดไปแล้ว ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องการสมควรที่จะต้องวางแผนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดที่ควรพัฒนา หลังใช้วัฏกรรมด้านการเรียนรู้เข้ามา

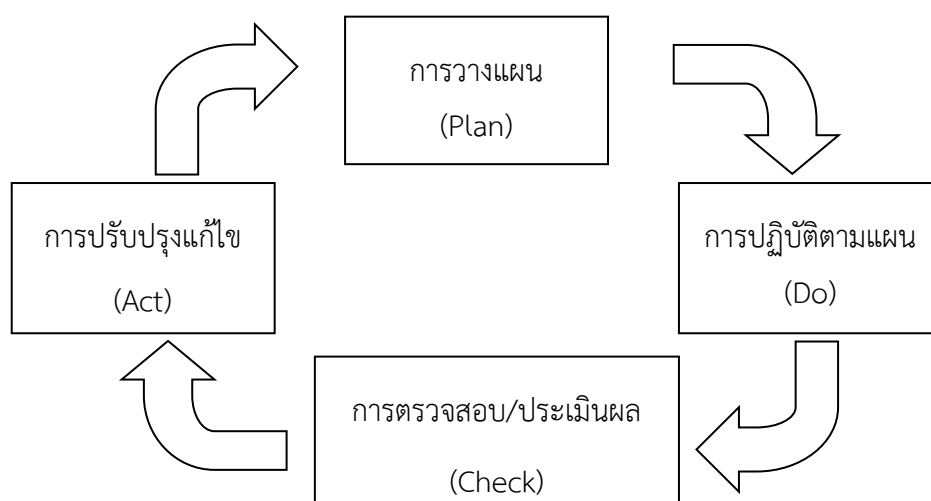
5.5.2 กระบวนการนิเทศโดยใช้วงจรของเดมมิง (Circle Deming Cycle)

วีระพล บดีรัฐ (2543) กล่าวถึงวงจรสู่ความสำเร็จ หรือ วงจรเดมมิง (Deming circle) หรือโดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า P-D-C-A มาใช้ในการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (P-Planning)
2. การปฏิบัติตามแผน (D-Do)
3. การตรวจสอบ/ประเมินผล (C-Check)
4. การปรับปรุงแก้ไข (A-Act)

สรุปเป็นแผนภูมิกระบวนการนิเทศโดยใช้วงจรของเดมมิง (Circle Deming Cycle) ได้

ดังนี้



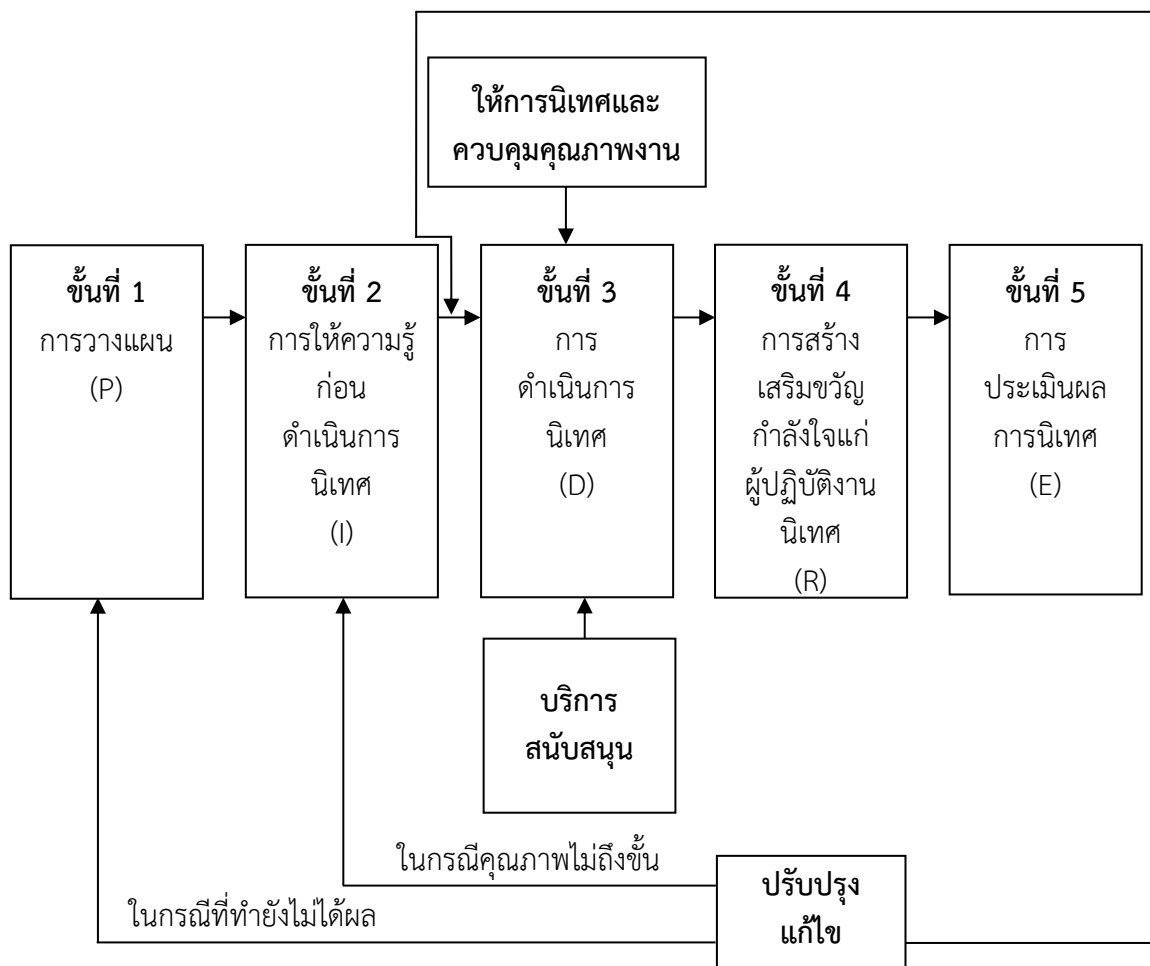
ภาพที่ 7 การนำวงจรเดมมิง (Deming circle) มาใช้ในการดำเนินการนิเทศการศึกษา

จากแผนภูมิกระบวนการ PDCA แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1. การวางแผน (P-Plan)
 - 1.1 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ
 - 1.2 การกำหนดจุดพัฒนาการนิเทศ
 - 1.3 การจัดทำแผนการนิเทศ
 - 1.4 การจัดทำโครงการนิเทศ

2. การปฏิบัติงานตามแผน (D-Do)
 - 2.1 การปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผนงาน/ โครงการ
 - 2.2 การกำกับติดตาม
 - 2.3 การควบคุมคุณภาพ
 - 2.4 การรายงานความก้าวหน้า
 - 2.5 การประเมินความสำเร็จเป็นระยะๆ
3. การตรวจสอบและประเมินผล (C-Check)
 - 3.1 กำหนดกรอบการประเมิน
 - 3.2 จัดทำ/ สร้างเครื่องมือประเมิน
 - 3.3 เก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.4 วิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.5 สรุปผลการประเมิน
4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A-Act)
 - 4.1 จัดทำรายงานผลการนิเทศ
 - 4.2 นำเสนอผลการนิเทศและเผยแพร่
 - 4.3 พัฒนาต่อเนื่อง

กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE สรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้



ภาพที่ 8 กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE

วีชรา เล่าเรียนตี (2552) ได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง ไว้ดังนี้

1. การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. การเลือกประเด็นหรือเรื่องที่น่าสนใจจะปรับปรุงและพัฒนา
3. การนำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหารโรงเรียน

ได้รับทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินงาน

4. การให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่างๆ และการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมที่น่าสนใจ

5. การจัดทำแผนการนิเทศ กำหนดวันและเวลาที่จะสังเกตการสอน และประชุมเพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

6. การดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ

7. การสรุปและการประเมินผล พร้อมรายงานผลสำเร็จ

คอปแลนด์ และ โบยัน (Boyan and Copeland ,1978) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศการสอนไว้ 4 ดังนี้คือ

1. การประชุมก่อนการสังเกตการสอน เป็นขั้นตอนการพิจารณาระบุเรื่องหรือพฤติกรรมที่ควรปรับปรุงและพัฒนา เลือกหรือสร้างเครื่องมือสังเกตการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะปรับปรุงพัฒนา และเลือกหรือสร้างเครื่องมือสังเกตการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะปรับปรุงและพัฒนาตามลำดับ

2. การสังเกตการสอน เป็นการสังเกตพฤติกรรมการสอนที่กำหนดไว้พร้อมทั้งบันทึกพฤติกรรมที่ปฏิบัติหรือกระบวนการสอนที่ใช้ในการสอน โดยใช้เครื่องมือที่เลือกทำการบันทึกพฤติกรรมที่ปฏิบัติหรือกระบวนการที่ใช้ในการสอน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน ผู้นิเทศวิเคราะห์ด้วยตนเองหรือวิเคราะห์ร่วมกับครูในการพิจารณาพฤติกรรมการสอนหรือขั้นตอนในการสอนที่พึงปฏิบัติ โดยพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น

4. การประชุมหลังจากการสังเกตการสอน เป็นขั้นตอนการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนและการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูในขณะเดียวกัน ผู้นิเทศควรกระตุ้นให้ครูมองเห็นและยอมรับผลที่ได้จากการสังเกตการสอน โดยผู้นิเทศกับครูร่วมกันพิจารณายทวิธีในการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาพฤติกรรมการสอน เพื่อส่งผลถึงพัฒนาของนักเรียนได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการนิเทศการสอน 8 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. การวางแผนการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับครู
3. การวางแผนการสังเกตการสอน
4. การสังเกตการสอน
5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้
6. การวางแผนและการกำหนดวิธีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ
7. การประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการสอนที่จะปรับปรุงหรือพัฒนา
8. การวางแผนการสังเกตการสอนในครั้งต่อไป

อาเกิสัน และกอล (Acheson and Gall ,1997) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอนไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประชุมเพื่อการวางแผนระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจจะปรับปรุงหรือพัฒนา ผู้นิเทศควรช่วยให้ครูมองเห็นพฤติกรรมการสอนของตนเอง และร่วมกันพิจารณาเทคนิคการสอนใหม่ๆ ที่ครูมีความสนใจและสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2. การสังเกตการสอน ต้องมีการวางแผนและกำหนดแนวทางเกี่ยวกับวิธีการสังเกตการสอนวันและเวลาที่จะสังเกตการสอน และวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสม

3. การประชุมให้ข้อมูลป้อนกลับ โดยผู้นิเทศและครูประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อไป

กลิกแมน กอร์ดอน. และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross Gordon , 2018) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอน ดังนี้

1. การประชุมร่วมกับครูก่อนการนิเทศการสอน
2. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
3. การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอน และพิจารณาวางแผนการประชุมร่วมกับครู
4. การประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน
5. การวิเคราะห์และพัฒนากระบวนการดำเนินงานทั้ง 4 ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรให้ครูได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น จากกระบวนการนิเทศการสอนของวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ

1. การประชุมและวางแผนร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศการสอน

2. การดำเนินการนิเทศการสอน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและครู

3. การประเมินผลและการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

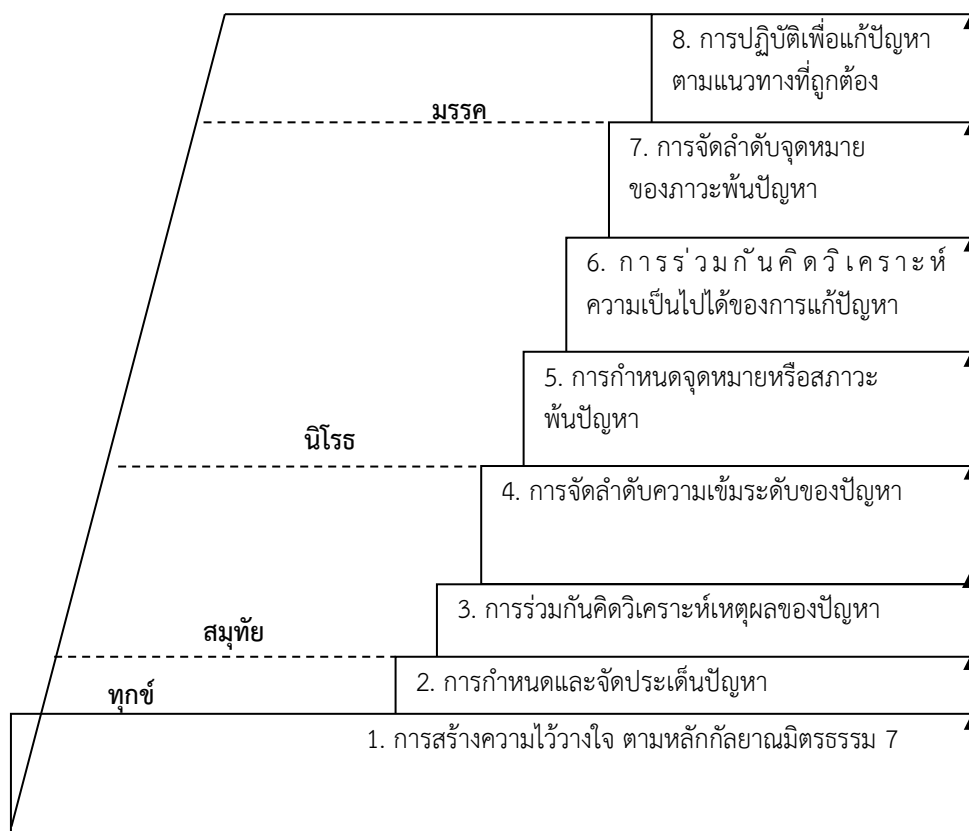
4. การวางแผนในการนิเทศการสอนครั้งต่อไปและติดตามผลปฏิบัติงาน

ในแต่ละขั้นตอนจะมีวิธีการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมโดยผู้นิเทศและครูควรมีการวางแผนร่วมกัน และให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การนิเทศการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

5.6 เทคนิคการนิเทศ

เทคนิคการนิเทศ หมายถึง วิธีการนำกิจกรรมต่างๆ ทางการนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาหรือสถานการณ์นั้นๆ

สมุน อมรวิวัฒน์ (2557) ได้เสนองานทางวิชาการเรื่อง “กระบวนการกัลยาณมิตร: ฝึกจิตให้มีน้ำใจ ในที่ประชุมสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน วันที่ 5 เมษายน 2557” สรุปได้ว่า กระบวนการกัลยาณมิตร คือ กระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อจุดหมาย 2 ประการ คือ 1) ชี้ทางบรรเทาทุกข์ 2) ชี้สุขเกษมศานต์ โดยทุกคนต่างมีเมตตาธรรมพร้อมจะชี้แนะและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการกัลยาณมิตร ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาได้โดยการจัดขั้นตอนตามหลักอริยสัจ 4 ดังนี้



ภาพที่ 9 แผนภูมิขั้นตอนการสอนตามกระบวนการกัลยาณมิตร

หากพิจารณาแผนภูมิข้างต้น กระบวนการนิเทศโดยชี้ทางบรรเทาทุกข์ มีขั้นตอนคือ 1) การสร้างความไว้วางใจ 2) การกำหนดปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา 3) การศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ร่วมกันถึงเหตุปัจจัยแห่งปัญหา 4) การจัดลำดับความเข้มข้นหรือระดับความซับซ้อนของปัญหา

การชี้สุขเกษมสันต์ มีขั้นตอนต่อมาคือ 1) การกำหนดจุดหมายของการแก้ปัญหา หรือวัตถุประสงค์ของภารกิจ 2) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้หรือทางเลือก 3) การจัดลำดับวัตถุประสงค์และวิธีการ 4) การกำหนดวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมหลายๆ วิธี

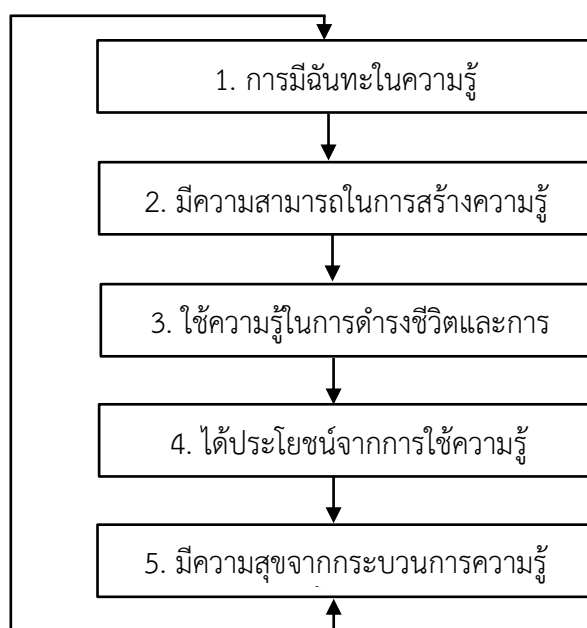
แผนภูมิขั้นตอนชี้ทางบรรเทาทุกข์ และชี้สุขเกษมสันต์นี้ นักการศึกษาส่วนใหญ่ มุ่งนำไปใช้ในกิจกรรมการแนะแนว และการให้คำปรึกษา (Guidance and Counseling) แก่นักเรียน และนิสิต นักศึกษา อย่างไรก็ตามหากจะนำขั้นตอนดังกล่าวมาใช้ในการแก้ปัญหาทางการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาครูก็ย่อมจะประยุกต์ใช้ได้ดี

ปัจจัยที่เกื้อหนุนกระบวนการกัลยาณมิตร การนำกระบวนการกัลยาณมิตรมาใช้ในการพัฒนาครู และการปฏิรูปการศึกษา มีปัจจัยหลัก 4 ประการที่เกื้อหนุนให้ทุกขั้นตอนดำเนินไปด้วยดี ได้แก่ 1) องค์กรความรู้ 2) แรงหนุนจากต้นสังกัด 3) ผู้บริหารทุกระดับ 4) บุคลากรทั้งโรงเรียน

การชี้แนะและช่วยเหลือกันในกลุ่มหรือหมู่คณะ ย่อมต้องอาศัยอุดมการณ์ เป้าหมายร่วมกัน และมีหลักการความรู้ที่ได้พิสูจน์เห็นจริงแล้วเป็นพื้นฐาน พัฒนาหลักการและความรู้ เกี่ยวกับการสอนที่นักเรียนมีความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การสอนและการฝึกกระบวนการคิด การพัฒนาสุขภาวะ สนุกหรือภาพทางศิลปะ ดนตรี กีฬา และหลักการฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ คณะผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอหลักทฤษฎีและวิธีการ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับผู้บริหารและครู ที่ต้องการพัฒนาการสอน ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

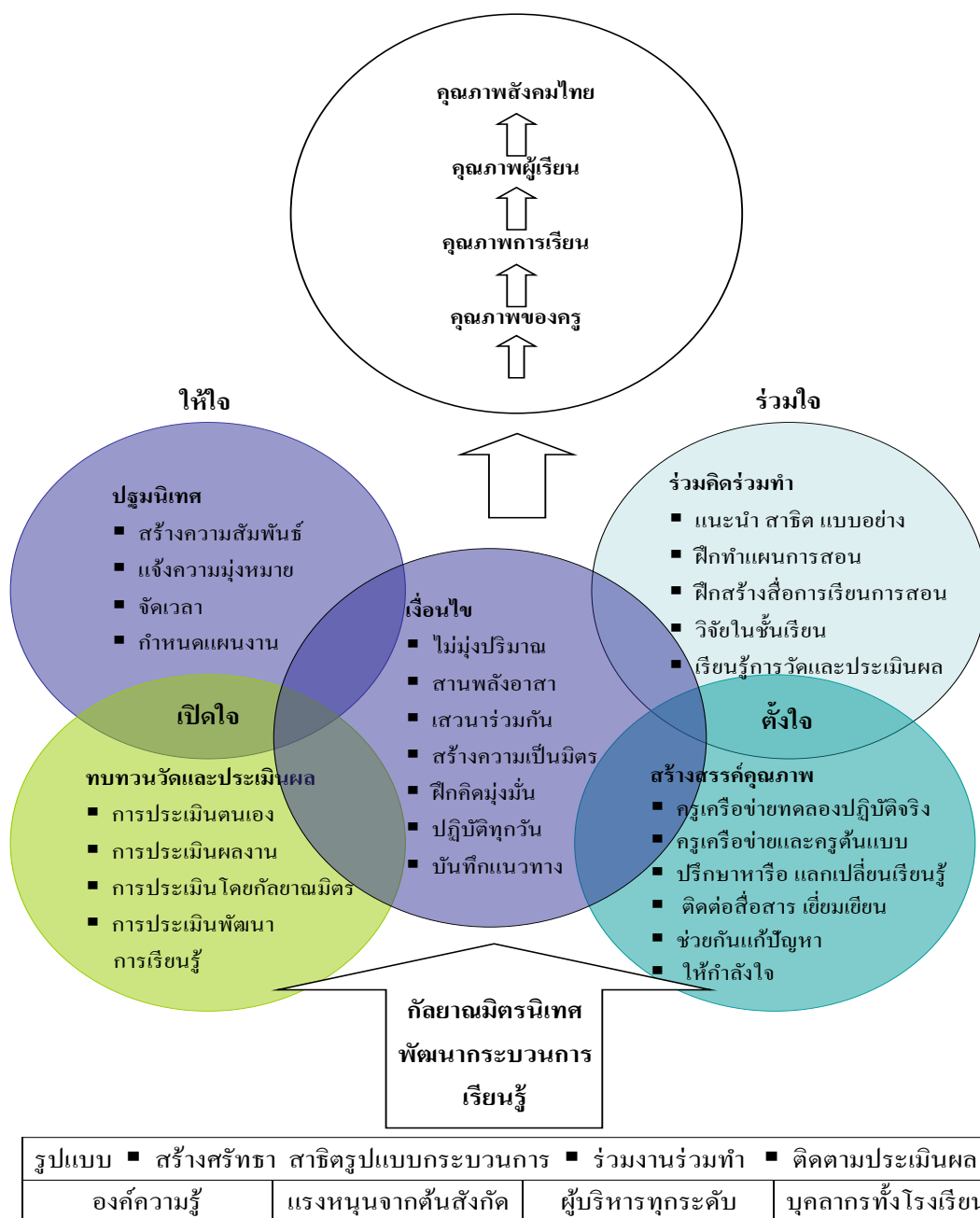
การจัดการความรู้ให้เป็นฐานสู่การปฏิบัติ จึงเป็นปัจจัยที่จำเป็นและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (interactive learning through action, ประเวศ วะสี, 2545) ทั้งนี้ เพราะผู้นิเทศและบุคลากรในโรงเรียนจะพัฒนาตนได้ก็ต่อเมื่อ มีหลักการความรู้เป็นพื้นฐาน และสร้าง แนวทางสู่จุดหมายร่วมกัน เกิดวัฒนธรรมความรู้ขึ้นอีกระดับหนึ่ง นอกเหนือจากการใช้สามัญสำนึก และประสบการณ์เดิม

กระบวนการกัลยาณมิตรที่มีฐานความรู้จะเกิดการวิจัย การพัฒนาและวิจัย ต่อเนื่องกันไป สร้างวัฒนธรรมความรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ดังที่ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “เครือข่ายแห่งปัญญา” ว่า วัฒนธรรมความรู้มีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังแผนภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 10 วัฒนธรรมความรู้มีองค์ประกอบ 5 ประการ

การพัฒนาครูเครือข่ายภายในโรงเรียนนั้น สังเกตได้ว่ามีความยากในขั้นเริ่มต้นที่ต้อง สร้างการยอมรับและศรัทธา แต่เมื่อเกิดความร่วมมือที่ดีแล้ว การนิเทศภายในโรงเรียนจะดำเนิน ไปอย่างคล่องตัว เนื่องจากจัดเวลา สถานที่ และสื่ออุปกรณ์ได้ง่ายทุกฝ่ายเข้าใจวัตถุประสงค์ เพราะ สามารถติดต่อสื่อสารกันได้หลายทาง สามารถร่วมกันปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะบุคลากร มุ่งพัฒนาคุณภาพไปในทิศทางเดียวกัน คือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นคนฉลาดรู้ เก่ง ดี และ มีความสุข ดังแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงในภาพที่ 11



ภาพที่ 11 กัลยาณมิตรนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

5.7 การนิเทศภายในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน ตลอดจนครู-อาจารย์มีจำนวนมากขึ้น การนิเทศการศึกษาจากภายนอกโดยศึกษานิเทศก์ก็ย่อมไม่เพียงพอกับปัจจุบัน ครู-อาจารย์มีคุณวุฒิสูงขึ้น โรงเรียนมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยระบบ

การนิเทศการศึกษาต้องปรับปรุง พัฒนาให้ทันกับสภาพปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จึงเป็นแนวทางหนึ่งในความพยายามที่จะปรับปรุง ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรม กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จะสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ จำเป็นต้องอาศัยขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นระบบ ซึ่งอาจเรียกว่า กระบวนการปฏิบัติงานหรือกระบวนการนิเทศ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในที่นิยมนำมาใช้ คือ กระบวนการนิเทศของ แฮริส (Ben M. Harris, 1975) ซึ่งเรียกว่า P O L C A ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผนการนิเทศ (Planning) หมายถึง การวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยคิดว่าจะทำอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ การพัฒนาวิธีดำเนินงาน การกำหนดงานและผลที่เกิดขึ้นจากการจัดทำโครงการ

2) การจัดองค์การนิเทศ (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างขององค์กรเพื่อการดำเนินการนิเทศ การกำหนดเกณฑ์การทำงาน การจัดหาทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการนิเทศ การกำหนดตาราง บทบาทหน้าที่ ตลอดจนการประสานงาน

3) การนำการนิเทศสู่การปฏิบัติ (Leading) หมายถึง การดำเนินการวินิจฉัย สั่งการ การคัดเลือกบุคลากร การกระตุ้นให้เกิดการทำงาน การให้คำปรึกษาช่วยเหลือ การให้ขวัญกำลังใจ การให้คำแนะนำการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

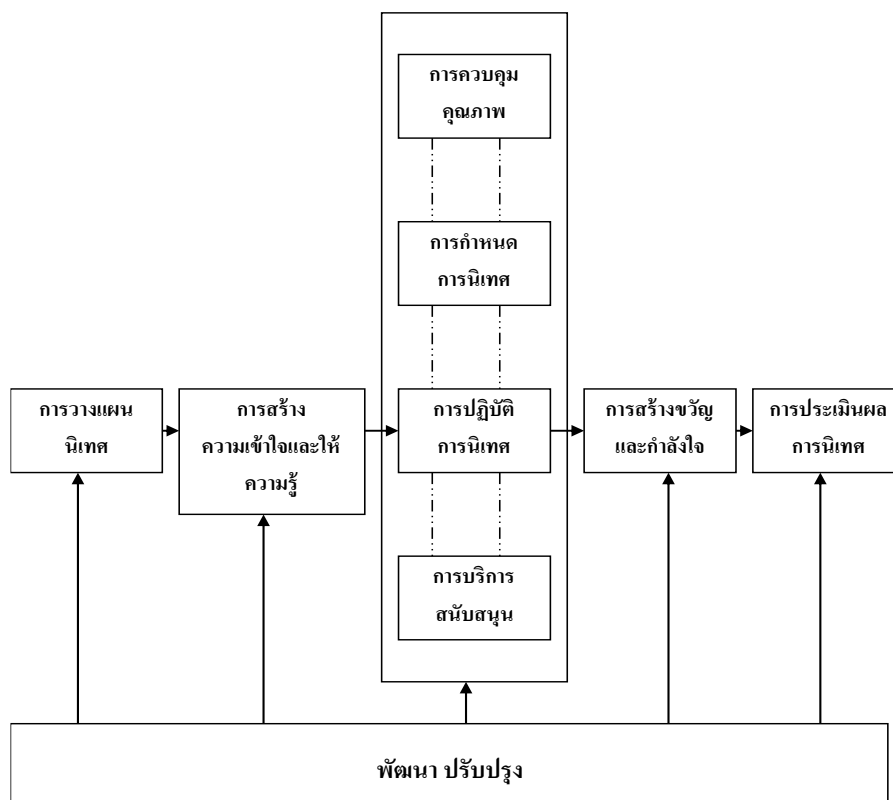
4) การควบคุมการนิเทศ (Controlling) หมายถึง การติดตามควบคุมงานนิเทศ โดยการมอบหมายงาน การติดตามช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงให้งานนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนการกำหนดระเบียบการปฏิบัติงาน

5) การประเมินผลการนิเทศ (Assessing) หมายถึง การตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานการนิเทศ โดยการวัดและประเมินผลงานนิเทศ

จากกระบวนการนิเทศทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.สังต์ อุทรานันท์ (2530) ได้เสนอกระบวนการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมได้ 5 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า PIDRE ดังนี้

- 1) การวางแผนการนิเทศ (Planning)
- 2) การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ (Information)
- 3) การปฏิบัติการณ์ (Doing)
- 4) การสร้างขวัญกำลังใจ (Reinforcing)
- 5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating)

ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ สามารถเขียนเป็นภูมิ ดังนี้



ภาพที่ 12 กระบวนการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพของสังคม

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดำเนินงานด้านการนิเทศภายในเต็มรูปแบบ เป็นการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นกระบวนการเชิงบริหารจัดการทางวิชาการด้านการศึกษา เพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้บังเกิดขึ้นภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นฐานคิดและฐานปฏิบัติที่สำคัญในเชิงบริหารที่เกิดจากความร่วมมือ และยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยของบุคลากรในโรงเรียนร่วมกัน มีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามทีนโยบายการจัดการศึกษาและหลักสูตรได้กำหนดไว้ โดยได้กำหนดขั้นตอนการนิเทศภายในดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเป็นพื้นฐานเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ และศึกษาความต้องการหมายถึงจุดสุดท้ายที่ต้องการจะไปถึง เป็นสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิด โดยให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน ปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากสภาพปัจจุบันและผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายในโรงเรียน จัดทำแผนงานและโครงการล่วงหน้าก่อนที่จะดำเนินการนิเทศ โดยมีการแจกแจงกิจกรรมนิเทศ กำหนดแผนงานการนิเทศ จัดทำงบประมาณโครงการ การขออนุมัติ และการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินงานนิเทศ เป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1) การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร และจะทำอย่างไรที่จะทำได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการนิเทศที่จะจัดขึ้นใหม่เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจกันและทำให้การนิเทศนั้นได้ผล

2) การปฏิบัติงานประกอบด้วยการทำงานที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงาน ตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ ผู้ให้การนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศ และดูแลให้ผู้รับการนิเทศได้ทำงานสำเร็จตามที่วางไว้ ผู้บริหาร เป็นผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

3) การสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจควรปฏิบัติไปพร้อมๆกับการทำงาน จึงจะได้ผล

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นขั้นสุดท้าย ในการดำเนินการขั้นนี้ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่ให้ทำการประเมินผล หลักการที่ใช้ในการประเมินผล มีดังนี้

1) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูอาจารย์และนักเรียน นักศึกษา

2) การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของการนิเทศที่จำเป็นต้องทำ เมื่อได้จัดทำโครงการนิเทศแล้ว

3) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่าย ทั้งจากผู้บริหารผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4) การประเมินผลทำใน 2 ระยะ คือ การประเมินผลระหว่างโครงการ เพื่อจะได้พิจารณาวิธีดำเนินการเพื่อปรับปรุงโครงการ ส่วนการประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผลเพื่อการตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากโครงการ

5) การประเมินผลเป็นระบบ มี 3 ส่วน คือ การประเมินผลที่ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินผลที่มุ่งตัวนักเรียนนักศึกษา เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน รวมทั้งคุณสมบัติและความสามารถของครูผู้สอน การประเมินผลที่กระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินโครงการเพื่อการปรับปรุงโครงการ และการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลหลังจากดำเนินโครงการแล้ว พิจารณาผลที่ได้จากโครงการว่า บรรลุจุดมุ่งหมายตั้งไว้หรือไม่

โดยการนิเทศภายในของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักการนิเทศ 4 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาคน เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนิเทศแล้วบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนางาน เป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

6. การจัดการความรู้

6.1 ความหมายของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานต่างๆ ได้นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ในบทบาทของผู้นิเทศการศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเพื่อจะได้นำแนวคิดนี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชนาธิป สีนิน (2560 : online) การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

2. ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

วิจารณ์ พานิช (2546 : 2- 5) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การยกระดับความรู้ขององค์กร เพื่อสร้างผลประโยชน์จากทุนทางปัญญาโดยเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน ครอบคลุม มีความหมาย ดังนี้

1. การรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บและการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยีค้นข้อมูล และใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยการจัดการ

2. การจัดการความรู้เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความรู้ถ้าไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้แล้วความพยายามในการจัดการความรู้ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัตและวิธีปฏิบัติมีผลต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมและสังคมมีความสำคัญต่อการจัดการความรู้เป็นอย่างยิ่ง

3. การจัดการความรู้ต้องอาศัยผู้รู้ในการตีความและประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างนวัตกรรม และเป็นผู้นำทางในองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่ง แนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้นกิจกรรมเกี่ยวกับคน ได้แก่ การดึงดูดคนดี และคนเก่ง การพัฒนา

คนการติดตามความก้าวหน้าของคน และดึงคนมีความรู้ไว้ในองค์กรถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้

4. การเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างควมมีชีวิตชีวา และความสำเร็จในองค์กร การประเมินต้นทุนทางปัญญาและผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ เป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่าองค์กรมีการจัดการความรู้ได้อย่างได้ผลหรือไม่

6.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช (2546 : 6- 9) ได้ให้ระบุจุดมุ่งหมายของการจัดการความรู้ “การจัดการความรู้” ไว้ คือ สำหรับนักปฏิบัติการจัดการความรู้ คือ เครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่

1. บรรลุเป้าหมายของงาน
2. บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน
3. บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ
4. บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่

1. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
2. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
3. การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะสมต่อการใช้งานของตน
4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการของตน
5. การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยน

เรียนรู้และสกัด “ชุมชนความรู้” ออกมาบันทึกไว้

6. การจดบันทึก “ชุมชนความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

โดยที่การดำเนินการ 6 ประการนี้ บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกัน ไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว เนื่องจากเชื่อว่า “จัดการความรู้” จึงมีคนเข้าใจผิด เริ่มดำเนินการโดยรีเข้าไปที่ความรู้ คือ เริ่มที่ความรู้ นี่คือการผิดพลาดที่พบบ่อยมาก การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน เป้าหมายของงานที่สำคัญ คือ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ ที่เรียกว่า Operation Effectiveness และนิยามผลสัมฤทธิ์ ออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. การสนองตอบ (Responsiveness) ซึ่งรวมทั้งการสนองตอบความต้องการของลูกค้า สนองตอบความต้องการของเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น สนองตอบความต้องการของพนักงาน และสนองตอบความต้องการของสังคมส่วนรวม

2. การมีนวัตกรรม (Innovation) ทั้งที่เป็นนวัตกรรมในการทำงาน และนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ

3. ซีดความสามารถ (Competency) ขององค์กร และของบุคลากรที่พัฒนาขึ้นซึ่งสะท้อนสภาพการเรียนรู้ขององค์กร และ

4. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งหมายถึงสัดส่วนระหว่างผลลัพธ์ กับต้นทุนที่ลงไป การทำงานที่ประสิทธิภาพสูง หมายถึง การทำงานที่ลงทุนแรงน้อย แต่ได้ผลมากหรือคุณภาพสูง เป้าหมายสูงสุดของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลอง เอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสภาพของตน และทดลองใช้งาน จัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในสาขาวิชาการ เรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการจัดการด้วย

6.3 กระบวนการจัดการความรู้

เทอบล และคณะ (Turban and Others อ้างใน พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547: 52 – 57) กระบวนการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน คือ

1) การบ่งชี้ความรู้ เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องใช้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2) การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่น การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต

4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

5) การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web board บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธี โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge จัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7) การเรียนรู้ (Learning) ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

6.4 ชุมชนนักปฏิบัติ COP (Community of Practice)

บรูซซี ศิริมหาสาคร (2550, หน้า 47) กล่าวว่าชุมชนนักปฏิบัติ COP (Community of Practice) เป็นกลุ่มคนที่มารวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้การทำงาน มีประสิทธิผลที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่การรวมตัวกันในลักษณะนี้มักจะมีมาจากคนที่อยู่ในกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน ซึ่งความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะเป็นสิ่งที่สำคัญ ชุมชนนักปฏิบัติ COP จะมีความแตกต่างจากการที่บุคคลมารวมกลุ่มกันเป็นทีมปฏิบัติงานปกติทั่วไปตรงที่ COP เป็นการรวมกันอย่างสมัครใจ เป็นการเชื่อมโยงสมาชิก เข้าด้วยกัน โดยกิจกรรมทางสังคมไม่ได้มีการมอบหมายสั่งการเป็นการเฉพาะ และจะเลือกทำในหัวข้อหรือเรื่องที่สนใจร่วมกันเท่านั้น

ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนในกลุ่ม COP จะพัฒนาเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานของบุคคลและองค์กรต่อไป และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการในท่ามกลางบรรยากาศแบบสบายๆ ประกอบกับการใช้เทคนิคที่เรียกว่าสุนทรสนทนา (Dialogue) ซึ่งเป็นการสนทนาที่เคารพความคิดเห็นของผู้พูด ให้เกียรติกัน ให้โอกาสกัน และไม่พยายามขัดขวางความคิดใคร กับรับฟังผู้อื่นพูดอย่างตั้งใจ (Deep Listening)

6.5 การใช้การจัดการความรู้ (KM) ในงานนิเทศการศึกษา

ภราดร จินดาวงศ์ (2550, หน้า 36) กล่าวว่า จากเป้าหมายการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาคน และพัฒนาองค์กร ผู้นิเทศสามารถนำแนวคิดและวิธีการของการจัดการความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานนิเทศการศึกษา ซึ่งการจัดการความรู้มีเครื่องมือหลายชนิด เช่น

- 1) การนิเทศโดยสนับสนุนให้มีการจัดชุมชนนักปฏิบัติ (COP) โดยการจัดให้ครูที่มีความสนใจ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมารวมกลุ่มกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ที่เป็นลักษณะของ Tacit Knowledge จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน และสนับสนุนให้มีการเรียนรู้จากกลุ่มอื่น
- 2) จัดกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง โดยจัดให้ผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จได้เล่าถึงกระบวนการปฏิบัติที่เป็นเลิศให้บุคลากรในองค์กรได้ฟัง และร่วมกันสกัดเทคนิค วิธีการที่ปฏิบัตินั้นออกมา ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้นั้นได้ใช้แล้วประสบผลสำเร็จ เพื่อคนอื่นจะได้มาเรียนรู้ด้วย

7. การพัฒนารูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ทิศนา ขัมมณี (2553) กล่าวว่า เป็นการนำหลักสูตรเข้าสู่ห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเป้าหมายหลักสูตร เนื้อหาสาระ ทักษะ กระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว ผู้สอนจะต้องศึกษาผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ ความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียน และนำข้อมูลต่าง ๆ มาออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทั้งเป้าหมายหลักสูตรและตัวผู้เรียนอีกด้วย

ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละบทเรียน แม้ในเพียงบทเรียนเดียวอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่มากกว่า 1 วิธีได้ ทั้งนี้เพราะในบทเรียนหนึ่งๆ นั้นมีวัตถุประสงค์หลายประการ ซึ่งวิธีการสอนเพียง 1 วิธีนั้นไม่สามารถตอบสนอง

วัตถุประสงค์ที่หลากหลายได้ นอกจากนี้แล้วผู้เรียนเองก็มีความหลากหลายเช่นเดียวกัน ซึ่งประเด็นสำคัญดังกล่าวนี้ส่งผลให้มีการพัฒนารูปแบบการสอน (Instructional model) ขึ้นมา ซึ่งรูปแบบการสอนหนึ่งๆ จะมีลักษณะเฉพาะที่ชัดเจน ไม่ว่าวัตถุประสงค์ ลักษณะและขั้นตอนของกิจกรรม บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน ซึ่งวิธีการสอน (Teaching method) และรูปแบบการสอน (Instructional model) ต่างมีจุดประสงค์ร่วมกัน คือ วิธีการที่จะช่วยโดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แต่ที่นำเสนอแยกจากกันเพื่อให้เกิดความกระจ่างสำหรับการออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยปกติแล้ววิธีการสอนนั้น จะเป็นวิธีการหลักที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลักเพียง 1 ข้อ และอาจมีวัตถุประสงค์อื่นประกอบรวมได้ เช่น วิธีการสอนแบบบรรยาย มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เป็น กฎ ทฤษฎี หรือหลักการ แต่ขณะเดียวกันถ้าผู้สอนมีความสามารถ การบรรยายอาจส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการคิด หรือ ทักษะคิดของผู้เรียนได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ 2 ประการหลังนี้จะบรรลุต้องอาศัยการเตรียมการของผู้สอนซึ่งต้องมีเป้าหมายอยู่ในใจ หรือการอภิปรายที่ วัตถุประสงค์หลัก คือ การพัฒนาผู้เรียนให้ปรับเปลี่ยน หรือขยายขอบเขตโลกทัศน์ที่นำไปสู่การร่วมกันแก้ปัญหา หรือ การค้นหาวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน แต่ทั้งนี้ ผลพลอยได้ที่ผู้เรียนได้รับจากการร่วมกิจกรรมการอภิปราย คือ ความรู้ หรือการพัฒนาการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

ลักษณะที่สำคัญของรูปแบบการสอน ประกอบด้วย วิธีการสอน และเทคนิคการสอน ที่มากกว่า 1 วิธี และมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่แน่นอน โดยในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบนั้น เน้นความสำคัญของกิจกรรมและวัตถุประสงค์มากกว่าวิธีการสอน ดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนนั้นครูผู้สอนมีอิสระในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ระดับหนึ่ง ซึ่งทิสนา แชมมณี (2553) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนไว้ ดังนี้

1. รูปแบบการสอน (Instructional model) คือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือรูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญๆ ดังนี้ 1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอนนั้นๆ 2) มีการบรรยายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ 3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ และ 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. วิธีสอน (Teaching method) คือ ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะของวิธีนั้นๆ

3. เทคนิคการสอน (Teaching techniques) หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน หรือการกระทำต่างๆ ในการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ในการบรรยายหรือการพูดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากบุคคลนั้นใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เช่น ใช้อารมณ์ขันประกอบการพูด ยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย ใช้สื่อช่วยทำให้สิ่งที่บรรยายชัดเจนขึ้น ก็ย่อมช่วยให้การบรรยายนั้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

รูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอนต่างๆ จะมีหลักการและวัตถุประสงค์เฉพาะที่นำไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรูปแบบ วิธีการ และเทคนิค นั้นๆ ในการสอนแต่ละเรื่อง อาจเลือกใช้วิธีหรือเทคนิคต่างๆ ได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และเนื้อหาของเรื่องที่จะสอน ดังนั้นครูหรือผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจลักษณะ การนำไปใช้ และประโยชน์ของแต่ละวิธี เพื่อที่จะได้เลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.1 รูปแบบการสอน (Instructional model)

รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ สามารถทำนายผลได้ และมีศักยภาพในการสร้างความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ใหม่ๆ ได้ รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละรูปแบบ ดังตัวอย่างเช่น (สิทธิกร สุมาลี, 2561)

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ตัวอย่างเช่น

1) รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept attainment model) จอยส์ และวิล (Joyce & Weil, 1996) พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดของบรุนเนอร์ กู๊ดนาว และออสติน (Bruner, Goodnow, and Austin, 1957) เกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ที่ว่า การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนก สิ่งที่ใช้และไม่ใช้สิ่งนั้นออกจากกันได้ โดยรูปแบบนี้มุ่งพัฒนาการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมข้อมูลสำหรับผู้เรียนฝึกจำแนก โดยเตรียมข้อมูล 2 ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน โดยตัวอย่างข้อมูล 2 ชุดจะต้องมีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น

ขั้นที่ 2 อธิบายกติกาในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกัน โดยผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธีการและให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจพอสมควร

ขั้นที่ 3 เสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน โดยการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่น-จุดด้อย ดังต่อไปนี้

1) นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยการเสนอข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของ

สิ่งที่จะสอนทีละข้อมูล จนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวอย่างชุดหลังนี้ไม่ใช่สิ่งที่จะสอน ผู้เรียนจะต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง 2 ชุด และคิดหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็ว แต่ใช้กระบวนการคิดน้อย

2) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบ เทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า

3) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนอย่างละ 1 ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ตัวอย่างที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าผู้เรียนตอบถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดสอบสมมติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน

4) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างสิ่งที่จะสอนอย่างละ 1 ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้นอีก

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอน จากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้นๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่งที่จะสอนที่ต้องการสอน และทดสอบคำตอบของตน หากคำตอบของตนผิด ผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนจะค่อยๆ สร้างความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นขึ้นมา ซึ่งก็มาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอน เมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือคำจำกัดความ

ขั้นที่ 6 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการหาคำตอบ เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตัวเอง

2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยนำเสนอโมทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advance organizer model) จอยส์ และวิล (Joyce & Weil, 1996) พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดของออสเชล (Ausubel) เกี่ยวกับการนำเสนอโมทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advanced Organizer) เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (meaningful verbal learning) ซึ่งการเรียนรู้จะมีความหมายเมื่อสิ่งที่เรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของผู้เรียน ดังนั้นในการสอนสิ่งใหม่ ผู้สอนควรวิเคราะห์หาความคิดรวบยอดย่อยๆ ของสาระที่จะนำเสนอ จัดทำผังโครงสร้างของความคิดรวบยอดเหล่านั้น แล้ววิเคราะห์หาโมทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อยๆ ที่จะสอน ผู้เรียนจะสามารถนำสาระใหม่นั้นไปเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกับมโนทัศน์กว้างที่ไว้ล่วงหน้า ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยรูปแบบนี้มุ่งพัฒนาเนื้อหาสาระ ข้อมูลต่างๆ อย่างมีความหมาย โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมมโนทัศน์กว้าง โดยผู้สอนจัดเตรียมมโนทัศน์กว้างโดยการวิเคราะห์หาโมทัศน์ที่กว้างและครอบคลุมความคิดรวบยอดของเนื้อหาสาระใหม่ทั้งหมด

มโนทัศน์ที่กว้างนี้จะไม่ใช่มโนทัศน์ของสาระใหม่ที่จะสอน แต่จะเป็นมโนทัศน์ในระดับที่เหนือขึ้นไป หรือสูงกว่าซึ่งจะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่า ปกติมักจะเป็นมโนทัศน์ของวิชานั้นหรือสายวิชานั้น

ขั้นที่ 2 การนำเสนอมนทัศน์กว้าง โดยผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของบทเรียนและนำเสนอมนทัศน์กว้าง ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบรรยายสั้นๆ แสดงแผนผังมโนทัศน์ ยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ

ขั้นที่ 3 การนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน โดยผู้สอนเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียนให้ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ตามปกติ แต่ในการนำเสนอ ผู้สอนควรกล่าวเชื่อมโยงหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่ให้ล่วงหน้าไว้เป็นระยะๆ

ขั้นที่ 4 การจัดโครงสร้างความรู้ โดยผู้สอนส่งเสริมกระบวนการจัดโครงสร้างความรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ส่งเสริมการผสมผสานความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ โดยวิธีการต่างๆ เช่น อธิบายภาพรวมของเรื่องที่เรียน สรุปลักษณะสำคัญของเรื่อง บอกหรือเขียนคำนิยามที่กะทัดรัดชัดเจน บอกความแตกต่างของสาระในแง่มุมต่างๆ อธิบายว่าเนื้อหาสาระที่เรียนสนับสนุนหรือส่งเสริมมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้าอย่างไร อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระใหม่กับมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้า ยกตัวอย่างเพิ่มเติมจากสิ่งที่เรียน อธิบายแก่นสำคัญของสาระที่เรียนโดยใช้คำพูดของตัวเอง วิเคราะห์สาระในแง่มุมต่างๆ

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ ตัวอย่างเช่น

1) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group investigation instructional model) จอยส์ และวิล (Joyce & Weil, 1996) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) ซึ่งวัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้ มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ ต่อไปนั้นควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจะต้องมีลักษณะที่ชวนให้งุนงงสงสัย (Puzzlement) เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรือสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันรวมกลุ่มกันก็ได้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่า จะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร

กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ชั้นนี้เป็นชั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ (Inquiry) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific process) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group process)

ชั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ และติดตามการทำงานของผู้เรียน

ชั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล เมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ผู้สอนช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ชั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป การสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษา และอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหาชวนให้ถกเถียงสงสัยหรืออยากรู้ต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ ตั้งแต่ชั้นที่ 1 เป็นต้นไป การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ตามความสนใจของผู้เรียน

2) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive thinking instructional model) จอยส์ และวิล (Joyce & Weil, 1996) พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดของทาบ (Taba, 1962) ซึ่งเชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ การคิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และข้อมูล และกระบวนการนี้มีลำดับขั้นตอนดังเช่นการคิดอุปนัย (Inductive thinking) จะต้องเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอด หรือมโนทัศน์ก่อน (Concept formation) แล้วจึงถึงขั้นการตีความข้อมูล และสรุป (Interpretation of data) ต่อไปจึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ (Application of principles) โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มุ่งพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดดังกล่าวในการสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่าง ๆ ได้โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการสอน ดังนี้

ชั้นที่ 1 การสร้างมโนทัศน์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยคือ

1.1 ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษา

1.2 จากรายการของสิ่งที่เป็นตัวแทนและไม่เป็นตัวแทนของมโนทัศน์

นั้น ให้ผู้เรียนจัดหมวดหมู่ของสิ่งเหล่านั้น โดยการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ซึ่งจะจัดสิ่งที่มีคุณสมบัติเหมือนกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน

1.3 ตั้งชื่อหมวดหมู่ที่จัดขึ้น

ชั้นที่ 2 การตีความและสรุปข้อมูล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 ระบุความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและตีความ

ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจข้อมูล และเห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญๆ ของข้อมูล

2.2 สํารวจความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูล จนสามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลต่างๆ สัมพันธ์กันอย่างไรและด้วยเหตุผลใด

2.3 สรุปร่างอิง เมื่อค้นพบความสัมพันธ์หรือหลักการแล้ว ให้ผู้เรียนสรุปร่างอิงโดยโยงสิ่งที่ค้นพบไปสู่สถานการณ์อื่นๆ

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้สรุปร่างหรือหลักการ

3.1 นำสรุปร่างมาใช้ในการทำนาย

3.2 อธิบายให้เหตุผลและข้อมูลสนับสนุนการทำนาย และสมมติฐาน

ของตน

3.3 พิสูจน์ ทดสอบ การทำนายและสมมติฐานของตน

3) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics instructional model) จอยส์ และวิล (Joyce & Weil, 1996) พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ กอร์ดอน (Gordon) ที่ว่าบุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน กอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเอง ให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ กอร์ดอนเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย เพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ ๆ ไว้ 3 แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง (Direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (Personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (Compressed conflict) โดยรูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง (Direct analogy) ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (Personal analogy) ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้า จะรู้สึกอย่างไร

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง (Compressed conflict) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำ หรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัว เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ตัวอย่างเช่น

1) รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional models of cooperative learning) จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1975) ซึ่งให้เห็นว่าการร่วมมือกัน ก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่ดีกับทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญาหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีด้วยกัน 5 ประการ ได้แก่

1.1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (Positive interdependence) ทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากัน เพื่อความสำเร็จร่วมกัน

1.2) มีปฏิสัมพันธ์กัน (Face to face interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่างๆ

1.3) ทักษะทางสังคม (Social skills)

1.4) กระบวนการกลุ่ม (Group processing)

1.5) ผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (Individual accountability)

การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทางด้านเนื้อหาสาระต่างๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะ การแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่นๆ

รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการหลักๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระการทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัล แตกต่างกันไป ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบจิกซอร์ (JIGASW)

1.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home group)

1.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน (เปรียบเสมือนได้ชิ้นส่วนของภาพตัดต่อคนละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกัน ตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) ขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.4 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลับไปสู่กลุ่มบ้านของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่นนี้ สมาชิกทุกคนก็จะได้เรียนรู้ภาพรวมของสาระทั้งหมด

1.5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน (หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด ได้รับรางวัล

2. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบเอส.ที.เอ.ดี (STAD) คำว่า “STAD” เป็นตัวย่อของ “Student Teams – Achievement Division” กระบวนการดำเนินการมีดังนี้

2.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home group)

2.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับเนื้อหาสาระ และศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนั้นอาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอน และเก็บคะแนนของตนไว้

2.3 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ (Improvement score) ซึ่งหาได้ดังนี้

คะแนนพื้นฐาน: ได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยหลายๆ ครั้ง
ที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้

คะแนนที่ได้: ได้จากการนำคะแนนทดสอบครั้งสุดท้ายลบคะแนนพื้นฐาน

คะแนนพัฒนาการ: ถ้าคะแนนที่ได้คือ

- 11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 0

- 1 ถึง -10 คะแนนพัฒนาการ = 10

+ 1 ถึง 10 คะแนนพัฒนาการ = 20

+11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 30

2.4 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา นำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รับรางวัล

3. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที.เอ.ไอ. (TAI) คำว่า “TAI” มาจาก “Team – Assisted Individualization” ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

3.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

3.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน

3.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา จับคู่กันทำแบบฝึกหัด

ก. ถ้าใครทำแบบฝึกหัดได้ 75% ขึ้นไปให้ไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้ายได้

ข. ถ้ายังทำแบบฝึกหัดไม่ได้ถึง 75% ให้ทำแบบฝึกหัดซ่อมจนกระทั่งทำได้ แล้วจึงไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้าย

3.4 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแต่ละคน นำคะแนนทดสอบรวบยอดมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รับรางวัล

4. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบจี.ไอ. (G.I) “G.I.” คือ “Group Investigation” รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน

4.2 กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน โดย

ก. แบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อยๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษา

หาข้อมูลหรือคำตอบ

ข. ในการเลือกเนื้อหา ควรให้ผู้เรียนอ่อน เป็นผู้เลือกก่อน

4.3 สมาชิกแต่ละคน ไปศึกษาหาข้อมูล/ คำตอบมาให้กลุ่มกลุ่มอภิปรายร่วมกัน และสรุปผลการศึกษา

4.4 กลุ่มเสนอผลงานของกลุ่มต่อชั้นเรียน

2) รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้จากการทำโครงการ (Instructional models of project-based learning) พัฒนามาจากทฤษฎีการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressive Education) ของ John B. Dewey ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ด้วยการกระทำจริง (Learning by doing) และเชื่อในศักยภาพของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ตามความสนใจของแต่ละบุคคลโดยที่ผู้สอนจะประเมินผลจากกระบวนการดำเนินโครงการเป็นระยะๆ ประกอบกับคุณภาพของผลงานที่ได้มา โดยรูปแบบนี้มุ่งช่วยจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมการร่วมมือกันทำโครงการที่เลือกทำตามความสนใจ ซึ่งผู้เรียนจะได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่างๆ ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ได้ใช้ทักษะคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง ได้นำเสนอผลงานซึ่งอาจเป็นชิ้นงาน หรือเป็นการจัดการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ

เคท (Katz, L.G, 2000) ได้ระบุขั้นตอนการเรียนรู้จากการทำโครงการโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

1.1 การกำหนดประเด็นปัญหาหรือหัวข้อที่สนใจศึกษา : ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อเลือกหัวข้อ ตั้งคำถามหลักเพื่อทำการสืบสวนหาคำตอบ หัวข้อเรื่องซึ่งอาจกำหนดโดยครู ครูร่วมกับผู้เรียน หรือผู้เรียนเป็นคนกำหนด

1.2 การเตรียมการและวางแผนการทำงาน : เมื่อเลือกหัวข้อได้แล้วครูและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการทำงาน กำหนดวัตถุประสงค์จากคำถามหลัก กำหนดขอบเขตและขั้นตอนการทำโครงการ ในการเขียนโครงร่างของโครงการนี้ผู้เรียนจะได้นำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ได้เรียนมาแล้วมาใช้ในการวางแผนการทำงาน

ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติการ

ผู้เรียนเก็บข้อมูลหรือทำการทดลอง สืบค้น สืบสอบ และค้นหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ ทั้งที่มีอยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนร่วมกัน ระยะเวลาปฏิบัติการนี้มีความสำคัญและถือเป็นหัวใจของการทำงานโครงการ ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้จากประสบการณ์จริงโดยตรง เกิดทักษะทางปัญญา เช่น การสังเกต การบันทึก การคำนวณ การพยากรณ์ เป็นต้น ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น การใช้โปรแกรมสำหรับพิมพ์งาน การทำกราฟิก เป็นต้น และเกิดทักษะการดำรงชีวิต เช่น การจัดการเวลาของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น ในระยะปฏิบัติการครูต้องคอยดูแลและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และควรมีการประชุมคณะทำงาน อภิปราย ประเมินผลการทำงานเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ การประเมินผลตนเองและการประเมินผลกลุ่ม และได้รับผลย้อนกลับตามสภาพจริง

ระยะที่ 3 ระยะสิ้นสุดโครงการและสรุปผล

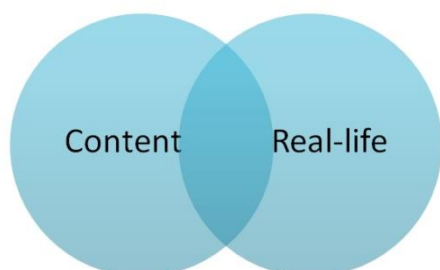
ผู้เรียนเตรียมนำเสนอและรายงานผลงานต่อกลุ่มเพื่อน คณะครูและผู้เรียนในโรงเรียน และต่อท้องถิ่นหรือชุมชน ระยะนี้ผู้เรียนจะได้แสดงความรู้ความเข้าใจของตนผ่านการนำเสนอผลงาน

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning: PhBL)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning: PhBL) ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์ในปี ค.ศ.2014 ด้วยแนวคิดที่ว่า ความรู้ที่ใช้ในชีวิตจริงเป็นศาสตร์แบบองค์รวม หาได้ฝึกแบ่งออกเป็นวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษา เทคโนโลยี ฯลฯ การที่โรงเรียนพยายามจะแบ่งแยกความรู้ออกเป็นวิชาแบบเอกเทศนั้นยังจะเป็นการสร้างข้อจำกัดในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และห่างไกลโลกแห่งความเป็นจริง การศึกษาจึงควรเริ่มจากชีวิตจริงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้ในบทเรียนกับชีวิตจริง และหลอมรวมศาสตร์ความรู้เข้าด้วยกัน โดยผู้เรียนจะทำการศึกษาปรากฏการณ์หนึ่งๆ อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน ดังที่ ซิเมอนิดิสและชวาส (Symeonidis & Schwarz , 2016) ได้สรุปไว้ว่า The phenomenon- based approach to teaching and learning invites us to break the boundaries of traditional subject teaching and move toward interdisciplinary explorations of phenomena.

จะเห็นได้ว่า Keywords คำหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบนี้คือคำว่า “บูรณาการ” ซึ่งปรากฏการณ์ที่ดีต่อการนำมาใช้เป็นบทเรียนนี้ควรเป็นเรื่องราวที่มีหลายแง่มุม มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นได้ไม่ตายตัว เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ความคิดเพื่อแก้ปัญหาและเชื่อมโยงต่อยอดความรู้เพิ่มได้ ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างด้วยบริบทแบบสังคมไทยเช่น เมื่อจะเรียนเกี่ยวกับเรื่อง “แม่น้ำ” แทนที่เด็กจะได้รู้เพียงลักษณะเชิงภูมิศาสตร์กายภาพของแม่น้ำ ผู้เรียนควรจะได้พิจารณาแม่น้ำในมิติต่างๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตในน้ำในมิติของชีววิทยา ค่า pH ของน้ำในมิติของเคมี ความเร็วกระแสในมิติของฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ กีฬาและการเล่นทางน้ำในมิติของพลศึกษาและศิลปะ วรรณกรรม ภาพยนตร์ในมิติของภาษาและวรรณคดี วิธีการดำรงชีวิตกับสายน้ำในมิติของวัฒนธรรมสังคมและงานอาชีพ เป็นต้น เช่นนี้ ผู้เรียนจะเชื่อมโยงองค์ความรู้เกี่ยวกับแม่น้ำได้อย่างรอบด้าน

เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแม่น้ำกับการดำรงชีวิต อันจะช่วยให้เกิดสำนึกผูกพันห่วงแหนที่จะช่วยกันอนุรักษ์ต่อไป



Authentic Phenomena

PhBL ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ปรากฏการณ์เป็นตัวช่วยเชื่อมโยงผนวกสาระบทเรียนกับชีวิตจริงเข้าเป็นเนื้อเดียวกันให้มากที่สุด

ภาพที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning: PhBL)

ลักษณะของปรากฏการณ์ที่จะเลือกมานั้นย่อมจะปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมกับบริบท เรื่องราว และประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น พลังงาน สหภาพยุโรป ภาวะโลกร้อน สังคมผู้สูงอายุ เศรษฐกิจดิจิทัล ฯลฯ การสร้างบทเรียนจึงต้องทันสมัยอยู่ตลอดเวลาแม้ครูจะสอนเนื้อหาเรื่องเดิม หากจะเปรียบเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ เป็นวัตถุดิบสำหรับทำอาหาร แป้ง เนื้อสัตว์ ผักสด เครื่องปรุงแล้ว ครูก็มีหน้าที่เป็นเหมือนเชฟใหญ่ที่จะต้องตีไซน์ปรากฏการณ์เมนูบนโต๊ะอาหารอย่างมีศิลปะ เช่น วันนี้ครูจะทำเมนูอาหารจีน พรุ่งนี้เป็นเมนูอาหารฝรั่ง มะรืนนี้เป็นอาหารญี่ปุ่น ฯลฯ คุณค่าทางอาหาร (ความรู้) ยังอยู่ครบถ้วนแต่รสชาติไม่เคยจำเจ การทำให้เด็กกินอาหารได้ครบถ้วนอย่างเอร็ดอร่อย นั่นคือความสำเร็จของคนเป็นครู

การที่ครูจะเป็นเชฟใหญ่ที่ไม่ทำให้เด็กนักเรียนนั่งอมข้าว จึงมีความจำเป็นต้องรู้รอบและทันต่อเหตุการณ์ รู้จักหยิบประเด็นปรากฏการณ์มาเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาของหลักสูตร ในฟินแลนด์ครูแต่ละวิชาจะต้องมาวางแผนสร้างบทเรียนร่วมกันก่อนจะไปสอนเด็ก (ว่าที่จริงตอนนี้ประเทศไทยก็เหมือนจะเปิดช่องให้เกิดบรรยากาศแบบนี้แล้ว เพราะกระทรวงศึกษาธิการระบุให้ครูต้องมีชั่วโมง PLC หากโรงเรียนรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์จริงๆ) มีกรณีตัวอย่างของฟินแลนด์ที่ครูวิชาวิทยาศาสตร์ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี มาร่วมกันวางแผนการสอนหัวข้อ “สุขภาพกับสวัสดิการ” ตีความเป้าหมายปลายทางของการเรียนรู้หัวข้อนี้ โดยกำหนดว่าจะให้นักเรียนประมวลความรู้สร้างเป็นโครงงานเกมออนไลน์การล่าสัตว์ประหลาดที่มาทำลายสุขภาพ ผู้เรียนจะต้องวางแผนการทำงานโดยแบ่งหน้าที่การทำงานออกเป็น 3 ทีม คือ ทีมสืบค้นความรู้ (หาข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ) ทีมช่างเทคนิค (ตีความข้อมูลเพื่อออกแบบสัตว์ประหลาดและสร้างกติกาของเกม) และทีมบริหารจัดการ (ทำหน้าที่ประสานงานฝ่ายต่างๆ และประชาสัมพันธ์ผลงาน) ผู้เรียนจะได้ใช้ความรู้ทั้ง 3 วิชามาผนวกกับสารพัดทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญแห่งศตวรรษนี้ ทั้งการคิดวิเคราะห์ การวางแผนการทำงาน การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา ฯลฯ ผ่านการเรียนรู้แบบลงมือทำงาน ซึ่งทักษะดังกล่าวไม่มีวันเกิดขึ้นได้แน่นอนหากครูยังคงวางตัวเป็นครูยืนสอนหนังสือเป็น

พระเอกหน้าห้อง ดังคำกล่าวที่ว่า “คนเราไม่สามารถชั้บรถเป็นได้จากการเรียนเพียงแค่ภาคทฤษฎี” โดยมีคำสำคัญ (Keywords) ของ PhBL ตามที่นักการศึกษาคนสำคัญที่มีส่วนในการปฏิรูปการศึกษาของฟินแลนด์อย่าง Pasi Sahlberg (2016 อ้างใน พงศธร มหาวิทยาลัย, 2560) ได้ระบุไว้ก่อน ดังนี้

1. Holistic: ความเป็นองค์รวม ปรากฏการณ์จะต้องมีลักษณะโครงสร้าง ยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนได้สามารถมองได้หลากหลายแง่มุม เพื่อเอื้อต่อการบูรณาการเชื่อมโยงวิชาต่างๆ ซึ่งโดยธรรมชาติเหตุการณ์ต่างๆ ของชีวิตก็ไม่ได้แยกย่อยเป็นรายวิชาวิทยาศาสตร์ สังคม ภาษา หรือเทคโนโลยีอยู่แล้ว

2. Authenticity: ตามสภาพจริง ปรากฏการณ์จะช่วยสร้างความหมายของบทเรียนด้วยสถานะความเป็นจริงที่ครูไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า พุดง่ายๆ คือ เป็นความรู้สุดที่ครูไม่ได้เซ้ตฉากขึ้นมา

3. Contextuality: ความสอดคล้องกับบริบท ปรากฏการณ์ต้องสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าในห้องเรียนกับโลกนอกห้องเรียนเป็นโลกใบเดียว และไม่เกิดคำถามว่า “เรียนเอาไปทำไมครับครู”

4. Problem-based inquiry learning: การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเริ่มต้นบทเรียนด้วยคำถามหรือปัญหาที่กระตุ้นความอยากรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือสืบเสาะเรื่องราวแบบหยั่งลึกและรอบด้าน คำตอบที่ได้มาถือเป็นองค์ความรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นมาด้วยตนเอง (แม้บางสิ่งอาจจะมีคำตอบอยู่แล้ว แต่การที่ผู้เรียนได้คำตอบมาด้วยตัวเอง มิใช่ครูบอกมา ความรู้สึกภาคภูมิใจมันต่างกันยิ่งนัก)

5. Learning process: กระบวนการเรียนรู้ สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ อาจนำเสนอออกมาในรูปแบบชิ้นงาน เช่น สไลด์ โปสเตอร์ คลิปวีดิทัศน์ โครงงาน ละคร หรืออาจนำเสนอเป็นนิทรรศการ ได้หลากหลายรูปแบบ หากแต่สิ่งที่มีคุณค่ายิ่งกว่าความรู้ที่ค้นพบ นั่นคือประสบการณ์ในการแก้ปัญหาหรือสร้างองค์ความรู้ที่ติดตัวผู้เรียนไว้ใช้รับมือกับสถานการณ์อื่นในอนาคตต่อไป

จะเห็นว่า PhBL นั้นไม่ได้ชี้ชัดลงไปถึงรูปแบบวิธีการสอนอย่างตายตัวว่าจะต้องสอนอย่างไร ทำกิจกรรมอะไร หรือใช้สื่อแบบไหน แท้ที่จริงแล้วฟินแลนด์ก็เปิดรับเอานวัตกรรมการศึกษาหลักๆ มาจากอเมริกา ไม่ต่างจากประเทศส่วนใหญ่ในโลก (รวมทั้งประเทศไทยด้วย) ไม่ว่าจะปรัชญาการศึกษาของ John Dewey วิธีเรียนแบบ Cooperative Learning ทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner การประเมินทางเลือก หรือแนวทางการชี้แนะแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ดังข้อความ “นวัตกรรมการศึกษา ต่างชาติสร้าง ฟินแลนด์ใช้” ซอห์ลเบิร์ก (Pasi Sahlberg, 2016) โดยปรัชญาการเรียนรู้แบบปฏิบัตินิยมของ John Dewey และโมเดลการเรียนรู้แบบ Experiential Learning ถือเป็นรากฐานก่อเกิดแนวคิด PhBL ด้วยญาณวิทยาแบบ Constructivism ที่เชื่อว่าความรู้ไม่ได้เกิดมาก่อนประสบการณ์ การมีประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติหรือ ‘Learning by doing’ จะนำมาซึ่งการเกิดความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้กว่าการรับรู้มาจากผู้อื่น ดังประโยคที่ว่า “หากแค่ฟัง ฉันจะลืม... หากได้เห็น ฉันจะจำได้... แต่หากได้ลงมือทำ ฉันจะเข้าใจ...” (Hicks, 1975)

Experiential Learning (Kolb, 1984) เป็นโมเดลการเรียนรู้ที่มองว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการ ไม่ใช่ผลลัพธ์ พูดภาษาต่างๆ ก็คือ “กระบวนการสำคัญกว่าคำตอบ ความรู้เป็นผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้” กระบวนการสำคัญขั้นตอนสำคัญตามโมเดลนี้จะประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 Experience: ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เป็นการเชื่อมโยงโลกแห่งชีวิตจริงมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาเรียนรู้ อาจเป็นสถานการณ์ เรื่องราว ปัญหา ข้อสงสัย หรือประเด็นถกเถียงในสังคม ที่อาจยังไม่มีข้อสรุปชัดเจน อาจมีการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อมาอธิบายสิ่งที่ยังสงสัย

ขั้นที่ 2 Reflect: ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์หลากหลายมุมมอง ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนแลกเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองกับผู้อื่น รู้จักการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ได้คำอธิบายที่มีน้ำหนักและครอบคลุมได้รอบด้านมากขึ้น

ขั้นที่ 3 Conceptualise: ผู้เรียนสรุปความรู้จากการสังเกตและสะท้อนความคิดสร้างเป็น concept เป็นขั้นตอนของการแปลงประสบการณ์ตรงให้กลายเป็นหลักการ โดยใช้กระบวนการทางปัญญา construct สิ่งที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 Experiment: นำความรู้ขึ้นไปประยุกต์หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เป็นขั้นตอนการยืนยันคุณค่าขององค์ความรู้ที่สร้างขึ้นมานั้นว่าสามารถนำไปใช้ได้จริง อาจทำเป็นโครงการปฏิบัติการ หรือสร้างสรรค์เป็นชิ้นงาน เช่น โปสเตอร์ คลิปวิดีโอ คณิตศาสตร์ แสดงละคร หรือจัดแสดงผลงาน เป็นต้น

7.2 วิธีสอน (Teaching Method)

ในการดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้น มีวิธีการสอนที่ต่างกันไป ดังตัวอย่างเช่น สิทธิกร สุมาลี (2561)

1. วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย มุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาในเวลาที่ยจำกัด
2. วิธีสอนโดยใช้การสาธิต มุ่งช่วยให้ผู้เรียนทั้งชั้นเห็นการปฏิบัติจริงด้วยตาตนเอง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น
3. วิธีสอนโดยใช้การทดลอง มุ่งช่วยให้ผู้เรียนรายบุคคลหรือรายกลุ่มเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นผลจากการคิดและการกระทำของตนเอง ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนและผู้เรียนจำได้นาน
4. วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการ และสามารถนำหลักนั้นไปใช้ได้
5. วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์สามารถจับหลักการ หรือประเด็นสำคัญได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้หลักการ/แนวคิด หรือข้อความรู้ต่าง ๆ อย่างเข้าใจ

6. วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องที่เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง ได้ใช้แหล่งชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ และเกิดเจตคติที่ดีทั้งต่อสถานที่นั้น และต่อการเรียนรู้

7. วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น

8. วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง

9. วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

10. วิธีสอนโดยใช้เกม ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง

วิธีสอนแต่ละวิธีจะมีลักษณะเฉพาะ และวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ผู้สอนควรศึกษาให้เข้าใจกับลักษณะสำคัญของวิธีสอนแต่ละวิธี เพื่อให้สามารถใช้วิธีสอนได้เหมาะสมในขั้นที่ได้สรุปลักษณะสำคัญของวิธีสอนต่างๆ ไว้ดังนี้ (สิทธิกร สุมาลี, 2561)

1. การบรรยาย (Lecture) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนเตรียมเนื้อหาสาระแล้วบรรยายคือ พูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน และประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งมุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาในเวลาจำกัด โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบอื่นๆ 2) เป็นวิธีสอนที่ใช้กับผู้เรียนจำนวนมากได้ 3) เป็นวิธีสอนที่สะดวก ไม่ยุ่งยาก และ 4) เป็นวิธีสอนที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้มาก ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทน้อย จึงอาจทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการบรรยาย 2) เป็นวิธีสอนที่อาศัยความสามารถของผู้บรรยาย ถ้าผู้บรรยายไม่มีศิลปะในการบรรยายที่ดึงดูดใจผู้เรียน ผู้เรียนอาจขาดความสนใจ และถ้าผู้สอนขาดการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม ผู้เรียนอาจไม่เข้าใจและไม่สามารถซักถามได้ (ถ้าผู้บรรยายไม่เปิดโอกาส) และ 3) เป็นวิธีสอนที่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. การสาธิต (Demonstration) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู ซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการณ์สาธิต มุ่งช่วยให้ผู้เรียนทั้งชั้นเห็นการปฏิบัติจริงด้วยตาตนเอง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือการปฏิบัตินั้นชัดเจนขึ้น โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเห็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำในเรื่องที่สาธิตได้ดีและนาน 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยประหยัดเวลา อุปกรณ์และค่าใช้จ่าย หากใช้ทดแทนการทดลอง และ 3) เป็นวิธีที่สามารถสอนผู้เรียนได้จำนวนมาก ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) หากกลุ่มใหญ่ผู้เรียนอาจ

สังเกตเห็นการสาธิตไม่ชัดเจน และทั่วถึง 2) เป็นวิธีที่ผู้สอนเป็นผู้สาธิต จึงอาจไม่เห็นพฤติกรรมของผู้เรียน 3) เป็นวิธีที่ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงและมากพอ และ 4) เป็นวิธีที่ผู้เรียนไม่ได้ลงมือทำเอง จึงอาจไม่เกิดความรู้ที่ลึกซึ้งเพียงพอ

3. การทดลอง (Experiment) เป็นกระบวนการที่ผู้สอน/ผู้เรียนกำหนดปัญหาและสมมติฐานในการทดลอง ผู้สอนให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนลงมือทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผลการทดลอง และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทดลอง มุ่งช่วยให้ผู้เรียนรายบุคคลหรือรายกลุ่มเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นผลประจักษ์ชัดจากการคิดและการกระทำของตนเอง ทำให้การเรียนรู้นั้นตรงกับความเป็นจริง มีความหมายสำหรับผู้เรียนและจำได้นานโดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ผ่านกระบวนการต่างๆ ได้พิสูจน์ ทดสอบ และเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง จึงเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีความเข้าใจ และจะจดจำการเรียนรู้นั้นได้นาน 2) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะกระบวนการคิด และทักษะกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งได้พัฒนาลักษณะนิสัยใฝ่รู้ และ 3) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่มีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือ วัสดุ สำหรับผู้เรียนจำนวนมาก หรือในกรณีที่ต้องออกไปเก็บข้อมูลนอกสถานที่ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายค่าพาหนะ ที่พัก และวัสดุต่างๆ ด้วย 2) เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามาก เนื่องจากการดำเนินการแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลา และ 3) เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงจะสามารถสอนและฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

4. การนิรนัย (Deduction) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปในเรื่องที่เรียน แล้วให้ตัวอย่างการใช้ทฤษฎี / หลักการ / กฎ หรือข้อสรุปนั้นหลายๆ ตัวอย่าง หรือให้ผู้เรียนฝึกนำทฤษฎี / หลักการ / กฎ / ข้อสรุปนั้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในทฤษฎี / หลักการ / กฎ / ข้อสรุปนั้นๆ อย่างลึกซึ้งขึ้น ซึ่งเป็นการสอนจากหลักการไปสู่ตัวอย่างย่อยๆ มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการ และสามารถนำหลักดังกล่าวไปใช้ได้ โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วและไม่ยุ่งยาก 2) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนการนำทฤษฎี / หลักการไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ และ 3) เป็นวิธีสอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถหรือเรียนรู้ได้เร็ว สามารถพัฒนา โดยไม่ต้องรอผู้เรียนรู้ได้ช้ากว่า ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมตัวอย่าง / สถานการณ์ / ปัญหาที่หลากหลายมาให้ผู้เรียนได้ฝึกทำ 2) เป็นวิธีสอนที่ขึ้นกับความเข้าใจและความสามารถของผู้สอนในการนำเสนอทฤษฎี หลักการ และ 3) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้า อาจจะไม่ทันเพื่อน และเกิดปัญหาในการเรียนรู้

5. การอุปนัย (Induction) เป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนนำตัวอย่าง / ข้อมูล / ความคิด / เหตุการณ์ ที่มีหลักการ / แนวคิด ที่ต้องการสอนให้แก่ผู้เรียน มาให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์จนสามารถดึงหลักการแนวคิดที่แฝงอยู่ออกมา เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไป เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนสรุปหลักการจากตัวอย่างต่าง ๆ ด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

สามารถจับหลักการ หรือประเด็นสำคัญได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้หลักการ / แนวคิด หรือ ข้อความรู้อย่างเข้าใจ โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนสามารถค้นหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำได้ดี 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ อันเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ และ 3) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้ทั้งเนื้อหาความรู้ (ได้แก่ หลักการ / แนวคิด ฯลฯ) และกระบวนการ (ได้แก่ กระบวนการคิด) ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ได้ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก 2) เป็นวิธีสอนที่อาศัยตัวอย่างที่ดี หากผู้สอนขาดความเข้าใจในการจัดเตรียมตัวอย่างที่ครอบคลุม ลักษณะสำคัญๆ ของหลักการ / แนวคิดที่สอน การสอนจะไม่ประสบผลสำเร็จ และ 3) เป็นวิธีการ สอนที่ผู้เรียนจะต้องคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง หากผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานในการคิด และการ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม อาจไม่เกิดผลที่ต้องการ

6. ทักษะศึกษา (Field Trip) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผน และเดินทางไปศึกษาเรียนรู้ ณ สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น โดยมีการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่นั้นตามกระบวนการหรือวิธีการที่ได้วางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูล ที่ได้ศึกษามา ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องที่เรียน ได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง ได้ใช้ แหล่งชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ และเกิดเจตคติที่ดีทั้งต่อสถานที่นั้น และต่อการเรียนรู้ โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้สภาพ ความเป็นจริง มีการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนและความเป็นจริง 2) เป็นวิธีสอน ที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3) เป็นวิธีสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการวางแผน ทักษะการประสานงาน ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการแสวงหา ความรู้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเสียสละ เป็นต้น และ 4) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ ทำให้ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ ยุ่งยากสำหรับผู้สอนเนื่องจากต้องมีการเตรียมการติดต่อ ประสานงาน จัดการ และรับผิดชอบงานหลาย ด้าน 2) เป็นวิธีสอนที่มีค่าใช้จ่ายสูง ใช้เวลามาก และมีความเสี่ยง อาจเกิดอันตรายระหว่างการ เดินทางได้ และ 3) เป็นวิธีสอนที่อาจเกิดผลไม่คุ้มค่า หากการจัดการ และกระบวนการศึกษาไม่ดี เท่าที่ควร

7. บทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนให้ผู้เรียนสวมบทบาท ในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน นำเอา การแสดงออกของผู้แสดงทั้งความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการ อภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจ เรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเกิดความเข้าใจในเรื่อง ต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจ 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียน มีความเข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน 3) เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนา

ทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา 4) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง และ 5) เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร 2) เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการ และการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่ดีพอ อาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้ 3) เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ (Sensitivity) ของผู้สอนหากผู้สอนขาดคุณสมบัตินี้ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคน และไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้นอาจเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องไปได้ และ 4) เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

8. อภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม ประมาณ 4-8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น และประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น และ 3) เป็นวิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่างๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ และทักษะการคิด เป็นต้น ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามาก 2) เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยสถานที่หรือบริเวณที่กว้างพอจะจัดกลุ่มให้อภิปรายกันได้ โดยไม่รบกวนกัน 3) หากผู้เรียนไม่รู้หรือไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี การอภิปรายอาจไม่ได้ผลดี และ 4) หากสมาชิกกลุ่มและผู้สอน ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดี อาจเกิดปัญหาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้

9. กรณีตัวอย่าง (Case study) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา และมีมุมมองที่กว้างขึ้น 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหา เมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง 3) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน และ 4) เป็นวิธีสอนที่ให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลายสาขา ส่วนข้อจำกัด ได้แก่

1) หากกลุ่มผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน การเรียนรู้อาจไม่กว้างเท่าที่ควร เพราะผู้เรียนมักมีมุมมองคล้ายกัน และ 2) แม้ปัญหาและสถานการณ์จะใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆ กับผู้เรียน ความคิดในการแก้ปัญหาจึงมักเป็นไปตามเหตุผลที่ถูกที่ควร ซึ่งอาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงได้

10. ใช้เกม (Game) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปราย เพื่อสรุปการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ อย่างสนุกสนาน และท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง โดยมีข้อดี คือ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่น 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายและอยู่คงทน และ 3) เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนไม่เหนื่อยแรงมากขณะสอนและผู้เรียนชอบ ส่วนข้อจำกัด ได้แก่ 1) เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามาก 2) เป็นวิธีสอนที่มีค่าใช้จ่าย เนื่องจากเกมบางเกมต้องซื้อหาโดยเฉพาะเกมจำลองสถานการณ์บางเกมมีราคาสูงมาก เนื่องจากการเล่นเกมส่วนใหญ่ ผู้เรียนทุกคนต้องมีวัสดุอุปกรณ์ในการเล่นเฉพาะคน 3) เป็นวิธีสอนที่ขึ้นกับความสามารถของผู้สอน ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเกมจึงจะสามารถสร้างได้ และ 4) เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการมาก เกมเพื่อการฝึกทักษะ แม้จะไม่ยุ่งยากซับซ้อนนัก แต่ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการเล่นให้ผู้เรียนจำนวนมาก เกมการศึกษาและเกมจำลองสถานการณ์ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษา และทดลองใช้จนเข้าใจ ซึ่งต้องอาศัยเวลามาก โดยเฉพาะเกมที่มีความซับซ้อนมาก และผู้เล่นจำนวนมากยังต้องใช้เวลามากขึ้นอีก 5) เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนต้องมีทักษะในการนำการอภิปรายที่มีประสิทธิภาพจึงจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนประมวลและสรุปการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์

7.3 เทคนิคการสอน (Teaching techniques)

ในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น สามารถนำเทคนิคการสอนต่าง ๆ มาใช้ประกอบ เทคนิคการสอนมีหลายชนิด ในที่นี้จะกล่าวถึงการนำเทคนิคการใช้ผังกราฟิก (Graphic organizers) มาใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดระเบียบข้อมูลที่เรียนรู้ ในลักษณะแผนผังทางความคิดที่เป็นรูปธรรม ผังกราฟิกประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่างๆ ทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระต่างๆ จำนวนมาก ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และจดจำได้นาน ซึ่งรูปแบบของผังกราฟิก สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. ผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด เป็นผังกราฟิกที่นำเสนอกระบวนการคิดที่บอกเนื้อหาหรือเรื่องราว บอกลำดับขั้นตอนของข้อมูล เชื่อมโยงข้อเท็จจริงสู่แนวคิด การแสดงองค์ประกอบสำคัญ เชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันหรืออธิบายคุณสมบัติต่างๆ ตัวอย่างกราฟิกประเภทนี้ ได้แก่

1.1 Web diagrams เป็นผังกราฟิกที่ใช้สรุปประเด็น และรายละเอียดที่เชื่อมโยงกันเพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล ใช้แยกแยะองค์ประกอบหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล ใช้แยกแยะ จัดระบบ และจัดลำดับข้อมูลที่สัมพันธ์ต่อกันและกัน ใช้พิจารณาผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แบบเชื่อมโยง

1.2 ผังมโนทัศน์ (Concept mapping) เป็นผังกราฟิกที่แสดงความคิดรวบยอดหลัก หรือ ความคิดรวบยอดใหม่ไว้ตรงกลาง โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดหลักและความคิดรวบยอดย่อยๆ เป็นลำดับขั้น ด้วยเส้นเชื่อมโยง และมีคำเชื่อม

2. ผังกราฟิกแสดงความสัมพันธ์ เป็นผังกราฟิกที่นำเสนอกระบวนการคิดที่แยกแยะข้อเท็จจริง แสดงความเหมือนกัน แสดงประเด็นสำคัญ และความเกี่ยวข้องร่วมกัน ตัวอย่างผังกราฟิกประเภทนี้ ได้แก่

2.1 เวนน์ไดอะแกรม (Venn diagrams) เป็นผังวงกลมที่ซ้อนกัน 2 วง หรือมากกว่าใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของข้อมูล แสดงการแยกแยะข้อมูลออกเป็นองค์ประกอบย่อยๆ แสดงความสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์กันของข้อมูล แสดงการเปรียบเทียบข้อมูล

2.2 ผังกราฟิก T-Chart เป็นผังกราฟิกที่แสดงความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งที่ศึกษา

2.3 ผังกราฟิก Y-chart เป็นผังกราฟิกที่ให้ผู้เรียนเขียนสรุปสิ่งที่ศึกษาสิ่งที่อ่านลงในช่องกราฟิก 3 ส่วน

2.4 ผังกราฟิก PMI chart (Plus, Minus, Interesting) เป็นผังกราฟิกที่ช่วยการคิดเพื่อตัดสินใจที่จะทำ/ไม่ทำอะไรสิ่งหนึ่ง

2.5 ผังกราฟิก ข้อเท็จจริง / ความคิดเห็น (Fact/Opinion Chart) เป็นกราฟิกที่ใช้แยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

2.6 ผังกราฟิก แบบตารางกริด (Matrix diagrams) เป็นผังกราฟิกที่ใช้สรุปจัดแยกข้อมูลออกเป็นกลุ่ม การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของข้อมูล การพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การทำความเข้าใจในเรื่องราวการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการความเคลื่อนไหวและแนวโน้มต่างๆ การตัดสินใจแก้ปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3. ผังกราฟิกแสดงความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงของสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นผังกราฟิกสำหรับนำเสนอเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์เชิงความเป็นเหตุและผล หรือแนวโน้มของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตัวอย่างผังกราฟิกประเภทนี้ ได้แก่

3.1 ผังก้างปลา (Fishbone map) เป็นผังกราฟิกที่นำเสนอให้เห็นถึงสาเหตุและผลของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3.2 ผังใยแมงมุม (Spider map) เป็นผังกราฟิกที่แสดงความเกี่ยวโยงของแนวคิดหลักและแนวคิดย่อยๆ

3.3 ผังแสดงเหตุและผล (Cause and Effect diagrams) เป็นผังกราฟิกที่แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลที่เป็นเหตุและเป็นผลกัน

4. ผังกราฟิกที่นำเสนอข้อมูลที่มีการจัดเรียงลำดับข้อมูล โดยสัมพันธ์กับระยะเวลา พัฒนาการ กระบวนการ ขั้นตอน หรือ ความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ ตัวอย่าง ผังกราฟิกประเภทนี้ได้แก่

4.1 ผังลูกโซ่ (Chain diagrams) หรือ ผังเรียงลำดับ (Event chain) เป็นผังกราฟิกที่ใช้เรียงลำดับเหตุการณ์หรือขั้นตอนต่างๆ หรือใช้เรียงลำดับข้อมูลที่สัมพันธ์กับระยะเวลา พัฒนาการ หรือกระบวนการ

4.2 เส้นเวลา (Time line / Continuum diagrams) เป็นผังกราฟิกที่ใช้จัดเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับกาลเวลา โดยการกำหนดช่วงสากลของระยะเวลา ซึ่งอาจเป็นปี เดือน สัปดาห์ วัน ชั่วโมง อย่างไม่จำกัด แต่ละช่วงสากลจะกำหนดเท่าๆ กัน จากนั้นให้บันทึกข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์ เรียงราวลงไปตามระยเวลานั้นๆ

4.3 ผังวัฏจักร (Cycle diagrams) เป็นผังที่แสดงลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน เป็นวงกลม หรือเป็นวัฏจักรที่ไม่แสดงจุดสิ้นสุด หรือจุดเริ่มต้นที่แน่นอน

5. ผังกราฟิกแบบจัดกลุ่ม หรือจำแนกประเภท เป็นผังกราฟิกที่ใช้นำเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงจำแนก หรือจัดกลุ่มประเภทต่างๆ ตัวอย่างผังกราฟิกประเภทนี้ได้แก่

5.1 ผังกราฟิกแบบ (Branching diagrams) เป็นผังกราฟิกที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการสรุปให้เห็นองค์ประกอบของข้อมูลต่างๆ ในภาพรวมโดยแสดงการแยกส่วนประกอบต่างๆ ทั้งส่วนหลักและส่วนย่อย หรือใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล

5.2 แผนภูมิต้นไม้ (Tree chart) เป็นผังกราฟิกใช้แสดงแนวคิด หรือข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับความคิดหลักที่เป็นแกนกลาง

จากตัวอย่างผังกราฟิก ลักษณะต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น หากครูจะนำไปใช้ในการเรียนการสอน ครูต้องมีความเข้าใจหลักสำคัญในการนำผังกราฟิกไปใช้ว่า ผังกราฟิกเป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีวิธีการสอน ครูสามารถใช้ผังกราฟิกร่วมกับวิธีสอนแบบต่างๆ ได้ หากแต่ครูจะต้องมีความเข้าใจลักษณะและการสื่อความหมายของกราฟิกรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจะได้เลือกใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ผังกราฟิก (Graphic Organizer) เป็นการนำเสนอความคิดในรูปผังภาพ ซึ่งมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบก็มีวัตถุประสงค์ในการใช้ต่างกัน ครูสามารถใช้ผังกราฟิกร่วมกับวิธีสอนแบบต่างๆ ได้ แต่ครูต้องเข้าใจถึงหลักสำคัญในการนำผังกราฟิกไปใช้และเข้าใจลักษณะและการสื่อความหมายของกราฟิกรูปแบบต่างๆ เพื่อจะได้เลือกใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ในการสอนแต่ละเรื่องอาจเลือกใช้ผังกราฟิกได้หลายรูปแบบ

แนวคิดการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ โดยกำหนดเป็นกรอบการพัฒนาศักยภาพทาง

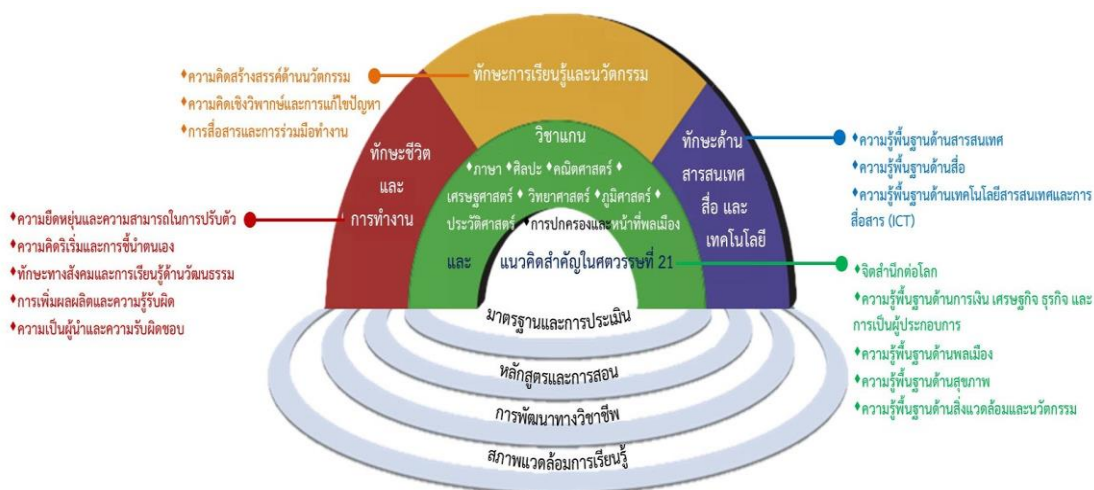
วิชาการในตัวผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 2) มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ประสิทธิภาพของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2560) การพัฒนาคนไทยยุคใหม่จำเป็นต้องสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ และสามารถดำรงตนให้อยู่รอดได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยผู้เรียนจะต้องมีสมรรถนะที่สำคัญอันได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ในการเรียนด้านเนื้อหาสาระ ซึ่งเครื่องมือและวิธีการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ไอซีที

เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 สำหรับการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบ กิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า การเรียนรู้ยุคใหม่ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 หน้าที่ของครูเพื่อศิษย์จึงต้องเปลี่ยนจากเน้น “สอน” หรือสั่งสอน ไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) แก่ศิษย์ ให้ศิษย์ได้เรียน จากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) และศิษย์องกาม ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้จากการลงมือปฏิบัติของตนเป็นทีม ร่วมกับเพื่อนนักเรียน เน้นการองกามทักษะในการเรียนรู้ และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้



ภาพที่ 14 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายไปที่ผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะใช้ความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการสั่งสมประสบการณ์กับทักษะ 3 ทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและ เทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาจะใช้ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills)

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) คือ ทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียน เพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อน มากขึ้น คนที่อ่อนแอในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นคนที่ตามโลกไม่ทัน เป็นคนอ่อนแอ ชีวิตก็จะยากลำบาก (วิจารณ์ พานิช, 2555) โดยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบไปด้วย

1.1.1 การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ (Critical Thinking) และการแก้ปัญหา (Problem Solving) ซึ่งหมายถึง การคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ (expert thinking) มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้เหตุผล โดยคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลหลากหลายแบบ ได้แก่ คิดแบบอุปนัย (inductive) คิดแบบอนุมาน (deductive) เป็นต้นแล้วแต่สถานการณ์

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้การคิดกระบวนระบบ (system thinking) โดยวิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยย่อยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร จนเกิดผลในภาพรวม

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้วิจาร์ณญาณและตัดสินใจ โดยวิเคราะห์และประเมินข้อมูล หลักฐาน การโต้แย้ง การกล่าวอ้าง และความเชื่อ และวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินความเห็น หลักๆ อีกทั้งสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศกับข้อโต้แย้ง รวมทั้งแปลความหมายของ สารสนเทศและสรุปบนฐานของการวิเคราะห์ อีกทั้งตีความและทบทวนอย่างจริงจัง (Critical Reflection) ในด้านการเรียนรู้ และกระบวนการ

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ โดยฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายแบบ ทั้งโดยแนวทางที่ยอมรับกันทั่วไป และแนวทางที่แหวกแนว และตั้งคำถามสำคัญที่ช่วยทำความเข้าใจ กระจ่าง ให้แก่มุมมองต่างๆ เพื่อนำไปสู่ทางออกที่ดีกว่า

1.1.2 การสื่อสาร (Communication) และความร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งหมายถึง การสื่อสารอย่างซับซ้อน (complex communicating) มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน โดยเรียบเรียงความคิดและมุมมอง (Idea) ได้เป็นอย่างดีสื่อสารออกมาให้เข้าใจง่ายและงดงาม และมีความสามารถสื่อสารได้หลายแบบ ทั้งด้วยวาจา ข้อเขียน และภาษาที่ไม่ใช่ภาษาพูดและเขียน (เช่น ท่าทาง สีหน้า) และฟังอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการสื่อสารจากการตั้งใจฟัง ให้เห็น ความหมาย ทั้งด้านความรู้ คุณค่า ทศนคติ และความตั้งใจ อีกทั้งใช้การสื่อสารเพื่อบรรลุเป้าหมายหลายด้าน เช่น แจ้งให้ทราบบอกให้ทำ จูงใจ และชักชวน สื่อสารอย่างได้ผลในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย รวมทั้งในสภาพที่สื่อสารกันด้วยหลายภาษา

เป้าหมาย : ทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น โดยแสดงความสามารถในการทำงานอย่างได้ผล และแสดงความเคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลาย และแสดงความยืดหยุ่นและช่วยประนีประนอมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งแสดงความรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ต้องทำร่วมกัน เป็นทีม และเห็นคุณค่าของบทบาทของผู้ร่วมทีมคนอื่นๆ

1.1.3 ความริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) และนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งหมายถึงการประยุกต์ใช้จินตนาการและการประดิษฐ์

เป้าหมาย : ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองหลากหลายเทคนิค เช่น การระดมความคิด (brainstorming) และสร้างมุมมองแปลกใหม่ ทั้งที่เป็นการปรับปรุงเล็กน้อยจากของเดิม หรือเป็นหลักการที่แหวกแนวโดยสิ้นเชิง อีกทั้งชักชวนกันทำความเข้าใจปรับปรุง วิเคราะห์ และประเมินมุมมองของตนเอง เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดอย่างสร้างสรรค์

เป้าหมาย : ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยพัฒนา ลงมือปฏิบัติ และสื่อสารมุมมองใหม่กับผู้อื่นอยู่เสมอ และเปิดใจรับและตอบสนองต่อมุมมองใหม่ๆ หาทางได้ข้อคิดเห็นจากกลุ่ม รวมทั้งการประเมินผลงานจากกลุ่ม เพื่อนำไปปรับปรุง อีกทั้งทำงานด้วยแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ และเข้าใจข้อจำกัดของโลกในการยอมรับมุมมองใหม่ รวมถึงมองความล้มเหลวเป็นโอกาสเรียนรู้ เข้าใจว่าความสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นเรื่องระยะยาว เข้าใจวัฏจักรของความสำเร็จเล็กๆ และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ว่าจะนำไปสู่การสร้างสรรค์และนวัตกรรม

เป้าหมาย : ประยุกต์สู่นวัตกรรม โดยนักเรียนลงมือปฏิบัติตามความคิดสร้างสรรค์ เพื่อ นำไปสู่ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นหัวใจสำหรับทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แต่ทักษะนี้ยังต้องมีทักษะอื่นมาประกอบและส่งเสริมอันได้แก่ทักษะอีก 3 ด้าน คือ ด้านสารสนเทศ (Information) ด้านสื่อ (Media) และด้านดิจิทัล (Digital literacy) ซึ่งจะ กล่าวถึงต่อไป

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) คือ คนที่เข้าใจว่า “ความจริง” มีหลายชั้น และข้อเท็จจริงก็อาจจะมี “ข้อเท็จ” แฝงหรือปน อยู่กับ “ข้อจริง” ได้เสมอ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ สอนไม่ได้ หรือสอนได้น้อยมาก นักเรียนต้องเรียนเอาเองโดยการฝึกฝนครูจะเป็นโค้ชของการ ฝึกหัดนี้ โค้ชที่เก่งจะทำให้การเรียนรู้สนุกตื่นเต้นเร้าใจ

1.2 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Media and Literacy Skills) ประกอบด้วย

1.2.1 ทักษะด้านสารสนเทศ (Information Literacy) คือการที่นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่ง และสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเหล่านั้นได้ โดยต้องมีการจัดการข้อมูลเหล่านั้นอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : เข้าถึงและประเมินสารสนเทศ โดยเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (ใช้เวลาน้อย) และมีประสิทธิผล (เข้าถึงแหล่งที่ถูกต้องเหมาะสม) อีกทั้งประเมิน

สารสนเทศอย่างลึกซึ้ง ครอบคลุมรอบด้าน และอย่างรู้เท่าทัน (ในยุคนี้มีสารสนเทศปลอมหรือไม่แม่นยำ เต็มไปหมด)

เป้าหมาย : ใช้และจัดการสารสนเทศ โดยใช้สารสนเทศได้อย่างแม่นยำและสร้างสรรค์ต่อกรณีหรือปัญหาที่เผชิญ และจัดการเชื่อมต่อสารสนเทศ (information flow) จากแหล่งที่หลากหลายได้ รวมถึงเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

1.2.2 ทักษะด้านสื่อ (Media Literacy Skills) เป็นทักษะสองทางคือ ด้านรับสารจากสื่อ และด้านสื่อสารออกไปยังผู้อื่นหรือสาธารณะหรือโลกในวงกว้าง ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : วิเคราะห์สื่อได้ โดยเข้าใจวัตถุประสงค์ว่าทำไมจึงมีการสร้างสื่อขึ้น และสร้างอย่างไร และตรวจสอบว่าแต่ละคนตีความสื่อแตกต่างกันอย่างไร สื่อขึ้นนอกจากสื่อความจริงแล้ว ยังเพิ่มคุณค่าหรือความเห็นเข้าไปอย่างไร และสื่อขึ้นสามารถมีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไร อีกทั้งทำความเข้าใจประเด็นเชิงจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่อและการสื่อสาร

เป้าหมาย : สร้างผลิตภัณฑ์สื่อได้ โดยมีความสามารถใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับการนำเสนอในหลากหลายวัตถุประสงค์ และมีความเข้าใจและสามารถนำเสนอ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน หลากหลายและต่างวัฒนธรรม

1.2.3 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) คือการใช้เครื่องมือให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ และไม่เข้าไปใช้ในทางที่ทำร้ายตนเองหรือทำลายอนาคตของตนเองมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อวิจัย จัดระบบ ประเมิน และสื่อสารสารสนเทศ และใช้เครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่าย (คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นมีเดีย ฯลฯ) และ social network อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง (access) จัดการ (manage) ผสมผสาน (integrate) ประเมิน (evaluate) และสร้าง (create) สารสนเทศ เพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ อีกทั้งปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2.4 ทักษะความเป็นนานาชาติ (Internationalization) คือ การช่วยสร้างความ เป็นนานาชาติ ให้แก่โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยด้วย ปัจจุบันเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้แก่ศิษย์ ให้มีทักษะความเป็นนานาชาติได้โดยไม่ต้องมีครูชาวต่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องมีนักเรียนจากต่างชาติ ต่างภาษามาเรียนที่โรงเรียน และยังเอาชนะข้อจำกัดที่เด็กไม่มีเงินสำหรับใช้จ่ายเป็นค่าเดินทางไปต่างประเทศได้ด้วย

1.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) เป็นทักษะที่สอนไม่ได้ต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

1.3.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ความยืดหยุ่นและ การปรับตัวเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษ

ที่ 21 เป็นความ ยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลื่อนลอย โดยมี เป้าหมายดังนี้

เป้าหมาย : ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไป และบริบทที่เปลี่ยนไป และทำงานได้ผลดีในสภาพของความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน และในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป

เป้าหมาย : มีความยืดหยุ่น คือ การนำเอาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล และจัดการเชิงบวกต่อคำชม คำตำหนิ และความผิดพลาด อีกทั้งสามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจ ต่อรองสร้างดุลยภาพ และทำให้งานลุล่วง

1.3.2 การริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self-Direction) ซึ่งงานในศตวรรษ ที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองสูงด้วย พนักงานต้องไม่ คอยแต่จะพึ่งหัวหน้าหรือคอยให้หัวหน้าสั่ง เพราะในศตวรรษที่ 21 หัวหน้าจะใช้เวลาสอนหรือแนะนำลูกน้องลดลง และงานต้องการความฉับไวเพิ่มขึ้น พนักงานที่ดีคือคนที่ชวนขยายเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ดังนั้นเป้าหมายการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะนี้มีดังนี้

เป้าหมาย : จัดการเป้าหมายและเวลา โดยกำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ และมีความสมดุลระหว่างเป้าหมายเชิงยุทธวิธี (tactical) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้น กับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (strategic) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาว ต้องใช้เวลา และจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย : ทำงานได้ด้วยตนเอง โดยทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง คอยติดตามผลงานเอง และกำหนดลำดับความสำคัญของงานเอง

เป้าหมาย : เป็นผู้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learner) โดยนอกเหนือจากเรียนรู้ทักษะในงานของตนโดยตรงแล้วสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน อีกทั้งริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ แสดงความเอาใจจริงเอาใจต่อการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำตลอดชีวิตรวมถึงสามารถทบทวน ใคร่ครวญ ประสบการณ์ในอดีต เพื่อใช้คิดหาทางพัฒนาในอนาคต

1.3.3 ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับ ความฉลาดด้านสังคม (social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (emotional intelligence) โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ดังนี้

เป้าหมาย : มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี คือ รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด แสดงพฤติกรรมอย่างมืออาชีพ และอย่างน่านับถือ

เป้าหมาย : ทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี โดยเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทำงานร่วมกับคนที่มีความพื้นฐานแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรมอย่าง

ได้ผลดี อีกทั้งตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้างรวมถึงยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีการแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน

1.3.4 การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) คือ การเรียนรู้จากการทำโครงการ (PBL/ Project Base Learning) เป็นวิธีเรียนทักษะเหล่านี้โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (productivity) มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้

เป้าหมาย : การจัดการโครงการ โดยกำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรคและมีแรงบีบคั้น โดยการแย่งเวลาหรือความสนใจ และกำหนดลำดับความสำคัญวางแผน และจัดการงาน

เป้าหมาย : การผลิตผลงาน คือ การแสดงความสามารถพิเศษในการทำให้ได้ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ ได้แก่ ความสามารถด้านการทำงานอย่างมีจริยธรรมและด้วยท่าทีเชิงบวก อีกทั้งจัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน (multitasking) รวมถึงร่วมงานอย่างเอาใจจริงเอาใจง เชื้อถือได้ และตรงต่อเวลา อีกทั้งนำเสนอตนเองอย่างมืออาชีพและมีมารยาท และทำงานร่วม และร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี รวมไปถึงความเคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในที่ทีมงาน สุดท้ายสามารถรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น

1.3.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบในทีมและความร่วมมือกันในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันประกอบไปด้วย

เป้าหมาย : ชี้แนะและเป็นผู้นำแกผู้อื่นโดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย และทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน อีกทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถสูงสุดผ่านการทำตัวเป็นตัวอย่าง และไม่ถือผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง รวมถึงทำตัวเป็นตัวอย่างในการใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม

เป้าหมาย : มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น คือ ดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทักษะที่มีความสำคัญในด้านการเรียนรู้เพื่อใช้ในการหาความรู้ และใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม
 - 1.1 คิดสร้างสรรค์
 - 1.2 แก้ปัญหาเป็น
 - 1.3 ใส่ใจนวัตกรรม
 - 1.4 การสื่อสาร
 - 1.5 มีวิจารณญาณ

- 1.6 เต็มใจร่วมมือ
2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี
 - 2.1 อัปเดตทุกข้อมูลข่าวสาร
 - 2.2 รอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 2.3 รู้เท่าทันสื่อ
 - 2.4 ฉลาดสื่อสาร
3. ทักษะชีวิตและการทำงาน
 - 3.1 มีความยืดหยุ่น
 - 3.2 รู้จักปรับตัว
 - 3.3 ริเริ่มสิ่งใหม่
 - 3.4 ใส่ใจดูแลตัวเอง
 - 3.5 รู้จักเข้าสังคม
 - 3.6 เรียนรู้วัฒนธรรม
 - 3.7 ความเป็นผู้นำ
 - 3.8 รับผิดชอบหน้าที่
 - 3.9 พัฒนาอาชีพ
 - 3.10 หมั่นหาความรู้รอบด้าน

คุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

แนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสพฐ. (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. 2555, หน้า 9-16) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานจำเป็นในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ เป็นตัวการที่ทำให้คนในศตวรรษที่ 21 รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสืบค้น รวบรวมความรู้ ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดการเท่าทันสื่อ สารสนเทศที่จะพิสูจน์ยืนยันสิ่งที่ตนและสังคม อยากรู้ได้อย่างชาญฉลาดไม่ถูกชวนเชื่อ ชักนำอย่างมง่าย เกิดเป็นแรงบันดาลใจสร้างจินตนาการ อยากรู้ พัฒนา อยากรผลิต สร้างผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรมขึ้นใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม และนำไป แลกเปลี่ยนกับ สังคมอื่นเกิดเป็นรายได้ บนเวทีฐานเศรษฐกิจความรู้ที่มีความรับผิดชอบ ต่อภาคการศึกษาในขั้นตอนการผลิต และมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น ถ้าผลิตภัณฑ์ ผลิต มีคุณภาพไม่ดี ภาพโดย สรุปกี่คือทักษะการ ดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะถูกล่อหลอมตกผลึกเป็น ผู้ที่สามารถนำทาง ชีวิตตนเองได้อย่างมี คุณภาพชีวิต และเกิดเป็นคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 ใน 10 คุณลักษณะ คือ เป็นนักคิดวิเคราะห์ นักแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ นักประสานความร่วมมือ รู้จักใช้ข้อมูลและข่าวสารเรียนรู้ด้วยตนเอง นัก สื่อสาร ตระหนักกับรู้สภาวะของโลก เป็นพลเมืองทรงคุณค่า และมีพื้นฐานความรู้ เศรษฐกิจและการคลัง ซึ่งสรุปเป็นคุณลักษณะใน 3 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการทำงาน ได้แก่ การปรับตัว และความเป็นผู้นำ

2. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การชี้นำตนเอง การตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง

3. คุณลักษณะด้านศีลธรรม ได้แก่ ความเคารพผู้อื่น ความซื่อสัตย์ สานักพลเมือง หนังสือ 21 st Century Skills: Learning for Life in Our Times ระบุ ลักษณะ 8 ประการของเด็กสมัยใหม่ไว้ดังนี้

- มีอิสระที่จะเลือกในสิ่งที่ตนพอใจแสดงความเห็นและลักษณะเฉพาะของตน
- ต้องการดัดแปลงสิ่งต่างๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน (customization & personalization)
- ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง (scrutiny)
- เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาล และสถาบันการศึกษา

- ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และชีวิตทางสังคม
- การร่วมมือ และความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม
- ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม
- สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

สถาบันแห่งอนาคต (Institute for the Future หรือ IFTF) แห่งมหาวิทยาลัยฟินิกซ์ มีการจัดเสวนาเรื่อง Future Work Skills 2020 เพื่อคาดการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาได้ลงมติว่ามีทักษะ 10 ประการที่คนในยุคนี้และยุคหน้าต้องให้ความสนใจคือ

1. ความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลในระดับสูง (sense-making) เพราะงานแรงงานส่วนใหญ่จะถูกยึดครองโดยเครื่องจักรแรงงานมนุษย์ต้องแข่งขันกันในงานที่ต้องการ ทักษะความคิดระดับสูงและซับซ้อนขึ้นความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น (social intelligence)
2. ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น
3. ทักษะความคิดนอกกรอบและความคิดในเชิงปรับตัว (novel & adaptive thinking)
4. ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง (cross-cultural competency)
5. ทักษะความคิดเชิงคอมพิวเตอร์ (computational thinking) หรือ ความสามารถในการย่อยข้อมูลจำนวนมาก ทักษะเกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ธรรมดาจะกลายเป็นเรื่องล้ำสมัยและทักษะด้านสถิติ การคิดหาเหตุผลจากข้อมูลจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น
6. ความเข้าใจในสื่อใหม่ (new-media literacy) หรือความสามารถในการเข้าใจ ประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ สื่อที่หลากหลายรอบตัว
7. ความเข้าใจความแนวคิดจากหลายสาขาอาชีพ (transdisciplinarity) เพราะ ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในโลกปัจจุบัน เราจึงต้องการบุคลากรจากหลากหลายสาขาอาชีพ พุดง่าย ๆ คือ ต้องรู้ลึกในสาขาตนเองและรู้กว้างในสาขาอื่นไปพร้อมๆ กัน
8. ความสามารถในการนำเสนอและออกแบบงาน (design mindset)

9. ความสามารถในการบริหารความจำ (cognitive load management) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยจัดการจัดเก็บและนำข้อมูลมาใช้ สมองมนุษย์ไม่ได้วิวัฒนาการ มาเพื่อ จะทำความเข้าใจกับข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลและรวดเร็วอย่างในปัจจุบัน คนที่รับข้อมูลข่าวสาร จนเกินพอดี หรือรับจนไม่สามารถจะรับได้ก็เกิดอาการกรดไหลย้อน คลื่นไส้ หรือมีนงงกับปริมาณ ข้อมูล จนสมองหยุดทำงาน

10. ความสามารถในการทำงานร่วมกันในสิ่งแวดล้อมเสมือน (virtual collaboration) นั่นคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยงานที่ต้องติดต่อสื่อสารระยะไกลกับทีมงานทั่วโลก สถาบันรักลูก (2560, Online) ได้พูดถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. Self Relization รู้จักตัวเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อน รู้จักอารมณ์ตนเอง และสาเหตุของการเกิดอารมณ์นั้นๆ รู้ศักยภาพของตนเอง รู้วิธีการจัดการตนเอง
2. Humanity เห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ เคารพเพื่อนมนุษย์ เอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. Social Connection มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น ไม่ว่าจะคนในครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน คนในสังคม ชุมชน
4. Creativity คิดสร้างสรรค์ ไม่ติดกรอบเดิมๆ กล้าคิดในสิ่งที่ท้าทายและนำไปสู่ การแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนมนุษย์
5. Resilience มีความสามารถในการล้มแล้วลุก ผิดพลาดแล้วแก้ไขปรับปรุงได้ มีกำลังใจที่จะฝ่าฟัน ทำให้ก้าวผ่านอุปสรรคจนไปสู่ความสำเร็จได้
6. Learning Person ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีกระบวนการ วิธีการในการเรียนรู้ที่ดี สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้ ทำให้ปรับตัวไปกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดได้
7. Respect to Nature เห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พยายามดูแลรักษาและอยู่กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างสร้างสรรค์

จากคุณลักษณะที่รวบรวมมา สรุปได้ว่าคุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่รู้จักตนเอง ชื่นนำตนเองได้ รู้ทันจิต ความคิด อารมณ์ จุดแข็ง/จุดอ่อน จัดการตนเองได้ มีเอกลักษณ์ เป็นตัวของตัวเอง ตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เป็นนักเรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้ ที่จะค้นพบสิ่งใหม่ๆ ได้ตลอด เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ปรับตัว ยืดหยุ่น มีความเข้มแข็ง มีความคิดสร้างสรรค์ และการคิดในระดับสูง ใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ มีความรู้ทั้งเชิงลึกในวิชาชีพ ของตนและ กว้างขวางในสหวิชาชีพ มีความเป็นนักเชื่อมประสาน นักสื่อสาร มีความเป็นมนุษย์ เคารพในความต่าง ของวัฒนธรรม เอาใจใส่ตนเอง ผู้อื่น สังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและอยู่ร่วมกันได้ อย่างมีความสุข

การใช้ชีวิตและการปรับตัวเข้าหาสังคมเพื่อที่จะสามารถพัฒนาชีวิตของตนเองให้ก้าวหน้า และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และทำให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในโลกได้อย่าง มีคุณภาพ ซึ่งการที่จะเกิดผลลัพธ์เหล่านี้ได้ จะต้องเกิดจากการมีระบบสนับสนุนการศึกษาที่ดี คือมีมาตรฐานและการประเมินเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีมาตรฐานที่ไม่แตกต่างกัน และมีหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนในยุคนี้ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาวิชาและทักษะที่จำเป็นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ อีกทั้งมีการพัฒนาผู้สอนเพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่

สอดแทรกทักษะและความรู้ที่จำเป็นในยุคนี้ให้แก่ นักเรียนได้มากขึ้น และสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ให้เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนคุ้นเคยกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการหาความรู้ และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดทักษะและการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหากมีการดำเนินการตามระบบสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ นักเรียนเกิดผลลัพธ์ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้

2. คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, Online) มาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย 1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 1.2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

- 1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ
- 2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา
- 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม
- 4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา
- 6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- 1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย
- 3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย
- 4) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

คำอธิบายมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วย ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่างๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อ งานอาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและ ความเป็นไทยการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

- 1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ

ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในแต่ละระดับชั้น

2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน ความ คิดเห็น และแก้ปัญหา

ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหามีเหตุผล

3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงการงาน ชิ้นงาน ผลผลิต

4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและ สังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการต่างๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติ หรือผลการทดสอบอื่นๆ

6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น การทำงานหรืองานอาชีพ

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยม และจิตสำนึก ตามที่สถานศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2) มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทย

3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี

4) มีสุขภาพทางร่างกาย และจิตสังคม

ผู้เรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และสังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสม ในแต่ละช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

2.1 มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

2.3 ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.4 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

2.5 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

2.6 จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

คำอธิบายมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และ พันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2.1 มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและของต้นสังกัดรวมทั้งทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบทั้งใน ส่วนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การนำแผนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารอัตรากำลัง ทรัพยากรทางการศึกษา และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบการนิเทศภายใน การนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนา และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา

2.3 ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

สถานศึกษาบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน เชื่อมโยงวิถีชีวิตจริง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการจัด การเรียนการสอนของกลุ่มที่เรียนแบบควบรวมหรือกลุ่มที่เรียนร่วมด้วย

2.4 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการพัฒนางานและการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย

2.6 จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาจัดระบบการจัดการ การพัฒนาและการบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

3.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.3 มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

3.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

คำอธิบายมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงมีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นและต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ผู้เรียนได้รับ การฝึกทักษะ แสดงออกแสดงความคิดเห็น สรุปลองค์ความรู้ นำเสนอผลงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

3.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มีการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลาย

3.3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

ครูผู้สอนมีการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้เด็กรักครู ครูรักเด็ก และเด็กรักเด็ก เด็กที่ว่าจะเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

3.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้อีก

3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ในการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนจากแนวคิดทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 กับ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็นตัวแปรด้านศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สังเคราะห์ศักยภาพทางวิชาการจากแนวคิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นศักยภาพทางวิชาการที่สำคัญที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องการพัฒนาผู้เรียน โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการประชุมร่วมกันของนักวิชาการหลากหลายสาขาในสหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลต้องการพัฒนาคุณภาพประชากรประเทศเพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศกับนานาชาติและต้องการให้ประชากรนั้นมีคุณภาพ และศักยภาพในสังคม สามารถดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้องค์ประกอบในด้านต่างๆ ที่ควรเกิดขึ้นในผู้เรียนจากการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (21st Century Student Outcomes) ได้แก่ ความรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญ (The Partnership for 21st Century Skills, 2009) ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ในวิชาหลักและเนื้อหาประเด็นที่สำคัญ สำหรับศตวรรษที่ 21 (Core Subjects and 21st Century Themes) ได้แก่ ภาษาแม่และภาษาโลก คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและการปกครอง เนื้อหาสำหรับศตวรรษที่ 21 เนื้อหาในสาขาใหม่ๆ ที่สำคัญต่อความสำเร็จในที่ทำงานและชุมชนแต่ไม่ได้เน้นในโรงเรียนทุกวันนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation skills) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ซึ่งครอบคลุมไปถึงการคิดแบบสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และการนำความคิดนั้นไปใช้อย่างสร้างสรรค์ การคิดเชิง

วิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) หมายความว่ารวมถึงการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ การคิดตัดสินใจและการแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ซึ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจนและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information Media and Technology Skills) ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ นับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก ดังนั้นผู้เรียน จึงควรมีทักษะ ดังต่อไปนี้

3.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy) ประกอบด้วย

3.1.1) การเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ (Access and Evaluate Information) โดย (1) เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ด้านเวลา) และเกิดประสิทธิผล (แหล่งข้อมูลสารสนเทศ) และ (2) ประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณตามสมรรถนะที่เกิดขึ้น

3.1.2) การใช้และการจัดการสารสนเทศ (Use and Manage Information) โดย (1) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์และตรงกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น (2) จัดการกับสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่อง จากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่มากมายหลากหลาย และ (3) มีความรู้พื้นฐานที่จะประยุกต์ใช้สารสนเทศตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมที่มีปัจจัยเสริมอยู่รอบด้าน

3.2 การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ประกอบด้วย

3.2.1) ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อ (Analyze Media) โดย (1) เข้าใจวิธีการใช้และการผลิตสื่อเพื่อให้ตรงกับเป้าประสงค์ที่กำหนด (2) สามารถใช้สื่อเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของปัจเจกชน รู้คุณค่าและสร้างจุดเน้น รู้ถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคสื่อ และ (3) มีความรู้พื้นฐานที่จะประยุกต์ใช้สื่อได้ตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมที่มีปัจจัยเสริมอยู่รอบด้าน

3.2.2) ความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (Create Media Products) โดย (1) มีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมตามคุณลักษณะเฉพาะของตัวสื่อประเภทนั้น ๆ และ (2) มีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนองต่อความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน

3.3 การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT: Information, Communication and Technology Literacy) ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Apply Technology Efficiency) โดย (1) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัย การจัดการองค์การ การประเมินและการสื่อสารทางสารสนเทศ (2) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (คอมพิวเตอร์, PDAs, Media Players etc.) ในการสื่อสารและการสร้างเครือข่าย รวมทั้งการเข้าถึงสื่อทางสังคม (Social Media) ได้อย่างเหมาะสม (3) มีความรู้พื้นฐานในการประยุกต์ใช้ ICT ได้ตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมที่มีข้อมูลหลากหลายรอบด้าน

4. ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and career Skills) ในการดำรงชีวิตและในการทำงานนั้นไม่เพียงต้องการคนที่มีความรู้ ความสามารถในการค้นหาความรู้ หรือทักษะการคิดเท่านั้น

หากแต่ยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วย ทักษะที่จำเป็นได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง (Initiative and Self Direction) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ (Productivity and Accountability) และความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

สำหรับทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R X 8C กล่าวคือ 3R ได้แก่ 1. Reading (อ่านออก) 2. (W)riting (เขียนได้) 3. (A) rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 8C ได้แก่ 1. Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) 2. Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3. Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) 4. Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) 5. Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ) 6. Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) 7. Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) 8. Compassion (มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย) ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมด และเป็นคุณลักษณะที่เด็กไทยจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะความเชี่ยวชาญที่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรมีและควรเป็นได้นั้นกว้างขวางและต้องบูรณาการศาสตร์หลายด้านอย่างยิ่ง ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถจะพัฒนาได้ ในส่วนของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม อันได้แก่ประเด็นการสื่อสารและความร่วมมือ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 ตรงกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียน ในด้านความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ดังที่ระบุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา “ศักยภาพทางวิชาการ” ของนักเรียน

2. สังเคราะห์ศักยภาพทางวิชาการจากมาตรฐานสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน เป็นผล การเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วยความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่างๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและ เจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและ ความเป็นไทยการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ในประเด็นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน นำมาเป็นกรอบแนวคิด ในการพัฒนา “ศักยภาพ

ทางวิชาการ” ร่วมกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีรายละเอียดคุณภาพผู้เรียนด้านวิชาการ ดังนี้

1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในแต่ละระดับชั้น

2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา หมายถึงผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหามีเหตุผล

3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงาน ชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์

4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและ สังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการต่างๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติ หรือผลการทดสอบอื่นๆ

6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่ สูงขึ้น การทำงานหรืองานอาชีพ

โดยผู้วิจัยยึดกรอบแนวคิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นหลักในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนตามรูปแบบการพัฒนาการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และเสริมด้วยประเด็นย่อยต่างๆ ในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนในประเด็นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน เพื่อความสมบูรณ์ในการพัฒนามากยิ่งขึ้น

3. ประสิทธิผลของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

3.1 ความหมายของประสิทธิผล

โจเนส (Jones, 2002) กล่าวว่า ประสิทธิผลมีความสำคัญในทางการบริหารองค์การ เพราะเป็นตัวชี้วัดว่าการบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด และยังเป็นปัจจัยบ่งชี้ประการหนึ่งถึงความสำเร็จของผู้นำองค์การที่แสดงถึงความสามารถ ศักยภาพ ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบของผู้นำองค์การในการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์หรือคุณค่าสูงต่อองค์การ

วิทยา ด้านธำรงกุล (2546) ได้ให้ความหมายประสิทธิผล ว่าหมายถึง ความสามารถในการเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ

ธงชัย สันติวงษ์ (2550) อธิบายถึงประสิทธิผลว่าเป็นผลลัพธ์จากการดำเนินงานจนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แม็คฟาร์แลนด์ (Mcfarland, 1979 pp.438 - 439) กล่าวว่าประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง สมรรถภาพขององค์การในการที่จะดำรงอยู่ได้ ปรับตัวรักษาสภาพและเติบโตไม่ว่าองค์การนั้นต้องมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติอย่างไร

เบอร์นาร์ด (Barnard, 1996 p.82) กล่าวว่า องค์การที่มีประสิทธิผล ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติได้งานตรงตามบทบาทที่องค์การได้กำหนดไว้

ฮอลล์ (Hall, 1991 p.249) ได้ให้ความหมายประสิทธิผลขององค์การ โดยกล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การเป็นความสามารถขององค์การในการแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ทรัพยากรที่หายากและมีคุณค่า ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการดำเนินการขององค์การให้บรรลุเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถขององค์การในการดำเนินงาน โดยใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ

3.2 ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

ประสิทธิผลของโรงเรียนมีตัวบ่งชี้ทั้งในส่วนของตัวบ่งชี้เชิงปริมาณและตัวบ่งชี้เชิงคุณภาพ เช่น ผลการเรียนของนักเรียน อัตราการคงอยู่ในโรงเรียน อัตราสำเร็จทางการศึกษา สัดส่วนครูต่อนักเรียน เป็นต้น แต่งานวิจัยหลายเรื่อง ได้กล่าวว่าตัวบ่งชี้เชิงปริมาณอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องใช้ประสิทธิผลเชิงคุณภาพเป็นส่วนประกอบด้วย นักวิชาการทางการศึกษาหลายท่านได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องประสิทธิผลของการบริหาร หรือการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ดังนี้

เรน และคณะ (Reid and Others, 1988 p.5) ได้สอบถามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์และครูใหญ่ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท เกี่ยวกับความมีประสิทธิผลของโรงเรียนซึ่งได้ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า หมายถึงความสามารถของโรงเรียนที่บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในขณะที่บางส่วนเห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สมาชิก

แอมสตรอง และคณะ (Amstrong and Other, 1989 p.155) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ทดสอบ

ลูนอนเบิร์ก และออสติน (Lunenberq and Ornstein, 2004 pp.38-39) กล่าวว่า โรงเรียนต้องหาและใช้ปัจจัยนำเข้าจากสิ่งแวดล้อมแล้วเปลี่ยนสภาพจากกิจกรรมการบริหารเพื่อเป็นผลผลิตของโรงเรียนโดยพิจารณาจากความสำเร็จของนักเรียนการปฏิบัติงานของครูการเติบโตของนักเรียน ความก้าวหน้าของคณาจารย์ การออกกลางคันของนักเรียน การลาออกของครู การขาดเรียนของนักเรียน การขาดเรียนของคณาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทิศนคตินักเรียนต่อโรงเรียน และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน

ฮอย และ มิเกล (Hoy and Miskel, 2001 pp 30) กล่าวว่าไว้ว่า ผลของการปฏิบัติงาน จะเป็นตัวชี้วัดถึงการบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากความสำเร็จการเรียนรู้ของนักเรียน ความพึงพอใจในงานระดับการขาดงาน อัตราการออกกลางคัน และคุณภาพของการปฏิบัติงาน

เกรย์ (Gray,1993 p.33) ได้เสนอหลักการเบื้องต้นของการสร้างตัวบ่งชี้ประสิทธิผลว่า ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลควรมีลักษณะ 8 ประการ ดังนี้

1. เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน
2. มุ่งสู่กระบวนการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายแรกสุดของโรงเรียน
3. ครอบคลุมส่วนที่สำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
4. สะท้อนการแข่งขันเพื่อเป็นหนึ่งทางการศึกษา
5. เป็นสิ่งที่สามารถประเมินได้
6. มีความสำคัญเชิงเปรียบเทียบ ตามช่วงระยะเวลาและระหว่างโรงเรียน
7. ให้โรงเรียนได้เห็นระดับประสิทธิผลที่เพิ่มขึ้นจากความพยายามของตน
8. มีจำนวนตัวบ่งชี้ น้อย

และ เกรย์ (Gray,1993 p.34) ยังได้เสนอปัจจัยที่บ่งชี้ประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ประการ ดังนี้

1. ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน
2. การสอนและการเรียน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู
4. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

สเทียร์ (Steers, 1977) ได้วิเคราะห์ความถี่ในการนำตัวแปรไปใช้ประเมินประสิทธิผลขององค์กร ประกอบกับการศึกษางานวิจัยของนักการศึกษาอย่างหลากหลาย และได้ใช้เกณฑ์พิจารณาความมีประสิทธิภาพองค์กรจาก การผลิต การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการตามแผน การได้มาซึ่งทรัพยากร ประสิทธิภาพ คุณภาพ ความสามารถในการแข่งขัน การใช้ทรัพยากร ผลกำไร การปรับตัว ความยืดหยุ่น การพัฒนาการอยู่รอด สุขภาพกระบวนการภายใน การสนับสนุน ความสามัคคี ความมั่นคง การผสมผสาน การเติบโต ความเป็นสถาบัน ความพึงพอใจ ความพอใจในกลยุทธ์ ความลงตัว และภาพพจน์สาธารณะ เมื่อนำตัวแปรเหล่านั้นมาจัดกลุ่ม จะได้เป็น 4 กลุ่ม ที่ครอบคลุมการวัดความมีประสิทธิภาพองค์กร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิต ประสิทธิภาพองค์กรด้านความสามารถในการผลิต พิจารณาจากเกณฑ์การผลิต การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการตามแผน การได้มาซึ่งทรัพยากร
2. ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพองค์กรด้านความมีประสิทธิภาพพิจารณาจากเกณฑ์ ประสิทธิภาพการผลิต คุณภาพที่ผลิตได้ ความสามารถในการแข่งขัน การใช้ทรัพยากรและผลกำไร
3. การรักษาสภาพองค์กร ประสิทธิภาพองค์กรด้านการรักษาสภาพองค์กร พิจารณาจากเกณฑ์ การปรับตัวขององค์กร ความยืดหยุ่นขององค์กร การพัฒนา การอยู่รอด สุขภาพกระบวนการภายใน การสนับสนุน ความสามัคคี ความมั่นคง การผสมผสาน การเติบโต และความเป็นสถาบัน

จากการศึกษางานวิจัยจากนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพองค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการดำเนินงาน โดยใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสามารถในการแข่งขัน เกิดความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบรรลุตามเป้าหมายหรือ

วัตถุประสงค์ขององค์การ ผู้วิจัยจึงจำแนกองค์ประกอบของประสิทธิผลของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพด้านนักเรียน 2) ประสิทธิภาพด้านครู และ 3) ประสิทธิภาพด้านสถานศึกษา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นนามธรรมมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นเป็นความพึงพอใจในทางบวกเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบความสบายใจและเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการของตน

1. ความหมายของความพึงพอใจ

การศึกษาเกี่ยวกับความหมายของความพึงพอใจนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

นิภารัตน์ รื่นสุข (2546, หน้า 24 - 25) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงความรู้สึกที่เกิดการทัศนคติความต้องการที่เป็นไปตามความคาดหวังถ้าความต้องการได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะเกิดเกิดขึ้น

ธีรพล จานงนิจ (2548, หน้า 7 - 8) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึงต้องการให้ได้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะมีความสุขสังเกตได้จากสายตาคำพูดและการแสดงออกความพึงพอใจเป็นความรู้สึกความประทับใจที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลบรรลุความต้องการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ซึ่งทำให้เกิดความสุข จึงแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เช่น การพูดจา ท่าทางที่แสดงออก

เพียรเพ็ญ อินทร์เลิศ (2550, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้บรรลุถึงความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของตนเองที่กำหนดไว้และระดับความพึงพอใจยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของคนคนนั้นด้วย

อุไร ศรีภูวงษ์ และวรัญญา โกสिता (2551, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของความ พึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวกเป็นความสุขของบุคคลที่เกิดความรู้สึกกระตือรือร้นมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานมีขวัญกำลังใจสิ่งเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานรวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

เฉลิมเกียรติ อุ้นแก้ว (2553, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติเชิงบวกของบุคคลที่เกิดขึ้นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดความรู้สึกที่ดีชอบประทับใจต่อการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณ์ทุกสถานที่ การตอบสนองในความต้องการเป็นความรู้สึกในทางบวกแล้วทำให้เกิดความเป็นสุขทั้งนี้ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันและสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามสภาพการณ์

Naylor and Blun (1968, p.365) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ผลรวมของ เจตคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์กร โดยกล่าวว่าเจตคติก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานและความถึงพอใจในงานก่อให้เกิดขวัญกำลังใจที่ดี

Good (1973, p. 384) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง คุณภาพสภาพหรือระดับความพึงพอใจซึ่ง เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องานของเขา

Wolman (1973, pp. 152-154) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามจุดหมาย หรือความต้องการ

Kotler (2006, p.160) กล่าวว่าความพึงพอใจคือระดับความรู้สึกของบุคคลที่เป็นผลจากการเปรียบเทียบ การทำงานของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการรับรู้กับความคาดหวังที่มีต่อการทำงาน ของผลิตภัณฑ์นั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ถ้าการทำงานของผลิตภัณฑ์ไม่ตรงกับความคาดหวัง ทำให้เกิดความไม่พอใจ ถ้าการทำงานของผลิตภัณฑ์ตรงกับความคาดหวัง ทำให้เกิดความพอใจและถ้าเกินความคาดหวัง ยิ่งทำให้เกิดความพอใจมากขึ้นไปอีก

Newstrom and Davis (1997, p. 83) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ความหมายของความพึงพอใจอาจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีเป็นท่าทีความรู้สึกความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือปัจจัยต่าง ๆ ภายหลังได้รับประสบการณ์ ในสิ่งนั้นมาแล้วความรู้สึกพอใจ คือจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการหรือบรรลุจุดหมายหมายความรู้สึกดังกล่าว จะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

2. แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ

ทฤษฎีความพึงพอใจเน้นสาระสำคัญว่า ความต้องการของคนทำให้เกิดความพอใจหากคนไม่มีความต้องการการพอใจก็เกิดขึ้นไม่ได้ความต้องการของคนจะเปลี่ยนเป็นพลังภายในที่จูงใจให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่บำบัดความต้องการนั้น ความต้องการของคนเป็นเสมือนบัญชีแสดงสิ่งที่คนต้องการและดำเนินการเพื่อให้ได้สิ่งของนั้นเมื่อให้การบริการรู้จักความ ต้องการเหล่านั้นก็จะจัดบริการต่าง ๆ ให้สนองและเสริมแรงจูงใจของสมาชิกหรือผู้บริการได้อย่างดียิ่งทฤษฎีความพึงพอใจที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีความพอใจและทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement theories)

2.1 ทฤษฎีความพอใจ

Shelley (1975, pp. 252-268) สรุปไว้ว่าเป็น ทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้สึก 2 แบบคือความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกทางบวก คือความรู้สึกอาจเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความรู้สึกทางลบ คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วทำให้ไม่มีความสุข ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบและมีความสุข มีความสัมพันธ์กันอย่าง สลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้เรียกว่า ระบบความพอใจ โดยความพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อระบบความพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าลบ ความพอใจแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกทางบวกแบบต่าง ๆ ได้และความรู้สึกทางบวกนี้ยังเป็นตัวช่วยให้ เกิดความพอใจเพิ่มขึ้นอีกได้ สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึก

ความคิดเห็นหรือความพอใจแก่มนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากร (Resource) หรือสิ่งเร้า (Stimuli) การวิเคราะห์ระบบความพอใจ คือ การศึกษาว่าทรัพยากรหรือสิ่งเร้าแบบใดเป็นที่ต้องการในการที่จะทำให้เกิดความพอใจและความสุขแก่มนุษย์ความพอใจจะเกิดได้มากที่สุดเมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นที่ต้องการครบถ้วน

2.2 ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement theories)

ทฤษฎีเสริมแรงจะอยู่บนพื้นฐานของผลงาน B.E. Skinner (1996) เกี่ยวกับเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขแบบปฏิบัติการ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมทฤษฎีเสริมแรงไม่ได้ใช้แนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการ หรือทฤษฎีความต้องการเลย แต่จะพิจารณาว่าผลที่ติดตามมาของการกระทำในอดีตจะมีอิทธิพลต่อการกำหนด ในอนาคตภายในกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นวงจรอย่างไร จากที่คนจะตั้งกล่าวนี้นักจะมีพฤติกรรมอย่างไรโดยหนึ่งเพราะว่าในอดีต พวกเขาเรียนรู้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะเกี่ยวพันกับผลที่ติดตามมาให้ความพอใจกับพวกเขาและพฤติกรรมอื่น ๆ จะเกี่ยวพันกับผลผลิตที่ติดตามมาที่ไม่พอใจ ดังนั้นเนื่องจากคนโดยทั่วไปย่อมจะพอใจผลลัพธ์ที่ให้ ความพอใจมากกว่าพวกเขาจะมีพฤติกรรมอย่างเดียวกันเกิดขึ้นซ้ำอีกที่พวกเขาได้เรียนรู้ว่าจะให้ผลติดตามมาที่ให้ ความพอใจ เช่น บุคคลจะปฏิบัติตามกฎหมายและคำแนะนำของผู้บริหารเพราะพวกเขาได้เรียนรู้จากครอบครัวและโรงเรียนว่า การปฏิบัติตามสิ่งเหล่านี้ จะมาสู่การยกย่องและในกรณีของการไม่ปฏิบัติมันจะได้รับการลงโทษ (ธีรพล จานงนิจ, 2548, หน้า 8-10)

จากแนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจสรุปได้ว่าความพึงพอใจของมนุษย์เกิดขึ้นเมื่อระบบความพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ และเมื่อมนุษย์ มีความรู้สึกทางบวกหรือมีความพึงพอใจต่อสิ่งใดแล้วก็จะเกิดความพึงพอใจซ้ำขึ้นอีก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นผลของปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2539, หน้า 24 - 37)

1. สถานบริการ ทำเลที่ตั้ง และการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึง ทำให้ลูกค้าเข้าถึงบริการได้สะดวก ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ
2. การส่งเสริมและการแนะนำบริการความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นได้จากการได้ยินข้อมูล ข่าวสาร หรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของการบริการ และได้รับการที่ติดตามที่ได้ยินมา
3. ผู้ให้บริการ ผู้บริหารการบริการเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจได้ โดยผู้บริหารการบริการกำหนดนโยบาย โดยคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นหลักย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย และผู้ให้บริการตระหนักถึงลูกค้าเป็นสำคัญแสดงพฤติกรรมบริการและตอบสนองความต้องการของลูกค้า สนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ
4. สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า กล่าวคือ ลูกค้ามักชื่นชมการออกแบบอาคารสถานที่ความสวยงามของการตกแต่งภายในอาคารการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนตลอดจากการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในงานบริการ

5. กระบวนการให้บริการ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า การจัดระบบบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้ามีความคล่องตัวสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพ สะดวกและรวดเร็ว

อภิวันท์ วีระเดโช (2552, หน้า 35) กล่าวสรุปเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยแวดล้อมที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความคาดหวังในแต่ละสถานการณ์ช่วงเวลาหนึ่ง บุคคลอาจไม่พอใจต่อสิ่งหนึ่ง เพราะไม่เป็นไปตามที่คาดไว้แต่ในอีกช่วงเวลาหนึ่ง หากสิ่งที่คาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองอย่างถูกต้องบุคคลก็สามารถเปลี่ยนแปลงความรู้สึกเดิมที่มีต่อสิ่งนั้นได้ อย่างทันทีทันใด แม้ว่าจะเป็นความรู้สึกตรงข้ามก็ตาม นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกในระดับมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ ส่วนใหญ่ลูกค้าจะใช้เวลา เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบความหวังจากบริการต่าง ๆ

4. การวัดระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจต่อบริการจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการขององค์กรประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล

หทัยรัตน์ ประทุมสูตร (2542, หน้า 14) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เปรียบเทียบได้กับความเข้าใจทั่ว ๆ ไป ซึ่งปกติจะวัดได้โดยการสอบถามจากบุคคลที่ต้องการจะถาม มีเครื่องมือที่ต้องการ จะใช้ในการวิจัยหลาย ๆ อย่าง อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการวัดอยู่หลายแนวทาง แต่การศึกษาความพึงพอใจ อาจแยกแนวทางวัดได้ 2 แนวทางตามความคิดของ ซาลิซนิกค์ คริสเทนส์ กล่าวคือ 1) วัดจากสภาพทั้งหมดของแต่ละบุคคล เช่น ที่ทำงาน ที่บ้าน และทุก ๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การศึกษาตามแนวทางนี้จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ แต่จะทำให้เกิดความยุ่งยากกับการวัดและเปรียบเทียบ 2) วัดโดยการแยกออกเป็นองค์ประกอบ เช่น องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงาน การนิเทศ

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539, หน้า 213) ได้ให้ทรรศนะในเรื่องนี้ว่า ทศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกที่ค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทศนคติโดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทศนคติได้โดยอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัดด้วย อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนนี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดโดยทั่วไป

สตอมเบิร์ก (Stronmborg 1984, PP. 54-61) ได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการนั้นจะวัดในเรื่องใดนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ที่จะศึกษาวิธีที่นิยมใช้กันคือ 1) การใช้แบบสอบถาม เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายโดยการขอร้อง หรือขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัดความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ หรือเป็นคำตอบอย่างอิสระ โดยคำถามที่ถามอาจถามถึงความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะของการให้บริการ ลักษณะของเวลาในการให้บริการและ พนักงานที่ให้บริการ เป็นต้น 2) การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งเป็นที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ 3) การสังเกต ทำให้ทราบถึงระดับความพอใจของผู้มาใช้บริการโดยวิธีสังเกตจาก

พฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการ ขณะรอรับบริการ และหลังจากรับบริการแล้ว เช่น สังเกตกิริยาท่าทางการพูด สีหน้า ความถี่ของการมารับบริการ เป็นต้น

เฉลิมเกียรติ ตุ่นแก้ว (2553, หน้า 12) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการแสดงความรู้สึกดีใจยินดี เฉพาะบุคคลในการตอบสนองความต้องการในส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยเหล่านั้นสามารถสนองความต้องการของบุคคลทั้งทางร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสมและเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนั้น ๆ จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติ ได้โดยตรงแต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลนั่นเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การวัดความพึงพอใจต่อการให้บริการนั้น สามารถที่จะทำการวัดได้หลายวิธี ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับความสะดวก ความเหมาะสม ตลอดจนจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของการวัด จึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าเชื่อถือได้

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 63-71) ได้เสนอเครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจ เช่น แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ชุดข้อคำถามที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยกาเครื่องหมายหรือเขียนตอบ หรือกรณีที่กลุ่มที่กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือไม่ได้หรืออ่านยาก อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม นิยามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงความคิดเห็นของบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

(1) โครงสร้างแบบสอบถาม มีส่วนประกอบโครงสร้างของแบบสอบถาม 3 ส่วนคือ

(1.1) คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามเป็นส่วนแรกของการสอบถามโดยระบุจุดมุ่งหมายความสำคัญที่ให้ตอบแบบสอบถามคำอธิบายลักษณะของแบบสอบถามและวิธีตอบพร้อมยกตัวอย่างประกอบและตอนสุดท้ายจะกล่าวขอบคุณล่วงหน้าแล้วระบุชื่อเจ้าของ แบบสอบถาม

(1.2) สภาพทั่วไป เป็นรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ เพศ การศึกษา

(1.3) ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะวัด ซึ่งอาจแยกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ แล้วสร้างข้อคำถามวัดพฤติกรรมย่อยๆ นั้น

(2) รูปแบบของแบบสอบถาม ข้อคำถามในแบบสอบถามอาจมีลักษณะเป็น ปลายเปิดหรือ ปลายปิด แบบสอบถามฉบับหนึ่งอาจเป็นแบบปลายเปิดทั้งหมดหรือแบบผสมก็ได้ ดังนี้

(2.1) ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended form or unstructured questionnaire) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้เลือกตอบ แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบโดยใช้ คำพูดของตนเอง

(2.2) ข้อคำถามปลายปิด (Close form or instructed questionnaire) เป็นคำถามที่มีคำตอบให้ผู้เขียนเขียนเครื่องหมายลงหน้าข้อความหรือตรงกับช่องที่เป็นความจริงหรือความเห็นของตนมี หลายแบบ ได้แก่

(2.2.1) แบบให้เลือกตอบคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียว จาก 2 คำตอบ

(2.2.2) แบบให้เลือกตอบคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียว จากหลายคำตอบ

(2.2.3) แบบให้เลือกตอบคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็น
 ของตนได้หลายคำตอบ

(2.2.4) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบตาม
 ระดับความคิดเห็นของตน อาจจัดในรูปของตาราง

(2.2.5) แบบผสม หมายถึงมีหลายแบบอยู่ด้วยกัน

(2.2.6) แบบให้เรียงลำดับความสำคัญโดยเขียนเรื่องลำดับความชอบต่อ
 สิ่งนั้น

(2.2.7) แบบเติมคำสั้นๆ ลงในช่องว่าง สิ่งที่เติมมีความเฉพาะเจาะจง

(3) หลักเกณฑ์การสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

(3.1) กำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่นอนว่าต้องการถามอะไร

(3.2) สร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

(3.3) เรียงข้อความให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันตรงหัวข้อที่ได้วางโครงสร้างไว้

(3.4) ไม่ควรให้ผู้ตอบตอบมากเกินไป เพราะจะทำให้เบื่อหน่าย ไม่ให้ความ
 ร่วมมือหรือ ตอบโดยไม่ตั้งใจ

(3.5) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความลำบากน้อยที่สุดในการตอบ ดังนั้นควร
 ใช้ข้อความแบบ ปลายปิด ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงแต่กาตอบในแบบสอบถาม

(3.6) สร้างข้อความให้มีลักษณะที่ดี คือมีลักษณะ ดังนี้

(3.6.1) ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่ายไม่กำกวม ไม่มีความซับซ้อน

(3.6.2) ใช้ข้อความที่สั้นกะทัดรัด ไม่มีส่วนฟุ่มเฟือย

(3.6.3) เป็นข้อความที่เหมาะสมกับผู้ตอบ โดยคำนึงถึงสติปัญญาระดับ

การศึกษา ความสนใจของผู้ตอบ

(3.6.4) แต่ละข้อความถามเพียงปัญหาเดียว

(3.6.5) หลีกเลี่ยงคำถามที่จะตอบได้หลายทาง

(3.6.6) หลีกเลี่ยงคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเบื่อหน่าย ไม่รู้เรื่องหรือ
 ไม่สามารถตอบได้

(3.6.7) หลีกเลี่ยงคำถามที่ผู้ตอบตีความแตกต่างกัน เช่น บ่อยๆ เสมอๆ รวย

โง่ ฉลาด

(3.6.8) ไม่ใช่คำถามที่เป็นคำถามนำผู้ตอบให้ผู้ตอบตอบแนวหนึ่งแนว

(3.6.9) ไม่เป็นคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจหรืออึดใจที่

จะตอบ

(3.6.10) ไม่ถามในสิ่งที่รู้แล้ว หรือวัดด้วยวิธีอื่นได้ดีกว่า

(3.6.11) ไม่ถามในเรื่องที่เป็นความลับ

(3.6.12) คำตอบที่ให้เลือกในข้อความควรมีให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง
 ทุกคน สามารถเลือกตอบได้ตรงกับความจริงตามความเห็นของเขา บางครั้งอาจมีตอนให้เดิน

(4) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เป็นมาตรวัดชนิดหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม แบบวัดด้านจิตพิสัย เช่น เจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

(4.1) มีระดับความเข้มข้นให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็น เหตุผลสภาพความเป็นจริง ตั้งแต่ 3 ระดับขึ้นไป

(4.2) ระดับที่เลือกอาจเป็นชนิดที่มีด้านบวกและด้านลบในข้อเดียวกันหรือมีเฉพาะด้านใด ด้านหนึ่ง โดยที่อีกด้านหนึ่งจะเป็นศูนย์หรือระดับน้อยมาก

(4.3) บางข้อมีลักษณะเชิงนิมาน (Positive Scale) บางข้อมีลักษณะเชิงนิเสธ (Negative scale)

(4.4) สามารถแปลงผลตอบเป็นคะแนนได้ จึงสามารถวัดความคิดเห็นคุณลักษณะด้าน จิตพิสัยออกมาในเชิงปริมาณ ได้

สภาพการบริหารงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จัดสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีรายละเอียดของหลักสูตรนักเรียนปกติ และจัดกลุ่มห้องเรียนพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์ - วิทยาศาสตร์ ห้องเรียนพิเศษ ภาษาจีน ห้องเรียนพิเศษ MEP สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และจัดแผนการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 รวม 49 ห้องเรียน มีผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 93 คน เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 14 คน นักเรียน จำนวน 1,762 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 2 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 4 คน และพนักงานขับรถจำนวน 3 คน ได้เข้าร่วมโครงการ NIHONGO Partner (ผู้ช่วยครูสอนภาษาญี่ปุ่น) รุ่นที่ 4 จากกระทรวงศึกษาธิการ รับรางวัลมาตรฐานสถานศึกษาดีเด่น ด้านพลังงานระดับ 1 ดาว ในฐานะที่เป็นสถานศึกษายอดเยี่ยมด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม จากการไฟฟ้านครหลวง ได้รับเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติ เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าไทย หรือผ้าพื้นเมืองในสถานศึกษา จากกระทรวงวัฒนธรรม ได้รับรางวัลสถานศึกษาที่ได้จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา มีนักเรียนสอบได้มากเป็นลำดับที่ 6 ในส่วนกลาง จากกองธรรมสนามหลวง นักกีฬาของโรงเรียน คือ นางสาวเกลา จิระวิจิตร ได้รับรางวัลชนะเลิศ รุ่นอายุ 17 - 18 ปี การแข่งขันกอล์ฟ “World Stars Junior Golf Tournament 2017” ณ ลาสเวกัส ประเทศสหรัฐอเมริกา และนายตฤณ ภามณี ได้รับรางวัลชนะเลิศ (ประเภททีมชาย) การแข่งขันสมาคมกีฬาเทนนิส “Asean Schools Games” ครั้งที่ 9 ณ ประเทศสิงคโปร์ ด้านอาคารสถานที่ ได้ปรับปรุงห้องอัดเสียงที่เรือนน้ำใจไมตรี ติดตั้งเครื่องปรับอากาศห้องดนตรีไทย ติดตั้งผ้าม่านหอประชุมโรงยิม ติดตั้งพัดลมอาคาร 3 ซ่อมแซมอ้อมจันทร์ และปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบอาคาร 3 โดยมีนายนายประทีป ไชยเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนได้กำหนดนโยบายพัฒนาโรงเรียน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดกลยุทธ์ จุดเน้น เพื่อให้สอดคล้องตามพันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นแนว

ทางการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้ การพัฒนาโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สู่ “โรงเรียนคุณภาพ” ด้วยยุทธศาสตร์โรงเรียน ดังนี้

อัตลักษณ์: “ลูกบดินทร ๔ ประพฤติดี มีภาวะผู้นำ” กำหนดผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา อัตลักษณ์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียนที่ว่า “ลูกบดินทรเป็นผู้ประพฤติดีและมีความรู้” และสามารถในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในสังคม

เอกลักษณ์: “สถานศึกษาแห่งความพอเพียง” เป็นความสำเร็จตามจุดเน้นและจุดเด่นที่สะท้อนให้เห็นเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น เป็นหนึ่งของสถานศึกษา

วิสัยทัศน์

“โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นสถานศึกษาแห่งความพอเพียง มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม และอนุรักษ์ความเป็นไทย”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมผู้เรียนให้มีศักยภาพด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ เพื่อคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร

2. พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลกตามมาตรฐานสากล

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย

6. ส่งเสริมครูให้มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล

7. ส่งเสริมระบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล

8. พัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

9. ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

10. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสร้าง

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและองค์กรอื่นๆ

เป้าประสงค์ของโรงเรียน

1. ผู้เรียนมีศักยภาพด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ เพื่อคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร

2. ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลกตามมาตรฐานสากล

3. ผู้เรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต

4. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

5. ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย

6. ครูมีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล

7. มีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล

8. มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

9. มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

10. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและองค์กรอื่นๆ

กลยุทธ์ของโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานความพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรสู่การเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานความพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ โดยมุ่งเน้นผลงานแบบมีส่วนร่วม บนพื้นฐานความพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาสื่อวิจัย และเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 6 ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง

การพัฒนาด้านวิชาการ ได้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนากระบวนการสอน นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใช้ในการเรียนการสอน จัดบรรยากาศทางวิชาการ บรรยากาศทางกายภาพ มุ่งพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุค Thailand 4.0 และบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งดำเนินการสานต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้รองรับเศรษฐกิจไทยที่กำลังเติบโตในภูมิภาคอาเซียน

การพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ได้ประสานงานของงบประมาณจากสมาคมผู้ปกครองและศิษย์เก่าในการปรับปรุงอาคารและสภาพแวดล้อมโดยรอบเหมาะสม และส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาห้องศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปรับปรุงห้องศูนย์ให้คำปรึกษา (Counseling) ของงานแนะแนว ปรับปรุงโรงอาหารให้มีสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะยิ่งขึ้น และปรับปรุงห้องเรียนเฉพาะทางด้านภาษา เช่น ห้อง Sound Lab และห้อง Theater

การพัฒนาด้านบุคลากร ได้กำหนดนโยบายให้ครูทุกคนเขียนแผนและใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนตามการเรียนรู้ในยุค Thailand 4.0 เพื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและจัดอบรมให้ความรู้ด้าน STEM ศึกษา ภาษาอังกฤษ ด้านคอมพิวเตอร์ และการใช้ Application สำหรับการเรียนการสอนให้กับครู เพื่อเตรียมความพร้อมเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยงยุทธ ยะบุญธง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาโรงเรียนท้องถิ่นวิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีส่วนร่วมพบว่า โครงสร้างการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ในส่วนของคู่มือคุณภาพและคู่มือการปฏิบัติงาน มีรรถประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ด้วยเช่นกัน

อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์ (2552) ทำการศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนอีสานภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และหารูปแบบวิธีการพัฒนาเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับครัวเรือน การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการจัดการความรู้ ในระยะเวลา 10 เดือนตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2551 จนถึงเดือนสิงหาคม 2552 ผลการศึกษาพบว่า โลกาภิวัตน์ได้ทำให้ขอบเขตพื้นที่ทางสังคมสามารถเปิดเชื่อมเข้าหากันได้ทั้งหมดทั้งในระดับชุมชนระหว่างชุมชนและระดับโลก ในขณะที่ยวกันสถาบันทางสังคมในวัฒนธรรมอีสานยังคงทำหน้าที่ในการบูรณาการให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนและเครือข่ายทางสังคมในท้องถิ่น ทั้งนี้ได้ผนึกกำลังร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ ในการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะ คือการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานในการพัฒนาเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ในขณะที่ยวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาท้องถิ่นควรสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หาแนวทางการบูรณาการองค์ความรู้สมัยใหม่กับชุดความรู้ในวัฒนธรรมความเชื่อในท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับท้องถิ่นในการปรับตัวให้อยู่ได้อย่างมีภูมิคุ้มกันในยุคโลกาภิวัตน์

สุญาดา สุนทรสารทูล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความร่วมมือในการสร้างภูมิคุ้มกัน ทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชน เป็นยุทธศาสตร์การบริหารแนวใหม่ที่มีความเชื่อว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทย การสร้างความร่วมมือจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งของคนในชุมชนที่จะต้องให้ความร่วมมือและดำเนินไปพร้อมๆ กับแนวนโยบายของรัฐบาล โดยภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการสร้างความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดี

กระบวนการสร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล พบว่า การสร้างความร่วมมือที่ใช้ระบบบริหารจัดการที่ดีควรมีแนวทางไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการเข้าร่วมดำเนินการตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการตามขั้นตอนในการวางแผนตามวัตถุประสงค์ การตรวจสอบ และการดำเนินการควรคำนึงถึงรูปแบบ

เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ สำหรับความร่วมมือที่ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลนั้นควรมีการติดตามและประเมินผลทุกขั้นตอนเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสังคม

รูปแบบความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) สร้างครอบครัวต้นแบบที่มีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่ดีมาเป็นต้นแบบและขยายผลโดยการจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการ และมีการขยายผลไปสู่ชุมชนใกล้เคียง 2) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัดโรงเรียน ชุมชน ภาครัฐรวมถึงภาคเอกชน เริ่มตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติการ การตรวจสอบการดำเนินการให้เหมาะสม รวมถึงการประเมินผล 3) จัดทำพื้นที่ชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มทางสังคมโดยชุมชนจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์พร้อมทั้งมีครูอาสาสมัครในพื้นที่คอยดูแลและให้คำแนะนำ และ 4) ภาครัฐเป็นแกนกลางในการเชิญชวนภาคเอกชนเข้ามาร่วมมีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน พร้อมทั้งจัดทำโครงการเพื่อนำครอบครัวต้นแบบไปประชาสัมพันธ์ และมีการขยายผลโดยพาครอบครัวต้นแบบไปศึกษาดูงานหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับ รูปแบบความร่วมมือทั้ง 4 รูปแบบ ควรมีการติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามโครงการและนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาเพื่อปรับใช้กับทุกภูมิภาคของประเทศไทย

สุนทร พรหมวงศา (2553) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการแสวงหาความรู้บนอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการสร้างสรรค์สื่อ ที่อยู่ในระดับปานกลาง

โฉมฉาย กาศโอสถ (2554) ได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน 2) ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน และ 3) กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน และมีคู่มือประจำโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลการปฏิบัติตามรูปแบบของคณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน และคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สันติ อินทร์สุภา (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า 1. รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ โครงสร้างการบริหารของศูนย์

เครือข่ายคุณภาพ การศึกษา ขอบข่ายและภารกิจงานวิชาการ และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีคุณภาพในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ หรือ ครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ เห็นว่าหลังการใช้รูปแบบการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในมีสภาพการปฏิบัติในการ ดำเนินการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่าย คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ยุทธนา เกื้อกุล (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ 12 ด้าน แนวคิดกระบวนการบริหารแบบ PDCA และ แนวคิดการพัฒนาารูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ทำการสังเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินร่างรูปแบบด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามบริบทเพื่อปรับปรุงให้ สมบูรณ์และนำไปใช้ได้จริง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงาน วิชาการในแต่ละด้านและภาพรวมทั้ง 12 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีปัญหาหลักที่สำคัญ คือ โรงเรียนยัง ขาดการบริหารจัดการที่ดีด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา เทคนิคการสอน สื่อการสอนอิสลามศึกษา และ แหล่งการเรียนรู้ยังขาดความหลากหลาย การนิเทศและแนะแนวขาดความต่อเนื่อง ขาดความรู้ด้าน การวิจัยที่ถูกต้องและการวัดผลประเมินผลไม่ได้เป็นไปตามสภาพจริง การส่งเสริมความเข้มแข็งด้าน วิชาการยังขาดความหลากหลายและไม่ครอบคลุมองค์กรต่าง ๆ และมีแนวทางการบริหารงานวิชาการ ที่มุ่งเน้น การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา เทคนิคการสอน สื่อการสอน อิสลาม ศึกษาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศและการแนะแนว การวิจัยและการวัดผลประเมินผลตาม สภาพจริง และการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านวิชาการที่ครอบคลุมองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ และ โรงเรียนควรมีการกำหนดแผนงานระยะสั้นและระยะยาว แต่งตั้งคณะทำงาน มีการประเมินและ ติดตามการบริหารงานวิชาการครอบคลุมทุกด้านอย่างต่อเนื่อง และมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ เหมาะสมในการสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) โครงสร้างและสาระสำคัญ และ 3) การนำไปสู่การปฏิบัติและ เงื่อนไขความสำเร็จ รูปแบบดังกล่าวนี้ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการบริหารงานแบบ PDCA ในมิติงาน 6) วิชาการ 5 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการ จัดทำหลักสูตรที่ปฏิบัติได้จริงตามวิถีชีวิตของมุสลิม มุ่งเน้นความรู้ควบคู่คุณธรรม สอดคล้องกับ ความถนัดของผู้เรียนและบริบทเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของ สังคม 2) การพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่น นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้อง กับการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงทั้งโลกดูนยา (โลกปัจจุบัน) และอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า) สามารถปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ ส่งผลอันดี งามต่อผู้เรียนในด้านจิตใจและจิตวิญญาณสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา 3) การวิจัยและการ

วัดและประเมินผลทางการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการ จัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมของผู้เรียน การวัดและประเมินผลที่หลากหลายครอบคลุมด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและตามสภาพจริง 4) การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการนิเทศการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การแนะแนวด้านการศึกษาต่อ ทักษะชีวิต และอาชีพ และ 5) การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านวิชาการ มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้วิชาการแก่ชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การสร้างเครือข่าย การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ

ธริศร เทียบปาน (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานโดยการศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่าง เพื่อทราบสภาพปัจจุบันของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ และการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย เพื่อสอบถามจาก ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ แล้วนำผลที่ได้ไปจัดสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ พบว่า ผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้ ในการตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการ และการตรวจสอบรูปแบบกระทำโดยการนำคู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการไปทดลอง ใช้กับโรงเรียนแจ้งวิทยา ได้ผลการประเมินคุณภาพการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน มีตัวบ่งชี้รายการประเมินทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับคุณภาพดีและดีมาก มีเพียงประเด็นเดียวที่อยู่ในระดับพอใช้ คือ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนกับโรงเรียนหน่วยงานและสถาบันอื่น ผลการศึกษาแนวทางการนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้ผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบการบริหารในรูปการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Managemet) และใช้การประเมินผลด้วยวงจรเดมมิ่ง PDCA จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ การจัดประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้แนวทางการนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการ โดยการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในการเรียน การสอน การบูรณาการ การสอนความรู้คู่คุณธรรมโดยนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับกับคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย คือ 1) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (Leadership) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ (Participation) 3) ด้านการพัฒนาทีมงานวิชาการ (Teamwork) 4) ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ (Process) และ 5) ด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ (Scope) หรือเรียกว่า LPTPS model ประการสำคัญผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการ

พัฒนางานวิจัย สร้างผลงานทางวิชาการของครูให้มากขึ้น จึงจะช่วยให้มีการพัฒนาการเรียนการสอน ได้ดีขึ้น

ลัดดาวัลย์ ใจไว (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า 1. ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานวิชาการ ส่วนด้านการบริหารงานทั่วไป มีการบริหารจัดการศึกษาเป็นอันดับสุดท้าย 2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สายนภา ดาวแสง (2559) ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1. ความพึงพอใจของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สามลำดับแรก คือด้านการแนะแนวการศึกษา รองลงมาด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี กล่าวคือ ครูที่มีสถานภาพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา โดยรวมและรายด้านต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา โดยรวมและรายด้านต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ชมแข พงษ์เจริญ (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการโรงเรียนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในประเทศไทย สรุปได้ว่า การทดสอบรูปแบบนั้น มีหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับลักษณะของรูปแบบหรือองค์ประกอบของรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งวิธีการทดสอบที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป ก็คือการทดสอบทางสถิติสำหรับรูปแบบเชิงปริมาณและการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญสำหรับการรูปแบบเชิงคุณลักษณะ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเชิงระบบ (systems approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (contingency approach) ซึ่งประกอบด้วย 1)สภาพแวดล้อม 2)เทคโนโลยี 3) โครงสร้าง 4) กระบวนการบริหารจัดการและการตัดสินใจสั่งการและใช้วิธีประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจมีประสบการณ์สามารถแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์

วิจารณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เหมาะสมและตรวจสอบด้วยค่าสถิติเชิงปริมาณ

ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม โดยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อให้ได้ร่างรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม โดยนำรูปแบบที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 ไปสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

พระมหาสหัส คำคุ้ม (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล และเพื่อประเมินรูปแบบการบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล โดยใช้การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการปฏิบัติในการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล 2) ยกร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล 3) ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล

บุญยานุช ฉะยิงหงส์ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถภาพของนักศึกษาครู ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย สมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ด้านเจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) รูปแบบของการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ คือ 1. แนวคิดหลักการของรูปแบบ 2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3. โครงสร้างเนื้อหา 4. การจัดประสบการณ์ และ 5. การประเมิน และ 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ หลังจากนำไปใช้ในสถานการณ์จริง พบว่า รูปแบบมีประสิทธิภาพ 4 ประการ 1) มีความถูกต้องตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐาน 2) มีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง และสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของหลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ ได้ และ 4) มีความเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัย ปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

อรชร กิตติชนม์ธวัช (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 397 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบทางการ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน รูปแบบการเมือง และรูปแบบวัฒนธรรม 2) สภาพปัจจุบันของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบเพื่อนร่วมงานและรูปแบบทางการ รองลงมาคือ รูปแบบวัฒนธรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ รูปแบบทางการ และรูปแบบวัฒนธรรม ตามลำดับ และ 3) รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงานอิงทางการ (CFM Model) เป็นรูปแบบสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่มาจากการบูรณาการรูปแบบเพื่อนร่วมงานและรูปแบบทางการ และรูปแบบที่ 2 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงานอิงวัฒนธรรมและทางการ (CCFM Model) เป็นรูปแบบสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ฐาณิฎา โขมพัฒนารัตน์ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำสำหรับผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำสำหรับผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทย 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบภาวะผู้นำ 3) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงรูปแบบภาวะผู้นำฯ 4) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำสำหรับผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทย โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทยสามารถนำแนวคิด The Competing Values Framework โดย Quinn (1996) มาใช้ได้โดยมีรูปแบบภาวะผู้นำทางเลือกทั้งสิ้น 8 รูปแบบ ได้แก่ 1.1 รูปแบบภาวะผู้นำแบบพี่เลี้ยง 1.2 รูปแบบภาวะผู้นำแบบอำนาจบริการ 1.3 รูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้กำกับติดตาม 1.4 รูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้ประสาน 1.5 รูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้กำกับทิศทาง 1.6 รูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้ผลิต 1.7 รูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้เจรจาต่อรอง และ 1.8 รูปแบบภาวะผู้นำแบบนวัตกรรม 2) สภาพปัจจุบันของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษาจากแบบสอบถามคือรูปแบบอำนาจบริการและแบบพี่เลี้ยง ต่างจากผลการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นรูปแบบผู้กำกับติดตามและแบบผู้ประสาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบ

ภาวะผู้นำจากแบบสอบถามคือรูปแบบอำนาจบริการและแบบพี่เลี้ยง แต่ผลจากการสัมภาษณ์ คือรูปแบบผู้เจรจาต่อรองกับรูปแบบนวัตกรรม 3) ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงรูปแบบภาวะผู้นำสำหรับผู้อำนวยความสะดวกศุนย์สหกิจศึกษาพบค่าสูงสุดคือรูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้เจรจาต่อรอง (PNI=0.19)

คอฟเฟอร์ (Kaufert, 1989, pp. 3432-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสหภาพครูมหาวิทยาลัยในรัฐนิวเจอร์ซีย์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วม ความซื่อสัตย์ อดทนการณ์ การลงโทษ การประนีประนอม การใช้จ่ายเงิน และการประท้วง ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามามีส่วนร่วมกับการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน และความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของผู้นำในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกสหภาพครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยคือ ครูใหญ่เป็นกลไกสำคัญของความสำเร็จของการทำงานและเป็นผู้กระตุ้นทุกคนให้มีส่วนร่วม

ชูลท์ (Schultz, 1989, pp. 1169-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนรัฐบาล รัฐมิสซิสซิปปี ในการพัฒนาโครงการประเมินผลและทัศนคติต่อการประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์คือ ประการแรก ศึกษาระดับความเกี่ยวข้องของครูในการประเมินผลพร้อมด้วยทัศนคติของครู ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างความเกี่ยวข้องของครูในการตัดสินใจ

เบเกอร์ (Baker, 2004, pp. 351-B) ได้ศึกษาและติดตามการประเมินผลโครงการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการป้องกันการติ่มสุราและใช้ยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษา การศึกษาโครงการที่มีรูปแบบการพัฒนาโดยผสมผสาน ศึกษาโดยการสังเกตแล้วนำข้อสังเกตที่ได้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ การติ่มสุรา และการใช้ยาเสพติดมาวิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสองสัญชาติในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 – 5 โดยใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา 2) ทักษะการปฏิบัติ 3) ทักษะทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและได้รับการเรียนรู้แล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางในการวางแผนการเรียนในอนาคตได้เป็นอย่างดี ความคิดเห็นที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนได้

เฟอร์กูสัน (Ferguson, 1991, pp. 2341-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางยุทธวิธีการห้ามปรามที่ใช้เพื่อลดปัญหาการใช้ยาเสพติดในโรงเรียนที่มีนักเรียนซึ่งได้รับรายงานว่าเสพติดมาเป็นเวลานานกว่า 2 ปี ยุทธวิธีดังกล่าวได้สร้างโดยเขียนนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด การตั้งคณะกรรมการให้การศึกษามีโครงการช่วยเหลือนักเรียน โครงการพิเศษสำหรับนักเรียนที่เป็นนักกีฬา โครงการฟื้นฟูหลักการรักษา พ่อแม่สัมพันธ์และหลักสูตรของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ยุทธวิธีการเขียนนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด การตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษามีผลทำให้จำนวนที่ติดสิ่งเสพติดมีจำนวนลดลง

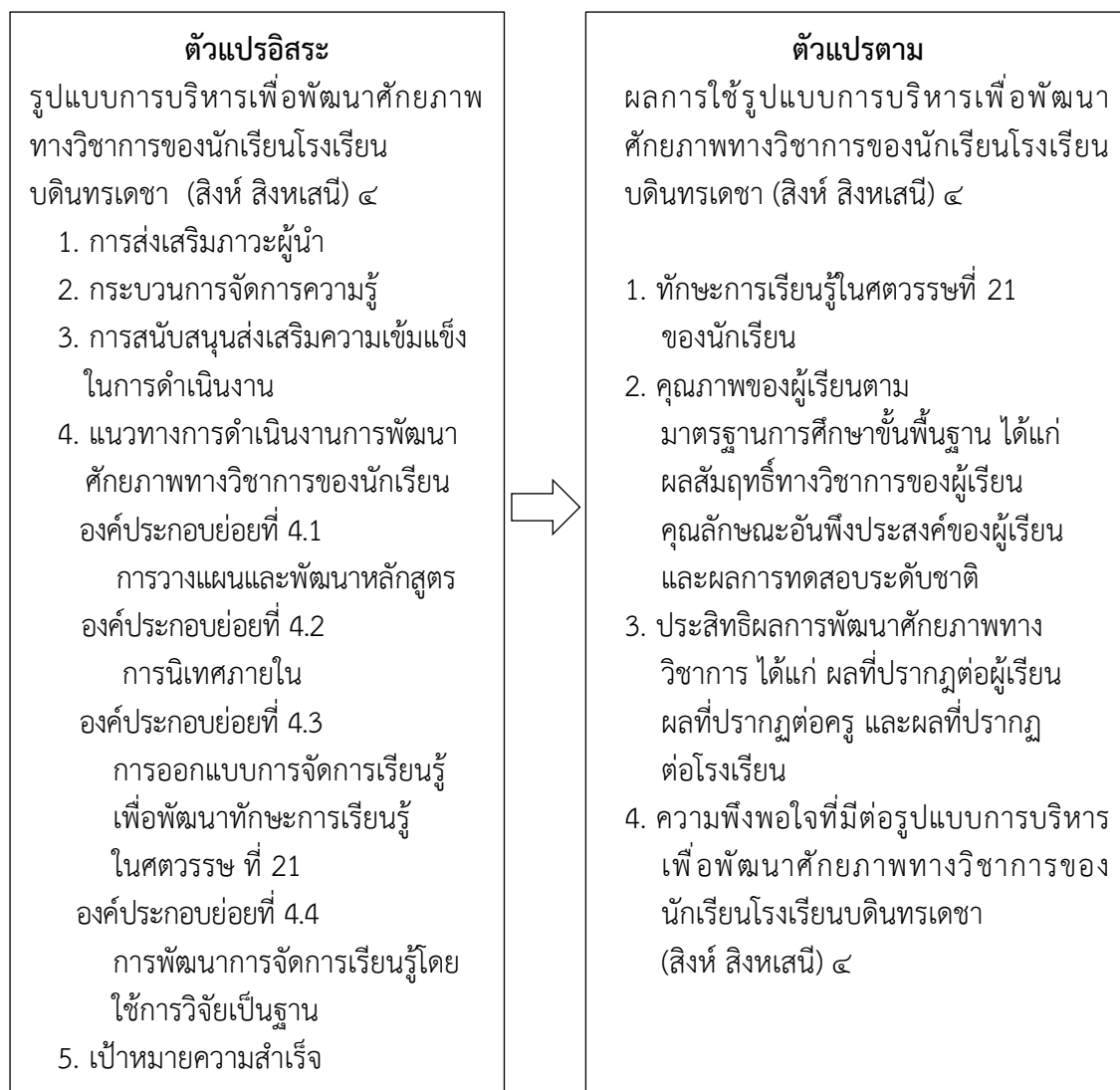
โบร์แซงค์ (Beausang, 1997, pp. 6848-B) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของเด็กวัยรุ่น โดยการให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับวิทยาลัย หญิงจำนวน 50 คน

และชาย 50 คน โดยให้เขียนเรื่องเกี่ยวกับความคิดในเรื่องเพศ พบว่า แต่ละกลุ่มจะเขียนถึง การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกประมาณกลุ่มละ 25 เรื่อง บอกว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 15 ปี หรือต่ำกว่านั้น และอีก 25 เรื่อง จะบอกว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ สูงกว่า 15 ปีขึ้นไป ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ได้มีปัจจัยมาจาก 1) พ่อแม่หรือครู 2) เรียนรู้เองจากประสบการณ์ 3) เพราะคิดว่าเพศคือความลึกลับ 4) คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะเกิดจากอารมณ์การถูกล่อลวง หรือข่มขืน

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา การพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ รวมถึงสภาพการบริหารงานและบริบทของสถานศึกษาของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำมาออกแบบเป็นขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มีกระบวนการย่อยโดยการวิเคราะห์เอกสารดำเนินงาน วิเคราะห์ผลประเมินการสนทนากลุ่มระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มีกระบวนการย่อยโดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ร่างรูปแบบการพัฒนาตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มีกระบวนการย่อยโดยดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มีกระบวนการย่อยโดยดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนา ประเมินการใช้รูปแบบในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังภาพที่ 15

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 15 กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

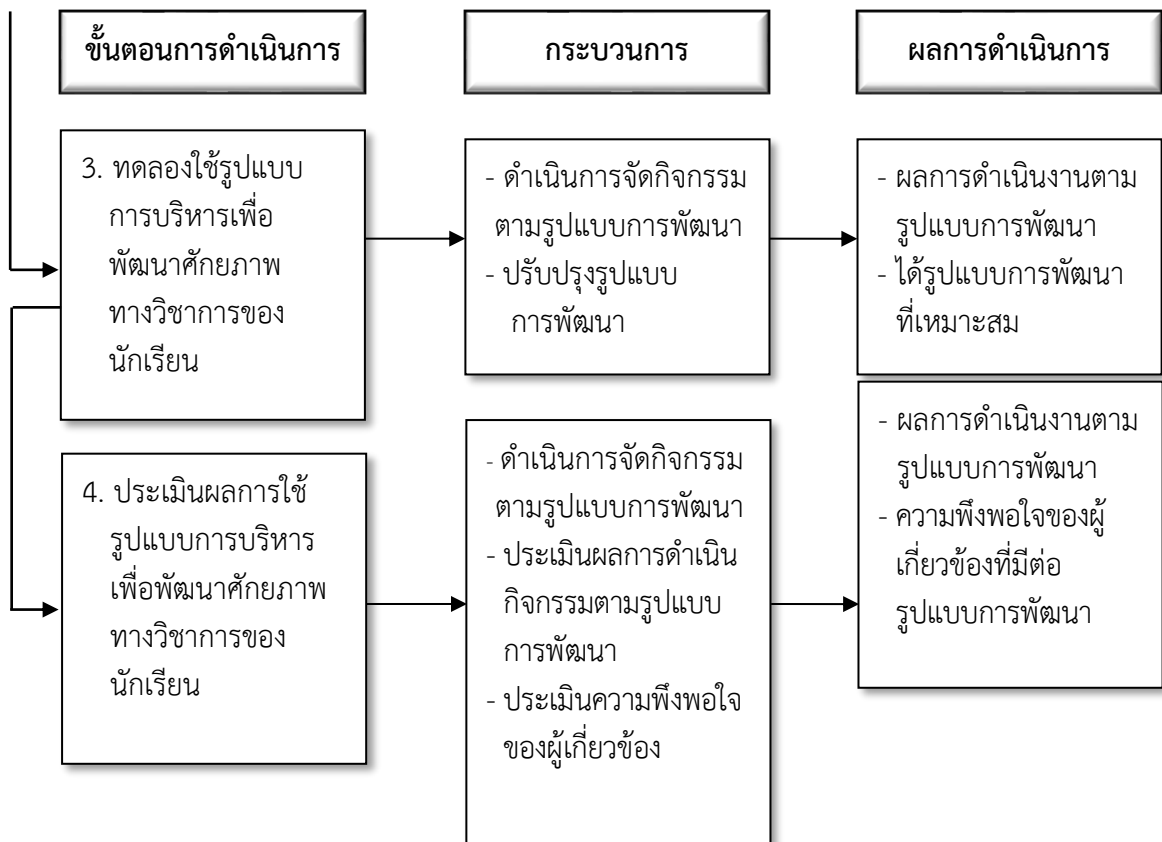
ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โดยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดแสดงขั้นตอนการศึกษาในภาพที่ 1



ภาพที่ 15 (ต่อ)



ภาพที่ 16 ขั้นตอนดำเนินการวิจัยการรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนลำดับ ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารผลการดำเนินงานและผลการประเมินการดำเนินงานตามหลักการบริหารและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 1.2 จัดการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการการบริหารและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารผลการดำเนินงานและผลการประเมินการดำเนินงานตามหลักการบริหารและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาผลการดำเนินงานและผลการประเมินด้านการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียนภายในสถานศึกษา จากเอกสารรายงานการดำเนินงานภายในสถานศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายงานผลการดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 และเอกสารงานทะเบียนและวัดผล รวมถึงรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด รายงานประจำปีของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ขั้นตอนที่ 1.2 จัดการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก และบุคลากรที่ดูแลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการการศึกษา และมีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดการได้มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สินจินดาวงศ์ ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการเรียนรู้และการสอน คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์ สีสันต์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล

1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานนท์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.4 นายสหชัย สาสวน ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒ วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

1.5 นางสาวสิริลักษณ์ วงศ์เพชร ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 วิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

2. บุคลากรผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 35 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 4 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 คน ผู้วิจัยกำหนดการได้มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร มาเป็นกรอบในการกำหนดประเด็นในการสนทนา (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข) และทำการจัดบันทึกพร้อมบันทึกเสียงข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้เกี่ยวข้องขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ เป็นการล่วงหน้า ดำเนินการสนทนากลุ่มและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดบันทึกลงในแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มตามประเด็นการสนทนา พร้อมทั้งถอดเทปบันทึกเสียงข้อมูลการสนทนากลุ่มร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มและสรุปเป็นประเด็นเพื่อใช้ประกอบการร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน

บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ในการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับ ได้แก่

ขั้นตอนที่ 2.1 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ร่วมกับผลการสนทนากลุ่มจากขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 2.2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2.3 ยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ขั้นตอนที่ 2.4 ตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ร่วมกับผลการสนทนากลุ่มจากขั้นตอนที่ 1

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสิทธิภาพทางการเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ

(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 รวมถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์การดำเนินงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. ศึกษาผลการดำเนินงานภายในสถานศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายงานผลการดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 และเอกสารงานทะเบียนและวัดผล รวมถึงรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด รายงานประจำปีของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

3. ศึกษาผลสรุปการสนทนากลุ่มตามประเด็นสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ขั้นตอนที่ 2.2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการการศึกษาและการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และมีความเต็มใจให้ความความคิดเห็นในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดการได้มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช ผู้อำนวยการส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

1.3 นายวีรยุทธ ชานัย ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าบ่อ วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.4 นายสมโภชน์ หลักฐาน ศึกษานิเทศก์วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.5 นายวีระศักดิ์ ศรีสังข์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยนำผลการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารรวมกับผลการสนทนากลุ่ม มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์อยู่ในภาคผนวก ข) และใช้เทปบันทึกเสียงในการบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ โดยแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์ นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นการสัมภาษณ์ และหลังจากนั้นทำการถอดเทปบันทึกเสียงข้อมูลคำสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สรุปเป็นประเด็น

ขั้นตอนที่ 2.3 ยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มากำหนดเป็นกรอบในการยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2.4 ตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ผู้วิจัยกำหนดการได้มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 56 คน ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน
2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน
3. ครูผู้สอน จำนวน 16 คน
4. เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 2 คน
5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน
6. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ เป็นแบบบันทึกข้อเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ตามหัวข้อของรูปแบบ เพื่อบันทึกความคิดเห็นที่ได้จากการประชาพิจารณ์ (Public Hearing) และเทปบันทึกข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำประชาพิจารณ์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดประชุม เพื่อทำประชาพิจารณ์ ซึ่งจัดในวันที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 2560 ณ ห้องประชุม โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนครู และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อเข้าร่วมการทำประชาพิจารณ์ พร้อมส่งข้อมูลรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ไปให้ศึกษาล่วงหน้าประมาณ 7 วัน พร้อมนัดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดทำการประชาพิจารณ์

2. จัดการประชุมประชาพิจารณ์ โดยผู้วิจัยนำเสนอความเป็นมาของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากนั้นเปิดอภิปรายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์แสดงความคิดเห็น และให้ข้อ เสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยพิจารณาที่ละเอียดถี่ถ้วน แล้วจดบันทึกรายการข้อเสนอแนะและเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อความและสรุปเป็นประเด็น เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และคู่มือการใช้ตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 นี้เป็นการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ไปทดลองใช้ โดยได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ดำเนินการในปีการศึกษา 2560 โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ไปทดลองใช้ในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 172 คน ซึ่งเป็นผู้กำกับและรับผิดชอบในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ผู้วิจัยกำหนดการได้มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการประชุมสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 23 คน ได้แก่
 - 1.1 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน
 - 1.2 ครูหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 5 คน
 - 1.3 ครูหัวหน้าสายชั้น จำนวน 6 คน
 - 1.4 ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามผลการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 149 คน

ได้แก่

- 2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน
- 2.2 ครูผู้สอน จำนวน 30 คน
- 2.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 50 คน
- 2.4 นักเรียน จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. คู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. แบบบันทึกการประชุมเพื่อพิจารณาผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3. เทปบันทึกเสียงข้อมูลจากการประชุมสรุปผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

4. แบบสอบถามผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 ฉบับ (รายละเอียดของแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก ข) ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 1-4

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 5

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้านความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบเพื่อกำหนดขอบข่ายการสร้างแบบสอบถาม

4.2 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

4.3 เขียนข้อคำถามในแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการทดลองใช้รูปแบบ

4.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ ด้านบริหาร การศึกษา ด้านการประเมินผลและด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษา ด้วยวิธีการหา

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา เพื่อให้มีความสมบูรณ์และให้ผู้ตอบเข้าใจได้ง่าย สามารถวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมถูกต้อง โดยใช้เกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องและคัดเลือกข้อที่ประเมินมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

4.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูล โดยทดลองใช้ที่โรงเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒ จำนวน 40 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน กลุ่มละ 10 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าดังนี้ (รายละเอียดคุณภาพเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ง)

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 1-4 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 5 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้านความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

4.6 นำแบบสอบถามพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดคะแนนให้กับข้อคำถามฉบับที่ 1-2 ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.7 นำแบบสอบถามพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดคะแนนให้กับข้อคำถามฉบับที่ 3 ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงกับคณะกรรมการหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบ คณะครูหัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในรายละเอียดของการทำงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยใช้คู่มือที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

2. โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในปีการศึกษา 2560 ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2560 ถึงเดือนมีนาคม 2561

3. ผู้วิจัยเชิญคณะกรรมการหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบ คณะครูหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน จากนั้นเปิดอภิปรายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้

4. นำแบบสอบถามผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ไปเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ในระหว่างวันที่ 26-29 เดือนมีนาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ข้อความและสรุปเป็นประเด็น
2. ข้อมูลจากแบบสอบถามผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพ ทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร ดังนี้

สูตรคำนวณค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (mean) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2546, หน้า 46)

$$\bar{x} = \frac{\sum fX}{n}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

X แทน ค่าคะแนน

$\sum fX$ แทน ผลรวมค่าคะแนนตั้งแต่ค่า 1, 2, ถึง n

n แทน จำนวน

สูตรคำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (standard deviation) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2546, หน้า 63)

$$SD. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ SD. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน ค่าคะแนน

\bar{x} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 4 นี้เป็นการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ไปใช้จริงในปีการศึกษา 2561 โดยทำการ ปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานในคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียน จากผลการทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 พร้อมทั้งชี้แจงและทำความเข้าใจในการ

ดำเนินงานกับผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน แล้วจึงทำการประเมินผลการใช้รูปแบบเมื่อสิ้นปีการศึกษา 2561 โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 94 คน เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 14 คน นักเรียน จำนวน 1,762 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,762 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 3,651 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 45) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังสูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย
 N แทน ขนาดประชากรทั้งหมด
 e แทน ระดับความเชื่อมั่น (ผู้ศึกษากำหนดที่ระดับ 0.05)
 โดยคำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{3651}{1 + 3651(.05)^2} \\ &= \frac{3651}{9.128} \\ &= 399.87 \end{aligned}$$

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ประกอบด้วย

1. รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน
2. ครูผู้สอน จำนวน 51 คน
3. เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 6 คน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน
5. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 166 คน
6. นักเรียน จำนวน 166 คน

โดยกลุ่มตัวอย่างรายการที่ 1-4 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และรายการที่ 5-6 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ใช้ในระยยะทดลองใช้รูปแบบจำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 1-4

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 5

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

2. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

2.2 วิเคราะห์สิ่งที่ประเมิน เลือกรูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน

2.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับที่ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับที่ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ระดับที่ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ระดับที่ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

นำแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาด้านวัดผลการศึกษ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษา ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา เพื่อให้มีความสมบูรณ์และให้ผู้ตอบเข้าใจได้ง่าย สามารถวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมถูกต้อง โดยใช้เกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องและคัดเลือกข้อที่ประเมินมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูล โดยทดลองใช้ที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.91 (รายละเอียดคุณภาพเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ง)

2.5 นำแบบสอบถามพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดคะแนนให้กับข้อคำถามดังนี้

คะแนน	5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนน	4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
คะแนน	3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนน	2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนน	1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนด้วยตนเอง และเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนโดยให้นักเรียนนำกลับไปให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามและให้นักเรียนนำกลับมาส่งคืนที่ผู้วิจัย โดยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ในช่วงระหว่างวันที่ 25-29 เดือนมีนาคม 2562 รวมแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ และได้รับคืนจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา โดยใช้สูตร (Rovinelli, & Hambleton, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค โดยใช้สูตร (Cronbach, 1990 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการประเมิน

ในการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และลักษณะของข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ โดยใช้สูตรคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2546, หน้า 18)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากแบบสอบถาม ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2546, หน้า 63)

สูตรคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มตัวอย่าง

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	X	แทน	ค่าคะแนน
	$\sum fX$	แทน	ผลรวมค่าคะแนนตั้งแต่ค่า 1, 2, ... ถึง n
	n	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมด

สูตรคำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง

$$SD = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ค่าคะแนน
	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean) ของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง (number of sample)
N	แทน	จำนวนประชากร (number of population)
f	แทน	ความถี่ (frequency)
%	แทน	ร้อยละ (percentage)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเสนอเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตอนที่ 3 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตอนที่ 5 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

5.1 ผลการประเมินการดำเนินงานจากการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

5.2 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงประจักษ์ตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปในการศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของสภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	ความถี่ (<i>f</i>)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	160	40.00
หญิง	240	60.00
รวม	400	100.00
สถานภาพ		
รองผู้อำนวยการโรงเรียน	4	1.00
ครูผู้สอน	51	12.75
เจ้าหน้าที่โรงเรียน	6	1.50
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	7	1.75
นักเรียน	166	41.50
ผู้ปกครองนักเรียน	166	41.50
รวม	400	100.00
อายุ		
19 ปีลงมา	166	41.50
20 -29 ปี	30	7.50
30 -39 ปี	72	18.00
40- 49 ปี	81	20.25
50 ปีขึ้นไป	51	12.75
รวม	400	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	ความถี่ (<i>f</i>)	ร้อยละ (%)
วุฒิการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	83	20.75
มัธยมศึกษาตอนปลาย	83	20.75
อนุปริญญา	12	3.00
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	189	47.25
ปริญญาโท	22	5.50
ปริญญาเอก	11	2.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการในการประเมินเป็นเพศชาย จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เพศหญิง จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ในด้านสถานภาพ เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ครูผู้สอน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 นักเรียน จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 ในจำนวนนี้ แบ่งออกเป็นอายุ 19 ปีลงมาจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 อายุ 20 – 29 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 อายุ 30 – 39 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 อายุ 40- 49 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 อนุปริญญา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.25 ปริญญาโท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และปริญญาเอก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2.1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียนสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหา พบว่า สิ่งสำคัญประการแรกในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนคือ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องยึดถือว่าหัวใจสำคัญของการยกระดับคุณภาพของนักเรียนอยู่ในภาวะการทำงานปกติในห้องเรียนเป็นหลัก เป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของครูผู้สอน การประเมินทั้งหลายรวมถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ระดับชาตินั้นไม่ใช่เป็นการเพิ่มภาระ

จากการทำงานปกติ และต้องตระหนักถึงการนำผลประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการนำผลการประเมินมาใช้เป็นฐานในการพัฒนา โดยเฉพาะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลในตัว ของนักเรียน จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะกระบวนการ คิด เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนากับครูต้นแบบที่มีการปฏิบัติดี มีการถอด ประสบการณ์เพื่อการต่อยอดองค์ความรู้และขยายผลรวมถึงการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง ยึดหลักการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบและประเมิน และขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาภายในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า บุคลากรบางส่วนยังขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อพัฒนาวิธีการ จัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงานให้ครูผู้สอน ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน บุคลากรบางส่วนไม่ให้ความสำคัญในการออกแบบกิจกรรม ตามสถานการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนยังขาดการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ตามแผนได้ไม่ครอบคลุมทุกกิจกรรม รวมถึงการดำเนินงานบางส่วนยังไม่มีผลการประเมินผลการ ดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่มีการสร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการในการประเมินที่ครอบคลุมตาม เป้าหมายที่กำหนด ซึ่งผลการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยังไม่สามารถขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และการออกแบบกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ ให้มี ประสิทธิภาพเพียงพอในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน นอกจากนี้ในการดำเนินงาน ในส่วนย่อยยังพบจุดที่ควรพัฒนา ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูยังไม่มีการบูรณา การเท่าที่ควร ระบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูบางส่วนยังไม่ใช้ผลการประเมินนักเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าครูผู้สอนได้จัด กิจกรรมการเรียนการสอนและดำเนินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสู่มาตรฐาน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะตามมาตรฐานหลักสูตร ครูมีการพัฒนา ตนเองเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการจัดการจัดการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนานักเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน แต่ก็ยังพบว่านักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการ สอบวัดประเมินระดับชาติยังไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการสอบต่ำกว่าระดับประเทศ ถึงแม้ ครูจะมีความพยายามในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน รวมถึงจัดมุมวิชาการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็ตาม ส่วนผลการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และด้านสุขภาพ นั้น ครูผู้สอนมีการสอดแทรกในการเรียนการสอนในชั้นเรียนและมีโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนานักเรียนอย่างหลากหลาย และในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและ การพัฒนาสถานศึกษา โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใช้การบริหารตามระบบบริหารเชิง คุณภาพ (PDCA) บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและยึดหลักการมีส่วนร่วม แบ่งโครงสร้างและกำหนด ภาระหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ตลอดจนความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

และการระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากทุกภาคส่วน แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ไม่มากนัก

จากการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานและผลการประเมินต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ผ่านมา จึงพอสรุปได้ว่า โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีความตระหนักและมีความพยายามในการจัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม กำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน บริหารจัดการ ติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา แต่ยังคงขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ในบางขั้นตอน บางกิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการ และการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย นั่นคือ คุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน อันเกิดจากการวางระบบการดำเนินงานในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและปัญหา รวมถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนา จึงควรมีการเสริมสร้างความตระหนักและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนให้ครอบคลุมบุคลากรทุกกลุ่มเป้าหมายและเน้นให้สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาจนกลายเป็นวัฒนธรรมคุณภาพ

2.2 ผลการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็น และข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

2.2.1 การดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่ยังเป็นปัญหาในด้านการจัดการเรียนรู้ พอสรุปได้ว่า ครูยังมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนน้อยกว่าเท่าที่ควรจะเป็น อาจเนื่องจากขาดการการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องเกี่ยวกับบทสนทนาของการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ถึงแม้โรงเรียนจะมีการส่งเสริมให้ครูมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร นวัตกรรม รูปแบบ วิธีการและสื่อการเรียนการสอน แต่ยังคงขาดความเชื่อมโยงการดำเนินงานทั้งระบบ ครูบางคนจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ขาดการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมถึงการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้เรียนและผู้สอนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ครูพยายามจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาเพื่อแก้ไขปัญหา แต่ผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวผู้เรียนยังไม่สามารถเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

ในด้านสภาพการบริหารของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใช้การบริหารตามระบบราชการของกระทรวง ศึกษาธิการกำหนด แบ่งการบริหารงานเป็น 4 กลุ่มงานใหญ่ ตามรูปแบบการบริหารของโรงเรียนมัธยม ศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม ได้แก่ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน กลุ่มบริหารทั่วไป และกลุ่มบริหารงานอำนวยการ เพื่อความสะดวกและเหมาะสมกับบริบท

ของโรงเรียน สภาพการบริหารงานเน้นการสั่งการตามระบบสายงาน จากผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการดำเนินงาน ทำตามแผนปฏิบัติการ และประเพณีปฏิบัติ โดยปัญหาของการบริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เนื่องจากเน้นการบริหารตามระบบราชการ และสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และผู้อำนวยการโรงเรียน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร การทำงานเป็นการรับคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่ง ทำให้ขาดพลวัตในการทำงาน เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย และวิธีการในการดำเนินงาน และปัญหาสำคัญของการบริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ การขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โรงเรียนยังไม่เปิดโอกาส ให้ชุมชน ประชาชน องค์กรเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และ ร่วมส่งเสริมในการดำเนินงาน ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน

ในด้านสภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สรุปได้ว่ามีปัญหา ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะคะแนนการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมและไม่เกิดประโยชน์ 3) พฤติกรรมด้านผู้สาว 4) การติดเกม 5) ขาดความรับผิดชอบด้านการเรียน และ 6) การใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์

2.2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

1) ในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยร่วมระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียน นักวิชาการจากภายนอก นักวิชาการจากต้นสังกัด คณะกรรมการสถานศึกษา หลังจากนั้นเชิญผู้ปกครองและชุมชนมาทำประชาพิจารณ์เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนและการดำเนินงานสำคัญที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและขยายผลกับโรงเรียนต่อไป

2) สร้างความรู้ความเข้าใจบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องหลัก ให้มีความรู้ ทักษะและตระหนักในการพัฒนางานให้เป็นไปตามกระบวนการของกรอบแนวทางการพัฒนาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในปีต่อไป

3) จัดระบบการบริหารงาน การประสานงาน และส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิดและตัดสินใจในการดำเนินงาน สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงาน และการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนองต่อความต้องการในการพัฒนางานของบุคลากร ตลอดจนจัดทำระบบข้อมูลและเอกสาร โดยจัดทำเป็นคู่มือและแนวทางในการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในโรงเรียน เพื่อความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ และให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

4) ดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

5) สนับสนุน ประสานผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ ติดตาม ตรวจสอบและนิเทศการดำเนินงานภายในสถานศึกษาในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

6) ประชุมเชิงปฏิบัติการในการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนภายในสถานศึกษาและนำสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการนิเทศภายในเป็นเครื่องมือในการติดตาม ช่วยเหลือและกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอน

7) จัดอบรมพัฒนาบุคลากร ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มีความรู้และมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน การทำงานเป็นทีม ความเป็นเอกภาพ ความเสียสละทุ่มเท ความริเริ่มสร้างสรรค์ และเข้าใจในการกิจเป้าหมายอันเป็นทิศทางเดียวกันในโรงเรียน

8) จัดประชุมปฏิบัติการจัดทำเครื่องมือประเมินผลและมีการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การจัดทำรายงานรวมถึงการนำเสนอประเด็นจากการรายงานผลการประเมินในแต่ละขั้นตอนและแต่ละกิจกรรมมาวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาต่อไป

9) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนภายในสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับรู้ และร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.2.3 โดยสรุปเป้าหมายหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ คือ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพราะการบริหารจัดการและการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งระบบของโรงเรียน มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานของแต่ละช่วงวัย มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้สึนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้น การสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเปรียบเสมือนแหล่งความรู้หนึ่งและเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ สรุปก็คือ การเรียนรู้คือกระบวนการปลูกฝังถ่ายทอด ฝึกอบรม สิ่งต่อไปนี้คือ ความรู้ เจตคติ ความเข้าใจ ความเชื่อศรัทธา ระบบคุณค่า ระบบคุณธรรม การควบคุมและดูแลตนเอง ทักษะ และการทำงานให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้สึนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงควรให้ความสำคัญในพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียนเทียบเท่ากับพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับสถานศึกษา โดยโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารตามบทบาทและความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกิดพลวัตรในการทำงาน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียน อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เปิดโอกาสให้บุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน ผู้ปกครอง พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยวิเคราะห์ว่าใครควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน, การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารควรเข้ามาในรูปแบบใดบ้าง, ขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วม ควรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และหากจะพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนควรดำเนินการอย่างไร ใครควรเข้ามามีส่วนร่วมด้วย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร

2.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการการศึกษาและการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และมีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน สรุปความคิดเห็นเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานด้านพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังนี้

2.3.1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนสรุปได้ว่าการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนนั้น สถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่สอดคล้องกับจุดเน้นและนโยบายของต้นสังกัด กำหนดทางเลือกในการดำเนินงานที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนออกแบบการจัดกิจกรรมและดำเนินงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้านการศึกษามีคุณภาพและพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวัย และเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นตามหลักสูตร มีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โดยเห็นเป็นงานปกติที่เป็นหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ไม่ใช่เรื่องทีนอกเหนือจากการปฏิบัติงานปกติ และหากสถานศึกษามีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนจะเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ควรเริ่มต้นจากการทบทวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่ผ่านมา โดยทบทวนงานต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้ทำการวางแผนไว้ให้ทุกคนเข้าใจและนำไปปฏิบัติ ดำเนินงานด้านการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษาตามแผนปฏิบัติการ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานตามที่ตนมีส่วนรับผิดชอบ และปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ ที่รับผิดชอบให้เต็มความสามารถ พร้อมเก็บรวบรวมหลักฐานการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบที่ค้นหาได้ง่าย รวดเร็ว พร้อมทั้งมีการติดตามการปฏิบัติงานและประเมินผลตามโครงการที่ได้รับมอบหมาย และมีการแก้ไขปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการติดตามการปฏิบัติงาน โดยกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ระหว่างที่ทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้ดำเนินงานไป ขณะเดียวกันก็ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วงไปเพื่อให้คุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เร็วขึ้น

2.3.2 แนวคิดและวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน สรุปได้ดังนี้

- 1) โรงเรียนจะต้องจัดทำโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2) โรงเรียนจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดแนวทางและวิธีดำเนินงาน กำกับ ติดตาม และให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และเสนอแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานผลการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

3) โรงเรียนจะต้องจัดระบบสารสนเทศที่มาข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน

4) โรงเรียนจะต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ของสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ สภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่นและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) โรงเรียนจะต้องจัดทำแผนพัฒนาการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมในเรื่องของการใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความ จำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผน ปฏิบัติการประจำปีรองรับ กำหนดภารกิจ เป้าหมาย และสภาพ ความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลัก วิชาหรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและ การบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การ สนับสนุนทางวิชาการ กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของโรงเรียนทุกคนรวมทั้งผู้เรียน รับผิดชอบ และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางให้บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และกำหนดการจัดงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

6) โรงเรียนจะต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งมีการ กำกับ ติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

7) ให้มีคณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนและรายงานการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายใน ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม เช่น การสังเกตพฤติกรรม และกระบวนการทำงาน กระบวนการ จัดการเรียนการสอน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การพิจารณาหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน ตัวอย่างผลงาน และแฟ้มสะสมงาน แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบทดสอบและแบบวัดมาตรฐาน การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องเพื่อนำไปใช้ ในการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8) โรงเรียนจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนในทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานกำหนด ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือ ที่ได้มาตรฐาน

9) โรงเรียนจะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนที่เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินงานจัดทำ รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาพร้อมนำข้อมูลและผลการประเมินผลสัมฤทธิ์เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและสาธารณชน

10) หน่วยงานต้นสังกัด ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมดำเนินงานตามระบบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยส่งเสริมสนับสนุนการจัดระบบการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ในวิชาแกนหลักของสถานศึกษาร่วมกันเป็นรายปี/รายภาค จัดให้มีการประเมินผล สัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

11) โรงเรียนมีการร่วมมืออย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมตามแนวคิด 4 องค์กรหลัก ตามชื่อ จตุภาคี คือ ครอบครัวหรือบ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรอื่นๆ ในท้องถิ่น ซึ่งต้องเกิดการมีส่วนร่วม จากทั้ง 4 องค์กรจริง ๆ โดยที่ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องออกแบบว่าจะให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมอย่างไร และต้องประสานให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ ซึ่งจะต้องเป็นรูปแบบที่ผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีส่วนร่วม จริงๆ โดยเฉพาะครอบครัวมีความสำคัญมาก การมีส่วนร่วมนั้นก็ตามความเหมาะสมในแต่ละบทบาท ของแต่ละองค์กร โดยโรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้้องค์กรอื่นๆ ในที่นี้ คือ บ้าน วัด โรงเรียน องค์กร อื่น ๆ ในท้องถิ่น เข้ามาช่วยคิด ช่วยทำ จะทำให้เกิดพลวัต ในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งต้องออกแบบ ให้ชัดเจนว่าจะให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร เพื่อผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมจะได้เข้าใจบทบาทของตนเอง และ ร่วมพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และส่งเสริมรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพราะจะทำให้เกิดพลวัต ในการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนอย่างเข้มแข็ง

12) โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ให้ทันสมัย และมีความเหมาะสม การพัฒนาครู ให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการ สร้างสื่อและนวัตกรรมการสอน และการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การบริหารแบบมีส่วนร่วม การนิเทศทางการศึกษา การจัดการ ความรู้ และการพัฒนารูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน โดยดำเนินงานอย่างสอดคล้อง กันและมีความเหมาะสมกับความเป็นไปได้ของบริบทของสถานศึกษา

2.3.3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพควร ประกอบด้วยอะไรบ้าง

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่าควรประกอบด้วยการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) ต้องมีการทบทวนความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานด้านการ พัฒนางานวิชาการและคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมถึงความจำเป็นในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา โดยใช้ผลการประเมินเป็นฐานในการวางแผนดำเนินงานและเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) กระบวนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนตามแนวคิดของ หลักการบริหารที่เป็นกระบวนการครบวงจรของวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การร่วมกันวางแผน (Plan) การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) การร่วมกันตรวจสอบ (Check) และการ ร่วมกันปรับปรุง (Act)

3) มีการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การพัฒนาบุคลากร การใช้กระบวนการนิเทศ ภายใน การติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน การทำงานเป็นทีม การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูล

สารสนเทศ กระบวนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากรและสรรพกำลังจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานต้นสังกัด

4) สร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ให้วัฒนธรรมคุณภาพกลายเป็นการทำงานปกติประจำวัน เน้นย้ำหรือกำหนดเป็นนโยบายการทำงานอย่างมีระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมายทำงานเป็นหมู่คณะและต้องทำอย่างต่อเนื่อง และยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

5) ยึดหลักการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ตามนโยบายจุดเน้นของต้นสังกัด บริบทของสถานศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

6) ในการประเมินคุณภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนควรดำเนินการประเมิน 2 ลักษณะ ได้แก่ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามกรอบศักยภาพทางวิชาการที่กำหนดในการพัฒนาคุณภาพ และประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานมีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

ตอนที่ 3 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3.1 ยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และการสรุปจากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยหาลักษณะร่วมและข้อสรุปร่วม นำมายกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งมีประเด็นสำคัญประกอบการยกร่างรูปแบบ ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน ปัญหา ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน นักเรียน และชุมชน
2. ใช้ผลการประเมินที่หลากหลายมาเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนพัฒนาคุณภาพครู พัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง
3. กำหนดกรอบการดำเนินงานของโรงเรียนและเป้าหมายความสำเร็จให้สอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่น
4. กำหนดแนวทางการดำเนินงานในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน ตามแนวทางพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ตามนโยบาย จุดเน้นของต้นสังกัด บริบทของสถานศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
5. กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานและการจัดการเรียนรู้
6. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน และคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

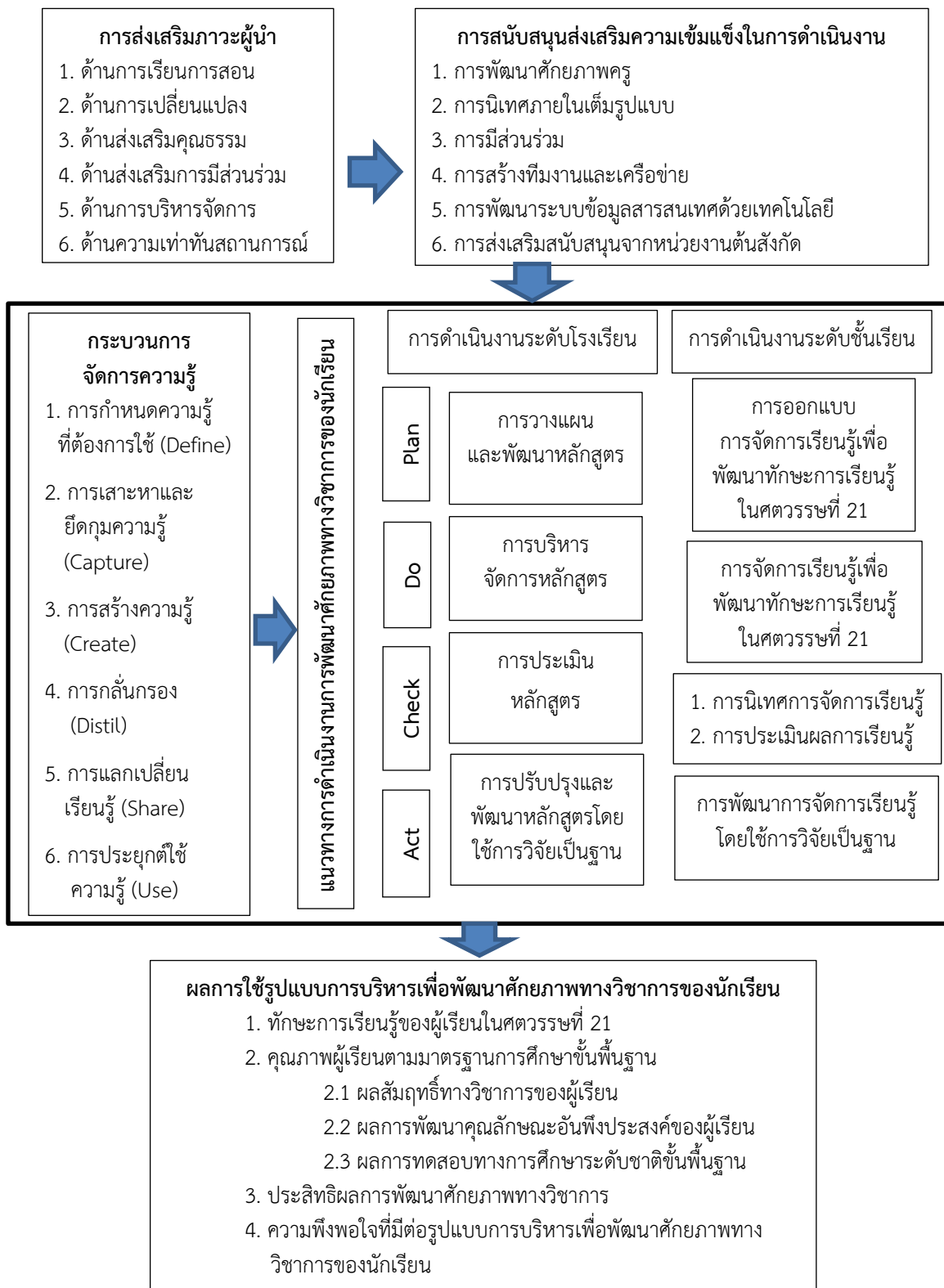
7. จัดให้มีการสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยการพัฒนาศักยภาพครู การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ การสร้างทีมงาน และเครือข่าย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

8. ใช้ระบบบริหารเชิงคุณภาพ (PDCA) ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบทุกกระบวนการ

9. ใช้วิธีการส่งเสริมภาวะผู้นำแก่ผู้ดำเนินงานทุกฝ่าย และใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการดำเนินงาน มีการประเมิน การติดตามตรวจสอบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานให้เป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานปกติของสถานศึกษาจนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

โดยนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังแสดงในแผนภาพที่ 17

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

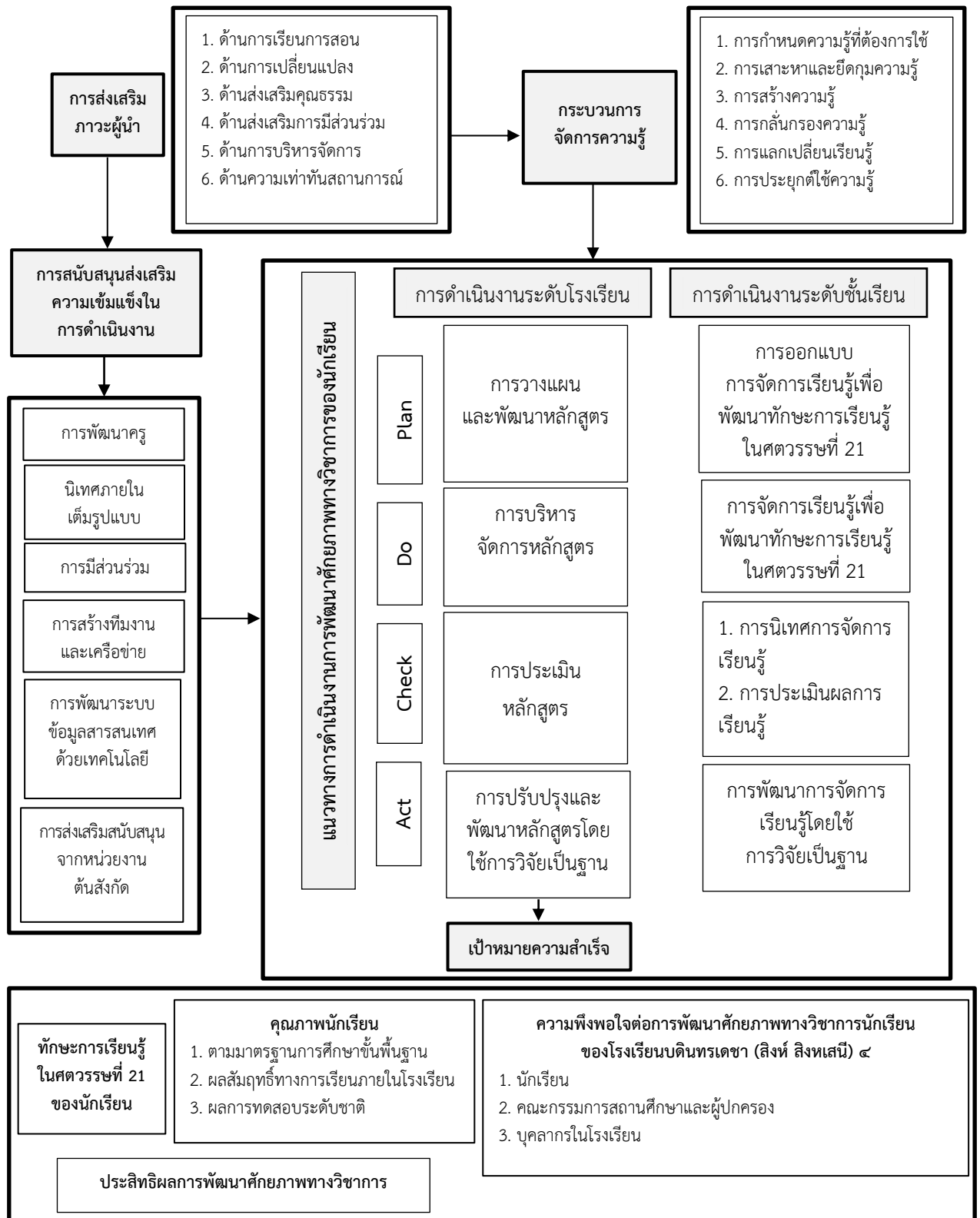


ภาพที่ 17 ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3.2 ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผลการจัดประชุมประชาพิจารณ์ เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีความตรงและมีความเหมาะสมระดับมาก สำหรับการนำไปพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์เสนอแนะให้ระบุกลุ่มประเด็นของการดำเนินงานให้ชัดเจน ได้แก่ ส่วนของการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้เป็นกลุ่มของกลุ่มของการส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งของการดำเนินงาน กลุ่มของการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และกลุ่มของเป้าหมายของผลการดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดในคู่มือการดำเนินงานทั้ง 5 เล่ม ซึ่งผลปรากฏการปรับรายละเอียดของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สรุปลงได้ดังแสดงในภาพที่ 18

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔



ภาพที่ 18 รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

คำอธิบายรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โดยผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน สนองต่อกลยุทธ์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ทั้งด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ และการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จึงได้พัฒนาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาทางวิชาการของนักเรียนอย่างยั่งยืน โดยใช้ “รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔” โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการเปลี่ยนแปลง
3. ด้านส่งเสริมคุณธรรม
4. ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม
5. ด้านการบริหารจัดการ
6. ด้านความเท่าทันสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้
2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้
3. การสร้างความรู้
4. การกลั่นกรองความรู้
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. การประยุกต์ใช้ความรู้

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาศักยภาพครู
2. การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ
3. การมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน
4. การสร้างทีมงานและเครือข่าย
5. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี
6. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับโรงเรียน
 - 1.1 การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร
 - 1.2 การบริหารจัดการหลักสูตร
 - 1.3 การประเมินหลักสูตร
 - 1.4 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
2. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียน
 - 2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 2.3 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.4 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน
2. คุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน
 - 2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
 - 2.3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน
3. ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ที่ปรากฏต่อ นักเรียน ครู และโรงเรียน
4. ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
 - 3.1 นักเรียน
 - 3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน
 - 3.3 บุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่โรงเรียน)

ดังมีรายละเอียดการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ

การบริหารการศึกษาในปัจจุบัน มีส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่างขององค์กรที่จะช่วยให้องค์กรนั้นอยู่ได้โดยไม่มีปัญหา มีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาขององค์กรนั้น ซึ่งภาวะผู้นำมีหลายแบบแล้วแต่ว่าจะเลือกใช้แบบใดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเลือกแบบภาวะผู้นำควรคำนึงถึงผู้ได้บังคับบัญชา สถานการณ์ และบุคลิกภาพของผู้นำเอง จะเห็นได้ว่าการบริหารที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้น ภาวะผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายังมีความสำคัญ เพราะจะเป็นผู้ที่นำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งในการบริหารงานโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้านการเรียนการสอน ถือเป็นด้านที่สำคัญมาก เนื่องจากผู้บริหารตระหนักดีว่าตนเองมีอิทธิพลต่อบุคลากรครูที่จะนำพาครูไปสู่ทิศทางที่ช่วยปรับปรุงระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น แนวความคิดเกี่ยวกับภารกิจการบริหารงานของผู้บริหารต้องดำเนินการเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน จึงต้องใช้คนในโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์ไม่ใช่คิดแต่เพียงว่าคนเป็นเครื่องจักร ต้องสร้างขวัญกำลังใจให้บุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนทำงานอย่างมีความสุขภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสม จัดให้มีนวัตกรรมเพื่อให้ครูในโรงเรียนปรับตัว และพัฒนาตนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผู้บริหารยังส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงต้องมีหน้าที่หลักคือ พัฒนาเป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การสร้าง และประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ในการนำโปรแกรม หรือแผนงานไปปฏิบัติ การจัดหา และจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผน และเป็นตัวแทนของโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการและผลผลิต

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ หรือผู้นำด้านการเรียนการสอน รับผิดชอบดูแลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นผู้ดูแลตรวจสอบแผนการเรียนการสอน ทำการนิเทศชั้นเรียน และเป็นผู้กำกับดูแลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการศึกษาและการสอน เพราะสถานศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความแตกต่างจากองค์กรประเภทอื่น ส่งเสริมให้ครูคอยกระตุ้นตนเองและร่วมมือในการที่จะปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้น เช่น พัฒนาตนเองให้มีความรู้ในเรื่องหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และรายงานการใช้แผน ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พัฒนาห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ การประเมินผลการเรียนการสอน และนำผลการสอบมาปรับปรุงการสอน

2. ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงถือเป็นหลักการสำคัญ เนื่องจากอนาคตไม่ใช่สิ่งที่เคยเป็นอยู่ ทุกคนรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องยากแต่การปรับเพื่อเปลี่ยนแปลงอาจเป็นสิ่งที่ทำง่าย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาส และสิ่งทำง่ายมากกว่าเป็นอุปสรรค โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดำเนินการบริหารโรงเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลงตามยุทธศาสตร์ 6 ประการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : มุ่งยกระดับความคาดหวัง และมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยกระดับความใส่ใจต่อการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ มีสื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : มุ่งให้ความสำคัญ และสนับสนุนต่อการพัฒนาทางวิชาการ และพัฒนา
ด้านวิชาชีพของครูอาจารย์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : สร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้ปกครอง บุคลากรของโรงเรียน และชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : มีแนวทางการปฏิรูปโรงเรียนโดยยึดหลักใช้ผลการประเมิน และการ
วิเคราะห์ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่สำคัญดำเนินการ

การสนองตอบต่อภาวะความเปลี่ยนแปลงของบุคลากรในโรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ คือ “การทุ่มเททำงาน” นอกจากนี้ภายใต้ภาวะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการ
ปฏิรูปการศึกษาทำให้ได้เปลี่ยนแนวคิดเดิมที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนของครูไปสู่แนวคิดใหม่ที่เน้น
การเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเหตุนี้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
ของบุคลากรทุกคนให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยเช่นกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ใหม่ในฐานะ
เป็น ผู้นำการเรียนรู้ร่วมกับคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทั้งโรงเรียน

3. ภาวะผู้นำด้านส่งเสริมคุณธรรม

คุณธรรมของบุคลากรในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อผู้อื่นในประเด็นที่เกี่ยวกับการประพฤติ
ปฏิบัติที่มีคุณธรรมจริยธรรมทำให้ทุกคนสามารถแยกแยะประเด็นใดถูกหรือผิด ควรปฏิบัติหรือควรละ
เว้น ซึ่งโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใส่ใจเป็นพิเศษต่อจุดหมายปลายทางที่เป็นค่านิยม
โดยได้กำหนดค่านิยมสำคัญของโรงเรียนที่ยึดถือปฏิบัติ ได้แก่ ความยุติธรรม ความเป็นชุมชน และ
ความเป็นนักการศึกษา โดยยึดภารกิจหลักที่สำคัญอันดับแรก คือ การจัดการเรียนการสอน และการ
ให้การศึกษาแก่นักเรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต เป็นผู้สร้างความเป็นชุมชน
กล่าวคือ ให้ครูได้สร้างควมมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้นในโรงเรียนด้วยการเข้าถึงผู้ปกครอง และประชาชน
ภายนอก ขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อรองรับ
การเข้าถึงของฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในต่อการมีส่วนร่วมดำเนินงานของโรงเรียน

นอกจากนี้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักใช้ธรรม
เป็นอำนาจในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะแสดงความเป็นผู้ที่มีคุณธรรมแล้ว ได้ร่วมสร้างเกณฑ์
มาตรฐานด้านการประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมสำหรับทุกคนในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีค่านิยม ความเชื่อ และวัตถุประสงค์ที่จะช่วยถักทอสายสัมพันธ์ของชุมชนโรงเรียน
เข้าด้วยกัน และแสดงออกทางกิจกรรมร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชน

4. ภาวะผู้นำด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
ทุกฝ่ายในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน
ร่วมดำเนินงานจนถึงร่วมกำกับ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งถือเป็นการกระจายอำนาจการจั
การศึกษาเป็นแนวทางการบริหาร และจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้มีการ
กระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังหน่วยปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน
รวมทั้งด้านการศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มีหลักการและกระบวนการ
จัดการศึกษาที่เน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปโดยกระทรวงมีหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะด้านการกำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรและติดตามตรวจสอบประเมินผลการศึกษา ให้บุคลากรทุกคนตระหนักว่า การเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพนั้นมิใช่ผู้นำแบบอัครินที่มีลักษณะเก่งคนเดียวทำงานคนเดียว ควรถือคติที่ว่า "Two heads are better than one" การทำงานเป็นทีมย่อมดีกว่าการทำงานคนเดียว ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจึงได้ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมโดยต้องรู้ลักษณะบุคลากรว่าแต่ละคนมีประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถในด้านใดเพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม สามารถกระจายงานกระจายอำนาจให้ทั่วถึง และเป็นธรรม รวมทั้งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้ทุกคนยอมรับ และที่สำคัญการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานก็นับว่าเป็นการผูกมัดใจให้ทุกคนทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมด้านองค์คณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ได้แก่ 1) ครอบครั้ว ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมผู้ปกครองนักเรียนและสมาคมศิษย์เก่า 2) วัดและองค์กรศาสนา ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์หรือผู้รู้ทางศาสนา 3) โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร คณะครู เจ้าหน้าที่โรงเรียนและนักเรียน ส่งในด้านรูปแบบการมีส่วนร่วม โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จำแนกเป็น 1) รูปแบบคณะกรรมการ สำหรับคณะกรรมการที่มาร่วมงานกับผู้บริหารเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ทั้งที่มีการแต่งตั้งเป็นการถาวรตามวาระหรืออาจจะแต่งตั้งเป็นการชั่วคราวตามภาระหน้าที่ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ รูปแบบคณะกรรมการเพื่อปรึกษาหารือ และรูปแบบคณะกรรมการเพื่อร่วมบริหารงาน 2) รูปแบบบุคคล สำหรับการเชิญบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารก็สามารถกระทำได้เป็นลักษณะของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม (Team Working) และ 4) รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) โดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอแนะในแบบฟอร์มหรือเสนอแนะผ่านเทคโนโลยี ในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจ 4) การสนับสนุน 5) การดำเนินการ 6) การประเมินผล และ 7) การรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น

5. ภาวะผู้นำด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรในโรงเรียนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาทักษะในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นมาก โดยจะต้องมีศรัทธาและมีทัศนคติต่อหลักการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดความกระจำงขึ้นจนมองเห็นเป็นภาพรวมสุดท้ายของผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน หลักการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต้องเริ่มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องสามารถมองเห็นภาพสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้น และมีความตั้งใจที่จะทำให้เกิดกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความพร้อม และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาครู โดยดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครู มีกระบวนการขยายความคิดชักจูงใจให้ครู และ

ผู้ร่วมงานให้มีความรู้ และความเข้าใจจนสามารถมองภาพรวมสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ได้ตรงกัน ผู้บริหารได้ร่วมกับคณะครูกำหนดมาตรการ และวิธีการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ภายในโรงเรียนให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนี้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูล นักเรียนและครูเป็นประจำแล้วนำข้อมูลที่ได้มาเป็นเครื่องมือในการบริหารโดยมีแนวปฏิบัติ คือ ก่อนสิ้นปีการศึกษาทุกครั้งผู้บริหาร และคณะครูนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งปี มาปรึกษาหารือร่วมกัน ในช่วงปิดภาคเรียนได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และปรับปรุงแนวปฏิบัติ ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไปดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่และการ จัดการครูเข้าชั้นเรียนใหม่ต้องดำเนินการให้เสร็จก่อนปิดภาคเรียน เพื่อให้ครูได้มีการมอบหมายงาน และส่งต่อข้อมูลการเรียนระหว่างชั้นให้ครูคนใหม่ได้ ผู้บริหารรู้จักโรงเรียนและครูเป็นรายบุคคล รู้อย่างลึกซึ้ง สามารถบอกได้ว่าโรงเรียนมีจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้การบริหารจัดการมี ประสิทธิภาพ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดให้มีการรายงานผล และการจัด นิทรรศการวิชาการ จัดให้มีการแสดงผลการพัฒนาของนักเรียนในแต่ละปีเสนอต่อผู้ปกครอง หรือ สาธารณชนเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ผลการพัฒนาของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญกับ ผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรมคนในสังคมให้สามารถสืบทอด รักษา ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมนั้นๆ ตลอดจนทั้งเป็นสถานที่ฝึกหัดให้คนมีศักยภาพในการ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้เสนอความ ต้องการ และมาตรฐานที่ชุมชน ผู้ปกครองต้องการเพื่อให้เกิดการผสมผสานแนวความคิด มีเป้าหมาย ร่วมกันในการพัฒนานักเรียนให้ตอบสนองต่อศักยภาพโรงเรียน และชุมชนซึ่งจะเป็นการส่งผลดี ต่อการให้สนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีความตระหนักและใส่ใจเป็นพิเศษต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยชุมชน ทางวิชาการ การเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการต่างๆ ทั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานจัดขึ้น หรือสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิด แนวคิดใหม่ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ ใช้ภาวะ ผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทักษะตนเองด้านการร่วมมือ การพัฒนาภาวะผู้นำ ของครู การแสวงหาทรัพยากรมาสนับสนุนเพื่อความเป็นมืออาชีพของครู สร้างความมั่นใจต่อชุมชน ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ครู ในการกระจายภาวะผู้นำแก่ ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ อย่างเป็นระบบ

6. ภาวะผู้นำด้านความเท่าทันสถานการณ์

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้ครูและ บุคลากรในโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ เท่าทันสถานการณ์ ได้แก่ การพัฒนาความสามารถของบุคลากรฝ่าย ต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในปัจจุบันให้ความ ใส่ใจเป็นพิเศษต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยชุมชนทางวิชาการให้ความ สนใจในการเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสืบเสาะหาความรู้ใหม่ สร้างความตระหนักว่าการ เป็นผู้นำต้องมีความเท่าทันสถานการณ์มีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี การใช้ข้อมูลสถิติในการวิเคราะห์และตัดสินใจ เป็นผู้นำนวัตกรรม มีความสามารถในการจัดการกับ

ความรู้ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งใช้ข้อมูลทางสถิติ และงานวิจัยมาประกอบในการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือที่น่าเชื่อถือ และเที่ยงตรงเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพยากรณ์การวางแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

กระบวนการจัดการความรู้ได้มีการพัฒนาและแพร่สะพัดในหน่วยงานมาระยะหนึ่งแล้ว โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่ พิเศษ ได้ใช้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ของโรงเรียนเพื่อสร้างสรรค์และเพิ่มคุณค่าให้แก่นักเรียนพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งการจัดการความรู้ ถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังและเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์ ปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากความจำเป็นในการตอบสนองต่อรูปแบบของเศรษฐกิจและการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยี ผลผลิตและบริการต้องการความรู้หลากหลายในการพัฒนา การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นและความเป็นตลาดโลก ความซับซ้อนของปัญหาที่มีมากขึ้น เป็นเรื่องที่ทำนายและต้องจัดการโดยเร็ว ความจำเป็นในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างสรรค์ความรู้ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริโภคมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความต้องการที่มากขึ้น โดยโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้นำเอากระบวนการในการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ (Define) เป็นการนำความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ เพื่อให้การจัดการความรู้ มีจุดเน้น ไม่สะเปะสะปะ โดยเน้นความรู้เกี่ยวกับใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ตามโครงการห้องเรียนคุณภาพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้ (Capture) เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่อยู่กระจัดกระจาย หรือแฝงอยู่ตามที่ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะและความชำนาญในการเสาะหา และยึดกุมแหล่งความรู้ที่จะเสาะหา อาจจะมาจกภายนอก หรือผู้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันในองค์กรก็ได้ โดยโรงเรียนได้ถอดความรู้การประยุกต์ใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ของครูเชี่ยวชาญ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูทั้งโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. การสร้างความรู้ (Create) ซึ่งในมุมมองเดิม ความรู้ต้องสร้างโดยผู้รู้ /ผู้เชี่ยวชาญ แต่ในมุมมองใหม่ ความรู้เกิดขึ้นทุกจุดของการทำงานโดยทุกคนที่ทำงาน เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในสมอง ซึ่งอาจจะพูดออกมาไม่ได้ การสร้างความรู้อาจทำได้ทั้งก่อนลงมือทำ ระหว่างการทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์หลังจากการทำงาน ในการสร้างความรู้ ไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ทั้งหมด 100% อาจเริ่มจาก 10 - 20% ก็ได้ ซึ่งโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ให้ครูสร้างสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและจากภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาเป็นเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์

4. การกลั่นกรองความรู้ (Distil) ความรู้บางอย่างเป็นสิ่งล้ำสมัย บางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมสำหรับโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีการกลั่นกรอง เพื่อให้หน้า

ความรู้ที่เหมาะสมมาใช้ โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มอบหมายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำหน้าที่กลั่นกรองความรู้ เพื่อให้ได้เทคนิค วิธีการ และนวัตกรรมใหม่ ที่จะนำมาใช้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะ แต่ละคนมีมุมมองต่อความรู้ไม่เหมือนกันต้องมาแลกเปลี่ยน มิฉะนั้น จะเก็บอยู่ภายในตัวไม่มีการยกระดับความรู้ ถ้าขาดการแลกเปลี่ยน ความรู้ที่มีอยู่จะเก่า ล้าสมัยอย่างรวดเร็วไม่องงาม ยิ่งแลกเปลี่ยนมากก็ยิ่งได้กำไรมาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งยากที่สุด คนไม่ยอมแลกเปลี่ยนเพราะกลัวขาดทุน กลัวเสียเปรียบ ต้องสร้างเงื่อนไข และกติกาส่งเสริมการแลกเปลี่ยน การแบ่งปันให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมแบ่งปันความรู้ และไม่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมกักตุน หรือปกปิดความรู้ โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จัดชั่วโมงและกิจกรรม PLC ให้ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกสัปดาห์ และรายงานให้ฝ่ายวิชาการทราบในทุกเดือน

6. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Use) หลังจากที่คุณครูเข้าร่วมกิจกรรม PLC ได้รับข้อเสนอแนะต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญ คุณได้นำความรู้ไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สร้างหรือหานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน

จากการดำเนินงานตามกรอบงานการจัดการความรู้ที่กล่าวมา สรุปเป็นยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจ หาความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการความรู้ ตอบคำถามให้ได้ว่า การจัดการความรู้ คืออะไร ทำไปทำไม อย่าทำโดยไม่รู้ ต้องทำเพราะเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง ในกรณีที่ถูกสั่งให้ทำก็จำเป็นต้องหาความรู้เช่นกัน

2. สร้างทีมงาน ผู้บริหารต้องเป็นหัวหน้าทีมเป็นคุณเอื้อ และหาทีมงานที่มีคุณลักษณะดังนี้

2.1 มีตำแหน่งหรือเป็นหัวหน้างานในสายงานต่างๆ

2.2 มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ ช้อยส์ต่อโรงเรียน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และที่สำคัญต้องทำงานกับคนอื่นได้

3. สร้างความกลมกลืน บูรณาการการจัดการความรู้เข้ากับงานที่ทำอยู่แล้วให้เนียนเข้าไปในเนื้องาน ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการทำงาน ไม่สร้างงานใหม่

4. สร้างวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในโรงเรียน การยอมรับ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ การทำงานอย่างเป็นระบบ (PDCA) เป็นต้น

5. สร้างความมั่นคงทำให้การจัดการความรู้อยู่คู่กับการทำงานตลอดไป ไม่ใช่จบโครงการก็เลิก เราสามารถสร้างความมั่นคงได้โดยมีการวางแผนที่ดี มีเครือข่ายในการทำงาน แสวงหาพันธมิตร ถ้อยสุภาชิตไทยว่า “ช้า ๆ ได้พร้าเล่มงาม” หรือ “slow but sure” เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

1. การพัฒนาศักยภาพครู

ในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในด้านการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และภาระงานที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยกระบวนการวิจัย และความสามารถในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดระบบสารสนเทศระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียนเพื่อสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน โดยวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้ การศึกษา ดูงาน การศึกษาเอกสาร การประชุม เชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้จากการมอบหมายงาน การส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนจะเกิดภาวะผู้นำ ทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีประสบการณ์ ความสามารถ มุ่งมั่น รับผิดชอบ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสถานศึกษามีแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รับรู้ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน จึงเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถในด้านพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ และภาระงานที่รับผิดชอบของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาคนให้มีศักยภาพจะทำให้สามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายนำพาองค์กรให้ก้าวสู่ความสำเร็จ ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ปฏิบัติตามได้ มีระบบการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการเชิงบริหารจัดการทางวิชาการด้านการศึกษามีมานานเพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้บังเกิดขึ้นภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นฐานคิดและฐานปฏิบัติที่สำคัญในเชิงบริหารที่เกิดจากความร่วมมือและยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยของบุคลากรในโรงเรียนร่วมกัน มีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามที่นโยบายการจัดการศึกษาและหลักสูตรได้กำหนดไว้ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดขั้นตอนการนิเทศภายใน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเป็นพื้นฐานเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ และศึกษาความต้องการ หมายถึงจุดสุดท้ายที่ต้องการจะไปถึง เป็นสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิด โดยให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน ปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากสภาพปัจจุบัน และผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายในโรงเรียน จัดทำแผนงานและโครงการล่วงหน้าก่อนที่จะดำเนินการนิเทศ โดยมีการแจกแจงกิจกรรมนิเทศ กำหนดแผนงานการนิเทศ จัดทำงบประมาณโครงการ การขออนุมัติ และการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินงานนิเทศ เป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1) การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร และจะทำอย่างไรที่จะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการนิเทศที่จะจัดขึ้นใหม่เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจกันและทำให้การนิเทศนั้นได้ผล

2) การปฏิบัติงานประกอบด้วย การปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงาน ตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ ผู้ให้การนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศ และดูแลให้ผู้รับการนิเทศได้ทำงานสำเร็จตามที่วางไว้ ผู้บริหาร เป็นผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือใช้ต่างๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

3) การสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจควรปฏิบัติไปพร้อมๆ กับการทำงาน จึงจะได้ผล

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นขั้นสุดท้าย ในการดำเนินการขั้นนี้ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่ให้ทำการประเมินผล หลักการที่ใช้ในการประเมินผล มีดังนี้

1) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูอาจารย์และนักเรียน นักศึกษา

2) การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของการนิเทศที่จำเป็นต้องทำ เมื่อได้จัดทำโครงการนิเทศแล้ว

3) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่าย ทั้งจากผู้บริหารผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4) การประเมินผลทำใน 2 ระยะ คือ การประเมินผลระหว่างโครงการ เพื่อจะได้พิจารณาวิธีดำเนินการเพื่อปรับปรุงโครงการ ส่วนการประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผลเพื่อการตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากโครงการ

5) การประเมินผลเป็นระบบ มี 3 ส่วน คือ การประเมินผลที่ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินผลที่มุ่งตัวนักเรียนนักศึกษา เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน รวมทั้งคุณสมบัติและความสามารถของครูผู้สอน การประเมินผลที่กระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินโครงการเพื่อการปรับปรุงโครงการ และการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลหลังจากดำเนินโครงการแล้ว พิจารณาผลที่ได้จากโครงการว่า บรรลุจุดมุ่งหมายตั้งไว้หรือไม่

โดยการนิเทศภายในของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักการนิเทศ 4 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาค้น เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนิเทศแล้วบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน

2. พัฒนางาน เป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งรวมคิด ร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงานกับโรงเรียน ดังนี้

1) ร่วมคิด เป็นการร่วมวางแผนและดำเนินการในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร การจัดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์หรือบริบทของชุมชน การปกครอง อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของท้องถิ่น

2) ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นตามสภาพจริง

3) ร่วมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างมีอาชีพเสนอความคิดเห็น พัฒนาเชิงวิชาการสนับสนุนหรือระดมทุนทรัพย์เพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ติดตามการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา

4) ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมสถานที่ของโรงเรียนและให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อ/อุปกรณ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

5) ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลตามความเป็นจริง ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของสถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง

4. การสร้างทีมงานและเครือข่าย

การปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานมีการสื่อสาร การประสานงานและการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของการบริหารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง ล่างขึ้นบน ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีมีเหตุผลและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เนื่องด้วยการอยู่ร่วมกันของคน ต้องอาศัยหลักการพื้นฐาน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงให้ความสำคัญในการสร้างบรรยากาศของการทำงานที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความกระตือรือร้นและสร้างสรรค์ ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจังและจริงใจ สมาชิกทุกคนในทีมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน และสื่อสารกันอย่างเปิดเผย มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยอมรับภารกิจหลักของทีมงาน และสมาชิกแต่ละคนเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของ

ตน และเรียนรู้เข้าใจในบทบาทของผู้อื่นในทีม ทุกบทบาทมีความสำคัญ รวมทั้งบทบาทในการช่วยรักษาความเป็นทีมงานให้มั่นคง เช่น การประนีประนอม การอำนวยความสะดวก การให้กำลังใจ เป็นต้น โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน ดังนี้

1) ร่วมใจ (Heart) หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกครุฑาในโรงเรียน ในภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ครุฑาในทีมงานและหัวหน้าทีมว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือที่เรียกว่า Feel like a team มีความเอื้อเฟื้อห่วงใยซึ่งกันและกัน มีความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเกิดความไว้วางใจต่อกัน

2) ร่วมคิด (Head) หมายถึง การใช้ความคิด เหตุผลให้เพื่อนร่วมงานเชื่อมั่นว่า ทำแล้วดี มีประโยชน์ต่อตัวเองและต่อองค์กร โดยช่วยกันระดมสมอง กำหนดเป้าหมาย วางแผน แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ หรือที่เรียกว่า Think like a team การทำงานก็จะราบรื่นเมื่อสมาชิกในทีมมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

3) ร่วมทำ (Hand) หมายถึง การร่วมมือ ลงมือทำงานซึ่งได้มีการวางแผนไว้ หน้าที่ใครก็รับไปทำ หรือที่เรียกว่า Work like a team ซึ่งทุกคนมีพันธสัญญาที่จะต้องทำตามแผน เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันของทุกคน

นอกจากนี้ในการบวนการหรือวิธีการทำงาน มีสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ได้แก่

1) การสื่อความ (Communication) การสร้างทีมงานต้องอาศัยบรรยากาศ การสื่อความที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนกล้าที่จะเปิดใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2) การตัดสินใจ (Decision Making) การสร้างทีมงานต้องใช้การตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจแล้ว สมาชิกย่อมเกิดความผูกพันที่จะทำในสิ่งที่ตนเองได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

3) ภาวะผู้นำ (Leadership) การสร้างทีมงานควรส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ ซึ่งไม่ใช่การผลักดันเป็นหัวหน้า เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ จะได้รับรู้ว่าการทำงานเป็นทีมนั้นมีความหมาย ปรารถนาที่จะทำอีก

4) การกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ร่วมกัน

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของทีม กำหนดให้มีการประเมินผล การทำงานเป็นระยะ ในรูปแบบทั้งไม่เป็นทางการและเป็นทางการ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลงาน ทำให้สมาชิกได้ทราบความก้าวหน้าของงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งพัฒนากระบวนการทำงาน หรือการปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน ซึ่งในที่สุดสมาชิกจะได้ทราบว่าผลงานบรรลุเป้าหมาย และมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

6) การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง โดยการพัฒนาศักยภาพทีมงาน ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางบวกสมาชิกความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมสร้างพลังทีมงาน เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีการให้รางวัล สนับสนุนการให้รางวัลแก่การทำงานเป็นทีมในลักษณะที่วางอยู่บนพื้นฐานการให้รางวัลกับกลุ่ม

5. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กำหนดจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม เป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการหรือการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน โดยดำเนินงาน ดังนี้

1) คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีหน้าที่จัดทำข้อมูลตามระบบการใช้โปรแกรมสารสนเทศให้เข้ารับการอบรมในโปรแกรมต่างๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น บุคลากรในด้านนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่

2) จัดให้มีระบบติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินการกรอกข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

3) ให้การสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาที่ได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4) กำหนดบุคลากรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาได้จัดทำขึ้นก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อภาพพจน์ของสถานศึกษา

5) สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีความรู้และสามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาจัดทำขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยมีการจัดทำห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ไว้ให้บริการและให้ผู้ที่ทำหน้าที่จัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ เป็นผู้แนะนำขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ

6) จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะเพื่อความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มทิศให้แก่ผู้รับผิดชอบ

7) จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่เพียงพอ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความจำเป็น ทันท่วงทีและคุ้มค่าต่อการลงทุน

8) ระบบจัดการสารสนเทศ โดยการจัดหาและพัฒนาระบบจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะงานและนโยบายของสถานศึกษา ภายในกรอบแนวคิดที่ว่าคู่มือทันสมัยและง่ายต่อการใช้งาน

9) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การออกแบบ พัฒนา และวิจัยสื่อ นวัตกรรมการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสืบค้นแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ตและทักษะการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการดำเนินงานต้องตั้งอยู่บนฐานของความต้องการของครู การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของครู และการสนับสนุนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ที่ครูต้องการ

10) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ให้นักเรียนมีความสะดวกในการเข้าถึง

เทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างระบบบริการที่เอื้อแก่นักเรียนทั้งเวลาและสถานที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้ สร้างกระบวนการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

การดำเนินการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนครูผู้สอนทุกคนต้องพร้อมรับการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปกป้องถึงศักยภาพของครูด้วย ดังนั้น โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต้นสังกัด มีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนร่วมกับครูในการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระหว่างที่ทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้ดำเนินงานไป และในขณะเดียวกันก็ช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วง เพื่อให้คุณภาพของนักเรียนเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้เร็วขึ้นและโรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยได้กำหนดการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในระดับกลุ่มโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังนี้

- 1) ร่วมกันสร้างความตระหนัก ความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
- 2) ร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่แต่ละโรงเรียนตั้งอยู่
- 3) รับการนิเทศ กำกับดูแลและส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- 4) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กิจกรรม/รูปแบบและเทคนิค นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพทั้งในและต่างประเทศ
- 5) ให้ความร่วมมือในการดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในด้านคุณภาพนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบเพื่อร่วมมือกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป
- 6) ศึกษาเอกสารแนวทาง/คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามที่หน่วยงานต้นสังกัดเผยแพร่ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา
- 7) จัดสรรทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษา และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตามกรอบที่กำหนด
- 8) ติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกปี
- 9) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และถอดประสบการณ์เผยแพร่ต่อไป

10) ร่วมวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาจากการประเมินการจัดการเรียนการสอน แล้วประมวลผลเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศ

11) สรุปและเผยแพร่ผลพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ต่อสาธารณชนประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

12) รับการนิเทศ ติดตามและตรวจสอบเพื่อให้สถานศึกษามีระบบพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่เข้มแข็งสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่อง

13) นำผลการติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงระบบการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ให้มีคุณภาพสูงขึ้น และประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงานหรือความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

การดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ เป็นการปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอน และทำอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพที่เกิดกับนักเรียน การทำงานโดยยึดระบบคุณภาพย่อมสร้างความมั่นใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาที่ได้พัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา แสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ครูในการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันด้วย โดยต้องตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ มีจิตสำนึกที่เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพทางวิชาการย่อมส่งผลถึงนักเรียนอย่างแน่นอนคุณภาพของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมระดับประเทศก็จะบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้ และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยอาศัยแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมิ่ง (Plan Do Check Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. P (Plan) การวางแผน โดยครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันวางแผน พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงครูผู้สอนทุกคนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดไว้

2. D (Do) การปฏิบัติ โดยฝ่ายวิชาการจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. C (Check) การตรวจสอบ โดยฝ่ายวิชาการจะทำหน้าที่ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นระยะๆ และรายงานให้ผู้บริหารทราบทุกเดือน โดยกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการในแต่ละสัปดาห์ คือ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน

4. A (Act) การพัฒนาปรับปรุง เมื่อผลการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และเป็นที่น่าพอใจประสบความสำเร็จ โรงเรียนก็จัดให้เป็นมาตรฐานเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นและหากผลการปฏิบัติมีข้อควรปรับปรุงสถานศึกษาก็จะมีการกำหนดวิธีการปรับปรุงต่อไป โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

โดยทุกขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management: SBM) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making) เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนอย่างแท้จริง และใช้หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนร่วมกัน โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียน และการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับโรงเรียน

1.1 การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1) สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

2) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

(1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

(3) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

(4) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน

(5) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

(6) จัดทำคำอธิบายรายวิชา

(7) จัดทำหน่วยการเรียนรู้

(8) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

(9) กำหนดกิจกรรมพัฒนานักเรียน

- (10) กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
- (11) กำหนดการวัดผลและการประเมินผล
- (12) บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้

สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรเป็นการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีขั้นตอนในการบริหารหลักสูตร ดังนี้

- 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - (1) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจและเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาหลักสูตร
 - (2) สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร
 - (3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (4) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
 - (5) จัดทำแผนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (6) จัดระบบสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

- (1) ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตร
- (2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- (3) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละชั้นปี รวมถึงสัดส่วนเวลาเรียน
- (4) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์/สมรรถนะสำคัญ
- (5) กำหนดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระรายปีหรือรายภาค
- (6) จัดทำคำอธิบายรายวิชา
- (7) จัดทำหน่วยการเรียนรู้
- (8) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- (9) กำหนดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
- (10) กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
- (12) กำหนดการวัดผลและการประเมินผล
- (13) บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร

ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

- 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร
 - (1) การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน
 - (2) การเตรียมบุคลากร
 - (3) จัดเอกสาร อุปกรณ์ แหล่งทรัพยากร และคู่มือการปฏิบัติงาน
 - (4) การจัดครูเข้าสอน
 - (5) การจัดตารางสอน
 - (6) วางแผนจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
 - (7) วางแผนจัดห้องเรียน ห้องสมุด อาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
 - (8) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในสถานศึกษา
 - (9) การวางแผนนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร
- 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
 - (1) การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
 - (2) การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้
 - (3) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
- 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
 - (1) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ
 - (2) แนะนำและช่วยเหลือครู
 - (3) ให้ขวัญและกำลังใจ
- 6) การสรุปผลการดำเนินงาน
- 7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

1.3 การประเมินหลักสูตร

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรโดยสนับสนุนให้มีการประเมินหลักสูตรและใช้ผลการประเมินหลักสูตรเพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการประเมิน จัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นผู้ใช้ผลการประเมินหลักสูตรเพื่อตัดสินใจในเชิงการบริหารเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งรายงานผลการประเมินหลักสูตรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ทราบผลการใช้หลักสูตรและนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

2) คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนคณะกรรมการประเมินหลักสูตรให้สามารถดำเนินการประเมินเป็นไปตามแผนหรือโครงการประเมินหลักสูตร และเป็นผู้ใช้สารสนเทศจากการประเมินเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนาหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้อง

3) ผู้ประเมินหรือคณะกรรมการประเมินหลักสูตร มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความเข้าใจและมีทักษะในการประเมินหลักสูตร จัดทำแผนหรือโครงการประเมินหลักสูตร พัฒนาเครื่องมือการประเมิน ดำเนินการประเมินให้เป็นไปตามโครงการประเมินหลักสูตร จัดทำรายงานผลการประเมินหลักสูตรและนำเสนอผลการประเมินต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรปฏิบัติการประเมินให้เป็นไปตามหลักการทางวิชาการและจรรยาบรรณในการประเมิน

4) ครู อาจารย์ผู้สอน ควรมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยร่วมศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินหลักสูตร ให้ความร่วมมือในการประเมินหลักสูตร โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริง เพื่อให้ผลการประเมินมีความตรงและเชื่อถือได้

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ แบ่งการประเมินออกเป็น 4 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองด้านนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ประเด็นการประเมิน ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความพึงพอใจในการจัดการศึกษา

2. มุมมองด้านการพัฒนาหลักสูตร ประเด็นการประเมินดังนี้ การจัดทำหลักสูตร การใช้และบริหารและประเมินผล คุณภาพการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

3. มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ประเด็นการประเมิน ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหารในการใช้หลักสูตร ความสามารถในการสอนของผู้สอน ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูในการปฏิบัติ

4. มุมมองด้านงบประมาณ และทรัพยากร ประเด็นการประเมิน ได้แก่ งบประมาณในการบริหารจัดการ ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา

1.4 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

หลังจากการประเมินหลักสูตรแล้ว ฝ่ายวิชาการโรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จัดตั้งคณะกรรมการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร : คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ : มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจุดเน้นความต้องการของชุมชน ตลอดจนความต้องการของนักเรียน

3. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา : พิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียนรายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนานักเรียน) คำอธิบายรายวิชาและเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้ฝ่ายวิชาการ

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผลเพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ : นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว และระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

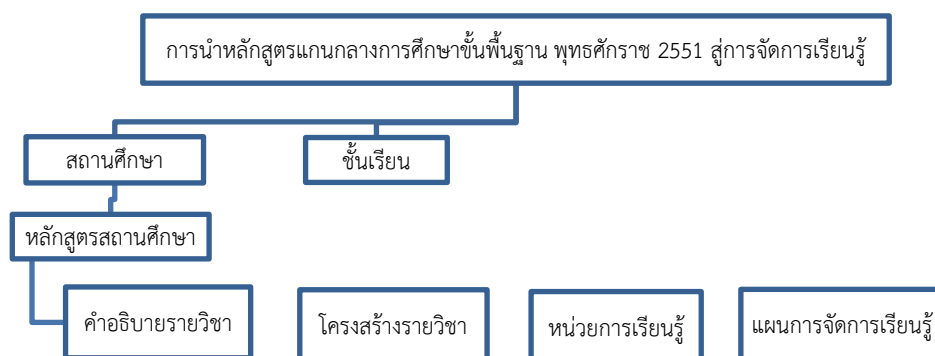
5. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา : ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

6. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร : ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในรอบปีการศึกษาถัดไป

2. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียน

2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ โดยมีหน่วยการเรียนรู้เป็นตัวเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังแผนภาพต่อไปนี้



แผนภาพแสดงการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

จากภาพอธิบายได้ว่าการออกแบบจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนนั้น จะเริ่มจากหน่วยการเรียนรู้ไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในระดับหน่วยเรียนรู้นั้นจะมีแผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย และนำไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วยจะแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้นั้น เนื่องจากการจัดกระบวนการ

การเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายนั้น อาจมีวิธีการสอนและการประเมินผลที่หลากหลาย กิจกรรมบางกิจกรรมอาจใช้เวลาสอนมากกว่า 1 คาบ แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วยจะช่วยให้เห็นถึงความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนการสอน และมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ

การสร้างหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ควรมีการวางแผนเป็นอย่างดี ทั้งการวางแผนตลอดรายวิชาและการวางแผนภายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนควรพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) เป้าหมายของรายวิชานี้คืออะไร หน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ที่สร้างขึ้นสามารถนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายดังกล่าวหรือไม่ นักเรียนจำเป็นต้องรู้อะไรบ้าง ควรได้รับการพัฒนาอะไรบ้าง อย่างไรก็ตาม ในจังหวะเวลาใด นักเรียนมีความต้องการและสนใจอะไร นักเรียนควรมีทักษะความสามารถใดบ้าง ถ้าจะเรียนรายวิชานี้ หรือหน่วยการเรียนรู้

2) ต้องสร้างกี่หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้อะไรบ้าง ที่จะตอบสนองตามจุดประสงค์ที่วางไว้ จะตั้งจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้อย่างไร จะเรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ อย่างไร เช่น

- (1) เรียงจากสิ่งที่นักเรียนสนใจมากที่สุดก่อน
- (2) เรียงจากสิ่งที่เรียนได้ง่ายๆ ไปยาก
- (3) เรียงตามลำดับเวลา
- (4) เรียงจากการเรียงจากความคิดรวบยอดเรื่องหนึ่ง (Concept) ไปยังอีก

เรื่องหนึ่ง

(5) สาระความรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรลึกซึ้งแค่ไหน ต้องใช้เวลาเรียนเท่าใดจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะใช้เวลาอย่างน้อยแค่ไหน อยู่ที่ความสำคัญ ความซับซ้อน และสาระความรู้ที่จะให้แก่ นักเรียน รวมทั้งแหล่งความรู้และกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้

(6) จะจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร ทักษะอะไรบ้างที่ต้องพัฒนาให้นักเรียน ก่อนการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ ทักษะอะไรบ้างที่จำเป็นในการเรียนรู้กิจกรรมของโรงเรียน วันสำคัญ และเหตุการณ์ต่างๆ สภาพสังคมในปัจจุบัน อะไรบ้างที่ควรกำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

(7) จะแสวงหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ได้หรือไม่

(8) หน่วยการเรียนรู้เหล่านั้นสนองจุดเน้นตามนโยบายของโรงเรียน และชุมชนหรือไม่

(9) จะประเมินผลการเรียนอย่างไร ในหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย จะสามารถค้นพบความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนได้อย่างไร

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

มีหลักการที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดำเนินการ ดังนี้

1) นักเรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง บทบาทครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนจะรับผิดชอบในการเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน รับผิดชอบการเรียนตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2) เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ปัจจัยที่สำคัญจะต้องนำมาพิจารณากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมของนักเรียน และความต้องการของนักเรียน การเรียนที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่จะสอนและวิธีที่จะสอน

3) การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการวางแผน และร่วมกิจกรรม ทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง ซึ่งนักเรียนจะรู้สึกพึงพอใจหากได้ประเมินความสำเร็จของตนเอง และได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมด้านดี เช่น การมีส่วนร่วมกับเพื่อน การทำงานประสบผลสำเร็จ การมีความรับผิดชอบต่องาน การรู้จักแบ่งปันและความพยายามเชิงสร้างสรรค์

4) สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียน โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีสัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันแม้ว่าจะมีสมาชิกบางคนมีบทบาทมากกว่าคนอื่น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากมีประสบการณ์และความรู้ที่มากกว่าคนอื่นก็ตาม

5) ครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน เป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน สามารถจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ครูจะต้องมีความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ทั้งในด้านความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติและการฝึกฝน โดยนักเรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็ได

6) นักเรียนมีโอกาสมองเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม โดยนักเรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง กลายเป็นผู้มีความมั่นใจตนเอง ควบคุมตนเองได้และปฏิบัติตนเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเปิดเผยตนเองต่อเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

7) การศึกษาคือการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมกันไป คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด และอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน

2.3 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้

1) หลักการสำคัญของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนบนดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้บริหารโรงเรียนบนดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ถือว่าการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง สำหรับการนิเทศการสอนนั้นผู้บริหารอาจจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้

(2) การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนจะสำเร็จลงได้ก็จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การนิเทศการสอนจะไม่มีโอกาสพบความสำเร็จได้เลย

(3) จะต้องตระหนักถึงความเข้าใจว่า การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนนั้นเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การนิเทศการสอนไม่ใช่เป็นการบังคับ ชูเชิง หรือคอยจับผิดแต่ประการใด

(4) บุคลากรภายในโรงเรียนจะต้องมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกันในสภาพความเป็นจริงแล้ว ไม่มีใครที่จะมีความเชี่ยวชาญทุกๆ ด้าน ดังนั้น จึงน่าจะได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชี่ยวชาญให้แก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานมีความรู้ ความสามารถสูงขึ้น

(5) การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนจะต้องเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองนโยบาย หรือความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

(6) การสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารโรงเรียนจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอน ดังนั้น จึงถือว่าการสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารโรงเรียนจะส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนด้วย

2) หลักการประเมินผลการเรียนรู้

(1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ อยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนานักเรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

(2) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

(3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ว่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

(4) การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า นักเรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2.4 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ถือเป็นเครื่องมือส่งเสริมการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยครูผู้สอนได้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ครูได้ข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไขปัญหามาอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถเอาไปเป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาลักษณะเดียวกันได้ ดังนั้นครูโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งได้ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการวิจัยในชั้นเรียน มีกระบวนการได้ดังนี้

1) การศึกษาสภาพปัญหาที่ต้องการศึกษา เป็นขั้นตอนแรกของการวิจัยที่ครูทำความเข้าใจ และศึกษาสภาพของปัญหาที่ต้องการศึกษาว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง (ตัวแปร) ไตบ้าง วิธีการอาจใช้การประชุมร่วมกันระหว่างครูที่พบปัญหาคล้าย ๆ กัน โดยสภาพปัญหาต้องมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน

2) การกำหนดปัญหาวิจัย เป็นการกำหนดหัวข้อของเรื่องที่ต้องการทำวิจัย หรือที่เราเรียกว่า ชื่อวิจัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ได้ทำการศึกษามาก่อนหน้านี้ ปัญหาวิจัยในชั้นเรียนแต่ละเรื่องไม่ควรใช้ระยะเวลาในการศึกษานานเกินไป โดยทั่วไปมักไม่เกิน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา

3) ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทำวิจัยในชั้นเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผลงานการศึกษาค้นคว้าของบุคคลอื่นเป็นแนวทาง จะคิดว่าเราเป็นคนแรกที่คิดทำเป็นคนแรกคงไม่ได้ ถึงแม้ว่าปัญหานั้นจะไม่ซ้ำกับใครหรือยังไม่เคยมีใครศึกษามาก่อนก็ตาม การที่ครูในฐานะผู้วิจัยจะนิยามปัญหาวิจัยได้ชัดเจนเพียงใด สามารถทำการวิจัยได้หรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มาก ๆ ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะพบความจริงประการหนึ่งว่าปัญหาทุกอย่างที่เป็นของเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วทั้งสิ้น การที่เรามองเห็นว่าเป็นปัญหาใหม่ เพราะมีการแปลงรูปไปจากเดิมนั่น

4) การรวบรวมข้อมูล เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูตอบคำถามการวิจัยในชั้นเรียนได้ถูกต้อง ลักษณะของข้อมูลที่ดีต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัญหาวิจัย ข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยในชั้นเรียนได้มาจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ จากแบบบันทึกที่ได้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบทดสอบ แบบสอบถาม จากกลุ่มทดลองที่ครูจัดขึ้น ข้อมูลที่รวบรวมได้ต้องอยู่ภายใต้กรอบของปัญหา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพก็ได้ การรวบรวมข้อมูลครูต้องยึดถือคุณธรรมและจริยธรรมของผู้วิจัยอย่างเข้มงวด ไม่มีความลำเอียง หรืออคติใดๆ ทั้งสิ้น มิฉะนั้นผลการศึกษาจะเกิดความผิดพลาดได้ง่าย

5) การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล เป็นขั้นตอนที่ครูทำการประมวลผลข้อมูลที่รวบรวมได้แล้วนำเสนอในรูปแบบของแผนภูมิ ตารางต่างๆ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลดิบก็ได้ รูปแบบของข้อมูลที่นำเสนออาจมีลักษณะเป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล หรือผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติพรรณนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยในชั้นเรียน การแปลผลการวิเคราะห์นั้น ครูต้องทำการอ่านผลการวิเคราะห์และทำการแปลผลออกมาเพื่อให้บุคคลอื่นสามารถทำความเข้าใจ

เข้าใจในผลการวิเคราะห์ที่ได้ ในขั้นตอนนี้ไม่ควรแสดงความคิดเห็นใด ๆ ที่ไม่มีหลักการหรือเอกสารการวิจัยรองรับ ควรแปลผลตามผลการวิเคราะห์ที่ได้รับอย่างแท้จริง และไม่ควรมีอคติในการแปลผล แต่ถ้ามีข้อเสนอแนะใด ๆ ครูสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

6) การเขียนรายงานการวิจัย เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ผลการศึกษา
องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กำหนดการประเมินผลตามเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน แล้วนำมาประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ในระยะเวลาที่ต้องการทราบผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน แล้วนำสู่การสรุปรายงาน เพื่อเป็นทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในความรับผิดชอบของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนถือเป็นผลผลิตที่สำคัญของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ ทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียน เพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อน มากขึ้น คนที่อ่อนแอในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นคนที่ ตามโลกไม่ทัน เป็นคนอ่อนแอ ชีวิตก็จะยากลำบากโดยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบไปด้วย

1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และการแก้ปัญหา (Problem Solving) ซึ่งหมายถึง การคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ (expert thinking) มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้เหตุผล โดยคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลหลากหลายแบบ ได้แก่ คิดแบบอุปนัย (inductive) คิดแบบอนุมาน (deductive) เป็นต้นแล้วแต่สถานการณ์

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้การคิดกระบวนระบบ โดยวิเคราะห์ได้ว่า ปัจจัยย่อยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร จนเกิดผลในภาพรวม

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณและตัดสินใจ โดยวิเคราะห์และประเมินข้อมูล หลักฐาน การโต้แย้ง การกล่าวอ้าง และความเชื่อ และวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินความเห็น หลักๆ อีกทั้งสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศกับข้อโต้แย้ง รวมทั้งแปลความหมายของ สารสนเทศและสรุปบนฐานของการวิเคราะห์ อีกทั้งตีความและทบทวนอย่างจริงจัง ในด้านการเรียนรู้ และกระบวนการ

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ โดยฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายแบบ ทั้งโดยแนวทางที่ยอมรับกันทั่วไป และแนวทางที่แหวกแนว และตั้งคำถามสำคัญที่ช่วยทำความเข้าใจ กระจ่าง ให้แก่มุมมองต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ทางออกที่ดีกว่า

2) การสื่อสารและความร่วมมือ ซึ่งหมายถึง การสื่อสารอย่างซับซ้อน มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อไปนี้

เป้าหมาย : ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน โดยเรียบเรียงความคิดและมุมมองได้เป็นอย่างดีสื่อสารออกมาให้เข้าใจง่ายและงดงาม และมีความสามารถสื่อสารได้หลายแบบ ทั้งด้วยวาจา ข้อเขียน และภาษาที่ไม่ใช่ภาษาพูดและเขียน (เช่น ท่าทาง สีหน้า) และฟังอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการสื่อสารจากการตั้งใจฟัง ให้เห็น ความหมาย ทั้งด้านความรู้ คุณค่า ทักษะ และความตั้งใจ อีกทั้งใช้การสื่อสารเพื่อบรรลุเป้าหมายหลายด้าน เช่น แจ้งให้ทราบบอกให้ทำ จูงใจ และชักชวน สื่อสารอย่างได้ผลในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย รวมทั้งในสภาพที่สื่อสารกันด้วยหลายภาษา

เป้าหมาย : ทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น โดยแสดงความสามารถในการทำงานอย่างได้ผล และแสดงความเคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลาย และแสดงความยืดหยุ่นและช่วยประนีประนอมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งแสดงความรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ต้องทำร่วมกัน เป็นทีม และเห็นคุณค่าของบทบาทของผู้ร่วมทีมคนอื่นๆ

3) ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งหมายถึงการประยุกต์ใช้จินตนาการ และการประดิษฐ์

เป้าหมาย : ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองหลากหลาย เทคนิค เช่น การระดมความคิดและสร้างมุมมองแปลกใหม่ ทั้งที่เป็นการปรับปรุงเล็กน้อยจากของเดิม หรือเป็นหลักการที่แหวกแนวโดยสิ้นเชิง อีกทั้งชักชวนกันทำความเข้าใจ ปรับปรุง วิเคราะห์ และประเมินมุมมองของตนเอง เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดอย่างสร้างสรรค์

เป้าหมาย : ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยพัฒนา ลงมือปฏิบัติ และสื่อสารมุมมองใหม่กับผู้อื่นอยู่เสมอ และเปิดใจรับและตอบสนองต่อมุมมองใหม่ ๆ หาทางได้ข้อคิดเห็นจากกลุ่ม รวมทั้งการประเมินผลงานจากกลุ่ม เพื่อนำไปปรับปรุง อีกทั้งทำงาน ด้วยแนวคิด หรือวิธีการใหม่ๆ และเข้าใจข้อจำกัดของโลกในการยอมรับมุมมองใหม่ รวมถึงมองความ ล้มเหลว เป็นโอกาสเรียนรู้ เข้าใจว่าความสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นเรื่องระยะยาว เข้าใจวัฏจักร ของความ สำเร็จเล็กๆ และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ว่าจะนำไปสู่การสร้างสรรค์และนวัตกรรม

เป้าหมาย : ประยุกต์สู่นวัตกรรม โดยนักเรียนลงมือปฏิบัติตามความคิด สร้างสรรค์เพื่อ นำไปสู่ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นหัวใจสำหรับทักษะเพื่อการดำรงชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แต่ทักษะนี้ยังต้องมีทักษะอื่นมาประกอบและส่งเสริมอันได้แก่ ทักษะอีก 3 ด้าน คือ ด้านสารสนเทศ (Information) ด้านสื่อ (Media) และด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ คนที่เข้าใจว่า “ความจริง” มีหลายชั้น และ ข้อเท็จจริงก็อาจจะมี “ข้อเท็จ” แฝงหรือปน อยู่กับ “ข้อจริง” ได้เสมอ ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณนี้ สอนไม่ได้ หรือสอนได้น้อยมาก นักเรียนต้องเรียนเอาเองโดยการฝึกฝน ครูจะเป็นโค้ช ของการ ฝึกหัดนี้ โค้ชที่เก่งจะทำให้การเรียนรู้สนุกตื่นเต้นเร้าใจ

1.2 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นอีกทักษะที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

1) ทักษะด้านสารสนเทศ คือการที่นักเรียนสามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลได้อย่าง รวดเร็วและรู้แหล่ง และสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเหล่านั้นได้ โดยต้องมีการจัดการ ข้อมูลเหล่านั้นอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : เข้าถึงและประเมินสารสนเทศ โดยเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (ใช้เวลาสั้น) และมีประสิทธิผล (เข้าถึงแหล่งที่ถูกต้องเหมาะสม) อีกทั้งประเมินสารสนเทศอย่างลึกซึ้ง ครบถ้วนรอบด้าน และอย่างรู้เท่าทัน (ในยุคนี้มีสารสนเทศปลอม หรือไม่แม่นยำเต็มไปหมด)

เป้าหมาย : ใช้และจัดการสารสนเทศ โดยใช้สารสนเทศได้อย่างแม่นยำและสร้างสรรค์ต่อกรณีหรือปัญหาที่เผชิญ และจัดการเชื่อมต่อสารสนเทศ (information flow) จากแหล่งที่หลากหลายได้ รวมถึงเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

2) ทักษะด้านสื่อเป็นทักษะสองทางคือ ด้านรับสารจากสื่อ และด้านสื่อสารออกไปยังผู้อื่นหรือสาธารณะหรือโลกในวงกว้าง ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : วิเคราะห์สื่อได้ โดยเข้าใจวัตถุประสงค์ว่าทำไมจึงมีการสร้างสื่อ นั้น และสร้างอย่างไร และตรวจสอบว่าแต่ละคนตีความสื่อแตกต่างกันอย่างไร สื่อนั้นนอกจากสื่อความจริงแล้ว ยังเพิ่มคุณค่าหรือความเห็นเข้าไปอย่างไร และสื่อนั้นสามารถมีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไร อีกทั้งทำความเข้าใจประเด็นเชิงจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่อ และการสื่อสาร

เป้าหมาย : สร้างผลิตภัณฑ์สื่อได้ โดยมีความสามารถใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับการนำเสนอในหลากหลายวัตถุประสงค์ และมีความเข้าใจและสามารถนำเสนอ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง หลากหลายและต่างวัฒนธรรม

3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) คือการใช้เครื่องมือให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ และไม่เข้าไปใช้ในทางที่ทำร้ายตนเอง หรือทำลายอนาคตของตนเองมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการวิจัย จัดระบบ ประเมิน และสื่อสารสารสนเทศ และใช้เครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่าย (คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นมีเดีย ฯลฯ) และ Social Network อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) ผสมผสาน (Integrate) ประเมิน (Evaluate) และสร้าง (Create) สารสนเทศ เพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ อีกทั้งปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4) ทักษะความเป็นนานาชาติ คือ การช่วยสร้างความเป็นนานาชาติ ให้แก่โรงเรียน ปัจจุบันเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารนั้นจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ แก่ศิษย์ ให้มีทักษะความเป็นนานาชาติได้โดยไม่จำเป็นต้องมีครูชาวต่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องมีนักเรียนจากต่างชาติ ต่างภาษามาเรียนที่โรงเรียน และยังเอาชนะข้อจำกัดที่เด็กไม่มีเงินสำหรับใช้จ่ายเป็นค่าเดินทางไปต่างประเทศได้ด้วย

1.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นทักษะที่สอนไม่ได้ต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความยืดหยุ่นและ การปรับตัวเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความ ยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลือนลอย โดยมี เป้าหมายดังนี้

เป้าหมาย : ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไป และบริบทที่เปลี่ยนไป และทำงานได้ผลดีในสภาพของความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน และในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป

เป้าหมาย : มีความยืดหยุ่น คือ การนำเอาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล และจัดการเชิงบวกต่อคำชม คำตำหนิ และความผิดพลาด อีกทั้งสามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจ ต่อรองสร้างดุลยภาพ และทำให้งานลุล่วง

2) การริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ ซึ่งงานในศตวรรษ ที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองสูงด้วย ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่คอยแต่จะพึ่งบุคคลในตำแหน่งหัวหน้าหรือคอยให้หัวหน้าสั่ง เพราะในศตวรรษที่ 21 หัวหน้าจะมีเวลาสอนหรือแนะนำลูกน้องลดลง และงานต้องการความฉับไวเพิ่มขึ้น ผู้ปฏิบัติงานที่ดีคือผู้ที่ชวนขยายเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ดังนั้นเป้าหมายการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะนี้จึงมีดังนี้

เป้าหมาย : จัดการเป้าหมายและเวลา โดยกำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ และมีความสมดุลระหว่างเป้าหมายเชิงยุทธวิธี ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้น กับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาว ต้องใช้เวลา และจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย : ทำงานได้ด้วยตนเอง โดยทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง คอยติดตามผลงานเอง และกำหนดลำดับความสำคัญของงานเอง

เป้าหมาย : เป็นนักเรียนรู้อย่างได้ด้วยตนเอง โดยนอกเหนือจากเรียนรู้ทักษะในงานของตนโดยตรงแล้วสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน อีกทั้งริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ แสดงความเอาใจจริงเอาใจต่อการเรียนรู้ ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำตลอดชีวิตรวมถึงสามารถทบทวน ใคร่ครวญ ประสบการณ์ในอดีต เพื่อใช้คิดหาทางพัฒนาในอนาคต

3) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่าง ไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม และความฉลาดด้านอารมณ์ โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ดังนี้

เป้าหมาย : มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี คือ รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด แสดงพฤติกรรมอย่างมืออาชีพ และอย่างน่านับถือ

เป้าหมาย : ทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี โดยเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทำงานร่วมกับคนที่มีความพื้นฐานแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี อีกทั้งตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้างรวมถึงยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีทำงานแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน

4) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ คือ การเรียนรู้จากการทำโครงการ (PBL/ Project Base Learning) เป็นวิธีเรียนทักษะเหล่านี้โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ต่อไป

เป้าหมาย : การจัดการโครงการ โดยกำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรคและมีแรงบีบคั้น โดยการแย่งเวลาหรือความสนใจ และกำหนดลำดับความสำคัญวางแผน และจัดการงาน

เป้าหมาย : การผลิตผลงาน คือ การแสดงความสามารถพิเศษในการทำให้ได้ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ ได้แก่ ความสามารถด้านการทำงานอย่างมีจริยธรรมและด้วยท่าทีเชิงบวก อีกทั้งจัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน รวมถึงร่วมงานอย่างเอาใจจริงเอาใจจึ่ง เชื่อถือได้ และตรงต่อเวลา อีกทั้งนำเสนอตนเองอย่างมีอาชีพและมีมารยาท และทำงานร่วม และร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี รวมไปถึงความเคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในทีมงาน สุดท้ายสามารถรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อทีมและความร่วมมือกันในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันประกอบไปด้วย

เป้าหมาย : ชี้แนะและเป็นผู้นำแก่ผู้อื่นโดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย และทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน อีกทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถสูงสุดผ่านการทำตัวเป็นตัวอย่าง และไม่ถือผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง รวมถึงทำตัวเป็นตัวอย่างในการใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม

เป้าหมาย : มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น คือ ดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นโดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของนักเรียน ประกอบด้วย 1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 1.2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นหนึ่งในเป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา เป็นผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของนักเรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วยความสามารถใน การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิด คำนวณ การคิดประเภทต่างๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและ

ความเป็นไทยการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม

2.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน

1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ หมายถึง นักเรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในแต่ละระดับชั้น

2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหามีเหตุผล

3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์ มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงาน ชิ้นงาน ผลผลิต

4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง นักเรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ความสามารถทางวิชาการของนักเรียนอันเกิดจากการเรียน การสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนว่าเรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งต้องสอดคล้องเป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้น รวมถึงต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้คะแนนที่ได้จากการงานที่ครูมอบหมายให้หรือทั้งสองอย่าง การที่นักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น แสดงว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีประสิทธิภาพรวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ พื้นฐานหรือผลการทดสอบอื่น ๆ

6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ หมายถึง นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่ สูงขึ้น การทำงานหรืองานอาชีพ

2.1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึก ตามที่สถานศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2) มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย หมายถึง นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทย

3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย หมายถึง นักเรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี

4) มีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม หมายถึง นักเรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และสังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสม ในแต่ละช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

2.2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียน

การพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ หรือ O-NET (Ordinary National Educational Test) เป็นเป้าหมายความสำเร็จหนึ่งที่ชี้วัดว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยืนยันว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนโดยครูในโรงเรียน และใช้ระบบการประเมินการเรียนรู้ที่โรงเรียนออกแบบไว้ ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินภายในที่มีคุณภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อนักเรียนอย่างรอบด้าน เพราะการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียน ตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งผลการทดสอบครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนได้

3. ประสิทธิภาพผลการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ โดยพิจารณาจากการได้รับรางวัลผลงานที่ภาคภูมิใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในระดับต่างๆ

4. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโรงเรียนตามความคิดเห็นของ นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน)

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ในการดำเนินงานทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยดำเนินงานในปีการศึกษา 2560 เพื่อนำข้อมูลจากการดำเนินงานซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน มาปรับปรุงและเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ โดย ในการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ไปทดลองใช้ในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยได้ให้ผู้กำกับและรับผิดชอบในการทดลองใช้

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยกลุ่มผู้รับผิดชอบการทดลองใช้รูปแบบจำนวน 23 คน เป็นผู้กำกับและรับผิดชอบในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 4 คน และครูหัวหน้าสายชั้น จำนวน 6 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน สรุปผลจากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ผลจากการสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้

ผู้วิจัยเชิญคณะครูหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบ คณะครูหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งเป็นคณะทำงานหลักในดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ ร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากนั้นเปิดอภิปรายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ พบประเด็นที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อความเหมาะสมในการนำไปใช้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ

ผู้ร่วมประชุมอภิปรายข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้สรุปได้ว่าในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนร่วมกับหัวหน้างาน หัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระ ในการร่วมกันกระตุ้นให้เกิดภาวะผู้นำกับบุคลากรทุกระดับ แม้แต่กับตนเองในการดำเนินงานในทุกด้านทุกกิจกรรมในโรงเรียน มีการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในโรงเรียนให้ทำงานอย่างมีความสุขภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของโรงเรียน จัดให้มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาตนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมเพื่อยกระดับความคาดหวัง และมาตรฐานทางวิชาการของครูและนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง โดยให้ความสำคัญ ใส่ใจและสนับสนุนต่อการพัฒนาทางวิชาการ บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีแนวทางการปฏิรูปโรงเรียนโดยยึดหลักใช้ผลการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้

ผู้ร่วมประชุมอภิปรายข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้สรุปได้ว่าในการดำเนินงานด้านกระบวนการจัดการความรู้เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนต้องเตรียมความพร้อมบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และบุคลากรในโรงเรียนต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนและ สามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ ครูต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในการนำเข้าองค์ความรู้ใหม่ บรรยากาศเป็นประชาธิปไตย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริงตลอดจนให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประสานสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและที่สำคัญคือมีความเข้าใจในหลักการและ

กระบวนการของการจัดการความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายอย่างจริงจัง ในการปรับแนวคิดและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันที่จะเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้เป็นสิ่ง กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคล รวมถึงตั้งศักยภาพของบุคคลที่มีความชำนาญด้านต่างๆ ออกมา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความรู้ในการ ปฏิบัติงานระหว่างเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเพื่อการ พัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

ผู้ร่วมประชุมอภิปรายข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ สรุปได้ว่าการสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน โรงเรียนจำเป็นต้องศึกษา ความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่นควรเกิดจากการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง และควรวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริงเพื่อสะท้อนภาพการดำเนินงานและ ผลลัพธ์ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้ผลการประเมินในการพัฒนาการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยสรุปรายละเอียดในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 การพัฒนาศักยภาพครู พบว่า ครูผู้สอนยังมีความต้องการพัฒนาในด้านความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานด้านพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน รวมถึง ตัวอย่างที่ดีในการดำเนินงานแต่ละด้าน และมีความต้องการในการพัฒนาการจัดกิจกรรมในโครงการ ต่างๆ เพื่อมุ่งตอบเป้าหมายของการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเวลา วัสดุอุปกรณ์ และ ค่าปรึกษาในการสร้างสรรค์การดำเนินงาน

2.2 การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ พบว่า ควรมีการปรับคณะกรรมการบางสายชั้น และบางกลุ่มสาระการเรียนรู้เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรและภาระงานด้านต่างๆ และต้อง ปรับตารางปฏิทินกำหนดการนิเทศในบางเดือนที่โรงเรียนมีกิจกรรมขอความร่วมมือจากหน่วยงาน ภายนอก

2.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน พบว่า การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ถึงคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง รวมถึงท้องถิ่นในการประสานความร่วมมืออย่างไม่คล่องตัว และยังพบปัญหาในการบริหารเวลาระหว่างโรงเรียนกับภายนอก นอกจากนี้ในการติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการดำเนินกิจกรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนร่วมต้องให้ข้อมูลตาม ความเป็นจริงเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมีการะบวนการดำเนินงานที่เข้มแข็ง สามารถนำสู่ การปฏิบัติได้จริงและแก้ปัญหาได้ตรง

2.4 การสร้างทีมงานและเครือข่าย พบว่า บุคลากรในโรงเรียนสามารถประสานงาน และสร้างทีมงานในการดำเนินงานได้ดี รวมถึงการประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายจากภายนอกทั้งด้าน การดำเนินงานร่วมกัน การส่งเสริมภูมิปัญญา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ควรเพิ่มเติมในการ ดำเนินงานด้านการประเมินผลการทำงานของทีมเป็นระยะ

2.5 การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี พบว่า ระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีมีความสะดวก สามารถรองรับการพัฒนา แต่ในระยะเริ่มแรกของการ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศยังมีข้อจำกัดในการเรียนรู้การจัดระบบข้อมูลและเทคนิคในการปฏิบัติงาน

ด้านเทคโนโลยี ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าผู้เรียนมีความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า โรงเรียนสามารถจัดระบบการดำเนินงานได้ในระดับที่น่าพอใจ เพื่อความสอดคล้องกับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือ ติดตามตรวจสอบและร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานในแต่ละด้าน

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ผู้ร่วมประชุมอภิปรายข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียน พบว่าการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของทุกมาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและเกิดการพัฒนา ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและการดำเนินงานตามแผนนั้น พบว่า ควรมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมตามกำหนดในปฏิทินแผนงาน/ โครงการ และควรเพิ่มเติมการกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการเป็นระยะเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมที่ยุ่ยากซับซ้อน ส่วนการจัดระบบบริหารและสารสนเทศนั้นยังมีข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์และการใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดของบุคลากรบางส่วน ในการดำเนินงานติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้นควรเพิ่มในการสร้างความตระหนักและให้บุคลากรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ให้เป็นปกติในการปฏิบัติงาน

การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียน พบว่าการดำเนินงานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนด ส่วนการบริหารจัดการชั้นเรียนและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ยังต้องเพิ่มเติมในเรื่องการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน และในด้านการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลและใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล ส่วนการติดตามตรวจสอบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ควรมีการปรับยืดหยุ่นแผนการนิเทศตามสถานการณ์ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน การดำเนินงานด้านการประเมินผลการเรียนรู้และการรายงานผลการจัดการเรียนรู้ สามารถดำเนินการได้เป็นที่น่าพอใจ ส่วนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนั้น ควรเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการประเมินทุกระดับแล้วนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในระดับสายชั้นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ

ผู้ร่วมประชุมอภิปรายข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้สรุปได้ว่าการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จอันเป็นผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่กำหนดไว้ใน 4 มิติใหญ่ ๆ นั้นมีความครอบคลุมเหมาะสมดีแล้ว

4.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากการตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 149 คน เกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1) ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบโดยภาพรวม ในระยะทดลองใช้ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

2) ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ แยกตามรายองค์ประกอบ ในระยะทดลองใช้ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 3-9

โดยมีรายละเอียดผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากการตอบแบบสอบถามของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 149 คน ในตารางที่ 2 – 9 ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบ โดยภาพรวม ในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมิน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
	องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ	3.76	0.84	มาก
	องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้	3.75	0.79	มาก
	องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็ง ในการดำเนินงาน	3.87	0.81	มาก
	องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพ ทางวิชาการของนักเรียน	4.02	0.89	มาก
	องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	4.06	0.78	มาก
	5.1 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน	4.01	0.88	มาก
	5.2 คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ พื้นฐาน	4.03	0.79	มาก
	5.3 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ นักเรียน	4.09	0.82	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.93	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงระดับผลการประเมินตามองค์ประกอบการดำเนินงานในรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยภาพรวม ในระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบ โดย องค์ประกอบที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.78$) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.89$) องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.81$) องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.84$) และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.79$) ตามลำดับ

แสดงผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ แยกตามรายองค์ประกอบ ในระยะทดลองใช้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ ในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	ผู้บริหารและครูพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน	3.84	0.91	มาก
2	ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาทางวิชาการและวิชาชีพ	4.10	0.88	มาก
3	โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการนำมาประยุกต์ใช้บริหารงานในโรงเรียน	3.51	0.90	มาก
4	ผู้บริหารและครูเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.11	0.89	มาก
5	ผู้บริหารและครูมุ่งยกระดับมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง	3.62	0.87	มาก
6	ผู้บริหารและครูมีรูปแบบในการยกระดับและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ	3.81	0.92	มาก
7	ผู้บริหารและครูยึดหลักคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันและใช้ปฏิบัติต่อนักเรียน	3.62	0.89	มาก
8	ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานโดยการทำงานเป็นทีม	3.67	0.94	มาก
9	ผู้บริหารและครูสืบเสาะหาความรู้ใหม่และใช้นวัตกรรมที่เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	3.62	0.88	มาก
10	ผู้บริหารและครูมีความยืดหยุ่นในการรองรับสถานการณ์ต่างๆ จากภายนอกและภายในโรงเรียน	3.53	0.91	มาก
รวมเฉลี่ย		3.76	0.84	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ ในระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดย รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูเป็นผู้มีภาวะผู้นำ ทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.89$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาทางวิชาการ และวิชาชีพ

($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.88$) และผู้บริหารและครูพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.84$, $SD = 0.91$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการนำมาประยุกต์ใช้บริหารงานในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.51$, $SD = 0.90$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	โรงเรียนมีการกำหนดความรู้และใช้ความรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันได้	3.61	0.88	มาก
2	โรงเรียนมีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดการใช้ความรู้เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	3.56	0.90	มาก
3	มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม	3.58	0.82	มาก
4	บุคลากรในโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานโดยใช้การจัดการความรู้การพัฒนางาน	3.55	0.91	มาก
5	บุคลากรในโรงเรียนมีการเรียนรู้และใช้กระบวนการที่หลากหลายในการสร้างความรู้	3.52	0.87	มาก
6	บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในการใช้แหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการเข้าถึงความรู้	4.17	0.89	มาก
7	บุคลากรในโรงเรียนมีการใช้คลังความรู้เพื่อการพัฒนางาน	4.01	0.84	มาก
8	บุคลากรในโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนได้ดี	4.09	0.92	มาก
9	บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้น	3.73	0.87	มาก
10	มีการนำผลการประเมินการดำเนินงานมาใช้พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	3.54	0.88	มาก
รวมเฉลี่ย		3.75	0.79	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ในระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมาก

ทุกรายการโดย รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในการใช้แหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการเข้าถึงความรู้ ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.89$) รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนได้ดี ($\bar{X} = 4.09$, $SD = 0.92$) และบุคลากรในโรงเรียนมีการใช้คลังความรู้เพื่อการพัฒนางาน ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.84$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนมีการเรียนรู้และใช้กระบวนการที่หลากหลายในการสร้างความรู้ ($\bar{X} = 3.52$, $SD = 0.87$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้	4.12	0.89	มาก
2	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาระงานที่รับผิดชอบของตน	4.02	0.86	มาก
3	โรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถึงสิ่งที่จะดำเนินการต่างๆของโรงเรียน	3.67	0.91	มาก
4	โรงเรียนมีการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	3.64	0.89	มาก
5	ส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ	4.01	0.88	มาก
6	โรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพทีมงานให้เข้มแข็งและสร้างแรงจูงใจทางบวกให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.09	0.91	มาก
7	โรงเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน	3.81	0.82	มาก
8	คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงานกับโรงเรียน	3.79	0.90	มาก
9	โรงเรียนมีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำกับติดตาม โดยกรณีพิเศษภายในเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผล	4.04	0.84	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
10	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการ ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ	3.70	0.89	มาก
11	โรงเรียนจัดวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน ICT ที่เพียงพอ	4.03	0.81	มาก
12	บุคลากรในโรงเรียนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาและการจัดการเรียนรู้	3.90	0.93	มาก
13	จัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ	3.78	0.81	มาก
14	โรงเรียนดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและหน่วยงาน ต้นสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	3.56	0.86	มาก
15	รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในด้านคุณภาพนักเรียนและ การจัดการเรียนการสอน	3.61	0.90	มาก
รวมเฉลี่ย		3.87	0.81	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบ ที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ในระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดย รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.89$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพทีมงานให้เข้มแข็งและสร้างแรงจูงใจทางบวกให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ($\bar{X} = 4.09$, $SD = 0.91$) และโรงเรียนมีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำกับติดตาม โดยการนิเทศภายในเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผล ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.84$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.56$, $SD = 0.86$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	โรงเรียนกำหนดขอบเขต ภารกิจและเป้าหมายการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.07	0.91	มาก
2	โรงเรียนดำเนินการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้อง กับบริบทของโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น	3.62	0.87	มาก
3	โรงเรียนจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา	3.94	0.79	มาก
4	โรงเรียนกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วย การเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.03	0.90	มาก
5	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเสริมกำลังใจของครูในการ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมของครูผู้สอน	4.01	0.89	มาก
6	โรงเรียนใช้การนิเทศภายในในการพัฒนาการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	4.11	0.84	มาก
7	โรงเรียนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.31	0.89	มาก
8	โรงเรียนจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้และประเมินผล คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ	4.24	0.92	มาก
9	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกิจกรรมการเรียน การสอนและร่วมประเมินผลงานของตนเอง	3.87	0.83	มาก
10	ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายด้วย วิธีการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.97	0.91	มาก
11	ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักเรียนเพื่อส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ	4.01	0.88	มาก
12	ครูออกแบบกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่าง นักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน	3.99	0.86	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
13	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีบทบาท รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	4.17	0.90	มาก
14	ครูใช้สื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา เพื่อ สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน	3.95	0.86	มาก
15	ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ตัวนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียน การสอน	3.67	0.93	มาก
รวมเฉลี่ย		4.02	0.89	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบ ที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ในระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดย รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียน ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.89$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้และประเมินผล คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.92$) และครูออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.90$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนดำเนินการจัดทำและ ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.62$, $SD = 0.87$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1. ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน				
1.1	นักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา	4.20	0.79	มาก
1.2	นักเรียนสามารถใช้เหตุผล โดยคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลหลากหลายแบบ	3.84	0.90	มาก
1.3	นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่างๆ บนฐานของข้อมูลและหลักฐาน และใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ	3.79	0.91	มาก
1.4	นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ และได้รับการฝึกแก้ปัญหา แม้เป็นปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายแบบ	3.81	0.79	มาก
1.5	นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน สามารถเรียบเรียงความคิดและมุมมองได้เป็นอย่างดีและสื่อสารออกมาให้เข้าใจง่าย	3.91	0.82	มาก
1.6	นักเรียนมีทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น แสดงความสามารถในการทำงาน เคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลาย และแสดงความยืดหยุ่นและช่วยประนีประนอมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน	4.02	0.85	มาก
1.7	นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองที่หลากหลาย ระดมความคิดและสร้างมุมมองแปลกใหม่เพื่อการสร้างสรรค์งาน	3.77	0.91	มาก
1.8	นักเรียนเข้าใจข้อจำกัดในการยอมรับมุมมองใหม่ มองความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่	3.68	0.87	มาก
1.9	นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งในการเรียนรู้ที่ตนต้องการ	4.31	0.81	มาก
1.10	นักเรียนสามารถใช้และจัดการสารสนเทศ ได้อย่างแม่นยำ และสร้างสรรค์ต่อกรณีหรือปัญหาที่เผชิญ	3.70	0.82	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1.11	นักเรียนมีวิจาร์ณญาณในการรับสื่อและรู้เท่าทันถึงอิทธิพล ทั้งทางบวกและทางลบของสื่อ	3.69	0.86	มาก
1.12	นักเรียนสร้างผลิตภัณฑ์สื่อโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับการนำเสนอใน หลากหลายวัตถุประสงค์	3.93	0.94	มาก
1.13	นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสาร สารสนเทศ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมี ประสิทธิผล	4.29	0.89	มาก
1.14	นักเรียนมีทักษะความเป็นนานาชาติในด้านต่างๆ โดยการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว	3.58	0.81	มาก
1.15	นักเรียนมีความยืดหยุ่นและการปรับตัวเพื่อเป็นทักษะ ในการการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.99	0.88	มาก
1.16	นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เข้ากับ บทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการ และบริบทที่เปลี่ยนไป	4.11	0.79	มาก
1.17	นักเรียนสามารถกับดูแลตนเอง โดยทำงานได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง ติดตามผลงานเอง กำหนดลำดับ ความสำคัญของงานเอง และควบคุมความสำเร็จได้ ด้วยตนเอง	3.85	0.90	มาก
1.18	นักเรียนเป็นนักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ทักษะต่างๆ และสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อขยาย ความเชี่ยวชาญของตน	3.97	0.89	มาก
1.19	นักเรียนสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อม และผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างเหมาะสม	3.67	0.83	มาก
1.20	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างดี รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด และแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม	3.89	0.86	มาก
1.21	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีความแตกต่างกัน ทางความคิด ทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี	3.77	0.90	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1.22	นักเรียนสามารถจัดการโครงการงานต่างๆ โดยกำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรคและมีแรงบีบคั้น	3.81	0.88	มาก
1.23	นักเรียนแสดงความสามารถพิเศษในการทำงานให้ได้ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ	4.12	0.79	มาก
1.24	นักเรียนสามารถชี้แนะและเป็นผู้นำแกผู้อื่นโดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย	3.79	0.79	มาก
1.25	นักเรียนมีความรับผิดชอบต้อผู้อื่น มีความรับผิดชอบโดยถือประโยชน์ส่วนรวม	3.74	0.76	มาก
รวมเฉลี่ย		4.01	0.88	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ในระยะทดลองใช้ พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งในการเรียนรู้ที่ตนต้องการ ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.81$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสารสนเทศ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.89$) และนักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.79$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีทักษะความเป็นนานาชาติในด้านต่าง ๆ โดยการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว ($\bar{X} = 3.58$, $SD = 0.81$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียน ตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
2. ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ				
2.1	นักเรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนและการสื่อสารตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น	4.32	0.77	มาก
2.2	นักเรียนมีทักษะการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น	3.98	0.79	มาก
2.3	นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะ	3.99	0.81	มาก
2.4	นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไตร่ตรองและพิจารณาอย่างรอบคอบ	3.78	0.89	มาก
2.5	นักเรียนมีความสามารถในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	4.05	0.76	มาก
2.6	นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม จากการเรียนรู้ผ่านโครงการ โครงการ ผ่านการออกแบบชิ้นงานและสร้างผลผลิต	4.20	0.79	มาก
2.7	นักเรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ	4.24	0.90	มาก
2.8	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้าน การเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม	4.31	0.83	มาก
2.9	นักเรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.17	0.87	มาก
2.10	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและกระบวนการต่างๆ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ในระดับโรงเรียน	3.99	0.89	มาก
2.11	นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ และเจตคติที่ดีเพื่อการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นหรือการทำงาน	3.89	0.91	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
2.12	นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพ ในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึกตามที่โรงเรียนกำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม	3.76	0.76	มาก
2.13	นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความ เป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทย	3.87	0.89	มาก
2.14	นักเรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่าง บุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี	3.81	0.87	มาก
2.15	นักเรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และ สังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับคน อื่นอย่างมีความสุข	4.18	0.75	มาก
2.16	นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ พื้นฐาน (O-NET) เป็นที่น่าพอใจ	3.74	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย		4.03	0.79	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบ ที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ในระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนและการสื่อสาร ตามเกณฑ์ ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.77$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถ ในใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.83$) และนักเรียนมี ความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้และ ประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ($\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.90$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มี ค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) เป็นที่น่าพอใจ ($\bar{X} = 3.74$, $SD = 0.79$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ในระยะทดลองใช้

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
3. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน				
3.1	โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.90	0.86	มาก
3.2	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนได้หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่น	4.29	0.79	มาก
3.3	โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.11	0.82	มาก
3.4	โรงเรียนมีการสร้างทีมงานและเน้นการทำงานเป็นทีมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.14	0.79	มาก
3.5	โรงเรียนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.09	0.89	มาก
3.6	โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและมีเครือข่ายในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	3.77	0.87	มาก
3.7	การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ	4.13	0.90	มาก
3.8	คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ติดตามตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	3.89	0.86	มาก
3.9	ครูมีการพัฒนาการเรียนการสอน สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.07	0.88	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 149)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
3.10	ครูและบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	4.01	0.86	มาก
3.11	นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหา ความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.18	0.91	มาก
3.12	บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ	4.15	0.87	มาก
รวมเฉลี่ย		4.09	0.82	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบ ที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนใน ระยะทดลองใช้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, $SD = 0.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่มีผล การดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนได้ หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.79$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.91$) และบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและพัฒนาการดำเนินงานของ โรงเรียนให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.87$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงาน ต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและมีเครือข่ายในการดำเนินงานพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ($\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.87$)

4.3 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงประจักษ์ตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทร เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาทดลองใช้ พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนบรรลุค่าเป้าหมาย ที่โรงเรียนกำหนดทุกด้าน ดังแสดงให้เห็นและปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 หน้าที่ 28 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ โดยนำผลมาจากประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน สื่อสาร และการคิดคำนวณ ตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 80 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 78.98 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ ญาณ อภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 75 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 87.64 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 80 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 92.72 4) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 80 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 98.72 5) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 85 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 96.58

มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนกำหนดเป้าหมาย ร้อยละของนักเรียนต้องได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) ร้อยละ 55 แต่เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาทดลองใช้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.92 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 2.92 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.93 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 1.07 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 59.67 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 4.67 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.00 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 5.00 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 79.47 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 24.47 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 84.84 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 29.84 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 82.27 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 27.27 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียน

กำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 63.50 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 8.50 จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) สูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทั้งหมด 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และ มีเพียง 1 เพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) ยังไม่เป็นตามค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบกับในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 หน้าที่ 28 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ในปีการศึกษา 2560 หลังจากที่มีการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ส่งผลให้มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 95 จากจำนวนนักเรียนตามข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ที่มียอดนักเรียน จำนวน 356 คน สำหรับนักเรียน จำนวน 19 คน ที่เป็นผลต่าง คือ นักเรียนที่ลาออกไปศึกษาต่อที่สถานศึกษาอื่น และเป็นนักเรียนที่ไม่มีตัวตน และนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 85 จากจำนวนนักเรียนตามข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ที่มียอดนักเรียน จำนวน 331 คน สำหรับนักเรียน จำนวน 47 คน ที่เป็นผลต่าง คือ นักเรียนที่ลาออกไปศึกษาต่อที่สถานศึกษาอื่น และเป็นนักเรียนที่ไม่มีตัวตน

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินสูงกว่าค่าเป้าหมายของโรงเรียนกำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 85 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 97.04 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 12.04 ข้อที่ 2 ความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 85 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 96.76 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 11.76 ข้อที่ 3 มีวินัย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 80 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 96.76 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.76 ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 80 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 96.93 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.93 ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 85 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 96.76 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 11.76 ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 80 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 97.04 ทำให้ค่าคะแนน

ร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 17.04 ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 85 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 97.04 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 12.04 ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 80 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 96.99 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.99 ประกอบกับในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 หน้าที่ 28 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-Net) พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเป้าหมาย 3 รายวิชา คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ และต่ำกว่าค่าเป้าหมาย 1 รายวิชา คือ วิชาภาษาต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นดังนี้ รายวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 25.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 28.13 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 3.13 คะแนน รายวิชาภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 45.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 52.92 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 7.92 คะแนน รายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 30.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 33.78 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 3.78 คะแนน รายวิชาภาษาต่างประเทศ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 34.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 32.63 คะแนน มีค่าคะแนนต่ำกว่าเป้าหมาย 1.37 คะแนน

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเป้าหมายทั้งหมด 5 รายวิชา คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 21.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 23.20 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 2.20 คะแนน รายวิชาภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 45.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 50.22 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 5.22 คะแนน รายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 25.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 27.34 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 2.34 คะแนน รายวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 30.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 34.48 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 4.48 คะแนน รายวิชาภาษาต่างประเทศ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 25.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 26.23 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 1.23 คะแนน

ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

ด้านผู้เรียน มีผลงานและรางวัลที่ภาคภูมิใจ รวมทั้งสิ้น 120 รางวัล แบ่งออกเป็น รางวัลและผลงานระดับนานาชาติ จำนวน 5 รางวัล รางวัลและผลงานระดับประเทศ จำนวน 11 รางวัล รางวัลและผลงานระดับภาค จำนวน 12 รางวัล รางวัลและผลงานระดับจังหวัด/เขตพื้นที่ จำนวน 92 รางวัล (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้า 388 - 399)

ด้านครู พบว่า ในปีการศึกษา 2560 บุคลากรของโรงเรียนได้รับรางวัลหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจำนวน 3 รางวัล คือ 1) เกียรติบัตร ผู้มีคุณูปการในการจัดการศึกษาและการสอบธรรมสนามหลวง จำนวน 1 คน 2) รางวัลคุณความดีจากสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก จำนวน 5 คน 3) ครูผู้ฝึกสอนให้นักเรียนได้รับรางวัลศิลปหัตถกรรม ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 67 ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 92 คน (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้า 415)

ด้านโรงเรียน พบว่า ในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับรางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติ จำนวน 3 รางวัล และผ่านการประเมินรางวัลคุณภาพ ระดับ SCQA เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560 ในปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ พ.ศ. 2559 – 2563 ได้ระดับคุณภาพ “ดีเยี่ยม” ทั้งสามด้าน แสดงให้เห็นว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2560 นั้น ประสบผลสำเร็จ

ตอนที่ 5 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน เกี่ยวกับการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใน 2 ประเด็น คือ 4.1) ผลการประเมินการดำเนินงานจากการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และ 4.2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ผลการประเมินการดำเนินงานจากการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1) ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบโดยภาพรวม แสดงรายละเอียดในตารางที่ 10

2) ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ แยกตามรายองค์ประกอบ ในระยะทดลองใช้ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 11-17

3) ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงประจักษ์ตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โดยมีรายละเอียดผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 400 คน ในตารางที่ 10 – 17 ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบ โดยภาพรวม

ที่	รายการประเมิน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
	องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ	4.50	0.90	มาก
	องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้	4.40	0.82	มาก
	องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็ง ในการดำเนินงาน	4.52	0.76	มากที่สุด
	องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพ ทางวิชาการของนักเรียน	4.54	0.89	มากที่สุด
	องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	4.61	0.74	มากที่สุด
	5.1 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน	4.49	0.77	มาก
	5.2 คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น พื้นฐาน	4.59	0.79	มากที่สุด
	5.3 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ นักเรียน	4.69	0.80	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.53	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 แสดงระดับผลการประเมินตามองค์ประกอบการดำเนินงานในรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยภาพรวม พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบ

ที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.74$) รองลงมา ได้แก่ องค์กรประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.89$) และองค์กรประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.76$) โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสามรายการ ลำดับต่อมาได้แก่ องค์กรประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.90$) และองค์กรประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดสองรายการ ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.82$) ตามลำดับ

5.1.1 แสดงผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ แยกตามรายองค์ประกอบดังรายละเอียดในตารางที่ 11-17 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์กรประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ

ที่	รายการประเมิน องค์กรประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	ผู้บริหารและครูพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน	4.32	0.78	มาก
2	ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาทางวิชาการและวิชาชีพ	4.41	0.80	มาก
3	โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการนำมาประยุกต์ใช้บริหารงานในโรงเรียน	4.10	0.93	มาก
4	ผู้บริหารและครูเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.56	0.79	มากที่สุด
5	ผู้บริหารและครูมุ่งยกระดับมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง	4.64	0.84	มากที่สุด
6	ผู้บริหารและครูมีรูปแบบในการยกระดับและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ	4.21	0.91	มาก
7	ผู้บริหารและครูยึดหลักคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันและใช้ปฏิบัติต่อนักเรียน	4.59	0.90	มากที่สุด
8	ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานโดยการทำงานเป็นทีม	4.67	0.88	มากที่สุด
9	ผู้บริหารและครูสืบเสาะหาความรู้ใหม่และใช้นวัตกรรมที่เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.72	0.84	มากที่สุด
10	ผู้บริหารและครูมีความยืดหยุ่นในการรองรับสถานการณ์ต่างๆ จากภายนอกและภายในโรงเรียน	4.63	0.92	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.50	0.90	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบ ที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารและครู สืบเสาะหาความรู้ใหม่และใช้นวัตกรรมที่เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, $SD = 0.84$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารและครูปฏิบัติงาน โดยการทำงานเป็นทีม โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $SD = 0.88$) และผู้บริหารและครูมุ่งยกระดับมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.84$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มี ค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการนำมาประยุกต์ใช้บริหารงานในโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.93$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบ การบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	โรงเรียนมีการกำหนดความรู้และใช้ความรู้เพื่อพัฒนา การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันได้	4.33	0.88	มาก
2	โรงเรียนมีการกระตุ้นบุคคลากรให้เกิดการใช้ความรู้เพื่อ ให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	4.66	0.91	มากที่สุด
3	โรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม	4.56	0.86	มากที่สุด
4	บุคลากรในโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการ ทำงานโดยใช้การจัดการความรู้การพัฒนางาน	4.20	0.82	มาก
5	บุคลากรในโรงเรียนมีการเรียนรู้และใช้กระบวนการที่ หลากหลายในการสร้างความรู้	3.98	0.90	มาก
6	บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในการใช้แหล่งความรู้ทั้ง ภายในและภายนอกโรงเรียนในการเข้าถึงความรู้	4.78	0.91	มากที่สุด
7	บุคลากรในโรงเรียนมีการใช้คลังความรู้เพื่อการพัฒนา งาน	4.06	0.87	มาก
8	บุคลากรในโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติงานของตนได้ดี	4.49	0.89	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
9	บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้น	4.73	0.87	มากที่สุด
10	บุคลากรมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานมาใช้พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	3.91	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย		4.40	0.82	มาก

จากตารางที่ 12 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในการใช้แหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการเข้าถึงความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.91$) รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.87$) และโรงเรียนมีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดการใช้ความรู้เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.91$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ บุคลากรมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานมาใช้พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $SD = 0.73$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้	4.71	0.78	มากที่สุด
2	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาระงานที่รับผิดชอบของตน	4.64	0.80	มากที่สุด

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
3	โรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถึงสิ่งที่จะดำเนินการต่างๆ ของโรงเรียน	4.59	0.79	มากที่สุด
4	โรงเรียนมีการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	3.93	0.76	มาก
5	ส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ	4.51	0.84	มากที่สุด
6	โรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพทีมงานให้เข้มแข็งและสร้างแรงจูงใจทางบวกให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.59	0.81	มากที่สุด
7	โรงเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน	4.17	0.82	มาก
8	คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงานกับโรงเรียน	4.50	0.91	มาก
9	โรงเรียนมีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำกับติดตาม โดยการนิเทศภายในเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผล	4.64	0.87	มากที่สุด
10	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ	4.70	0.82	มากที่สุด
11	โรงเรียนจัดวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่เพียงพอ	4.43	0.86	มาก
12	บุคลากรในโรงเรียนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการจัดการเรียนรู้	4.60	0.83	มากที่สุด
13	จัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ	4.68	0.87	มากที่สุด
14	โรงเรียนดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	4.33	0.91	มาก
15	รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในด้านคุณภาพนักเรียนและการจัดการเรียนการสอน	4.40	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย		4.52	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 0.78$) รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.82$) และจัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.87$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.76$)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	โรงเรียนกำหนดขอบเขต ภารกิจและเป้าหมายการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.66	0.89	มากที่สุด
2	โรงเรียนดำเนินการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้อง กับบริบทของโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น	4.31	0.78	มาก
3	โรงเรียนจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา	4.59	0.76	มากที่สุด
4	โรงเรียนกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วย การเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.63	0.87	มากที่สุด
5	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเสริมกำลังใจของครูในการ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมของครูผู้สอน	4.61	0.90	มากที่สุด
6	โรงเรียนใช้กรณีศึกษาในการพัฒนาการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	4.68	0.84	มากที่สุด

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ที่	รายการประเมินองค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
7	โรงเรียนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.77	0.88	มากที่สุด
8	โรงเรียนจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้และประเมินผล คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ	4.72	0.82	มากที่สุด
9	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกิจกรรมการเรียน การสอนและร่วมประเมินผลงานของตนเอง	4.22	0.77	มาก
10	ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายด้วยวิธีการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.47	0.81	มาก
11	ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ	4.32	0.86	มาก
12	ครูออกแบบกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน	4.65	0.88	มากที่สุด
13	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	4.49	0.79	มาก
14	ครูใช้สื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน	4.57	0.89	มากที่สุด
15	ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียน การสอน	4.27	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย		4.54	0.89	มากที่สุด

จากตารางที่ 14 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.88$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้และประเมินผล คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่

เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, $SD = 0.82$) และโรงเรียนใช้การนิเทศภายในในการพัฒนาการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.84$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนและร่วมประเมินผลงานของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.77$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
5.1) ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน				
1.1	นักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา	4.75	0.78	มากที่สุด
1.2	นักเรียนสามารถใช้เหตุผล โดยคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลหลากหลายแบบ	4.21	0.78	มาก
1.3	นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่างๆ บนฐานของข้อมูลและหลักฐาน และใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ	4.46	0.87	มาก
1.4	นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ และได้รับการฝึกแก้ปัญหาแม้เป็นปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายแบบ	4.39	0.89	มาก
1.5	นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน สามารถเรียบเรียงความคิดและมุมมองได้เป็นอย่างดีและสื่อสารออกมาให้เข้าใจง่าย	4.51	0.84	มากที่สุด
1.6	นักเรียนมีทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น แสดงความสามารถในการทำงาน เคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลาย และแสดงความยืดหยุ่นและช่วยประนีประนอมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน	4.61	0.82	มากที่สุด
1.7	นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองที่หลากหลาย ระดมความคิดและสร้างมุมมองแปลกใหม่เพื่อการสร้างสรรค์งาน	4.74	0.79	มากที่สุด

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1.8	นักเรียนเข้าใจข้อจำกัดในการยอมรับมุมมองใหม่ มองความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสเรียนรู้และนำไปสู่ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่	4.33	0.87	มาก
1.9	นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ข้อมูล ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งในการเรียนรู้ที่ทันต้องการ	4.79	0.81	มากที่สุด
1.10	นักเรียนสามารถใช้และจัดการสารสนเทศ ได้อย่างแม่นยำ และสร้างสรรค์ต่อกรณีหรือปัญหาที่เผชิญ	4.49	0.82	มาก
1.11	นักเรียนมีวิจารณญาณในการรับสื่อและรู้เท่าทันถึงอิทธิพล ทั้งทางบวกและทางลบของสื่อ		0.81	มาก
1.12	นักเรียนสร้างผลิตภัณฑ์สื่อโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับการนำเสนอใน หลากหลายวัตถุประสงค์	4.60	0.91	มากที่สุด
1.13	นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสาร สารสนเทศ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมี ประสิทธิภาพ	4.77	0.79	มากที่สุด
1.14	นักเรียนมีทักษะความเป็นนานาชาติในด้านต่างๆ โดยการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว	4.08	0.81	มาก
1.15	นักเรียนมีความยืดหยุ่นและการปรับตัวเพื่อเป็นทักษะ ในการการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	4.59	0.84	มากที่สุด
1.16	นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เข้ากับ บทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการ และบริบทที่เปลี่ยนไป	4.61	0.79	มากที่สุด
1.17	นักเรียนสามารถกับดูแลตนเอง โดยทำงานได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง ติดตามผลงานเอง กำหนดลำดับ ความสำคัญของงานเอง และควบคุมความสำเร็จได้ ด้วยตนเอง	4.42	0.78	มาก
1.18	นักเรียนเป็นนักเรียนรู้อย่างดีด้วยตนเอง เรียนรู้ทักษะต่างๆ และสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อขยาย ความเชี่ยวชาญของตน	4.41	0.77	มาก
1.19	นักเรียนสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อม และผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างเหมาะสม	4.27	0.82	มาก

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1.20	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างดี รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด และแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม	4.53	0.86	มากที่สุด
1.21	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน ทางความคิด ทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี	4.36	0.76	มาก
1.22	นักเรียนสามารถจัดการโครงการงานต่างๆ โดยกำหนด เป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรค และมีแรงบีบคั้น	4.30	0.72	มาก
1.23	นักเรียนแสดงความสามารถพิเศษในการทำงานให้ได้ ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ	4.20	0.79	มาก
1.24	นักเรียนสามารถชี้แนะและเป็นผู้นำแกผู้อื่นโดยใช้ทักษะ มนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่น ไปสู่เป้าหมาย	4.39	0.79	มาก
1.25	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น มีความรับผิดชอบ โดยถือประโยชน์ส่วนรวม	4.34	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย		4.49	0.77	มาก

จากตารางที่ 15 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งในการเรียนรู้ที่ตนต้องการ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, $SD = 0.81$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสารสนเทศ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.79$) และนักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.75$, $SD = 0.78$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีทักษะความเป็นนานาชาติในด้านต่างๆ โดยการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.81$)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียน ตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
5.2) ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ				
2.1	นักเรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนและการสื่อสารตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น	4.52	0.79	มากที่สุด
2.2	นักเรียนมีทักษะการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น	4.41	0.89	มาก
2.3	นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะ	4.51	0.80	มากที่สุด
2.4	นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไคร่ครวญไตร่ตรองและพิจารณาอย่างรอบคอบ	4.53	0.84	มากที่สุด
2.5	นักเรียนมีความสามารถในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	4.55	0.84	มากที่สุด
2.6	นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม จากการเรียนรู้ผ่านโครงการ โครงการ ผ่านการออกแบบชิ้นงานและสร้างผลผลิต	4.78	0.88	มากที่สุด
2.7	นักเรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ	4.64	0.80	มากที่สุด
2.8	นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม	4.76	0.88	มากที่สุด
2.9	นักเรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.69	0.87	มากที่สุด
2.10	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและกระบวนการต่างๆ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ในระดับโรงเรียน	4.34	0.84	มาก
2.11	นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ และเจตคติที่ดีเพื่อการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นหรือการทำงาน	4.73	0.90	มากที่สุด

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
2.12	นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพ ในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึกตามที่โรงเรียนกำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม	4.58	0.87	มากที่สุด
2.13	นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความ เป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทย	4.54	0.81	มากที่สุด
2.14	นักเรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่าง บุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี	4.46	0.85	มาก
2.15	นักเรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และ สังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับคน อื่นอย่างมีความสุข	4.66	0.78	มากที่สุด
2.16	นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยม พื้นฐาน (O-NET) และการทดสอบอื่นๆ จากภายนอก เป็นที่น่าพอใจ	4.38	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย		4.59	0.79	มากที่สุด

จากตารางที่ 16 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมจากการเรียนรู้ผ่านโครงการ โครงการงาน ผ่านการออกแบบชิ้นงานและสร้างผลผลิต โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.88$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, $SD = 0.88$) และนักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ และเจตคติที่ดีเพื่อการศึกษาต่อในระดับขั้นที่สูงขึ้นหรือการทำงาน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.90$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงาน

ต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและกระบวนการต่างๆ จากการวัดผลสัมฤทธิ์
ในระดับโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.84$)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบ
การบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนา
ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
5.3) ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน				
3.1	โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.74	0.77	มากที่สุด
3.2	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ นักเรียนได้หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน และท้องถิ่น	4.79	0.78	มากที่สุด
3.3	โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ใน การพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.56	0.80	มากที่สุด
3.4	โรงเรียนมีการสร้างทีมงานและเน้นการทำงานเป็นทีม ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียน	4.67	0.81	มากที่สุด
3.5	โรงเรียนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อ พัฒนาการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.64	0.84	มากที่สุด
3.6	โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและ มีเครือข่ายในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียน	4.58	0.83	มากที่สุด
3.7	การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนามีประสิทธิภาพ	4.69	0.80	มากที่สุด
3.8	คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ติดตามตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียน	4.61	0.85	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
3.9	ครูมีการพัฒนาการเรียนการสอน สามารถจัดกิจกรรม ได้หลากหลายโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.70	0.89	มากที่สุด
3.10	ครูและบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	4.69	0.86	มากที่สุด
3.11	นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหา ความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.76	0.91	มากที่สุด
3.12	บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ	4.71	0.87	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.69	0.80	มากที่สุด

จากตารางที่ 17 แสดงระดับของผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนได้หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.79$, $SD = 0.78$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.76$, $SD = 0.91$) และโรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.74$, $SD = 0.77$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.80$)

5.1.2 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงประจักษ์ตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนบรรลุค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทุกด้าน ดังแสดงให้เห็นและปรากฏอยู่ในรายงานประจำปี ของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2561 หน้าที่ 31 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ โดยนำผลมาจากประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน สื่อสาร และการคิดคำนวณ ตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 73 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 82.90 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 80 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 80.55 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 72 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 83.79 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 90 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 97.66 5) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 82 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 99.87 6) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 97 ของนักเรียนได้ระดับดีขึ้นไป ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 99.87

2) คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนกำหนดเป้าหมาย ร้อยละของนักเรียนต้องได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) ร้อยละ 65 แต่เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.00 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ร้อยละ 12.00 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.45 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 0.45 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 79.70 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 14.70 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.68 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมาย

อยู่ร้อยละ 7.68 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิด เป็นร้อยละ 82.09 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 17.09 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มี นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 87.47 แสดงว่ามีนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 22.47 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียน กำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90.93 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่า เป้าหมายอยู่ ร้อยละ 25.93 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 81.49 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 16.49 จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) สูงกว่าค่าเป้าหมาย ที่โรงเรียนกำหนดทั้งหมด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2560 (ปีทดลอง ใช้) เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2561 (ปีใช้รูปแบบ) ได้ผลสรุปดังนี้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 19.08 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่ กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.50 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับ คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20.03 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 12.69 กลุ่มสาระการ เรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.62 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตาม เกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.63 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 8.65 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.00

ประกอบกับในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการ ประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปี การศึกษา 2561 หน้าที่ 31 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม

ในปีการศึกษา 2561 เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ ส่งผลให้มึนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 97.23 จากจำนวนนักเรียนตามข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ที่มียอดนักเรียน จำนวน 324 คน สำหรับนักเรียน จำนวน 9 คน ที่เป็นผลต่าง คือ นักเรียนที่ลาออกไปศึกษาต่อที่สถานศึกษาอื่น และเป็นนักเรียนที่ไม่มีตัวตน และนักเรียนที่จบการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 94 จากจำนวนนักเรียนตามข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ที่มียอดนักเรียน จำนวน 259 คน สำหรับนักเรียน จำนวน 17 คน ที่เป็นผลต่าง คือ นักเรียนที่ลาออกไปศึกษาต่อที่สถานศึกษาอื่น และเป็นนักเรียนที่ไม่มีตัวตน แสดงให้เห็นได้ชัดว่าเมื่อมีการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ ทำให้ร้อยละการจบการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนมีค่าสูงขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 95.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2560 อยู่ที่ร้อยละ 5.62

(2) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินสูงกว่าค่าเป้าหมายของโรงเรียนกำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 88 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.38 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 11.38 ข้อที่ 2 ความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 88 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.66 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 11.66 ข้อที่ 3 มีวินัย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 83 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.55 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.55 ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 83 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.89 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.89 ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 88 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.55 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 11.55 ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 83 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.72 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.72 ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 88 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.55 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 11.55 ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของนักเรียนที่มีความสามารถระดับดีขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 83 ซึ่งได้ผลการประเมิน เท่ากับ ร้อยละ 99.43 ทำให้ค่าคะแนนร้อยละในระดับดีสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด เท่ากับ ร้อยละ 16.43 ประกอบกับในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2561 หน้าที่ 31 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม

(3) ด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเป้าหมายทุกรายวิชา คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้ผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นดังนี้ รายวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 27.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 30.36 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 3.36 คะแนน รายวิชา

ภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 45.50 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 59.41 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 13.91 คะแนน รายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 32.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 37.82 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 5.82 คะแนน รายวิชาภาษาต่างประเทศ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 27.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 28.68 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 1.68 คะแนน

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเป้าหมายทั้งหมด 5 รายวิชา คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาต่างประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ รายวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 25.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 30.24 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 5.24 คะแนน รายวิชาภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 45.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 48.93 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 3.93 คะแนน รายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 28.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 30.49 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 2.49 คะแนน รายวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 32.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 35.25 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 3.25 คะแนน รายวิชาภาษาต่างประเทศ โรงเรียนกำหนดค่าเป้าหมายของคะแนนเป็น 28.00 คะแนน ผลการทดสอบที่นักเรียนทำได้มีระดับคะแนนเฉลี่ย 31.38 คะแนน มีค่าคะแนนสูงกว่าเป้าหมาย 3.38 คะแนน

3) ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

(1) ด้านผู้เรียน มีผลงานและรางวัลที่ภาคภูมิใจ รวมทั้งสิ้น 109 รางวัล แบ่งออกเป็น รางวัลและผลงานนชมรรคมหาความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียนระดับภาค จำนวน 4 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญทอง จำนวน 28 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญเงิน จำนวน 34 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญทองแดง จำนวน 24 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประเภทเข้าร่วมการแข่งขัน จำนวน 19 รางวัล (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้าที่ 421 - 447)

(2) ด้านครู พบว่า ในปีการศึกษา 2561 บุคลากรของโรงเรียนได้รับรางวัลหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจำนวน 5 ประเภท คือ 1) โครงการ “ปิยชนน์ คนการศึกษา” ประจำปี 2561 จำนวน 3 คน 2) รางวัลแม่ตัวอย่าง ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 คน 3) เกียรติบัตรผู้มีคุณูปการในการจัดการศึกษา และการสอบธรรมสนามหลวง จำนวน 1 คน 4) โครงการครูดีไม่มีอบายมุข (ปีที่ 8) จำนวน 40 คน 5) ครูผู้ฝึกสอนให้นักเรียนได้รับรางวัลศิลปหัตถกรรม ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 68 จำนวน 104 คน (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้าที่ 421 - 455)

(3) ด้านโรงเรียน พบว่า ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับรางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติ จำนวน 3 รางวัล ได้แก่ รางวัล IQA AWARD ประจำปี 2561 “ระดับดีเด่น” ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รางวัลสถานศึกษาที่มีระบบและกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อประกันคุณภาพ ระดับดีเด่น ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่ ระดับเขตพื้นที่

การศึกษา รับผิดชอบต่อสถานรางวัล “Energy Mind Award 2016 และ 2017” อีกทั้งในปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ พ.ศ. 2559 – 2563 ได้ระดับคุณภาพ “ดีเยี่ยม” ทั้งสามด้าน แสดงให้เห็นว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 นั้น ประสบผลสำเร็จ

5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัยนำเสนอผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากการสอบถามความคิดเห็นของของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน แสดงรายละเอียด ในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในภาพรวม

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
1	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.69	.88	มากที่สุด
2	โรงเรียนมีการนำผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน	4.37	.90	มาก
3	ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และการจัดการเรียนรู้	4.62	.79	มากที่สุด
4	โรงเรียนมีคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อติดตาม ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ของครู	4.58	.93	มากที่สุด
5	โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน	4.63	.91	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (n = 400)		
		\bar{X}	SD	แปลผล
7	โรงเรียนมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีเพื่อรองรับการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.63	.78	มากที่สุด
8	โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน	4.50	.84	มาก
9	ครูมีการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียนตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.67	.79	มากที่สุด
10	การดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	4.65	.77	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.61	.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 18 แสดงระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 0.88$) รองลงมา ได้แก่ ครูมีการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียนตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $SD = 0.79$) และการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.77$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนำผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.90$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ 2) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ 2) สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และ 4) การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัยดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนลำดับ คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารผลการดำเนินงานและผลการประเมินการดำเนินงานตามหลักการบริหารและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และขั้นที่ 2 จัดการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการการบริหารและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จำนวน 35 คนแล้วดำเนินการสังเคราะห์ผลการศึกษาและสรุปเป็นประเด็นเพื่อใช้ประกอบการร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัยดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนลำดับ ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนร่วมกับผลการสนทนากลุ่ม ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนจำนวน 5 คน ขั้นที่ 3 ยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยนำผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

มากำหนดเป็นกรอบในการร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และขั้นที่ 4 การตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เพื่อตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้การจัดประชาพิจารณ์ (Public Hearing) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 86 คน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในข้อประเด็นต่างๆ อย่างละเอียด จากนั้นปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และคู่มือการใช้ตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และดำเนินการดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการจำนวน 23 คน

2. จัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการ เพื่อให้สามารถนำคู่มือไปปฏิบัติตามแผนการทดลอง

3. ดำเนินการทดลองตามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

4. สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยการจัดประชุมสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ และเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามผลการทดลองใช้รูปแบบจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน รวมจำนวน 149 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ไปใช้จริงในปีการศึกษา 2561 โดยทำการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานในคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากผลการทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 พร้อมทั้งชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินงานกับผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน แล้วทำการประเมินผลการใช้รูปแบบเมื่อสิ้นปีการศึกษา 2561 โดยประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ 1) ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบ และ 2) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน รวมจำนวน 400 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาภายในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สังเคราะห์ผลการดำเนินงานและผลการประเมินต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ผ่านมา จึงพอสรุปได้ว่า โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีความตระหนักและมีความพยายามในการจัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม กำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน บริหารจัดการ ติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา แต่ยังคงขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ในบางขั้นตอน บางกิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการและการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย นั่นคือ คุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน อันเกิดจากรางระบบการดำเนินงานในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและปัญหา รวมถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนา จึงควรมีการเสริมสร้างความตระหนักและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนให้ครอบคลุมบุคลากรทุกกลุ่มเป้าหมายและเน้นให้สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาจนกลายเป็นวัฒนธรรมคุณภาพ

จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า ในด้านสภาพการบริหารของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สภาพการบริหารใช้การบริหารตามระบบราชการของกระทรวง ศึกษาธิการกำหนด แบ่งการบริหารงานเป็น 4 กลุ่มงานใหญ่ ตามรูปแบบการบริหารของโรงเรียนมัธยม ศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม ได้แก่ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน กลุ่มบริหารทั่วไป และกลุ่มบริหารงานอำนวยการ เพื่อความสะดวกและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สภาพการบริหารงานเน้นการสั่งการตามระบบสายงาน จากผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการดำเนินงาน ทำตามแผนปฏิบัติการ และประเพณีปฏิบัติ โดยปัญหาของการบริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เนื่องจากเน้นการบริหารตามระบบราชการ และสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และผู้อำนวยการโรงเรียน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร การทำงานเป็นการรับคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่ง ทำให้ขาดพลวัตในการทำงาน เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย และวิธีการในการดำเนินงาน และปัญหาสำคัญของการบริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ การขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โรงเรียนยังไม่เปิดโอกาส ให้ชุมชน ประชาชน องค์กรเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และ ร่วมส่งเสริมในการดำเนินงาน ผู้ปกครองและ

ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ในด้านสภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สรุปได้ว่ามีปัญหา ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะคะแนนการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมและไม่เกิดประโยชน์ 3) พฤติกรรมด้านชู้สาว 4) การติดเกม 5) ขาดความรับผิดชอบด้านการเรียน และ 6) การใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์

2. สรุปผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทร เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ วิเคราะห์ทั้งจากเอกสารทางวิชาการและการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงของรูปแบบ พบว่ามีความตรงและความเหมาะสมมาก โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการเปลี่ยนแปลง
3. ด้านส่งเสริมคุณธรรม
4. ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม
5. ด้านการบริหารจัดการ
6. ด้านความเท่าทันสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้
2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้
3. การสร้างความรู้
4. การกลั่นกรองความรู้
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. การประยุกต์ใช้ความรู้

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาศักยภาพครู
2. การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ
3. การมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน
4. การสร้างทีมงานและเครือข่าย
5. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี
6. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับโรงเรียน
 - 1.1 การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร
 - 1.2 การบริหารจัดการหลักสูตร
 - 1.3 การประเมินหลักสูตร
 - 1.4 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
2. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียน
 - 2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 2.3 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.4 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน
2. มาตรฐานคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน
 - 2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
 - 2.3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน
3. ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ที่ปรากฏต่อนักเรียน ครู และโรงเรียน
4. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการนักเรียนของโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วย
 - 4.1 นักเรียน
 - 4.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน
 - 4.3 บุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน)

ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผลการจัดประชุมประชาพิจารณ์เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีความตรงและมีความเหมาะสมระดับมากสำหรับการนำไปพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ และองค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จตามที่ปรากฏในแผนภาพที่ 18

3. สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2560

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากการอภิปรายของบุคลากรภายในโรงเรียนพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนร่วมกับหัวหน้างาน หัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในการร่วมกันให้เกิดภาวะผู้นำกับบุคลากรทุกระดับ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในโรงเรียน โรงเรียนต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และบุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน สามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ องค์ประกอบที่ 3 รูปแบบรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า ครูผู้สอนยังมีความต้องการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานด้านพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน รวมถึงตัวอย่างที่ดีในการดำเนินงานแต่ละด้าน และมีความต้องการในการพัฒนาการจัดกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ เพื่อมุ่งตอบเป้าหมายของการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเวลา วัสดุอุปกรณ์ และคำปรึกษาในการสร้างสรรค์การดำเนินงาน การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ พบว่า ควรมีการปรับคณะกรรมการบางสายชั้นและบางกลุ่มสาระการเรียนรู้เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรและภาระงานด้านต่าง ๆ และต้องปรับตารางปฏิทินกำหนดการนิเทศในบางเดือนที่โรงเรียนมีกิจกรรมขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน พบว่า การสื่อสารประชาสัมพันธ์ถึงคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง รวมถึงท้องถิ่นในการประสานความร่วมมือยังไม่คล่องตัว และยังพบปัญหาในการบริหารเวลาระหว่างโรงเรียนกับภายนอก นอกจากนี้ในการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพการดำเนินกิจกรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนร่วมต้องให้ข้อมูลตามความเป็นจริงเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมีการะบวนการดำเนินงานที่เข้มแข็งสามารถนำสู่การปฏิบัติได้จริงและแก้ปัญหาได้ตรง การสร้างทีมงานและเครือข่าย พบว่า บุคลากรในโรงเรียนสามารถประสานงานและสร้างทีมงานในการดำเนินงานได้ดี รวมถึงการประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายจากภายนอกทั้งด้านการดำเนินงานร่วมกัน การส่งเสริมภูมิปัญญา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ควรเพิ่มเติมในการดำเนินงานด้านการประเมินผลการทำงานของทีมเป็นระยะ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี พบว่า ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีมีความสะดวก สามารถรองรับการพัฒนา แต่ในระยะเริ่มแรกของการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศยังมีข้อจำกัดในการเรียนรู้การจัดระบบข้อมูลและเทคนิคในการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยี ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้เรียนมีความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า โรงเรียนสามารถจัดระบบ การดำเนินงานได้ในระดับที่น่าพอใจเพื่อความสอดคล้องกับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือ ติดตามตรวจสอบและร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานในแต่ละด้าน องค์ประกอบที่ 4 รูปแบบรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า การดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ

สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของทุกมาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและเกิดการพัฒนา ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและการดำเนินงานตามแผนนั้น พบว่าการดำเนินงานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนด ส่วนการบริหารจัดการชั้นเรียนและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ยังต้องเพิ่มเติมในเรื่องการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน และในด้านการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลและใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แก้ปัญหาและพัฒนาักเรียนรายบุคคล ส่วนการติดตามตรวจสอบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ควรมีการปรับยืดหยุ่นแผนการนิเทศตามสถานการณ์ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน การดำเนินงานด้านการประเมินผลการเรียนรู้และการรายงานผลการจัดการเรียนรู้ สามารถดำเนินการได้เป็นที่น่าพอใจ ส่วนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนั้น ควรเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการประเมินทุกระดับแล้วนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในระดับสายชั้นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 5 รูปแบบรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่า การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จอันเป็นผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่กำหนดไว้ใน 4 มิติใหญ่ ๆ นั้นมีความครอบคลุมเหมาะสมดีแล้ว

3.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากแบบสอบถาม พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีผลการดำเนินงานสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.78$) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.89$) องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.81$) องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.84$) และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.79$) ตามลำดับ

3.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่เป็นผลงานเชิงประจักษ์ พบว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนบรรลุค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทุกด้าน 1) คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) สูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทั้งหมด 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาต่างประเทศ และมีเพียง 1 เพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) ยังไม่เป็นตามค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินสูงกว่าค่าเป้าหมายของโรงเรียนกำหนด และ 3) ด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเป้าหมาย 3 รายวิชาคือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ และต่ำกว่าค่าเป้าหมาย 1 รายวิชา คือวิชาภาษาต่างประเทศนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเป้าหมายทั้งหมด 5 รายวิชา คือวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาต่างประเทศ

ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

ด้านผู้เรียนมีผลงานและรางวัลที่ภาคภูมิใจ รวมทั้งสิ้น 120 รางวัล แบ่งออกเป็นรางวัลและผลงานระดับนานาชาติ จำนวน 5 รางวัล รางวัลและผลงานระดับประเทศ จำนวน 11 รางวัล รางวัลและผลงานระดับภาค จำนวน 12 รางวัล รางวัลและผลงานระดับจังหวัด/เขตพื้นที่ จำนวน 92 รางวัล (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้าที่ 388 - 399)

ด้านครู พบว่า ในปีการศึกษา 2560 บุคลากรของโรงเรียนได้รับรางวัลหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจำนวน 3 รางวัล คือ 1) เกียรติบัตร ผู้มีคุณูปการในการจัดการศึกษาและการสอบธรรมสนามหลวง จำนวน 1 คน 2) รางวัลคุณความดีจากสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก จำนวน 5 คน 3) ครูผู้ฝึกสอนให้นักเรียนได้รับรางวัลศิลปหัตถกรรม ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 67 ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 92 คน (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้าที่ 415)

ด้านโรงเรียน พบว่า ในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับรางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติ จำนวน 3 รางวัล และผ่านการประเมินรางวัลคุณภาพ ระดับ SCQA เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560 ในปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ พ.ศ. 2559 – 2563 ได้ระดับคุณภาพ “ดีเยี่ยม” ทั้งสามด้าน แสดงให้เห็นว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2560 นั้น ประสบผลสำเร็จ

4. สรุปผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

4.1.1 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบของรูปแบบใน 5 องค์ประกอบ ในภาพรวม พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และองค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับต่อมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.2 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูสืบเสาะหาความรู้ใหม่และใช้นวัตกรรมที่เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานโดยการทำงานเป็นทีม โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารและครูมุ่งยกระดับมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการนำมาประยุกต์ใช้บริหารงานในโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.3 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในการใช้แหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการเข้าถึงความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด และโรงเรียนมีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดการใช้ความรู้เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ บุคลากรมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานมาใช้พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.4 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด และจัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการสร้างสรรควิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.5 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้อง

กับเป้าหมายการพัฒนาศัภพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้และประเมินผล คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด และโรงเรียนใช้การนิเทศภายในในการพัฒนาการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนและร่วมประเมินผลงานของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.6 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศัภพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งในการเรียนรู้ที่ตนเองต้องการ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสารสนเทศ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีทักษะความเป็นนานาชาติในด้านต่างๆ โดยการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.7 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศัภพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติพบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม จากการเรียนรู้ผ่านโครงการ โครงการ ผ่านการออกแบบชิ้นงานและสร้างผลผลิต โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้าน การเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ และเจตคติที่ดีเพื่อการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นหรือการทำงาน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและกระบวนการต่างๆ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ในระดับโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

4.1.8 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศัภพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศัภพทางวิชาการของนักเรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา

ศักยภาพทางวิชาการนักเรียนได้หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และโรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและมีเครือข่ายในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

4.1.9 ผลงานเชิงประจักษ์จากการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนบรรลุค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทุกด้าน และเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2560 จำนวน 4 ข้อ ดังแสดงให้เห็นและปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 หน้าที่ 28 เทียบกับ รายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2561 หน้าที่ 31 ในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม ของปีการศึกษา 2560 และผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม ของปีการศึกษา 2561 ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ โดยแสดงให้เห็นผลการเปรียบเทียบในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน สื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 78.98 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 82.90 แสดงว่านักเรียนมีทักษะด้านนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.92 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ ญาณ อภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 87.64 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 80.55 แสดงว่านักเรียนมีทักษะด้านนี้ตามค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดลดลง ร้อยละ 7.09 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 0.00 เนื่องจากยังไม่มีกำหนดประเด็นในการประเมินในข้อนี้ ส่วนปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 83.79 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 92.72 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 97.66 แสดงว่านักเรียนมีทักษะด้านนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.94 5) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 98.72 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 99.87 แสดงว่านักเรียนมีทักษะด้านนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.15 6) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกัน บนความแตกต่างและหลากหลาย ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 96.58 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินที่โรงเรียนได้ ร้อยละ 99.87 แสดงว่านักเรียนมีทักษะด้านนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.29 เมื่อได้นำผลต่างทางด้านทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 รวมกันในปีที่มีการทดลองใช้รูปแบบกับปีที่มีการนำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วไปใช้งานจริงส่งผลให้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนตามประเด็นที่พิจารณาเพิ่มขึ้นอยู่ร้อยละ 6.21

2) มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนกำหนดเป้าหมาย ร้อยละของนักเรียนต้องได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกรดเฉลี่ย (GPA) ร้อยละ 65 แต่เมื่อนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มาใช้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.00 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 12.00 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.45 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 0.45 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 79.70 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 14.70 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียน กำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.68 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ค่าเป้าหมายอยู่ร้อยละ 7.68 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 82.09 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 17.09 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรด เฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 87.47 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 22.47 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ โรงเรียนกำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 3.00 มีนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90.93 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่าค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 25.93 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียน กำหนดค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเป้าหมายเกรดเฉลี่ย (GPA) 2.50 มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน (GPA) ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 81.49 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ค่าเป้าหมายอยู่ ร้อยละ 16.49 จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย (GPA) สูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดทั้งหมด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในปีการศึกษา 2560 (ปีทดลองใช้) เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2561 (ปีใช้รูปแบบ) ได้ผลสรุปดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับ คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 19.08 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละ จำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.50 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20.03

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 12.69 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.62 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.63 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.65 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยร้อยละจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.00

ประกอบกับในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2561 หน้าที่ 31 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม

(2) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ในปีการศึกษา 2560 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2561 พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินสูงกว่าค่าเป้าหมายของโรงเรียนกำหนด และมีค่าร้อยละของนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกข้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 97.04 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.38 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.33 ข้อที่ 2 ความซื่อสัตย์สุจริต ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 96.76 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.66 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.90 ข้อที่ 3 มีวินัย ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 96.76 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.55 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.78 ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 96.93 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.89 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.96 ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 96.76 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.55 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.78 ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 97.04 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.72 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.67 ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 97.04 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.55 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.50 ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ ปีการศึกษา 2560 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 96.99 ปีการศึกษา 2561 ผลการประเมินตามเกณฑ์ ร้อยละ 99.43 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.45 ประกอบกับในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 หน้าที่ 28 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม และในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้มีผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2561 หน้าที่ 31 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม

3) ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

(1) ด้านผู้เรียน มีผลงานและรางวัลที่ภาคภูมิใจ รวมทั้งสิ้น 109 รางวัล แบ่งออกเป็นรางวัลและผลงานนพกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียนระดับภาค จำนวน 4 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญทอง จำนวน 28 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญเงิน จำนวน 34 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เหรียญทองแดง จำนวน 24 รางวัล ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประเภทเข้าร่วมการแข่งขัน จำนวน 19 รางวัล (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้าที่ 421 - 447)

(2) ด้านครู พบว่า ในปีการศึกษา 2561 บุคลากรของโรงเรียนได้รับรางวัลหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจำนวน 5 ประเภท คือ 1) โครงการ “ปิยชนน์ คนการศึกษา” ประจำปี 2561 จำนวน 3 คน 2) รางวัลแม่ตัวอย่าง ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 คน 3) เกียรติบัตรผู้มีคุณูปการในการจัดการศึกษา และการสอบธรรมสนามหลวง จำนวน 1 คน 4) โครงการครูดีไม่มีอบายมุข (ปีที่ 8) จำนวน 40 คน 5) ครูผู้ฝึกสอนให้นักเรียนได้รับรางวัลศิลปหัตถกรรม ระดับเขตพื้นที่ การศึกษา ครั้งที่ 68 จำนวน 104 คน (ดังปรากฏรายละเอียดของรางวัลและผลงาน ในภาคผนวก ข หน้าที่ 421 - 455)

(3) ด้านโรงเรียน พบว่า ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับรางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติ จำนวน 3 รางวัล ได้แก่ รางวัล IQA AWARD ประจำปี 2561 “ระดับดีเด่น” ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รางวัลสถานศึกษาที่มีระบบและกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ ระดับดีเด่น ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับโล่ประทานรางวัล “Energy Mind Award 2016 และ 2017” อีกทั้งในปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ พ.ศ. 2559 – 2563 ได้ระดับคุณภาพ “ดีเยี่ยม” ทั้งสามด้าน แสดงให้เห็นว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 นั้น ประสบผลสำเร็จ

4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในภาพรวม พบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ครูมีการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียนตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และการดำเนินงาน

พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนำผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และองค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบตามกระบวนการจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจเป็นไปได้ว่านอกจากโรงเรียน ได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาโดยดำเนินงานตามหลักวิชาการที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และตามกรอบมาตรฐานของสถานศึกษา ภายใต้แนวคิดและหลักการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนการดำเนินงาน การพัฒนาเชิงระบบของวงจรคุณภาพ (PDCA: Plan Do Check Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงานแล้วยังมีการสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ และจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานนิเทศภายในเต็มรูปแบบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ให้ความสำคัญในการสร้างทีมงานและเครือข่าย พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี ประกอบกับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของเกทเซลและกูบา (Getzels, & Guba, 1975) ที่ได้เสนอหลักการที่สำคัญของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบจะต้องเป็นที่รวมของแนวคิด และแสดงถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของแนวคิดซึ่งไม่เพียงแต่จะสามารถตอบปัญหาที่เคยมีมาก่อนเท่านั้น แต่จะต้องสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดตามมาได้อีกด้วย และโครงสร้างของแนวคิดและความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องสามารถปฏิบัติ (Operation) และวางอยู่ในรูปแบบขององค์การได้ ซึ่งหมายถึงแนวคิดและความสัมพันธ์ไม่เพียงแต่สามารถชี้แนวทางให้เกิดความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังสามารถติดตามตรวจสอบได้อีกด้วย โดยยึดหลักการและอยู่บนพื้นฐานทางการบริหาร หรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารภายใต้แนวคิดและความสัมพันธ์ดังกล่าว ประกอบกับผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ใช้กระบวนการนิเทศภายในและการจัดการความรู้ ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร และให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการสอนวิธีสอนและเทคนิคการสอน โดยถือเป็นหัวใจของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับสุญาดา สุนทรศารทูล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความร่วมมือของบ้าน

วัด โรงเรียน และชุมชน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ความร่วมมือในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชน เป็นยุทธศาสตร์การบริหารแนวใหม่ที่มีความเชื่อว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะแก้ปัญหาวิกฤตการทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทย การสร้างความร่วมมือจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งของคนในชุมชน ที่จะต้องให้ความร่วมมือและดำเนินไปพร้อม ๆ กับแนวนโยบายของรัฐบาล โดยกระบวนการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล พบว่า การสร้างความร่วมมือที่ใช้ระบบบริหารจัดการที่ดีควรมีแนวทางไปในทิศทางเดียวกันในการเข้าร่วมดำเนินการตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการตามขั้นตอนในการวางแผน ตามวัตถุประสงค์ การตรวจสอบ และการดำเนินการควรมุ่งถึงรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ สำหรับความร่วมมือที่ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลนั้นควรมีการติดตามและประเมินผล ทุกขั้นตอนเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสังคม และผลการวิจัยของ ยงยุทธ ยะบุญธง (2552) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของโรงเรียน ที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาโรงเรียนท้องถิ่นวิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีส่วนร่วม พบว่า โครงสร้างการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ในส่วนของคู่มือคุณภาพและคู่มือการปฏิบัติงาน มีอรรถประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

2. จากผลประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในองค์ประกอบของการดำเนินงานพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน ในภาพรวม พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ยึดแนวทางดำเนินงานตามหลักในการบริหารจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างรอบ ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 48 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัด กระบวนการบริหารการการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากร ในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน และในการกำหนดการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียนทั้งในระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียน โดยเกิดจากการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการ พัฒนา กลยุทธ์ ที่ต้องเกิดจากการวางแผนร่วมกันของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง และกระบวนการจัดทำ แผนและการดำเนินงานตามแผนเปรียบเสมือนหางเสือที่คอยควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ โครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาที่มีความชัดเจน สอดคล้อง กับมาตรฐานของสถานศึกษา และมียุทธศาสตร์ที่สามารถปฏิบัติได้และส่งผลต่อเป้าหมายของการจัด การศึกษาของโรงเรียนและการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการทางวิชาการของนักเรียน รวมถึงมีการ สร้างความเข้าใจในรายละเอียดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนนำไปใช้ และเมื่อนำแผนงานโครงการสู่การปฏิบัติ ก็ได้กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในแผน ปฏิบัติการประจำปีของ

สถานศึกษาอย่างชัดเจน ส่งเสริม และสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อความสอดคล้องกับสถานการณ์และบรรลุผลตามเป้าหมาย มีการตรวจสอบ ประเมินผลสำเร็จ รายงานการดำเนินงานตามแผน และนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับที่ศักดา สถาพรวงษา (2549) ได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนประกอบของรูปแบบในหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เป้าหมายหรือภาพวาดความสำเร็จ ความร่วมมือ ความเป็นประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ หรือความมีอิสระในตนเอง ทำงานเป็นทีม ข้อตกลงความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์เชิงบวก การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจและการเสริมพลังอำนาจ และระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ระบบย่อยด้านคน ระบบย่อยด้านโครงสร้าง ระบบย่อยด้านงาน และระบบย่อยด้านเทคโนโลยี และมีวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย บุคคลที่มีส่วนร่วม เรื่องที่มีส่วนร่วม วิธีการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วม ส่วนแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ต้องมีการเตรียมความพร้อม การดำเนินการตามรูปแบบ การประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ และการรายงานผล นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการดำเนินงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และยงยุทธ ยะบุญธง (2552) ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาโรงเรียนท้องถิ่นวิฑูรย์ พบว่า โครงสร้างการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ในส่วนของคู่มือคุณภาพและคู่มือการปฏิบัติงาน มีอรรถประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

3. จากผลประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เกี่ยวกับเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน ประกอบด้วยด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน และด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียน ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่าการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกันก็ได้ เมื่อโรงเรียนมีการดำเนินงานตามรูปแบบอย่างเป็นระบบ ชัดเจนในกระบวนการและเป้าหมายจึงเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันกับตัวชี้วัดตามมาตรฐานการศึกษา ทำให้ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และในการ ที่มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษามีผลการดำเนินงานสูงสุดนั้น อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลที่ว่า ในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนจำเป็นต้องเกิดจากการวางแผน การบริหารจัดการที่เป็นระบบ การวางโครงสร้างการทำงาน การมอบหมายงานและบทบาทความรับผิดชอบ รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษาในภาพรวม

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น โรงเรียนต้องกำหนดจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษา ทั้งนี้ต้องอาศัยการบริหารงานและการสร้างทีมงานในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ชุมชน ที่ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้ยังพบว่าในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนได้มีการบริหารจัดการหลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนรู้อะไร และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน มีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ สร้าง ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสานกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลา เต็มความสามารถ สามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค และมีการศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ในการปรับการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้โรงเรียนได้กำหนดโครงการกิจกรรม ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ สุนทรียภาพ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นโครงการใหญ่ประกอบด้วยหลายกิจกรรม นอกจากนี้ผู้เรียนจะมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรแล้วยังส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิลโล แสงเหมือนขวัญ (2550) ที่ได้ดำเนินการวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตกัลยา จัหวัดลำปาง พบว่าพฤติกรรมการบริหารจัดการ ของผู้บริหารทุกโรงเรียน หลังดำเนินโครงการ สูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ บุคลากรส่วนใหญ่ยอมรับว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าทุกโรงเรียนมีความมุ่งมั่นพยายามพัฒนาและปรับปรุงงานให้สู่มาตรฐานที่กำหนดร่วมกันไว้ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีความประทับใจ ในด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน คือ ครูใจดี มีความเป็นกันเอง เอาใจใส่ อบอุ่น และยิ้มแย้มแจ่มใส นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ และพบว่านักเรียนต้องการให้ครูผู้สอนปรับปรุงการสอนโดยใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย และบุคลากรในโรงเรียนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังพบว่ามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับคุณภาพดี และยังคงสอดคล้องกับมนอมา สุจริต (2550) ที่ได้วิจัยการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียนบ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร ที่พบว่าผลการดำเนินการ ส่งผลให้คณะครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้รับการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อะไร สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และแพททีเซีย (Patricia, 1994; อ้างถึงใน สุรพล ศรีคั่น, 2543, หน้า 43) จากการศึกษาการประเมินการก้าวไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติ ในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมทำให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากจังหวัดหนึ่งไปสู่จังหวัดหนึ่ง การควบคุม การประเมิน ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญของครูที่จะต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างมีเหตุผล และมีกระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในการประเมินครูในสถานศึกษาซึ่งต้องเกิดการพัฒนาอย่างชัดเจนในประเทศฝรั่งเศส ให้ความสำคัญและเชื่อถือการใช้สอนภายนอกโรงเรียน โดยมีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษามีระบบการสอบมาตรฐานกลางที่ใช้อ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของมาร์ติน (Martin, 2006) ที่ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิดในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อนำมาสู่การปรับปรุงพัฒนาการสอน ได้กล่าวว่า คุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระบบการจัดการศึกษาโดยรัฐ โดยจะต้องมีการรับรองว่านักเรียนที่ได้รับการศึกษามีคุณภาพการศึกษาที่ดี การศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งอธิบายแนวคิด คุณภาพการศึกษาโดยรวม (Total Quality Education: TQE) และจะทำอย่างไรในการใช้หลักวิชาการที่จะทำให้โรงเรียนรัฐบาลประสบความสำเร็จและส่งผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน มี 3 โรงเรียนในชนบทที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Managements : TOM) โดยได้แสดงถึงการใช้วิธีการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาวีธี การสอน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องจะต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็น “Change Agents” ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยรวม และท้ายสุดได้มีการอภิปรายที่จะทำให้โรงเรียนใน Southern California ได้รับประโยชน์จากการดำเนินการของโครงการการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. จากผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เกิดจากการร่วมกันคิด วางแผนและร่วมกันดำเนินงานตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน โดยร่วมกันดำเนินงานและจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน ทุกคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานและถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานตามภารกิจที่แต่ละคนได้รับมอบหมายโดยมุ่งพัฒนาการดำเนินงานตามความรับผิดชอบของตนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพราะผลการพัฒนาของแต่ละคนก็คือผลรวมของการพัฒนาทั้งสถานศึกษา การดำเนินงานจึงเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เกิดการยอมรับในการพัฒนาการดำเนินงานและผลการดำเนินงานร่วมกัน โดยโรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและการวางแผนของโรงเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการที่บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและ

พัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลวิจัยของวิไล แสงเหมือนขวัญ (2550) ที่ดำเนินการวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตกัลยา จำหวัดลำปาง พบว่า นักเรียนมีความประทับใจในด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน คือ ครูใจดี มีความเป็นกันเอง เอาใจใส่ อบอุน และยิ้มแย้มแจ่มใส นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ และพบว่า นักเรียนต้องการให้ครูผู้สอนปรับปรุงการสอนโดยใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย 4) บุคลากรในโรงเรียนมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี บุคลากรมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีความคิดเห็นในทางบวกมากกว่าทางลบ ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สิ่งที่ผู้ปกครองและชุมชน มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน โรงเรียนมีบรรยากาศการทำงานที่ยิ้มแย้มแจ่มใส คณะครูมีความกระตือรือร้นทุ่มเทในการทำงานและพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย เรื่องรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ควรมีการประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน โดยเฉพาะคณะทำงานที่เป็นหลักในการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า รายการเกี่ยวกับการนำผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและการประเมินเป็นฐานเพื่อการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำที่สุดนั้น โรงเรียนควรใช้ผลการประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นฐานในการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน ปัญหา ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน นักเรียนและชุมชน ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผลการประเมินระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน ประเมินภายใน ภายนอก การประเมินผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ และการประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่น นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดระบบในการสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ทั้งด้านการพัฒนาศักยภาพครู ควรมีการเสริมแรง สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ทั้งนี้อาจเป็นไปในรูปของการให้มีโอกาสในการศึกษาต่อ หรือเข้ารับการศึกษาอบรมตามโอกาสอันควร ด้านการสร้างทีมงานและเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานตามแนวทางแต่ละด้านเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และที่สำคัญคือ การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ เพื่อการกำกับติดตาม ช่วยเหลือและพัฒนา การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนที่อาจเกิดปัญหาหรืออุปสรรคระหว่างการทำงาน

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน รายการที่มีความพึงพอใจเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ โรงเรียนได้รับความร่วมมือ

จากหน่วยงานภายนอกและมีเครือข่ายในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนจึงควรทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องจะได้เข้าใจถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน อันจะส่งผลให้เกิดความทุ่มเทและร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดผลดียิ่งขึ้นต่อไป เพื่อการสนับสนุนทรัพยากรการบริหารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการในกลยุทธ์ต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารควรเป็นผู้นำครูในการเปลี่ยนแปลง รวมถึงกระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรจะศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2.2 ควรศึกษาการสร้างและพัฒนาแนวการดำเนินงานระบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลภายในโรงเรียนเพื่อใช้ในการประเมินผลการจัดกิจกรรม/งานโครงการต่างๆ ของโรงเรียน อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านคุณภาพนักเรียน

2.3 ควรศึกษาการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้เทคนิคการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ที่เกิดจากระดมสมองในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กัมปนาท วัชรนาคม. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 – 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
บูรพา)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). เอกสารประกอบการอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียน.
กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
- _____. (2542). คู่มือการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). คู่มือการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2548). รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- _____. (2551). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิ่งแก้ว อารีรักษ์. (2548). การจัดการความรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย. กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- เกสร โพธิ์ศรี. (2546). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของ
โรงเรียนชุมชนพัฒนา จังหวัดสระแก้ว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยบูรพา)
- กรมวิชาการ. (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545). การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กรมสุขภาพจิต. (2552). คู่มือการดำเนินงานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี.
กรุงเทพฯ: โอ-วิทย์ ประเทศไทย จำกัด.
- กรมสามัญศึกษา. (2533). แนวทางการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2544). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- กรองทอง จิระเดชากุล. (2550). การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่
จำกัด.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. (2550). **คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จันทร์ อ่อนระหง. (2550). **ผลการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ สาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงราย เขต 4**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย)
- จันทร์ สวงนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- จำเอนราศักดิ์ ปานบุตร. (2553). **ผลของการใช้โปรแกรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดของเยาวชน กลุ่มเสี่ยงในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดสุโขทัย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- จิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2547). **รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนดีเด่นโรงเรียนกันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์)
- จรัสศักดิ์ ประทุมรัตน์. (2550). **รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามความต้องการของเกษตรกรในจังหวัด มหาสารคาม**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- จรัส นองมาก. (2545). **รายงานการวิจัยเรื่องการรับรองมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนเอกชนและ แนวทางพัฒนาเพื่อส่งเสริมบทบาทแบ่งเบาภาระของรัฐ**. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- เฉลิมเกียรติ ตุ่นแก้ว. (2553). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. (การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย)
- โฉมฉาย กาศโอสถ. (2554). **รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). **สู่ทิศทางใหม่ของการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: K & P Book.
- ชูทรัพย์ ภาวงศ์. (2551). **สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร เขต 2**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชนาธิป ลีสิน (2560). ภูมิพลังแห่งปัญญา คลังความรู้แห่งมหาวิทยาลัยราชชมงคลศรีวิชัย. สืบค้น 15 ธันวาคม 2563, จาก <http://ks.rmutsv.ac.th/th/bestpractice>.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการโรงเรียนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในประเทศไทย. (ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต)
- ชมรม TO BE NUMBER ONE KHAMSAEN ESAAN INTER. (2553). เอกสารประกอบการคัดเลือก ชมรม TO BE NUMBER ONE ดีเด่น ระดับภาค ประเภทสถานศึกษา. หนองบัวลำภู: เอกสารประกอบการประกวด.
- ชมรม TO BE NUMBER ONE KHAMSAEN ESAAN INTER. (2555). เอกสารประกอบการประกวด ชมรม TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา ระดับประเทศ ประจำปี 2555 รักษา มาตรฐานพร้อมเป็นต้นแบบระดับเงิน ปีที่ 2. หนองบัวลำภู: เอกสารประกอบการประกวด.
- ฐาณีญา โขมพัฒนารัตน์. (2558). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำสำหรับผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษา ในมหาวิทยาลัยของไทย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2546). “การประเมินจิตพิสัย” ใน การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย. (2555). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัย กับภาคอุตสาหกรรม. (ปริญญานิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). คู่มือการเขียนและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). การบริหารงานบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนศ ขำเกิด. (2544). การพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนโดยใช้เทคนิคการวางแผน เป็นทีม. ในเอกสารการวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักงานการประถมศึกษา แห่งชาติ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธริศร เทียบปาน (2561) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน
โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่)
- ธีรพล จำงนิจ.(2548). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์. (2546). หน่วยที่ 9 การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษา.
ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพนธ์ อักษรนำ. (2541). การศึกษาความคิดเห็นและการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตการศึกษา 3 กรมสามัญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหิดล)
- นิยม กริมใจ. (2541). ทศนะของนักศึกษาต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาศึกษาเฉพาะกรณี
โรงเรียนอรรถวิทย์พินิจการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต)
- นิภารัตน์ รื่นสุข.(2546). ความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการจัด
สวัสดิภาพของนักเรียนโรงเรียนประทีป อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. (สารนิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์. (2544). “แหล่งเรียนรู้ที่ครูต้องสร้าง”.วารสารวิชาการ, 78(5): 29-32.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2546). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
จามจุรีโปรดักท์.
- บุญยานุช เฉวียงหงส์.(2558). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้าน
การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
(ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิจัยและประเมินทางศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- บุพผา เมฆศรีทองคำ. (2554). “การรู้เท่าทันสื่อ: การก้าวทันบนโลกข่าวสาร” วารสารนักบริหาร,
31(1): 117 – 123.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุผา เมฆศรีทองคำ และ ดนุลดา จามจรี. (2554). การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ: วิธีทางในการสร้างพลังการรู้เท่าทันสื่อ. *วารสารนักบริหาร*, 31(2). 63-69.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2550). การทำ COP เพื่อจัดการความรู้ในองค์กร. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นครปฐม.
- ประเวศ วะสี. (2536). การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- ประเวศ วะสี. (2545). *เครือข่ายแห่งปัญญา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พันตำรวจเอกภาณุเดช ณ พัทลุง. (2551). การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม ในการป้องกันยาเสพติดของแกนนำชุมชน ตำบลหาดทรายรี อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี)
- พรรณี วงศ์มณีกิจ. (2547). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเอกชน ประเภทสามัญศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)
- เพียรเพ็ญ อินทร์เลิศ. (2550). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนนรราชาทินัดดามาตุวิทยา อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. (ภาคินพนธ์ปริญญาการศึกษาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2549). การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เทียมฝาการพิมพ์.
- เพ็ญแข ช่อมณี. (2544). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์มณีโพธิ์เสน.
- พรศรี ฉิมแก้ว. (2545). *ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: มวลสาระการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: : เอ็กซ์พอร์ตเน็ต.
- พงศธร มหาวิจิตร. (2560). *นวัตกรรมการเรียนรู้จากฟินแลนด์*. จิตนิสัยทางคณิตศาสตร์. นิตยสาร สสวท.45 (209), 37-40.
- พระมหาสหัส คำคุ้ม. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม)
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ภราดร จินดาวงศ์.(2550). การจัดการความรู้ Knowledge Management The Experience. กรุงเทพมหานคร : ซีดับบลิวซี พรินติ้ง.
- มนอุม่า สุจริต (2550). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียนบ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- มยุรี สิงห์โฑราษ. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามความรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- มานิต โตเผือก. (2549). สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2539).จิตวิทยาการบริการ. (พิมพ์ครั้งที่3).นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เมตต์ เมตต์การรุณจิต. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: บิ๊กพอยด์.
- ยงยุทธ ยะบุญธง. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาโรงเรียนท้องถิ่นวิทยาคมจังหวัดสุพรรณภูมิ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธนา เกื้อกุล (2560) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุขฎิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- ยุพา พูนขำ และ กอบกาญจน์ มหัทธโน. (2541). “เพศศึกษา ภูมิคุ้มกันที่วัยรุ่นต้องได้รับ.” วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 24(2 เมษายน – มิถุนายน 2541): 26 – 32.
- รัชนีกร ทองสุชาติ. (2545). เอกสารประกอบการสอนวิชาสารสนเทศ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์.
- เริงวรรณ เสวกรวรรณ. (2544). การบริการการศึกษา. เพชรบุรี : คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ลัดดา ศิลาน้อย. (2545). “การรวบรวมแหล่งความรู้ไปสู่งานวิจัยสังคมศึกษา,” วารสารศึกษาศาสตร์ 26(2): 34-38; มกราคม-มีนาคม.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลัดดาวลัย ใจไว (2558) ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)
- วสันต์ ปัญญา. (2544). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)
- ว่าที่ร้อยตรีบุญเลิศ ชงสอาด, นายสมศักดิ์ บุญชู และคณะวิจัยพื้นที่. (2554). การศึกษาและวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมใน การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่สถาบันครอบครัวในชุมชนชนบท 5. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานปลัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- วิชิต วงศ์มณี. (2549). การศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนประจิม จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์)
- วิทยา ด้านอำนวยการ. (2546). การบริหาร. กรุงเทพฯ : เอ็ดดูเคชั่น
- วิทยา ทศมี. (2550). สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนมัธยมจังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- วินัย ดิสสงค์. (2552). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- วิไล แสงเหมือนขวัญ. (2550). วิจัยและพัฒนาการประกันคุณภาพแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8.
- วีระยุทธ์ ชาตะการญจน์. (2551). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2552). นิเทศการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- _____. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ.(พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิจารณ์ พานิช. (2546). การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วีระพล บดีรัฐ.(2543). PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประชาชน จำกัด.
- ศักดิ์ สถาพรวงษา. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- ศิริพงษ์ เสภาภายน. (2548). หลักการบริหารการศึกษา: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- สังต์ อุทรานนท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สนอง เครือมาก. (2544). คู่มือสอบปฏิบัติการ. นครสวรรค์: เรียนดี.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2544). หลักการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติ บุญภิรมณ์. (2552). นวัตกรรมการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- สันติ อินทร์สุภา. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์
เครือข่าย (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์)
- สายฝน วิบูลย์รังสรรค์. (2550). การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม สำหรับประเมิน
และพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
(วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- สิทธิกร สุมาลี. (2561). เอกสารคำสอน รายวิชา 01162212 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development). กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุจรีต คุณธนกุลวงศ์. (2543). คู่มือส่งเสริม TQM. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.
- สุญาดา สุนทรสารทูล. (2552). รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้าง
ภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- สุนีย์ ภูพานธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- สุปรีชา หิรัญโร. (2541). การพัฒนาองค์กรและสภาพแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุภาวดี เหลี้ยวเจริญ. (2549). การพัฒนาการปฏิบัติงานตามแผนงานวิชาการโดยใช้วงจรเดมมิ่ง ด้วยการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ ของครูฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- สุรพล ศรีตัน. (2543). การประเมินการบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดเลย. ม.ป.ท.
- สุรศักดิ์ โควสุภัทร์. (2553). “สิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์ คือสิทธิมนุษยชน”. เข้าถึงได้จาก http://123.242.162.3/nongkhai/chapter_detail.php?id_chapter=18. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2560.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). **หลักการสื่อสารมวลชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์ชานนท์. (2548). การศึกษาการมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนของผู้ปกครอง โรงเรียนเซนต์คาเบรียล. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- สุนทร พรหมวงศา. (2553). พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี)
- สุบรรณ พันวิทวัส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมใจ ศรีเอี่ยม. (2549). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- สมทรง อินสว่าง. (2546). การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงเรียนและชุมชน หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (ม.ป.ป.). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2542). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สุน อมรวินวัฒน์. (2542). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2541). **การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(อัสสัมชัญ)
- สายนภา ดาวแสง (2559). **ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555 ก). การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์.
กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สันติ อินทร์สุภา (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ
ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์)
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน.
กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา:
เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2543). หลักการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2544). ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ 2544. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครูสภา.
- _____. (2547). คู่มือการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). แนวทางการดำเนินงานของคณะบุคคลและการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐาน
การเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560). กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและ
มาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการ
สมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การบริหารการเปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2552). แนวคิดการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน
กลุ่มเสี่ยง. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). รายงาน
การประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554 – 2558). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). การประชุมวิชาการ การวิจัยทางการบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____ (2547). รายงาน “การสังเคราะห์ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู ต้นแบบ” (ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) สรุปรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____ (2548). รายงานวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต: สวนสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____ (2548). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). **รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต: ห้องสมุดประชาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทบาทครอบครัวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2555). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2542). **การวัดจิตพิสัยของมนุษย์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สุวริย์ ศิริโกศาภิรมย์. (2546). **การวิจัยทางการศึกษา**. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สถาบันรักลูก. (2560). **EF พัฒนาคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21**. เข้าถึงได้จาก www.rlg-ef.com/ef-พัฒนาคุณลักษณะเด็กไทย, สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2560.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2544). **การพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและห้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อดิศักดิ์ พงษ์พูลผลศักดิ์. (2543). **การควบคุมคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม.
- อดิศักดิ์ ชีระวิสิษฐ์. (2552). **การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์**. **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 27(2), 1 – 2.
- หทัยรัตน์ ประทุมสูตร. (2542). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดพิษณุโลก**. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- อภิวันท์ วีระเดโช. (2552). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)**. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เอนก สุวรรณบัณฑิต และ ภาสกร อุดลพัฒน์กิจ. (2548). *จิตวิทยาบริการ*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *หลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- อุษา บิ๊กกินส์. (2555). การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 26(80), 147-161.
- อุไร ศรีภูวงษ์ และวรัญญา โกสิลา. (2551). *ความพึงพอใจของครู นักเรียน ต่อการบริหารโรงเรียน พงษ์สวัสดิ์พัฒนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตจังหวัดนนทบุรี เขต 1*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนพงษ์สวัสดิ์พัฒนวิทยา.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (1988). *การบริหารทักษะ และการปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- องค์การแพท (PATH). (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท เออร์เจนท์ แพค จำกัด.
- เอื้อมเดือน ไชยหาญ. (2542). *ลักษณะเครือข่ายชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- อำภา บุญช่วย. (2542). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- Adams, H.P. and F.G. Dickey. (1953). *Basic Principle of Supervision*. New York: American Book Company.
- Acheson, Keith A., & Gall, Meredith D. (1997). *Techniques in the clinical supervision Of teachers: preservice and in service applications*: New York: Longman.
- Amstrong, D.G. (1989). *Deleloping and Documening the Curriculum*. Needham Heights, Mass : Allyn and Bacon.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban society: A systematic introduction*. New York: F. E. Peacock.
- Barker, M. A. (2004). *Transformational Nursing Leadership: A Vision for Future*. New York: National League for Nursing Press.
- Beausang-Linder. (1997). *Expression of plateletderived growth factor and its receptors in proliferative disorders of fibroblasticorigin*. *Am. J. Pathol.* 140, 639-648.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Burton,W.H. and L.J. Brueckner. (1995). **Supervision : A Social Process. 3rd ed.**
New York: Appleton-Contury Crofts.
- Bruner, J. S., J. J. Goodnow and G. A. Austin. (1957). **A study of Thinking.** New York :
John, Wiley and Sons, Inc.
- Boyan, NJ,, & Copeland, W.D. (1978), **Instructional Supervision Training Program.**
Columbus, OH: Charles E. Merrill.
- Barnard, I.C. (1996). **The Functions of the Executive.** England. Massachusetts, and
London: Harvard University Press Cambridge.
- Cohen, J.M. & Uphoff,N. (1980). Participation's place in rural development. **World
Development, 8(3), 19.**
- Cronbach, Lee J. (1970). **Essentials of Psychological Testing.** New York: Harper
and Row.
- Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing.** (5th ed). New York:
Harper Collins Publishers Inc.
- Delors,Jacques&others. (1996). **Learning: The Treasure within.Report to UNESCO of
the International Commisiion on Education for the Twenty first
Century Vendome:** Unesco Publishing
- Ferguson BM, et al. (1991) **A yeast origin of replication is activated late in S phase.**
Cell 65(3):507-15
- Gray.(1993). **Effect of Collaborative Action Research on Knowledge of five
Canadian teacher Researchers.** School Journal.
- Green, Madeleine F. (1998). “ **Leaders and Their Development.** “ in **Leader For A
New Era .** New York: Mcmilan Publishing Company.
- G.E. Austin, D. Reynolds. (1990). **Managing for Improved School Effectiveness.** An
International survey School Organization.
- Getzels, J.W. & Guba, E & Lipham, J.M. & Campbell, R.F. (1968). **Educational
Administration as a Social Process.** Theory, Practice. New York : Harper &
Publishers.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Getzels, J. W., & Guba, E. G. (1975). **Social behavior and administrative process.** School Review, 65(4), 423 - 441.
- Goldhammer, R., Anderson, R. H., & Krajewski, R. J. (1980). **Clinical Supervision 2nd ed.** USA: Holt, Rinehart and Winston.
- Good, C.V. (1983). **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill.
- _____. (1973). **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book.
- Glickman, C.D., Gordon, S.P., Ross-Gordon, J.M. (2018). **Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach 10th ed.** USA: Pearson.
- Haidle, R. & Eien, K. (1996). **Student choose: Private Christian high school.** South Dakota: University of South Dakota.
- Harris, B.M. (1985). **Supervisory Behavior in Education.** New York: Englewood Cliff.
- _____. (1975). **Supervisory Behavior in Education.** (2nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc.
- Hoy, Wayne K. And Miskel, Cecil G. (2001). **Educational Administration : Theory, Research, and Practice.** 6th ed. Singapore : McGraw - Hill.
- Husen, T. & Postlethwaite. N.T. (1994). **The international encyclopedia of education,** 2nd ed. New York: Pergawon press Inc.,
- Hicks, Herbert G. (1975). **Organizations : The Theory and Behavior.** Auckland : McGraw-Hill.
- Hall, R.H. (1991). **Organizations Structures Processes And Outcomes.** Prentice – Hall : International, Inc.
- Jones, G. L. (2002). **Organizational Theory, Design, and Change.** (3rd ed.).Texas: Pearson Education.
- Joyce, B, & Weil, M. (1996). **Model of teaching.** 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Johnson, D.W. and R.T. Johnson. (1975 a). **Careless of Learning : Cooperative in the Classroom.** Edina : Edwards Brothers.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Kaufers, Irwin J. (1989). "Study of Participation in New Jersey Teachers' Locals," **Dissertation Abstracts International**. 50 (11): 3432 – A ; May.
- Keeves, P. J. (1988). **Educational research methodology, and measurement: An international handbook**. Oxford, England: Pergamon Press.
- _____. (1997). **Models and model building**. In Keeves, J.P. **Educational research, methodology and measurement : An International Handbook**. 2nd ed., Oxford: Pergamon Press.
- Kerr, Donna H. (1976). **The logic of Policy and successful policies. Policy Sciences**. Vol.7, pp.351–363
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), pp. 607-610.
- Koontz, Harold, and Donnell Cyrilo. (1976). **Principle of Management: An Analysis of Management Promotion** . New York: McGraw – Hill Book Company.
- Kolb, D. (1984). **Experiential learning: Experiences as the source of learning process**. City: Prentice Hall.
- Katz, L.G., & Chard, S.C. (2000). **The project approach: An overview**. IN J.L. Roopnarine, & J.E Johnson (eds.), **Approaches to early childhood education**. Columbus, OH : Merrill.
- Kotler, P. (2006). **Marketing Management International Edition**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Lunenberg F.C. and Ornstein A.C. (2002). **Educational Administration : Concept and Practices**. 2nd ed. Belmont. California, Wadsworth Publishing Company.
- McFarland. (1979). **Management : Foundation & Practices**. (5th ed). New York : Macmillan Publishing Inc.
- Martin, G., & Pear, J. (1983). **Behavior modification**. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Naylor, J. C. and Blum, M. L. (1968). **Industrial psychology**. New York: Harper & Row.
- Newstrom, J. W. and Davis, K. (1997). **Organizational Behavior: Human Behavior at Work**. New York: the McGraw-Hill.
- Ortrun Zuber-Skerritt. (1992). **New direction of Action Research**. London: Falmer Press.
- Oliva, P.F. (2005). **Developing the Curriculum**. (6th ed). Boston: United States of America.
- Oliva, P.F., and Pawlas, G.E. (2001). **Supervision for Today's Schools**. (6th ed). New York: Johnson Wiley & Son.
- Patricia, B. (1994). **Approach to Quality Assurance and Control in Other Country**. Paper Presented at the Annual Meeting of the American Education Research Association.
- Provus, M. N. (1971). **Discrepancy Evaluation**. Berkeley. California: Mc Cutcheon Publishing co.
- Pasi Sahlberg. (2015). **Finnish lessons 2.0 : what can the world learn from educational change in finland? / Pasi Sahlberg ; forewords by Diane Ravitch and Andy Hargreaves ; afterword by Sir Ken Robinson**. 2nd ed. New York : Teachers College Press.
- Raj, Madhu. (1996). **Encyclopadic of Psychology and Education**. Volumn 3 (M-Z). NewDelhi: ANMOL Publications PVT.
- Razzano, Kimberley A. (2005). "A Study of Attitudes Among Teachers and Parents Regarding the Goals of Sexuality Education Programs Grades 6 – 12," **Dissertation Abstracts International**. 66(5): 1657-A ; November.
- Randall G. Glading. (2017). **The qualities of a master teacher today**. Rowman&Littlefield.
- Reid, K. et. Al. (1988). **Towards The Effective School**. Oxford : Basie Blackwell.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Rideout, F.D. (1997). **School – based Management for Small Schools in Newfoundland Labrador**. N.P.: N.P.
- Shadid, W. & others. (1982). **Access and participation: A theoretical approach. In Participation of the poor in development**. Edited by Benno Galgart and Eicke Buijs. Leiden: University of Leiden.
- Saylor, J. G. and W.M. Alexander. (1974). **Planning Curriculum for school**. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (1981). **Curriculum planning for better teaching and learning**. (4th ed.). New York, NY: Holt, Rinehart & Winston.
- Scribner, A.P. (1999). **High Performing Hispanic Schools: An Introduction**. In P: Reyes.
- Schultz, Jean F. (1989). “The Relationship of Teacher participation in Evaluation Program Development and their Attitudes Toward Evaluation,” **Dissertation Abstracts International**. 50 (5) “ 1169 – A ‘ November.
- Scriven, M. 1991. **Duty of the Teacher**. Great Britain : T.J.Press.
- _____. (1967). **The Methodology of Evaluation**. In **curriculum evaluation**, (pp./ 60-75). Chicago: American Educational Research Association.
- Smith, Bannic G., William O. Stanley and Harlan J. Shores. (1975). **Fundamentals of Curriculum Development**. New York: Harcourt. Brace and World.
- Skinner, B. F. (1989). **The Origins of Cognitive Thought Recent Issues in the Analysis of Behavior**, New York: Merrill Publishing.
- _____. (1996). **The Ethics of Helping People**. In: **Mattaini, M.A. and Thayer, B.A., Eds., Finding Solutions to Social Problems: Behavioral Strategies for Change**, American Psychological Association, Washington DC, 61-72.
- Sowell, E. J. (1996). **Curriculum: An Integrative Introduction**. United States of America: Merrill Prentice Hall.
- Shellcy. M.W.(1975). **Responding to Social Change**. Pennsylvania: Downed Hutchinson & Poss.
- Steers, Richard M. (1977). **Organizational Effectiveness : A behavioral view**. New York.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Stromborg, M. F. (1984). **Selecting an Instrument to Measure Quality of Life.** OncologyNursing Forum.
- Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. (2016). **Phenomenon-Based Teaching and Learning through the pedagogical lenses of phenomenology: The recent curriculum reform in Finland.** Forum Osviatowe.
- Sullivan, S,& Glanz, J.(2013). **Supenvision that Improves Teaching and Learning.** 4thed. USA: Corwin.
- Steiner.E. (1988). **Methodology of theory building.** Sydney : Educology Research Associates.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice.** New York: Harcourt, Brace and World.
- Tyler, Ralph W. (1942). **“General Statement on Evaluation.”** Journal of Education Research.
- Turban, et al. (2004). **Information Technology for Management :Transforming Organnizations in the Digital Economy.** 4th ed. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Wiles, K, & Lovell, J.T. (1983). **Supenvision for better School.** (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Wolman, B. B. (1973). **Distionaty of Behavioral Science.** Von Nostrand: Reinhold Company.
- Wiles, Jon and Bondi, Joseph. (2004). **Supervision : A guide to practice** (6th ed). Englewood cliffs,NJ : Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

1. หลักการสำคัญของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

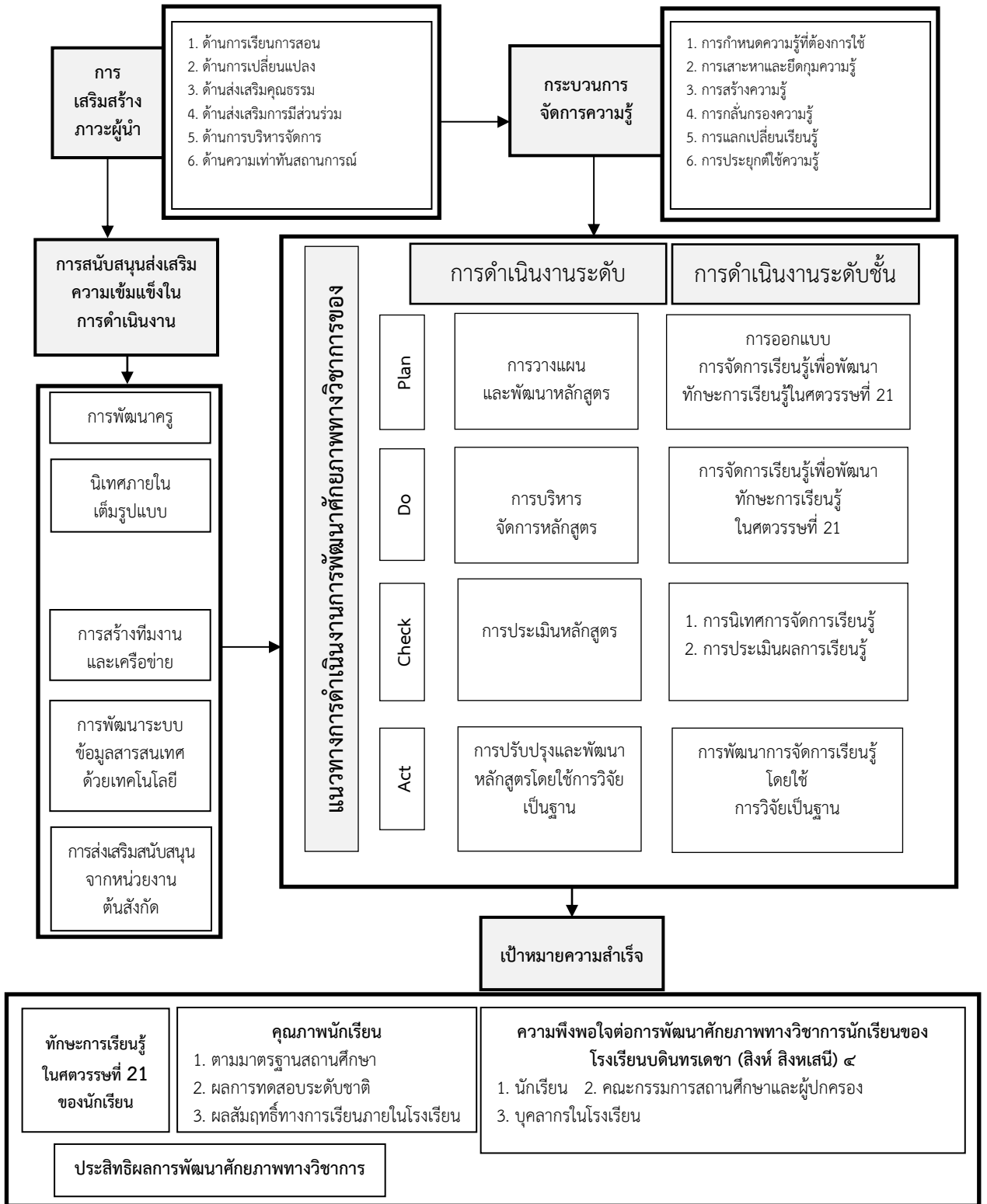
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนในการหาแนวทางที่จะพัฒนาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน ช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาทางวิชาการของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนครูผู้สอนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน เพื่อสนองต่อกลยุทธ์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยโรงเรียนได้วางบทบาทและแนวปฏิบัติของครูในการส่งเสริมศักยภาพทางวิชาการให้กับนักเรียน ดังนี้

1. กระตุ้นนักเรียนให้มีวิธีการสร้างกระบวนการทางความคิดในการพัฒนาตนเอง
 - 1.1 ชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้
 - 1.2 ให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์
 - 1.3 ยกตัวอย่างบุคคลที่มี วิธีการสร้างกระบวนการทางความคิดเพื่อการเติบโต
 - 1.4 ให้นักเรียนตรวจสอบ วิธีการสร้างกระบวนการทางความคิดเพื่อการเติบโตของตนเอง
 - 1.5 ชี้ให้นักเรียนเห็นว่ามีการพัฒนาการของวิธีการสร้างกระบวนการทางความคิดเพื่อการเติบโต
2. กระตุ้นให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง
 - 2.1 ถามนักเรียนว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด
 - 2.2 ถามนักเรียนว่ามีเป้าหมายการเรียนรู้อย่างไร
 - 2.3 ให้นักเรียนสะท้อนคิดเป้าหมายการเรียนรู้ของตน
 - 2.4 ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป้าหมายของตนกับบุคคลอื่น
 - 2.5 ให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง
3. กระตุ้นให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้และนำตนเอง
 - 3.1 ให้นักเรียนวางแผนไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง
 - 3.2 สอบถามและติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้
 - 3.3 ให้การสะท้อนคิดความมีวินัยในการเรียนรู้ของตนเอง
 - 3.4 ชื่นชมเมื่อแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในการเรียนรู้
 - 3.5 ยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการมีวินัยในตนเอง
4. กระตุ้นให้นักเรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 4.1 ให้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง
 - 4.2 ให้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้ของตนกับบุคคลอื่น
 - 4.3 ติดตามให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้
 - 4.4 ให้การสะท้อนคิดประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้
 - 4.5 เปิดโอกาสให้ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ดีกว่าเดิม

5. กระตุ้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดอย่างหลากหลาย
 - 5.1 ตั้งคำถามให้คิด
 - 5.2 ให้อ่างแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 5.3 ให้แลกเปลี่ยนกระบวนการคิดกับเพื่อน
 - 5.4 จำลองสถานการณ์ให้สร้างสรรค์นวัตกรรม
 - 5.5 ให้การสะท้อนคิดถึงกระบวนการคิดของตนเอง
6. ใช้พลังคำถามกระตุ้นการคิดขั้นสูงด้านต่างๆ ของนักเรียน
 - 6.1 ใช้คำถามปลายเปิด
 - 6.2 ถามทีละคำถามและให้เวลาให้คิด
 - 6.3 ถามคำถามที่สัมพันธ์กับความคิดรวบยอด
 - 6.4 ถามให้นักเรียนให้เหตุผลสนับสนุนคำตอบของตน
 - 6.5 ให้ข้อมูลย้อนกลับที่ไม่เฉลยคำตอบ แต่จูงใจให้คิดต่อ
7. ให้นักเรียนเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 7.1 ถามความต้องการของนักเรียน
 - 7.2 เปิดโอกาสให้เลือกและตัดสินใจ
 - 7.3 ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง
 - 7.4 แลกเปลี่ยนประสบการณ์การตัดสินใจกับนักเรียน
 - 7.5 ให้นักเรียนสะท้อนคิดการเลือกและตัดสินใจของตนเอง
8. ให้กำลังใจและเสริมพลังความเชื่อมั่นในความสามารถของตน
 - 8.1 พูดให้กำลังใจนักเรียน
 - 8.2 ชี้ให้นักเรียนเห็นความเก่งของตนเอง
 - 8.3 ชี้ให้นักเรียนเห็นพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง
 - 8.4 ไม่พูดถึงความล้มเหลวแต่ให้มองความสำเร็จที่อยู่ข้างหน้า
 - 8.5 ให้นักเรียนสะท้อนคิดการมีกำลังใจและความเชื่อมั่นของตน
9. ให้นักเรียนประเมินตนเองและสะท้อนคิดสู่การปรับปรุงและพัฒนา
 - 9.1 ให้นักเรียนทบทวนความก้าวหน้าของตนเอง
 - 9.2 ถามนักเรียนถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงผลงาน
 - 9.3 ให้นักเรียนประเมินผลงานของตนด้วยเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน
 - 9.4 ให้นักเรียนวิเคราะห์และกำหนดประเด็นที่ต้องปรับปรุงพัฒนาตนเอง
 - 9.5 ให้นักเรียนสะท้อนคิดถึงกระบวนการและผลลัพธ์ของการปรับปรุงพัฒนาตนเอง
10. ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 10.1 ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย
 - 10.2 ใช้เครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ
 - 10.3 ประเมินอย่างต่อเนื่อง
 - 10.4 ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นกระบวนการเรียนรู้
 - 10.5 ใช้ถ้อยคำสุภาพนุ่มนวลในการให้ข้อมูลย้อนกลับ

จากแนวคิดหลักการในการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สรุปได้ว่า ศักยภาพทางวิชาการ เป็นความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่นักเรียนแสดงออกมาในด้านการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ วางแผนการแก้ไขปัญหา และความสามารถในการทำงาน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ และทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นแห่งยุคที่โลกไร้พรมแดน การจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตน ซึ่งการสร้างให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตอย่างครบถ้วน มีคุณภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาศักยภาพของตนให้มีระดับที่สูงขึ้น มีความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจากแนวปฏิบัติของครูในการส่งเสริมศักยภาพทางวิชาการให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่าน “กิจกรรมการเรียนรู้” ใน “หลักสูตรสถานศึกษา” ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งผ่านประเมินและตรวจสอบ กิจกรรมการเรียนรู้อยู่อย่างเป็นระบบ โดยมี “การนิเทศการจัดการเรียนรู้” และ “การทำวิจัยในชั้นเรียน” เพื่อได้ข้อมูลสารสนเทศในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้บริหารที่มี “ภาวะผู้นำ” ทางวิชาการ และมี “การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน” โดยการพัฒนาศักยภาพครู การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ การมีส่วนร่วม การสร้างทีมงานและเครือข่ายการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งองค์ความรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ผ่าน “การจัดการความรู้” ที่เป็นระบบ

**รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔**



รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

คำอธิบายรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โดยผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน สนองต่อกลยุทธ์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ทั้งด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ และการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จึงได้พัฒนาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาทางวิชาการของนักเรียนอย่างยั่งยืน โดยใช้ “รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔” โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการเปลี่ยนแปลง
3. ด้านส่งเสริมคุณธรรม
4. ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม
5. ด้านการบริหารจัดการ
6. ด้านความเท่าทันสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้
2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้
3. การสร้างความรู้
4. การกลั่นกรองความรู้
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. การประยุกต์ใช้ความรู้

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาศักยภาพครู
2. การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ
3. การมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน
4. การสร้างทีมงานและเครือข่าย
5. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี
6. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับโรงเรียน
 - 1.1 การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร
 - 1.2 การบริหารจัดการหลักสูตร
 - 1.3 การประเมินหลักสูตร
 - 1.4 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
2. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียน
 - 2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 2.3 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.4 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน
 2. มาตรฐานคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน
 - 2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
 - 2.3 ผลการทดสอบระดับชาติ
 3. ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ
 4. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ
- นักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
- 3.1 นักเรียน
 - 3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน
 - 3.3 บุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอน, เจ้าหน้าที่โรงเรียน)

ดังมีรายละเอียดการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ

การบริหารการศึกษาในปัจจุบัน มีส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่างขององค์กรที่จะช่วยให้องค์กรนั้นอยู่ได้โดยไม่มีปัญหา มีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาขององค์กรนั้น ซึ่งภาวะผู้นำมีหลายแบบแล้วแต่ว่าจะเลือกใช้แบบใดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเลือกแบบภาวะผู้นำควรคำนึงถึงผู้บังคับบัญชา สถานการณ์ และบุคลิกภาพของผู้นำเอง จะเห็นได้ว่าการบริหารที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้น ภาวะผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายังมีความสำคัญ เพราะจะเป็นผู้ที่นำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งในการบริหารงานโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้านการเรียนการสอน ถือเป็นด้านที่สำคัญมาก เนื่องจากผู้บริหารตระหนักดีว่าตนมีอิทธิพลต่อบุคลากรที่จะนำพาครูไปสู่ทิศทางที่ช่วยปรับปรุงระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น แนวความคิดเกี่ยวกับภารกิจการบริหารงานของผู้บริหารต้องดำเนินการเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน จึงต้องใช้คนในโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์ไม่ใช่คิดแต่เพียงว่าคนเป็นเครื่องจักร ต้องสร้างขวัญกำลังใจให้บุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนทำงานอย่างมีความสุขภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสม จัดให้มีนวัตกรรมเพื่อให้ครูในโรงเรียนปรับตัว และพัฒนาตนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผู้บริหารยังส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงต้องมีหน้าที่หลักคือ พัฒนาเป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การสร้าง และประสานงานหน่วยงานต่างๆ ภายในโรงเรียนในการนำโปรแกรม หรือแผนงานไปปฏิบัติ การจัดหา และจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผน และเป็นตัวแทนของโรงเรียน ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงานทั้งใน ด้านกระบวนการและผลผลิต

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ หรือผู้นำด้านการเรียนการสอน รับผิดชอบดูแลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นผู้ดูแลตรวจสอบแผนการเรียนการสอน ทำการนิเทศชั้นเรียน และเป็นผู้กำกับดูแลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการศึกษาและการสอน เพราะสถานศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความแตกต่างจากองค์การประเภทอื่น ส่งเสริมให้ครูคอยกระตุ้นตนเองและร่วมมือในการที่จะปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้น เช่น พัฒนาการเองให้มีความรู้ในเรื่องหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และรายงานการใช้แผน ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พัฒนาห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ การประเมินผลการเรียนการสอน และนำผลการสอบมาปรับปรุงการสอน

2. ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงถือเป็นหลักการสำคัญ เนื่องจากอนาคตไม่ใช่สิ่งที่เคยเป็นอยู่ ทุกคนรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องยากแต่การปรับเพื่อเปลี่ยนแปลงอาจเป็นสิ่งที่ทำง่าย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาส และสิ่งท้าทายมากกว่าเป็นอุปสรรค โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดำเนินการบริหารโรงเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลงตามยุทธศาสตร์ 6 ประการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : มุ่งยกระดับความคาดหวัง และมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยกระดับความใส่ใจต่อการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ มีสื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : มุ่งให้ความสำคัญ และสนับสนุนต่อการพัฒนาทางวิชาการ และพัฒนาด้านวิชาชีพของครูอาจารย์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : สร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้ปกครอง บุคลากรของโรงเรียน และชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : มีแนวทางการปฏิรูปโรงเรียนโดยยึดหลักใช้ผลการประเมิน และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่สำคัญดำเนินการ

การสนองตอบต่อภาวะความเปลี่ยนแปลงของบุคลากรในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ คือ “การทุ่มเททำงาน” นอกจากนี้ภายใต้ภาวะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้ได้เปลี่ยนแนวคิดเดิมที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนของครูไปสู่แนวคิดใหม่ที่เน้นการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเหตุนี้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรทุกคนให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยเช่นกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ใหม่ในฐานะเป็น ผู้นำการเรียนรู้ร่วมกับคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทั้งโรงเรียน

3. ภาวะผู้นำด้านส่งเสริมคุณธรรม

คุณธรรมของบุคลากรในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อผู้อื่นในประเด็นที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่มีคุณธรรมจริยธรรมทำให้ทุกคนสามารถแยกแยะประเด็นใดถูกหรือผิด ควรปฏิบัติหรือควรละเว้น ซึ่งโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ใส่ใจเป็นพิเศษต่อจุดหมายปลายทางที่เป็นค่านิยม โดยได้กำหนดค่านิยมสำคัญของโรงเรียนที่ยึดถือปฏิบัติ ได้แก่ ความยุติธรรม ความเป็นชุมชน และความเป็นนักการศึกษา โดยยึดภารกิจหลักที่สำคัญอันดับแรก คือ การจัดการเรียนการสอน และการให้การศึกษาแก่นักเรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต เป็นผู้สร้างความเป็นชุมชน กล่าวคือ ให้ครูได้สร้างควมมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้นในโรงเรียนด้วยการเข้าถึงผู้ปกครอง และประชาชนภายนอก ขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าถึงของฝ่ายต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในต่อการมีส่วนร่วมดำเนินงานของโรงเรียน

นอกจากนี้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักใช้ธรรมเป็นอำนาจในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะแสดงความเป็นผู้ที่มีคุณธรรมแล้ว ได้ร่วมสร้างเกณฑ์มาตรฐานด้านการประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมสำหรับทุกคนในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีค่านิยม ความเชื่อ และวัตถุประสงค์ที่จะช่วยถักทอสายสัมพันธ์ของชุมชนโรงเรียนเข้าด้วยกัน และแสดงออกทางกิจกรรมร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชน

4. ภาวะผู้นำด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานจนถึงร่วมกำกับ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งถือเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเป็นแนวทางการบริหาร และจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังหน่วยปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านรวมทั้งด้านการศึกษสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มีหลักการและกระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปโดยกระทรวงมีหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะด้านการกำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรและติดตามตรวจสอบประเมินผลการศึกษา ให้บุคลากร

ทุกคนตระหนักรู้ว่า การเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพนั้นมิใช่ผู้นำแบบอัสคินที่มีลักษณะเก่งคนเดียวทำงานคนเดียว ควรถือคติที่ว่า "Two heads are better than one" การทำงานเป็นทีมย่อมดีกว่าการทำงานคนเดียว ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจึงได้ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมโดยต้องรู้ลักษณะบุคลลากรว่าแต่ละคนมีประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถในด้านใดเพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม สามารถกระจายงานกระจายอำนาจให้ทั่วถึง และเป็นธรรม รวมทั้งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้ทุกคนยอมรับ และที่สำคัญการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานก็นับว่าเป็นการผูกมัดใจให้ทุกคนทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมด้านองค์คณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ได้แก่ 1) ครอบครั้ว ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมผู้ปกครองนักเรียนและสมาคมศิษย์เก่า 2) วัดและองค์กรศาสนา ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์หรือผู้รู้ทางศาสนา 3) โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร คณะครู เจ้าหน้าที่โรงเรียนและนักเรียน ส่งนในด้านรูปแบบการมีส่วนร่วม โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จำแนกเป็น 1) รูปแบบคณะกรรมการ สำหรับคณะกรรมการที่มาร่วมงานกับผู้บริหารเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ทั้งที่มีการแต่งตั้งเป็นการถาวรตามวาระหรืออาจจะแต่งตั้งเป็นการชั่วคราวตามภาระหน้าที่ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ รูปแบบคณะกรรมการเพื่อปรึกษาหารือ และรูปแบบคณะกรรมการเพื่อร่วมบริหารงาน 2) รูปแบบบุคคล สำหรับการเชิญบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารก็สามารถกระทำได้เป็นลักษณะของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม (Team Working) และ 4) รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) โดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอแนะในแบบฟอร์มหรือเสนอแนะผ่านเทคโนโลยี ในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจ 4) การสนับสนุน 5) การดำเนินการ 6) การประเมินผล และ 7) การรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น

5. ภาวะผู้นำด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรในโรงเรียนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาทักษะในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นมาก โดยจะต้องมีศรัทธาและมีทัศนคติต่อหลักการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดความกระจำงขึ้นจนมองเห็นเป็นภาพรวมสุดท้ายของผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน หลักการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต้องเริ่มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องสามารถมองเห็นภาพสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้น และมีความตั้งใจที่จะทำให้เกิดกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความพร้อม และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาครู โดยดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครู มีกระบวนการขยายความคิดชักจูงใจให้ครู และผู้ร่วมงานให้มีความรู้ และความเข้าใจจนสามารถมองเห็นภาพรวมสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนได้ตรงกัน ผู้บริหารได้ร่วมกับคณะครูกำหนดมาตรการ และวิธีการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนี้โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลนักเรียนและครูเป็นประจำแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารโดยมีแนวปฏิบัติ คือ ก่อนสิ้นปีการศึกษาทุกครั้งผู้บริหาร และคณะครูนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งปีมาปรึกษาหารือร่วมกัน ในช่วงปิดภาคเรียนได้นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ และปรับปรุงแนวปฏิบัติ ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไปดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่และการจัดการครูเข้าชั้นเรียนใหม่ต้องดำเนินการให้เสร็จก่อนปิดภาคเรียน เพื่อให้ครูได้มีการมอบหมายงาน และส่งต่อข้อมูลการเรียนระหว่างชั้นให้ครูคนใหม่ได้ ผู้บริหารรู้จักโรงเรียนและครูเป็นรายบุคคล รู้อย่างลึกซึ้ง สามารถบอกได้ว่าโรงเรียนมีจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดให้มีการรายงานผล และการจัดนิทรรศการวิชาการ จัดให้มีการแสดงผลการพัฒนาของนักเรียนในแต่ละปีเสนอต่อผู้ปกครอง หรือสาธารณชนเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ผลการพัฒนาของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญกับผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรมคนในสังคมให้สามารถสืบทอด รักษา ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมนั้นๆ ตลอดทั้งเป็นสถานที่ฝึกหัดให้คนมีศักยภาพในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้เสนอความต้องการ และมาตรฐานที่ชุมชน ผู้ปกครองต้องการเพื่อให้เกิดการผสมผสานแนวความคิด มีเป้าหมาย ร่วมกันในการพัฒนานักเรียนให้ตอบสนองต่อศักยภาพโรงเรียน และชุมชนซึ่งจะเป็นการส่งผลดี ต่อการให้สนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีความตระหนักและใส่ใจเป็นพิเศษต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยชุมชนทาง วิชาการ การเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการต่างๆ ทั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดขึ้น หรือสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดแนวคิด ใหม่ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ ใช้ภาวะผู้นำในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาทักษะตนเองด้านการร่วมมือ การพัฒนาภาวะผู้นำของครู การแสวงหาทรัพยากรมาสนับสนุนเพื่อความเป็นมืออาชีพของครู สร้างความมั่นใจต่อชุมชนในการ จัดการศึกษาของโรงเรียน และส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ครู ในการกระจายภาวะผู้นำ แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

6. ภาวะผู้นำด้านความเท่าทันสถานการณ์

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ เท่าทันสถานการณ์ ได้แก่ การพัฒนาความสามารถของบุคลากร ฝ่ายต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในปัจจุบัน ให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยชุมชนทางวิชาการ ให้ความสนใจในการเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสืบเสาะหาความรู้ใหม่ สร้างความตระหนัก ว่าการเป็นผู้นำต้องมีความเท่าทันสถานการณ์มีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรม และ เทคโนโลยี การใช้ข้อมูลสถิติในการวิเคราะห์และตัดสินใจ เป็นผู้นำนวัตกรรม มีความสามารถในการ จัดการกับความรู้อินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งใช้ข้อมูลทางสถิติ และงานวิจัย มาประกอบในการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือที่น่าเชื่อถือ และเที่ยงตรงเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพยากรณ์ การวางแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

กระบวนการจัดการความรู้ได้มีการพัฒนาและแพร่สะพัดในหน่วยงานมาระยะหนึ่งแล้ว โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่ พิเศษ ได้ใช้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ของโรงเรียนเพื่อสร้างสรรค์และเพิ่มคุณค่าให้แก่นักเรียนพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งการจัดการความรู้ ถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังและเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์ ปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากความจำเป็นในการตอบสนองต่อรูปแบบของเศรษฐกิจและการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยี ผลผลิตและบริการต้องการความรู้หลากหลายในการพัฒนา การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นและความเป็นตลาดโลก ความซับซ้อนของปัญหาที่มีมากขึ้น เป็นเรื่องที่ทำนายและต้องจัดการโดยเร็ว ความจำเป็นในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างสรรค์ความรู้ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริโภคมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความต้องการที่มากขึ้น โดยโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้นำเอากระบวนการในการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ (Define) เป็นการนำความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ เพื่อให้การจัดการความรู้ มีจุดเน้น ไม่สะเปะสะปะ โดยเน้นความรู้เกี่ยวกับใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีตามโครงการห้องเรียนคุณภาพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้ (Capture) เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่อยู่กระจัดกระจาย หรือแฝงอยู่ตามที่ต่างๆ มาใช้ประโยชน์ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะและความชำนาญในการเสาะหา และยึดกุมแหล่งความรู้ที่จะเสาะหา อาจจะมาจกภายนอก หรือผู้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันในองค์กรก็ได้ โดยโรงเรียนได้ถอดความรู้การประยุกต์ใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ของครูเชี่ยวชาญ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูทั้งโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. การสร้างความรู้ (Create) ซึ่งในมุมมองเดิม ความรู้ต้องสร้างโดยผู้รู้ /ผู้เชี่ยวชาญ แต่ในมุมมองใหม่ ความรู้เกิดขึ้นทุกจุดของการทำงานโดยทุกคนที่ทำงาน เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในสมอง ซึ่งอาจจะพูดออกมาไม่ได้ การสร้างความรู้อาจทำได้ทั้งก่อนลงมือทำ ระหว่างการทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์หลังจากการทำงาน ในการสร้างความรู้ ไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ทั้งหมด 100% อาจเริ่มจาก 10 - 20% ก็ได้ ซึ่งโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ให้ครูสร้างสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและจากภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาให้เทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์

4. การกลั่นกรองความรู้ (Distil) ความรู้บางอย่างเป็นสิ่งล้ำสมัย บางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมสำหรับโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีการกลั่นกรอง เพื่อให้ นำความรู้ที่เหมาะสมมาใช้ โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มอบหมายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำหน้าที่กลั่นกรองความรู้ เพื่อให้ได้เทคนิค วิธีการ และนวัตกรรมใหม่ ที่จะนำมาใช้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะ แต่ละคนมีมุมมองต่อความรู้ไม่เหมือนกันต้องมาแลกเปลี่ยน มิฉะนั้น จะเก็บอยู่ภายในตัวไม่มีการยกระดับความรู้ ถ้าขาดการแลกเปลี่ยน ความรู้ที่มีอยู่จะเก่า ล้าสมัยอย่างรวดเร็วไม่องงาม ยิ่งแลกเปลี่ยนมาก ก็ยิ่งได้กำไรมาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งยากที่สุด คนไม่ยอมแลกเปลี่ยนเพราะกลัวขาดทุน กลัวเสียเปรียบ ต้องสร้างเงื่อนไข และกติกาที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยน การแบ่งปันให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้มีพฤติกรรมแบ่งปันความรู้ และไม่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมกักตุน หรือปกปิดความรู้ โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จัดชั่วโมงและกิจกรรม PLC ให้ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกสัปดาห์ และรายงานให้ฝ่ายวิชาการทราบในทุกเดือน

6. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Use) หลังจากทีครูเข้าร่วมกิจกรรม PLC ได้รับข้อเสนอแนะต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญ ครูได้นำความรู้ไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สร้างหรือหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน

จากการดำเนินงานตามกรอบงานการจัดการความรู้ที่กล่าวมา สรุปเป็นยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจ หาความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการความรู้ ตอบคำถามให้ได้ ว่า การจัดการความรู้ คืออะไร ทำไปทำไม อย่าทำโดยไม่รู้ ต้องทำเพราะเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง ในกรณีที่ถูกสั่งให้ทำก็จำเป็นต้องหาความรู้เช่นกัน

2. สร้างทีมงาน ผู้บริหารต้องเป็นหัวหน้าทีมเป็นคุณเอื้อ และหาทีมงานที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 มีตำแหน่งหรือเป็นหัวหน้างานในสายงานต่างๆ

2.2 มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ ชี้อสัตย์ต่อโรงเรียน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และที่สำคัญต้องทำงานกับคนอื่นได้

3. สร้างความกลมกลืน บูรณาการการจัดการความรู้เข้ากับงานที่ทำอยู่แล้วให้เนียน เข้าไปในเนื้องาน ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการทำงาน ไม่สร้างงานใหม่

4. สร้างวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในโรงเรียน การยอมรับ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ การทำงานอย่างเป็นระบบ (PDCA) เป็นต้น

5. สร้างความมั่นคงทำให้การจัดการความรู้คู่กับการทำงานตลอดไป ไม่ใช่จบโครงการก็เลิก เราสามารถสร้างความมั่นคงได้โดยมีการวางแผนที่ดี มีเครือข่ายในการทำงาน แสวงหาพันธมิตร ถือสุภาชิตไทยว่า “ช้าๆ ได้พร้าเล่มงาม” หรือ “slow but sure” เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

1. การพัฒนาศักยภาพครู

ในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในด้านการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และภาระงานที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยกระบวนการวิจัย และความสามารถในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดระบบสารสนเทศระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียนเพื่อสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน โดยวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้ การศึกษา ดูงาน การศึกษาเอกสาร การประชุม เวิร์กช็อป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้จากการมอบหมายงาน การส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนจะเกิดภาวะผู้นำ ทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีประสบการณ์ ความสามารถ มุ่งมั่น รับผิดชอบรับการเปลี่ยนแปลงและสถานศึกษามีแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รับรู้ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน จึงเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถในด้านพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ และภาระงานที่รับผิดชอบของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาคนให้มีศักยภาพจะทำให้สามารถปฏิบัติตามบรรทัดฐานเป้าหมายนำพาองค์กรให้ก้าวสู่ความสำเร็จ ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ปฏิบัติตามได้ มีระบบการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการเชิงบริหารจัดการทางวิชาการด้านการศึกษาที่มีมานานเพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้บังเกิดขึ้นภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นฐานคิดและฐานปฏิบัติที่สำคัญในเชิงบริหารที่เกิดจากความร่วมมือและยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยของบุคลากรในโรงเรียนร่วมกัน มีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามที่นโยบายการจัดการศึกษาและหลักสูตรได้กำหนดไว้ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดขั้นตอนการนิเทศภายใน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเป็นพื้นฐานเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ และศึกษาความต้องการ หมายถึงจุดสุดท้ายที่ต้องการจะไปถึง เป็นสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิด โดยให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน ปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากสภาพปัจจุบัน และผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศ ภายในโรงเรียน จัดทำแผนงานและโครงการล่วงหน้าก่อนที่จะดำเนินการนิเทศ โดยมีการแจกแจงกิจกรรมนิเทศ กำหนดแผนงานการนิเทศ จัดทำงบประมาณโครงการ การขออนุมัติ และการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินงานนิเทศ เป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1) การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร และจะทำอย่างไรที่จะทำได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการนิเทศที่จะจัดขึ้นใหม่เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจกันและทำให้การนิเทศนั้นได้ผล

2) การปฏิบัติงานประกอบด้วย การปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงาน ตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ ผู้ให้การนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศ และดูแลให้ผู้รับการนิเทศได้ทำงานสำเร็จตามที่วางไว้ ผู้บริหาร เป็นผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่างๆที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

3) การสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจควรปฏิบัติไปพร้อมๆกับการทำงาน จึงจะได้ผล

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นขั้นสุดท้าย ในการดำเนินการขั้นนี้ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่ให้ทำการประเมินผล หลักการที่ใช้ในการประเมินผล มีดังนี้

1) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูอาจารย์และนักเรียน นักศึกษา

2) การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของการนิเทศที่จำเป็นต้องทำ เมื่อได้จัดทำโครงการนิเทศแล้ว

3) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่าย ทั้งจากผู้บริหารผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4) การประเมินผลทำใน 2 ระยะ คือ การประเมินผลระหว่างโครงการ เพื่อจะได้พิจารณาวิธีดำเนินการเพื่อปรับปรุงโครงการ ส่วนการประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผลเพื่อการตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากโครงการ

5) การประเมินผลเป็นระบบ มี 3 ส่วน คือ การประเมินผลที่ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินผลที่มุ่งตัวนักเรียนนักศึกษา เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน รวมทั้งคุณสมบัติและความสามารถของครูผู้สอน การประเมินผลที่กระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินโครงการเพื่อการปรับปรุงโครงการ และการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลหลังจากดำเนินโครงการแล้วพิจารณาผลที่ได้จากโครงการว่า บรรลุจุดมุ่งหมายตั้งไว้หรือไม่

โดยการนิเทศภายในของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักการนิเทศ 4 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาคน เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนิเทศแล้วบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนางาน เป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ทุกกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งรวมคิด ร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงานกับโรงเรียน ดังนี้

1) ร่วมคิด เป็นการร่วมวางแผนและดำเนินการในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร การจัดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์หรือบริบทของชุมชน การปกครอง อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของท้องถิ่น

2) ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นตามสภาพจริง

3) ร่วมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างมีอาชีพเสนอความคิดเห็น พัฒนาเชิงวิชาการสนับสนุนหรือระดมทุนทรัพย์เพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ติดตามการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา

4) ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมสถานที่ของโรงเรียนและให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อ/อุปกรณ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

5) ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของสถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง

4. การสร้างทีมงานและเครือข่าย

การปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานมีการสื่อสาร การประสานงานและการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของการบริหารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง ล่างขึ้นบน ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีมีเหตุผลและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เนื่องด้วยการอยู่ร่วมกันของคนต้องอาศัยหลักการพื้นฐาน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จึงให้ความสำคัญในการสร้าง

บรรยากาศของการทำงานที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความกระตือรือร้นและสร้างสรรค์ ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจังและจริงใจ สมาชิกทุกคนในทีมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เชื่อสัจต่อกัน และสื่อสารกันอย่างเปิดเผย มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยอมรับภารกิจหลักของทีมงาน และสมาชิกแต่ละคนเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของตน และเรียนรู้เข้าใจในบทบาทของผู้อื่นในทีม ทุกบทบาทมีความสำคัญ รวมทั้งบทบาทในการช่วยรักษาความเป็นทีมงานให้มั่นคง เช่น การประนีประนอม การอำนวยความสะดวก การให้กำลังใจ เป็นต้น โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๕ ได้กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน ดังนี้

1) ร่วมใจ (Heart) หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกครุฑาในโรงเรียน ในภาวะหน้าที่ที่รับผิดชอบ ครุฑาในทีมงานและหัวหน้าทีมว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือที่เรียกว่า Feel like a team มีความเอื้อเฟื้อห่วงใยซึ่งกันและกัน มีความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเกิดความไว้วางใจต่อกัน

2) ร่วมคิด (Head) หมายถึง การใช้ความคิด เหตุผลให้เพื่อนร่วมงานเชื่อมั่นว่า ทำแล้วดี มีประโยชน์ต่อตัวเองและต่อองค์กร โดยช่วยกันระดมสมอง กำหนดเป้าหมาย วางแผน แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ หรือที่เรียกว่า Think like a team การทำงานก็จะราบรื่นเมื่อสมาชิกในทีมมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

3) ร่วมทำ (Hand) หมายถึง การร่วมมือ ลงมือทำงานซึ่งได้มีการวางแผนไว้ หน้าที่ใครก็รับไปทำ หรือที่เรียกว่า Work like a team ซึ่งทุกคนมีพันธสัญญาที่จะต้องทำตามแผน เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันของทุกคน

นอกจากนี้ในการบวนการหรือวิธีการทำงาน มีสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญได้แก่

1) การสื่อความ (Communication) การสร้างทีมงานต้องอาศัยบรรยากาศ การสื่อความที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ทุกคนกล้าที่จะเปิดใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2) การตัดสินใจ (Decision Making) การสร้างทีมงานต้องใช้การตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจแล้ว สมาชิกย่อมเกิดความผูกพันที่จะทำในสิ่งที่ตนเองได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

3) ภาวะผู้นำ (Leadership) การสร้างทีมงานควรส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ ซึ่งไม่ใช่การผลัดกันเป็นหัวหน้า เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ จะได้รับรู้ว่าการทำงานเป็นทีมนี้มีความหมาย ปรารถนาที่จะทำอีก

4) การกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ร่วมกัน

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของทีม กำหนดให้มีการประเมินผลการทำงานเป็นระยะ ในรูปแบบทั้งไม่เป็นทางการและเป็นทางการ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลงาน ทำให้สมาชิกได้ทราบความก้าวหน้าของงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งพัฒนากระบวนการทำงาน หรือการปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน ซึ่งในที่สุดสมาชิกจะได้ทราบว่าผลงานบรรลุเป้าหมาย และมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

6) การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง โดยการพัฒนาศักยภาพทีมงาน ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางบวกสมาชิกความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมสร้างพลังทีมงาน เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีการให้รางวัล สนับสนุนการให้รางวัลแก่การทำงานเป็นทีม ในลักษณะที่วางอยู่บนพื้นฐานการให้รางวัลกับกลุ่ม

5. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กำหนดจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ครอบคลุม เป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการหรือการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน โดยดำเนินงาน ดังนี้

1) คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีหน้าที่จัดทำข้อมูลตามระบบการใช้โปรแกรมสารสนเทศให้เข้ารับการอบรมในโปรแกรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น บุคลากรในด้านนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่

2) จัดให้มีระบบติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินการกรอกข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

3) ให้การสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้ได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

4) กำหนดบุคลากรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาได้จัดทำขึ้นก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อภาพพจน์ของสถานศึกษา

5) สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีความรู้และสามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาจัดทำขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยมีการจัดทำห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ไว้ให้บริการและให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหน้าที่จัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ เป็นผู้แนะนำขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ

6) จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะเพื่อความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มทิศให้แก่ผู้รับผิดชอบ

7) จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่เพียงพอ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความจำเป็น ทันสมัยและคุ้มค่าต่อการลงทุน

8) ระบบจัดการสารสนเทศ โดยการจัดหาและพัฒนาระบบจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะงานและนโยบายของสถานศึกษา ภายในกรอบแนวคิดที่ว่า คุ้มค่า ทันสมัยและง่ายต่อการใช้งาน

9) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การออกแบบ พัฒนา และวิจัยสื่อ นวัตกรรมการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสืบค้นแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ตและทักษะการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการดำเนินงานต้องตั้งอยู่บนฐานของความ

ต้องการของครู การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของครู และการสนับสนุนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ที่ครูต้องการ

10) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ให้นักเรียนมีความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างระบบบริการที่เอื้อแก่นักเรียนทั้งเวลาและสถานที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้ สร้างกระบวนการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

การดำเนินการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนครูผู้สอนทุกคนต้องพร้อมรับการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อบ่งบอกถึงศักยภาพของครูด้วย ดังนั้น โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะ อย่างยิ่งหน่วยงานต้นสังกัด มีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนร่วมกับครูในกรณี กักตึง ติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระหว่างที่ทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้ดำเนินงานไป และในขณะเดียวกันก็ช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วงไป เพื่อให้คุณภาพของนักเรียนเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้เร็วขึ้นและโรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยได้กำหนดการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในระดับกลุ่มโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ดังนี้

1) ร่วมกันสร้างความตระหนัก ความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

2) ร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่แต่ละโรงเรียนตั้งอยู่

3) รับการนิเทศ กำกับดูแลและส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กิจกรรม/รูปแบบและเทคนิค นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพทั้งในและต่างประเทศ

5) ให้ความร่วมมือในการดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในด้านคุณภาพนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบเพื่อร่วมมือกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป

6) ศึกษาเอกสารแนวทาง/คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามที่หน่วยงานต้นสังกัดเผยแพร่ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา

7) จัดสรรทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษา และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตามกรอบที่กำหนด

- 8) ติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกปี
- 9) ร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และถอดประสบการณ์เผยแพร่ต่อไป
- 10) ร่วมวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาจากการประเมินการจัดการเรียนการสอน แล้วประมวลผลเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศ
- 11) สรุปและเผยแพร่ผลพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ต่อสาธารณชนประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 12) รับการนิเทศ ติดตามและตรวจสอบเพื่อให้สถานศึกษามีระบบพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ที่เข้มแข็งสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่อง
- 13) นำผลการติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงระบบการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ให้มีคุณภาพสูงขึ้น และประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงานหรือความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ

การดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ เป็นการปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอน และทำอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพที่เกิดกับนักเรียน การทำงานโดยยึดระบบคุณภาพย่อมสร้างความมั่นใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาที่ได้พัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา แสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ครูในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันด้วย โดยต้องตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ มีจิตสำนึกที่เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพทางวิชาการย่อมส่งผลถึงนักเรียนอย่างแน่นอนคุณภาพของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยรวมระดับประเทศก็จะบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้ และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยอาศัยแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมิ่ง (Plan Do Check Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. P (Plan) การวางแผน โดยครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันวางแผน พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงครูผู้สอนทุกคนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดไว้
2. D (Do) การปฏิบัติ โดยฝ่ายวิชาการจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. C (Check) การตรวจสอบ โดยฝ่ายวิชาการจะทำหน้าที่ในการประเมินหลักสูตร
สถานศึกษาเป็นระยะๆ และรายงานให้ผู้บริหารทราบทุกเดือน โดยกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการ
ในแต่ละสัปดาห์ คือ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน

4. A (Act) การพัฒนาปรับปรุง เมื่อผลการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตาม
เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และเป็นที่น่าพอใจประสบความสำเร็จ โรงเรียนก็จัดให้เป็น
มาตรฐานเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นและหากผลการปฏิบัติมีข้อ
ควรปรับปรุงสถานศึกษาก็จะมีการกำหนดวิธีการปรับปรุงต่อไป โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการ
ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารวมถึงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ใน
ชั้นเรียน

โดยทุกขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based
Management: SBM) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง
ชุมชนและสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making)
เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนอย่างแท้จริง
และใช้หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา
ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนร่วมกัน โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กำหนด
แนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียน
และการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับโรงเรียน

1.1 การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1) สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็น
ที่จะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

2) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา

3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

(1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

(3) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

(4) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน

(5) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

(6) จัดทำคำอธิบายรายวิชา

(7) จัดทำหน่วยการเรียนรู้

- (8) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- (9) กำหนดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
- (10) กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
- (11) กำหนดการวัดผลและการประเมินผล
- (12) บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร

ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรเป็นการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีขั้นตอนในการบริหารหลักสูตร ดังนี้

- 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - (1) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจและเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาหลักสูตร
 - (2) สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร
 - (3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (4) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
 - (5) จัดทำแผนดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (6) จัดระบบสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - (1) ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตร
 - (2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 - (3) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละชั้นปี รวมถึงสัดส่วนเวลาเรียน
 - (4) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์/สมรรถนะสำคัญ
 - (5) กำหนดตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระรายปีหรือรายภาค
 - (6) จัดทำคำอธิบายรายวิชา
 - (7) จัดทำหน่วยการเรียนรู้
 - (8) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 - (9) กำหนดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
 - (10) กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
 - (12) กำหนดการวัดผลและการประเมินผล

(13) บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

- (1) การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน
- (2) การเตรียมบุคลากร
- (3) จัดเอกสาร อุปกรณ์ แหล่งทรัพยากร และคู่มือการปฏิบัติงาน
- (4) การจัดครูเข้าสอน
- (5) การจัดตารางสอน
- (6) วางแผนจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- (7) วางแผนจัดห้องเรียน ห้องสมุด อาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
- (8) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในสถานศึกษา
- (9) การวางแผนนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

- (1) การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
- (2) การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้
- (3) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

- (1) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ
- (2) แนะนำและช่วยเหลือครู
- (3) ให้ขวัญและกำลังใจ

6) การสรุปผลการดำเนินงาน

7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

1.3 การประเมินหลักสูตร

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรโดยสนับสนุนให้มีการประเมินหลักสูตรและใช้ผลการประเมินหลักสูตรเพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการประเมิน จัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นผู้ใช้ผลการประเมินหลักสูตรเพื่อตัดสินใจในเชิงการบริหารเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งรายงานผลการประเมินหลักสูตรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ทราบผลการใช้หลักสูตรและนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

2) คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนคณะกรรมการประเมินหลักสูตรให้สามารถดำเนินการประเมินเป็นไปตาม

แผนหรือโครงการประเมินหลักสูตร และเป็นผู้ใช้สารสนเทศจากการประเมินเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนาหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้อง

3) ผู้ประเมินหรือคณะกรรมการประเมินหลักสูตร มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความเข้าใจและมีทักษะในการประเมินหลักสูตร จัดทำแผนหรือโครงการประเมินหลักสูตร พัฒนาเครื่องมือการประเมิน ดำเนินการประเมินให้เป็นไปตามโครงการประเมินหลักสูตร จัดทำรายงานผลการประเมินหลักสูตรและนำเสนอผลการประเมินต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรปฏิบัติการประเมินให้เป็นไปตามหลักการทางวิชาการและจรรยาบรรณในการประเมิน

4) ครู อาจารย์ผู้สอน ควรมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยร่วมศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินหลักสูตร ให้ความร่วมมือในการประเมินหลักสูตร โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริง เพื่อให้ผลการประเมินมีความตรงและเชื่อถือได้

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้ แบ่งการประเมินออกเป็น 4 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองด้านนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ประเด็นการประเมิน ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความพึงพอใจในการจัดการศึกษา

2. มุมมองด้านการพัฒนาหลักสูตร ประเด็นการประเมินดังนี้ การจัดทำหลักสูตร การใช้และบริหารและประเมินผล คุณภาพการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

3. มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ประเด็นการประเมิน ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหารในการใช้หลักสูตร ความสามารถในการสอนของผู้สอน ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูในการปฏิบัติ

4. มุมมองด้านงบประมาณ และทรัพยากร ประเด็นการประเมิน ได้แก่ งบประมาณในการบริหารจัดการ ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา

1.4 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

หลังจากการประเมินหลักสูตรแล้ว ฝ่ายวิชาการโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จัดตั้งคณะกรรมการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร: คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ: มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจุดเน้นความต้องการของชุมชน ตลอดจนความต้องการของนักเรียน

3. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา: พิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียนรายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนานักเรียน) คำอธิบายรายวิชาและเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผลเพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ: นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว และระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

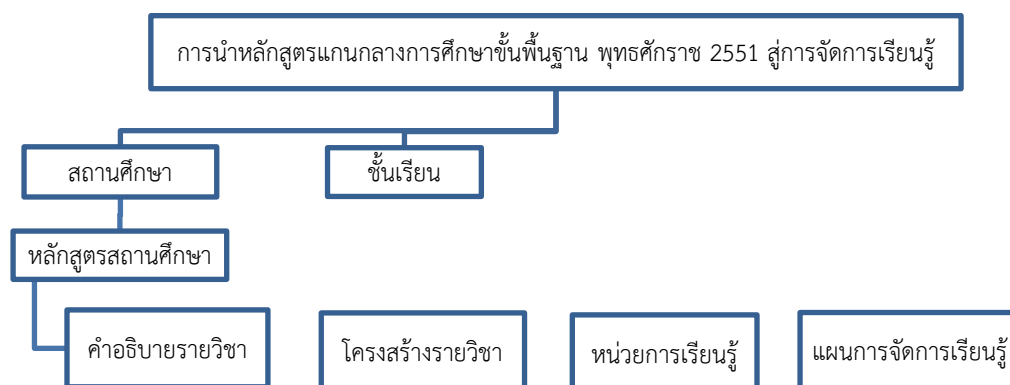
5. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา: ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

6. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร: ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในรอบปีการศึกษาถัดไป

2. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นเรียน

2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ โดยมีหน่วยการเรียนรู้เป็นตัวเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังแผนภาพต่อไปนี้



แผนภาพ แสดงการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

จากภาพอธิบายได้ว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนนั้น จะเริ่มจากหน่วยการเรียนรู้ไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในระดับหน่วยการเรียนรู้นั้นจะมีแผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย และนำไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วยจะแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้นั้น เนื่องจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายนั้น อาจมีวิธีการสอนและการประเมินผลที่หลากหลาย กิจกรรมบางกิจกรรมอาจใช้เวลาสอนมากกว่า 1 คาบ แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วยจะช่วยให้เห็นถึงความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนการสอน และมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ

การสร้างหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ควรมีการวางแผนเป็นอย่างดี ทั้งการวางแผนตลอดรายวิชาและการวางแผนภายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนควรพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) เป้าหมายของรายวิชานี้คืออะไร หน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ที่สร้างขึ้นสามารถนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายดังกล่าวหรือไม่ นักเรียนจำเป็นต้องรู้อะไรบ้าง ควรได้รับการพัฒนาอะไรบ้าง อย่างไรก็ตาม ในจังหวะเวลาใด นักเรียนมีความต้องการและสนใจอะไร นักเรียนควรมีทักษะความสามารถใดบ้าง ถ้าจะเรียนรายวิชานี้ หรือหน่วยการเรียนรู้

2) ต้องสร้างกี่หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้อะไรบ้าง ที่จะตอบสนองตามจุดประสงค์ที่วางไว้ จะตั้งจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้อย่างไร จะเรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ อย่างไร เช่น

- (1) เรียงจากสิ่งที่นักเรียนสนใจมากที่สุดก่อน
- (2) เรียงจากสิ่งที่เรียนได้ง่ายๆ ไปยาก
- (3) เรียงตามลำดับเวลา
- (4) เรียงจากการเรียงจากความคิดรวบยอดเรื่องหนึ่ง (Concept) ไปยัง

อีกเรื่องหนึ่ง

(5) สาระความรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรลึกซึ้งแค่ไหน ต้องใช้เวลาเรียนเท่าใดจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะใช้เวลาอย่างน้อยแค่ไหน อยู่ที่ความสำคัญ ความซับซ้อน และสาระความรู้ที่จะให้แก่ นักเรียน รวมทั้งแหล่งความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องนำมาใช้

(6) จะจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร ทักษะอะไรบ้างที่ต้องพัฒนาให้นักเรียน ก่อนการเรียนหน่วยการเรียนรู้ ทักษะอะไรที่จำเป็นในการเรียนหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมของโรงเรียน วันสำคัญ และเหตุการณ์ต่างๆ สภาพสังคมในปัจจุบัน อะไรบ้างที่ควรกำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

(7) จะแสวงหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ชั้นๆ ได้หรือไม่

(8) หน่วยการเรียนรู้เหล่านั้นสนองจุดเน้นตามนโยบายของโรงเรียน และชุมชนหรือไม่

(9) จะประเมินผลการเรียนอย่างไร ในหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย จะสามารถค้นพบความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนได้อย่างไร

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

มีหลักการที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดำเนินการ ดังนี้

1) นักเรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง บทบาทครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนจะรับผิดชอบในการเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน รับผิดชอบการเรียนตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2) เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ปัจจัยที่สำคัญจะต้องนำมาพิจารณากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมของนักเรียน และความต้องการของนักเรียน การเรียนที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่จะสอนและวิธีที่จะสอน

3) การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการวางแผน และร่วมกิจกรรม ทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง ซึ่งนักเรียนจะรู้สึกพึงพอใจหากได้ประเมินความสำเร็จของตนเอง และได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมด้านดี เช่น การมีส่วนร่วมกับเพื่อน การทำงานประสบผลสำเร็จ การมีความรับผิดชอบต่องาน การรู้จักแบ่งปันและความพยายามเชิงสร้างสรรค์

4) สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียน โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีสัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันแม้ว่าจะมีสมาชิกบางคนมีบทบาทมากกว่าคนอื่น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากมีประสบการณ์และความรู้ที่มากกว่าคนอื่นก็ตาม

5) ครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน เป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน สามารถจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ครูจะต้องมีความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ทั้งในด้านความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติและการฝึกฝน โดยนักเรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็ไ้

6) นักเรียนมีโอกาสมองเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม โดยนักเรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง กลายเป็นผู้มีความมั่นใจตนเอง ควบคุมตนเองได้และปฏิบัติตนเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเปิดเผยตนเองต่อเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

7) การศึกษาคือการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมกันไป คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด และอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน

2.3 การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้

1) หลักการสำคัญของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ยึดหลักสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้บริหารโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ถือว่าการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง สำหรับการนิเทศการสอนนั้นผู้บริหารอาจจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้

(2) การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนจะสำเร็จลงได้ก็จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การนิเทศการสอนจะไม่มีโอกาสพบความสำเร็จได้เลย

(3) จะต้องตระหนักถึงความเข้าใจว่า การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนนั้นเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การนิเทศการสอนไม่ใช่เป็นการบังคับ ชูเชิญ หรือคอยจับผิดแต่ประการใด

(4) บุคลากรภายในโรงเรียนจะต้องมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกันในสภาพความเป็นจริงแล้ว ไม่มีใครที่จะมีความเชี่ยวชาญทุกๆ ด้าน ดังนั้น จึงน่าจะได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชี่ยวชาญให้แก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานมีความรู้ ความสามารถสูงขึ้น

(5) การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนจะต้องเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองนโยบาย หรือความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

(6) การสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารโรงเรียนจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอน ดังนั้น จึงถือว่าการสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารโรงเรียนจะส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนด้วย

2) หลักการการประเมินผลการเรียนรู้

(1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ อยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนานักเรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

(2) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

(3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ว่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

(4) การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า นักเรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2.4 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ถือเป็นเครื่องมือส่งเสริมการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยครูผู้สอนได้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย

นักเรียนในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ครูได้ข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถเอาไปเป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาในลักษณะเดียวกันได้ ดังนั้นครูโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งได้ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการทำวิจัยในชั้นเรียน มีกระบวนการ ได้ดังนี้

1) การศึกษาสภาพปัญหาที่ต้องการศึกษา เป็นขั้นตอนแรกของการวิจัยที่ครู ทำความเข้าใจ และศึกษาสภาพของปัญหาที่ต้องการศึกษาว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีความ เกี่ยวข้องกับเรื่อง (ตัวแปร) ไตบ้าง วิธีการอาจใช้การประชุมร่วมกันระหว่างครูที่พบปัญหาคล้าย ๆ กัน โดยสภาพปัญหาต้องมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน

2) การกำหนดปัญหาวิจัย เป็นการกำหนดหัวข้อของเรื่องที่ต้องการทำวิจัย หรือ ที่เราเรียกว่า ชื่อวิจัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ได้ทำการศึกษามาก่อนหน้านี้ ปัญหาวิจัย ในชั้นเรียนแต่ละเรื่องไม่ควรใช้ระยะเวลาในการศึกษานานเกินไป โดยทั่วไปมักไม่เกิน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา

3) ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทำวิจัยในชั้นเรียนมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผลงานการศึกษาค้นคว้าของบุคคลอื่นเป็นแนวทาง จะคิดว่าเราเป็นคนแรกที่เกิด ทำเป็นคนแรกคงไม่ได้ ถึงแม้ว่าปัญหานั้นจะไม่ซ้ำกับใครหรือยังไม่มีใครศึกษามาก่อนเลยก็ตาม การที่ครูในฐานะผู้วิจัยจะนิยามปัญหาวิจัยได้ชัดเจนเพียงใด สามารถทำการวิจัยได้หรือไม่นั้น จำเป็น ที่จะต้องมีการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มาก ๆ ถ้าพิจารณาดูให้ดีแล้วจะพบความจริง ประการหนึ่งว่าปัญหาทุกอย่างเป็นของเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วทั้งสิ้น การที่เรามองเห็นว่าเป็นปัญหาใหม่ เพราะมีการแปลงรูปไปจากเดิมเท่านั้น

4) การรวบรวมข้อมูล เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูตอบคำถามการวิจัยในชั้นเรียน ได้ถูกต้อง ลักษณะของข้อมูลที่ดีต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัญหาวิจัย ข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัย ในชั้นเรียนได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ จากแบบบันทึกที่ได้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบทดสอบ แบบสอบถาม จากกลุ่มทดลองที่ครูจัดขึ้น ข้อมูลที่รวบรวมได้ต้องอยู่ภายใต้กรอบ ของปัญหา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพก็ได้ การรวบรวมข้อมูลครูต้อง ยึดถือคุณธรรมและจริยธรรมของผู้วิจัยอย่างเข้มงวด ไม่มีความลำเอียง หรืออคติใด ๆ ทั้งสิ้น มิฉะนั้น ผลการศึกษาจะเกิดความผิดพลาดได้ง่าย

5) การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล เป็นขั้นตอนที่ครูทำการประมวลผลข้อมูลที่ รวบรวมได้แล้วนำเสนอในรูปแบบของแผนภูมิ ตารางต่าง ๆ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลดิบก็ได้ รูปแบบ ของข้อมูลที่น่าเสนออาจมีลักษณะเป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล หรือผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติพรรณนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยในชั้นเรียน การแปลผลการวิเคราะห์ นั้น ครูต้องทำการอ่านผลการวิเคราะห์และทำการแปลผลออกมาเพื่อให้บุคคลอื่นสามารถทำความเข้าใจในผลการวิเคราะห์ได้ ในขั้นตอนนี้ไม่ควรแสดงความคิดเห็นใด ๆ ที่ไม่มีหลักการหรือเอกสาร การวิจัยรองรับ ควรแปลผลตามผลการวิเคราะห์ที่ได้รับอย่างแท้จริง และไม่ควรมีอคติในการแปลผล แต่ถ้ามีข้อเสนอแนะใดๆ ครูสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

6) การเขียนรายงานการวิจัย เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ผลการศึกษ
องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กำหนดการประเมินผลตามเป้าหมายความสำเร็จ
ในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน แล้วนำมาประเมินผลการดำเนินงานของ
โรงเรียน ในระยะเวลาที่ต้องการทราบผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน แล้วนำสู่การสรุปรายงาน
เพื่อเป็นทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในความรับผิดชอบของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประกอบ
ด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนถือเป็นผลผลิตที่สำคัญของการพัฒนา
ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ ทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคน
ต้องเรียน เพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อนมากขึ้น คนที่
อ่อนแอในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นคนที่ ตามโลกไม่ทัน เป็นคนอ่อนแอ ชีวิตก็จะ
ยากลำบากโดยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบไปด้วย

1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และการแก้ปัญหา (Problem Solving) ซึ่งหมายถึง การคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ (expert thinking) มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้
ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้เหตุผล โดยคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลหลากหลาย
แบบ ได้แก่ คิดแบบอุปนัย (inductive) คิดแบบอนุมาน (deductive) เป็นต้นแล้วแต่สถานการณ์

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้การคิดกระบวนการ โดยวิเคราะห์ได้ว่า
ปัจจัยย่อยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร จนเกิดผลในภาพรวม

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณและตัดสินใจ โดยวิเคราะห์และ
ประเมินข้อมูล หลักฐาน การโต้แย้ง การกล่าวอ้าง และความเชื่อ และวิเคราะห์เปรียบเทียบและ
ประเมินความเห็น หลัก ๆ อีกทั้งสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศกับข้อโต้แย้ง รวมทั้งแปล
ความหมายของ สารสนเทศและสรุปบนฐานของการวิเคราะห์ อีกทั้งตีความและทบทวนอย่างจริงจัง
ในด้านการเรียนรู้ และกระบวนการ

เป้าหมาย : นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ โดยฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลาย
แบบ ทั้งโดยแนวทางที่ยอมรับกันทั่วไป และแนวทางที่แหวกแนว และตั้งคำถามสำคัญที่ช่วยทำ
ความกระจ่าง ให้แก่มุมมองต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ทางออกที่ดีกว่า

2) การสื่อสารและความร่วมมือ ซึ่งหมายถึง การสื่อสารอย่างซับซ้อน มีเป้าหมาย
ในการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน โดยเรียบเรียงความคิดและ
มุมมองได้เป็นอย่างดีสื่อสารออกมาให้เข้าใจง่ายและงดงาม และมีความสามารถสื่อสารได้หลายแบบ
ทั้งด้วยวาจา ข้อเขียน และภาษาที่ไม่ใช่ภาษาพูดและเขียน (เช่น ท่าทาง สีหน้า) และฟังอย่างมีประสิทธิภาพ
เกิดการสื่อสารจากการตั้งใจฟัง ให้เห็น ความหมาย ทั้งด้านความรู้ คุณค่า ทศนคติ และความตั้งใจ

อีกทั้งใช้การสื่อสารเพื่อบรรลุเป้าหมายหลายด้าน เช่น แจ้งให้ทราบบอกให้ทำ จูงใจ และชักชวน สื่อสารอย่างได้ผลในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย รวมทั้งในสภาพที่สื่อสารกันด้วยหลายภาษา

เป้าหมาย : ทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น โดยแสดงความสามารถในการทำงานอย่างได้ผล และแสดงความเคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลาย และแสดงความยืดหยุ่นและช่วยประนีประนอมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งแสดงความรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ต้องทำร่วมกัน เป็นทีม และเห็นคุณค่าของบทบาทของผู้ร่วมทีมคนอื่น ๆ

3) ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งหมายถึงการประยุกต์ใช้จินตนาการ และการประดิษฐ์

เป้าหมาย : ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองหลากหลาย เทคนิค เช่น การระดมความคิดและสร้างมุมมองแปลกใหม่ ทั้งที่เป็นการปรับปรุงเล็กน้อยจากของเดิม หรือเป็นหลักการที่แหวกแนวโดยสิ้นเชิง อีกทั้งชักชวนกันทำความเข้าใจ ปรับปรุง วิเคราะห์ และประเมินมุมมองของตนเอง เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดอย่างสร้างสรรค์

เป้าหมาย : ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยพัฒนา ลงมือปฏิบัติ และสื่อสารมุมมองใหม่กับผู้อื่นอยู่เสมอ และเปิดใจรับและตอบสนองต่อมุมมองใหม่ ๆ หากทางได้ข้อคิดเห็นจากกลุ่ม รวมทั้งการประเมินผลงานจากกลุ่ม เพื่อนำไปปรับปรุง อีกทั้งทำงานด้วยแนวคิด หรือวิธีการใหม่ ๆ และเข้าใจข้อจำกัดของโลกในการยอมรับมุมมองใหม่ รวมถึงมองความล้มเหลว เป็นโอกาสเรียนรู้ เข้าใจว่าความสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นเรื่องระยะยาว เข้าใจวัฏจักรของความ สำเร็จเล็ก ๆ และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ว่าจะนำไปสู่การสร้างสรรค์และนวัตกรรม

เป้าหมาย : ประยุกต์สู่นวัตกรรม โดยนักเรียนลงมือปฏิบัติตามความคิดสร้างสรรค์เพื่อ นำไปสู่ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นหัวใจสำหรับทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แต่ทักษะนี้ยังต้องมีทักษะอื่นมาประกอบและส่งเสริม อันได้แก่ทักษะอีก 3 ด้าน คือ ด้านสารสนเทศ (Information) ด้านสื่อ (Media) และด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ คนที่เข้าใจว่า “ความจริง” มีหลายชั้น และข้อเท็จจริงก็อาจจะมี “ข้อเท็จ” แฝงหรือปน อยู่กับ “ข้อจริง” ได้เสมอ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ สอนไม่ได้ หรือสอนได้น้อยมาก นักเรียนต้องเรียนเอาเองโดยการฝึกฝน ครูจะเป็นโค้ชของการ ฝึกหัดนี้ โค้ชที่เก่งจะทำให้การเรียนรู้นี้สนุกตื่นเต้นเร้าใจ

1.2 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นอีกทักษะที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

1) ทักษะด้านสารสนเทศ คือการที่นักเรียนสามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่ง และสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเหล่านั้นได้ โดยต้องมีการจัดการข้อมูลเหล่านั้นอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : เข้าถึงและประเมินสารสนเทศ โดยเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (ใช้เวลาน้อย) และมีประสิทธิผล (เข้าถึงแหล่งที่ถูกต้องเหมาะสม) อีกทั้งประเมินสารสนเทศอย่างลึกซึ้ง ครอบคลุมรอบด้าน และอย่างรู้เท่าทัน (ในยุคนี้มีสารสนเทศปลอม หรือไม่แม่นยำเต็มไปหมด)

เป้าหมาย : ใช้และจัดการสารสนเทศ โดยใช้สารสนเทศได้อย่างแม่นยำและสร้างสรรค์ต่อกรณีหรือปัญหาที่เผชิญ และจัดการเชื่อมต่อสารสนเทศ (information flow) จากแหล่งที่หลากหลายได้ รวมถึงเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

2) ทักษะด้านสื่อเป็นทักษะสองทางคือ ด้านรับสารจากสื่อ และด้านสื่อสารออกไปยังผู้อื่นหรือสาธารณะหรือโลกในวงกว้าง ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : วิเคราะห์สื่อได้ โดยเข้าใจวัตถุประสงค์ว่าทำไมจึงมีการสร้างสื่อ นั้น และสร้างอย่างไร และตรวจสอบว่าแต่ละคนตีความสื่อแตกต่างกันอย่างไร สื่อนั้นนอกจากสื่อความจริงแล้ว ยังเพิ่มคุณค่าหรือความเห็นเข้าไปอย่างไร และสื่อนั้นสามารถมีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไร อีกทั้งทำความเข้าใจประเด็นเชิงจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่อ และการสื่อสาร

เป้าหมาย : สร้างผลิตภัณฑ์สื่อได้ โดยมีความสามารถใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับการนำเสนอในหลากหลายวัตถุประสงค์ และมีความเข้าใจและสามารถนำเสนอ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง หลากหลายและต่างวัฒนธรรม

3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) คือการใช้เครื่องมือให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ และไม่เข้าไปใช้ในทางที่ทำร้ายตนเอง หรือทำลายอนาคตของตนเองมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

เป้าหมาย : สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการวิจัย จัดระบบ ประเมิน และสื่อสารสารสนเทศ และใช้เครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่าย (คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นมีเดีย ฯลฯ) และ Social Network อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) ผสมผสาน (Integrate) ประเมิน (Evaluate) และสร้าง (Create) สารสนเทศ เพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ อีกทั้งปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4) ทักษะความเป็นนานาชาติ คือ การช่วยสร้างความเป็นนานาชาติ ให้แก่โรงเรียน ปัจจุบันเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารนั้นจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ แก่ศิษย์ ให้มีทักษะความเป็นนานาชาติได้โดยไม่จำเป็นต้องมีครูชาวต่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องมีนักเรียนจากต่างชาติ ต่างภาษามาเรียนที่โรงเรียน และยังเอาชนะข้อจำกัดที่เด็กไม่มีเงินสำหรับใช้จ่ายเป็นค่าเดินทางไปต่างประเทศได้ด้วย

1.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นทักษะที่สอนไม่ได้ต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความยืดหยุ่นและ การปรับตัวเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความ ยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลือนลอย โดยมี เป้าหมายดังนี้

เป้าหมาย : ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไป และบริบทที่เปลี่ยนไป และทำงานได้ผลดีในสภาพของความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน และในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป

เป้าหมาย : มีความยืดหยุ่น คือ การนำเอาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล และจัดการเชิงบวกต่อคำชม คำตำหนิ และความผิดพลาด อีกทั้งสามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจ ต่อรองสร้างดุลยภาพ และทำให้งานลุล่วง

2) การริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ ซึ่งงานในศตวรรษ ที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองสูงด้วย ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่คอยแต่จะพึ่งบุคคลในตำแหน่งหัวหน้าหรือคอยให้หัวหน้าสั่ง เพราะในศตวรรษที่ 21 หัวหน้าจะมีเวลาสอนหรือแนะนำลูกน้องลดลง และงานต้องการความฉับไวเพิ่มขึ้น ผู้ปฏิบัติงานที่ดีคือผู้ที่ชวนขยายเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ดังนั้นเป้าหมายการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะนี้จึงมีดังนี้

เป้าหมาย : จัดการเป้าหมายและเวลา โดยกำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ และมีความสมดุลระหว่างเป้าหมายเชิงยุทธวิธี ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้น กับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาว ต้องใช้เวลา และจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย : ทำงานได้ด้วยตนเอง โดยทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง คอยติดตามผลงานเอง และกำหนดลำดับความสำคัญของงานเอง

เป้าหมาย : เป็นนักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนอกเหนือจากเรียนรู้ทักษะในงานของตนโดยตรงแล้วสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน อีกทั้งริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ แสดงความเอาใจจริงเอาใจต่อการเรียนรู้ ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำตลอดชีวิตรวมถึงสามารถทบทวน ใคร่ครวญ ประสบการณ์ในอดีต เพื่อใช้คิดหาทางพัฒนาในอนาคต

3) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่าง ไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และทำงานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม และความฉลาดด้านอารมณ์ โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ดังนี้

เป้าหมาย : มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี คือ รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด แสดงพฤติกรรมอย่างมืออาชีพ และอย่างน่านับถือ

เป้าหมาย : ทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี โดยเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทำงานร่วมกับคนที่มีความพื้นฐานแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี อีกทั้งตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้างรวมถึงยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีการแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน

4) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ คือ การเรียนรู้จากการทำโครงการ (PBL/ Project Base Learning) เป็นวิธีเรียนทักษะเหล่านี้โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้

เป้าหมาย : การจัดการโครงการ โดยกำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรคและมีแรงบีบคั้น โดยการแย่งเวลาหรือความสนใจ และกำหนดลำดับความสำคัญวางแผน และจัดการงาน

เป้าหมาย : การผลิตผลงาน คือ การแสดงความสามารถพิเศษในการทำให้ได้ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ ได้แก่ ความสามารถด้านการทำงานอย่างมีจริยธรรมและด้วยท่าทีเชิงบวก อีกทั้งจัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน รวมถึงร่วมงานอย่างเอาใจจริงเอาใจ เชื้อถือได้ และตรงต่อเวลา อีกทั้งนำเสนอตนเองอย่างมืออาชีพและมีมารยาท และทำงานร่วม และร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี รวมไปถึงความเคารพ และเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในที่ทีมงาน สุดท้ายสามารถรับมือกับข้อต่อผลงานที่เกิดขึ้น

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อทีมและความร่วมมือกันในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันประกอบไปด้วย

เป้าหมาย : ชี้แนะและเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้อื่นโดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย และทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน อีกทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถสูงสุดผ่านการทำตัวเป็นตัวอย่าง และไม่ถือผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง รวมถึงทำตัวเป็นตัวอย่างในการใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม

เป้าหมาย : มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น คือ ดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นโดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2. มาตรฐานคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของนักเรียน ประกอบด้วย 1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 1.2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นหนึ่งในเป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา เป็นผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของนักเรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วยความสามารถใน การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิด คำนวณ การคิดประเภทต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทยการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม

2.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน

1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ หมายถึง นักเรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนดในแต่ละระดับชั้น

2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์ มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงาน ชิ้นงาน ผลผลิต

4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและ สังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง นักเรียน บรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ความสามารถทางวิชาการของนักเรียนอันเกิดจากการเรียน การสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมหรือ จากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล ของนักเรียนว่าเรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งต้องสอดคล้องเป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนด ไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้น รวมถึง ต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนด ให้คะแนนที่ได้จากการงานที่ครูมอบหมายให้หรือทั้งสองอย่าง การที่นักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ดีขึ้น แสดงว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติ หรือผลการ ทดสอบอื่น ๆ

6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ หมายถึง นักเรียน มีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่ สูงขึ้น การทำงานหรือ งานอาชีพ

2.1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด หมายถึง นักเรียน มีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึก ตามที่สถานศึกษา กำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2) มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย หมายถึง นักเรียนมีความภูมิใจ ในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้ง ภูมิปัญญาไทย

3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย หมายถึง นักเรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี

4) มีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม หมายถึง นักเรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และสังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสม ในแต่ละช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

2.2 ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียน

การพิจารณาผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ หรือ O-NET (Ordinary National Educational Test) เป็นเป้าหมายความสำเร็จหนึ่งที่ชี้วัดว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ มีประสิทธิภาพ และเป็นการยืนยันว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนโดยครูในโรงเรียน และใช้ระบบการประเมินการเรียนรู้ที่โรงเรียนออกแบบไว้ ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินภายในที่มีคุณภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อนักเรียนอย่างรอบด้าน เพราะการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งผลการทดสอบครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนได้

3. ประสิทธิภาพการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ โดยพิจารณาจากการได้รับรางวัล ผลงานที่ภาคภูมิใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้เรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และโรงเรียนในระดับต่าง ๆ

4. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโรงเรียนตามความคิดเห็นของ นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอน, เจ้าหน้าที่โรงเรียน)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือในการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3. แบบสอบถามเพื่อการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 1-4

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามองค์ประกอบในรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 5

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ด้านความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

เครื่องมือฉบับที่ 1

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ
ของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

.....

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินงานหรือปัญหาในการดำเนินงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับการพัฒนา
ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วยประเด็น
ย่อย ดังนี้

1.1 มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษา

1.2 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและ
แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

1.3 การบริหารจัดการชั้นเรียนและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการจัดระบบบริหาร
และสารสนเทศของโรงเรียน

1.4 การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนินงานตามแผนของ
โรงเรียน

1.5 การประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินคุณภาพตามแผนงาน/ โครงการ/
กิจกรรม และตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1.7 การออกแบบโครงการกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.8 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.9 การดำเนินงานในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียน
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3. เป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔

4. เป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔

เครื่องมือฉบับที่ 3
แบบสอบถามเพื่อการประเมินการดำเนินงาน
รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (องคประกอบที่ 1-4)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการดำเนินงานรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. การตอบแบบสอบถามทั้งหมดนี้ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัวซึ่งจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแต่อย่างใด แต่จะมีคุณคามากในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป โดยผู้ประเมินจะสงวนคำตอบของท่านไว้ แลวนำเสนอผลเป็นภาพรวมเท่านั้น

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูลการประเมินเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงตามความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นายประทีป ไชยเมือง
 ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษา

ครูผู้สอน

เจ้าหน้าที่โรงเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ปกครองนักเรียน

นักเรียน

3. อายุ

19 ปีลงมา

20 -29 ปี

30 -39 ปี

40- 49 ปี

50 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

อนุปริญญา

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในแต่ละขอรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ						
1.1	ผู้บริหารและครูพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน					
1.2	ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาทางวิชาการและวิชาชีพ					
1.3	โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการนำมาประยุกต์ใช้บริหารงานในโรงเรียน					
1.4	ผู้บริหารและครูเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ					
1.5	ผู้บริหารและครูมุ่งยกระดับมาตรฐานทางวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างจริงจัง					
1.6	ผู้บริหารและครูมีรูปแบบในการยกระดับและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ					
1.7	ผู้บริหารและครูยึดหลักคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันและใช้ปฏิบัติต่อนักเรียน					
1.8	ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานโดยการทำงานเป็นทีม					
1.9	ผู้บริหารและครูสืบเสาะหาความรู้ใหม่และใช้นวัตกรรมที่เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง					
1.10	ผู้บริหารและครูมีความยืดหยุ่นในการรองรับสถานการณ์ต่างๆ จากภายนอกและภายในโรงเรียน					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้						
2.1	โรงเรียนมีการกำหนดความรู้และใช้ความรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้รวมกันได้					
2.2	โรงเรียนมีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดการใช้ความรู้เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล					
2.3	มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม					
2.4	บุคลากรในโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานโดยใช้การจัดการความรู้การพัฒนางาน					
2.5	บุคลากรในโรงเรียนมีการเรียนรู้และใช้กระบวนการที่หลากหลายในการสร้างความรู้					
2.6	บุคลากรในโรงเรียนตระหนักในการใช้แหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการเข้าถึงความรู้					
2.7	บุคลากรในโรงเรียนมีการใช้คลังความรู้เพื่อการพัฒนา					
2.8	บุคลากรในโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนได้ดี					
2.9	บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้น					
2.10	มีการนำผลการประเมินการดำเนินงานมาใช้พัฒนางานใหม่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น					
องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน						
3.1	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้					
3.2	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาระงานที่รับผิดชอบของตน					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
3.3	โรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายถึงสิ่งที่จะดำเนินการต่างๆของโรงเรียน					
3.4	โรงเรียนมีการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนทุกกลุ่มใหม่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น					
3.5	ส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาใหม่มีการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ					
3.6	โรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพทีมงานให้เข้มแข็งและสร้างแรงจูงใจทางบวกให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					
3.7	โรงเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน					
3.8	คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สมาคม ศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมคิดรวม วางแผนและรวมดำเนินงานกับโรงเรียน					
3.9	โรงเรียนมีขอปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำกับติดตามโดยการนิเทศภายในเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผล					
3.10	บุคลากรในโรงเรียนได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ					
3.11	โรงเรียนจัดวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่เพียงพอ					
3.12	บุคลากรในโรงเรียนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการจัดการเรียนรู้					
3.13	จัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ					
3.14	โรงเรียนดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน					
3.15	รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในด้านคุณภาพนักเรียนและการจัดการเรียนการสอน					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน						
4.1	โรงเรียนกำหนดขอบเขต ภารกิจและเป้าหมายการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
4.2	โรงเรียนดำเนินการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น					
4.3	โรงเรียนจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา					
4.4	โรงเรียนกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วย การเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนใหม่คุณภาพตามเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21					
4.5	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเสริมกำลังใจของครูในการ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมของครูผู้สอน					
4.6	โรงเรียนใช้การนิเทศภายในในการพัฒนาการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น					
4.7	โรงเรียนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
4.8	โรงเรียนจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้และประเมินผล คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ					
4.9	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน รวมกิจกรรมการเรียน การสอนและรวมประเมินผลงานของตนเอง					
4.10	ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายด้วย วิธีการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
4.11	ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักเรียนเพื่อส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ					
4.12	ครูออกแบบกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่าง นักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
4.13	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง					
4.14	ครูใช้สื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน					
4.15	ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอน					

ขอขอบคุณในความร่วมมือให้ข้อมูล

เครื่องมือฉบับที่ 4
แบบสอบถามเพื่อการประเมินการดำเนินงาน
รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (องค์ประกอบที่ 5)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการดำเนินงานรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. การตอบแบบสอบถามทั้งหมดนี้ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัวซึ่งจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแต่อย่างใด แต่จะมีคุณคามากในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป โดยผู้ประเมินจะสงวนคำตอบของท่านไว้ แลวนำเสนอผลเป็นภาพรวมเท่านั้น

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูลการประเมินเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงตามความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นายประทีป ไชยเมือง
 ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษา

ครูผู้สอน

เจ้าหน้าที่โรงเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ปกครองนักเรียน

นักเรียน

3. อายุ

19 ปีลงมา

20 -29 ปี

30 -39 ปี

40- 49 ปี

50 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

อนุปริญญา

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในแต่ละขอรายการที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เป้าหมายความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
1. ดานทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน						
1.1	นักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา					
1.2	นักเรียนสามารถไขเหตุผล โดยคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลหลากหลายแบบ					
1.3	นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่างๆ บนฐานของข้อมูลและหลักฐาน และใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ					
1.4	นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ และได้รับการฝึกแก้ปัญหาแบบปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายแบบ					
1.5	นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน สามารถเรียบเรียงความคิดและมุมมองได้เป็นอย่างดีและสื่อสารออกมาให้เข้าใจง่าย					
1.6	นักเรียนมีทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น แสดงความสามารถในการทำงาน เคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลายและแสดงความยืดหยุ่นและช่วยประนีประนอมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
1.7	นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองที่หลากหลายระดมความคิดและสร้างมุมมองแปลกใหม่เพื่อการสร้างสรรค์งาน					
1.8	นักเรียนเข้าใจข้อจำกัดในการยอมรับมุมมองใหม่ ความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่					
1.9	นักเรียนมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและรู้แหล่งในการเรียนรู้ที่ตนต้องการ					
1.10	นักเรียนสามารถใช้และจัดการสารสนเทศได้อย่างแม่นยำและสร้างสรรค์ต่อกรณีหรือปัญหาที่เผชิญ					
1.11	นักเรียนมีวิจรรย์ญาณในการรับสื่อและรู้เท่าทันถึงอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบของสื่อ					
1.12	นักเรียนสร้างผลิตภัณฑ์สื่อโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับการนำเสนอในหลากหลายวัตถุประสงค์					
1.13	นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสารสนเทศ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ					
1.14	นักเรียนมีทักษะความเป็นนานาชาติในด้านต่างๆ โดยการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว					
1.15	นักเรียนมีความยืดหยุ่นและการปรับตัวเพื่อเป็นทักษะในการการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					
1.16	นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เขากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการและบริบทที่เปลี่ยนไป					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
1.17	นักเรียนสามารถกับดูแลตนเอง โดยทำงานได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง ติดตามผลงานเอง กำหนดลำดับ ความสำคัญของงานเอง และควบคุมความสำเร็จได้ด้วยตนเอง					
1.18	นักเรียนเป็นนักเรียนรูได้ด้วยตนเอง เรียนรูทักษะต่างๆ และสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน					
1.19	นักเรียนสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ได้อย่างเหมาะสม					
1.20	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างดี รูว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด และแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม					
1.21	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีพื้นฐานแตกต่าง กันทางความคิดทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี					
1.22	นักเรียนสามารถจัดการโครงการงานต่างๆ โดยกำหนด เป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แมจะมีอุปสรรค และมีแรงบีบคั้น					
1.23	นักเรียนแสดงความสามารถพิเศษในการทำงานให้ ได้ ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ					
1.24	นักเรียนสามารถชี้แนะและเป็นผู้นำแกผู้อื่นโดยใช้ทักษะ มนุษย์สัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่น ไปสู่เป้าหมาย					
1.25	นักเรียนมีความรับผิดชอบต้อผู้อื่น มีความรับผิดชอบ โดยถือประโยชน์ส่วนรวม					
2. ดานคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและการทดสอบระดับชาติ						
2.1	นักเรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนและการ สื่อสารตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น					
2.2	นักเรียนมีทักษะการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่โรงเรียน กำหนดในแต่ละระดับชั้น					
2.3	นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะ					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
2.4	นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไตรตรองและพิจารณาอย่างรอบคอบ					
2.5	นักเรียนมีความสามารถในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล					
2.6	นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม จากการเรียนรู้ผ่านโครงการ โครงการงาน ผ่านการออกแบบชิ้นงาน และสร้างผลผลิต					
2.7	นักเรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีมเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ					
2.8	นักเรียนมีความสามารถในใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในดาน การเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม					
2.9	นักเรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตาม หลักสูตรสถานศึกษา					
2.10	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและกระบวนการ ต่างๆ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ในระดับโรงเรียน					
2.11	นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการและ เจตคติที่ดีเพื่อการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นหรือการทำงาน					
2.12	นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพ ในกฎกติกามีค่านิยมและจิตสำนึกตามที่โรงเรียนกำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม					
2.13	นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความ เป็นไทย มีส่วนรวมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทย					
2.14	นักเรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง ระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
2.15	นักเรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และ สังคม และ แสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับ คนอื่นอย่างมีความสุข					
2.16	นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) และการทดสอบอื่นๆ จากภายนอก เป็นที่น่าพอใจ					
3. ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน						
3.1	โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา					
3.2	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ นักเรียนได้หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน และท้องถิ่น					
3.3	โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
3.4	โรงเรียนมีการสร้างทีมงานและเนนการทำงานเป็นทีม ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ ของนักเรียน					
3.5	โรงเรียนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อ พัฒนาการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
3.6	โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและมี เครือข่ายในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียน					
3.7	การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของ โรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาย่างมี ประสิทธิภาพ					

ที่	รายการ	ระดับผลการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
3.8	คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ติดตามตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
3.9	ครูมีการพัฒนาการเรียนการสอน สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
3.10	ครูและบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล					
3.11	นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย					
3.12	บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีความดีมีคุณภาพ					

ขอขอบคุณในความร่วมมือให้ข้อมูล

เครื่องมือฉบับที่ 5
แบบสอบถามเพื่อการประเมิน
ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหาร
เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

2. การตอบแบบสอบถามทั้งหมดนี้ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัวซึ่งจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแต่อย่างใดแต่จะมีคุณคามากในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป โดยผู้ประเมินจะสงวนคำตอบของท่านไว้ แลวนำเสนอผลเป็นภาพรวมเท่านั้น

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูลเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงตามความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นายประทีป ไชยเมือง
 ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. สถานภาพ

 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน

3. อายุ

 19 ปีลงมา 20 -29 ปี 30 -39 ปี 40- 49 ปี 50 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

 มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา
ศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในแต่ละขอรายการที่ตรงกับระดับ ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		1	2	3	4	5
1	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องของเขาใจและตระหนัก ถึง ความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียน					
2	โรงเรียนมีการนำผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่ผ่านมาเพื่อเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการ ทำงาน					
3	ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการการดำเนินงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และการจัดการเรียนรู้					
4	โรงเรียนมีคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อติดตาม ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ของครู					
5	โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน					
6	โรงเรียนมีกระบวนการทำงานในการวางแผนการ ดำเนินงานตามแผน ติดตามตรวจสอบและปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทาง วิชาการของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		1	2	3	4	5
7	โรงเรียนมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีเพื่อรองรับการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
8	โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน					
9	ครูมีการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นเรียนตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ					
10	การดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนในระดับโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล					

ขอขอบคุณในความร่วมมือให้ข้อมูล

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการศึกษาวิจัย
รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร ลินจินดาวงศ์

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรูและการสอน คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก: ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา

ตำแหน่ง	คณบดี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม อาจารย์ประจำ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษามหาวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
วุฒิการศึกษา	Ed.D. (Administrative and Policy Studies) University of Pittsburgh, U.S.A.

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร สัจจะหฤทัย

ตำแหน่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา วิชาการหัวหน้าสาขาวิชาสหวิทยาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรม คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก: ประ.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีปทุม

4. ดร.สหชัย สาสวน

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒ วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก: ค.ด. (การบริหารการศึกษา)

5. นางสาวสิริลักษณ์วงศเพชร ศึกษานิเทศก

ตำแหน่ง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 วิทยฐานะ ศึกษานิเทศกชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน
วุฒิการศึกษา	ปริญญาโท : ค.ม. สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสารมิตร ปริญญาโท : ค.ม. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิกร สุมาลี

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประธานสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการ
 การเรียนรู้และการสอน คณะสหวิทยาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม
 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล

วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก: ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ดร.วีรยุทธ ชานัย

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทย์ฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก: ค.ด. (การบริหารการศึกษา)

4. นายสมโภชน หลักฐาน

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศกวิทย์ฐานะเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. นายวีระศักดิ์ ศรีสังข

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศกชำนาญการพิเศษ สพม.2
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาและการจัดกิจกรรม
 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ
รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุปิน บุระรัช

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก : ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. รองศาสตราจารย์.ดร.อัคพงษ์ สุขมาตย

ตำแหน่ง	อาจารย์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก

3. วาทีรรอยตรี บรรจง มุลตรีแก้ว

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทย์ฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก : ป.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

4. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์ สีสันต

ตำแหน่ง	รองศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล
วุฒิการศึกษา	กศ.ด. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5. นายสมหวัง สมานรักษ์

ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพม.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน
---------	--

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร สัจจะหยุดภัย

ตำแหน่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา รักษาการหัวหน้าสาขาวิชาสหวิทยาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรม คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก: ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2. ดร.รัตติมา พานิชอนุรักษ

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 วิทยฐานะ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก : ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

3. วาทีรอยุธยา ดร.ทวิศักดิ์ ยศลา

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกะปิ วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก : ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)

4. นายจิณณภัทร พิบูลวิฑิตำรง

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
วุฒิการศึกษา	ปริญญาโท : ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)

5. นางรวิสา สมานรักษ

ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพม.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาและการจัดกิจกรรม พัฒนาคุณภาพผู้เรียน
---------	--

ภาคผนวก ง

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ตารางที่ 19 แสดงผลการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบ
การบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับองค์ประกอบที่ 1-4) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	ค่า IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมภาวะผู้นำ								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อที่	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	ค่า IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
8	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 4 การสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงาน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
6	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 20 แสดงผลการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบ
การบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับองค์ประกอบที่ 5) โดยผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายความสำเร็จ

ข้อที่	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	ค่า IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
ด้านที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน								
1	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านที่ 2 คุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสถานศึกษาและผลการทดสอบระดับชาติ								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้

ข้อที่	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	ค่า IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	ค่า IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
ด้านที่ 3 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการนักเรียน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 21 แสดงผลการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	ค่า IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. ผลวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับที่ 1 องค์ประกอบที่ 1-4)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	40	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.842	50

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	117.88	49.394	.441	.845
A2	117.68	49.558	.494	.844
A3	117.70	49.292	.532	.843
A4	117.80	50.010	.459	.845
A5	117.70	50.164	.464	.845
A6	117.65	50.746	.375	.847
A7	117.93	50.328	.349	.848
A8	117.70	48.472	.508	.843
A9	117.85	50.233	.337	.848
A10	117.88	48.728	.563	.841
B1	117.80	49.754	.411	.846
B2	117.70	49.241	.539	.842
B3	117.85	48.951	.485	.843
B4	117.83	51.174	.306	.849
B5	117.70	51.497	.441	.851
B6	117.80	48.164	.561	.841
B7	117.63	50.753	.334	.848
B8	117.68	50.276	.398	.846
B9	117.90	49.272	.506	.843
B10	117.85	49.618	.379	.847
C1	117.80	51.446	.413	.852

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
C2	117.70	52.369	.449	.853
C3	117.75	51.526	.181	.854
C4	117.85	52.746	.595	.854
C5	117.68	51.404	.452	.851
C6	117.65	49.208	.492	.843
C7	117.73	51.333	.539	.851
C8	117.75	50.192	.350	.848
C9	183.5128	63.888	.447	.842
C10	183.6667	64.333	.343	.844
C11	183.5385	64.255	.413	.843
C12	183.5897	62.617	.494	.840
C13	183.5385	61.413	.647	.845
C14	183.5385	61.466	.701	.845
C15	183.4359	62.410	.601	.848
D1	183.4872	63.099	.484	.840
D2	183.5641	63.884	.383	.843
D3	183.5897	63.880	.437	.842
D4	183.5128	63.677	.426	.842
D5	183.4872	64.993	.302	.845
D6	183.4872	64.467	.329	.845
D7	183.4872	65.625	.426	.847
D8	183.5897	64.511	.407	.843
D9	183.7436	65.354	.360	.845
D10	183.5641	65.200	.567	.846
D11	183.5641	63.516	.524	.840
D12	183.6923	64.219	.413	.843
D13	183.6410	62.394	.503	.849
D14	183.3590	68.289	.687	.846
D15	183.4359	65.673	.470	.849

2. ผลวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ นักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับที่ 2 องค์กรประกอบที่ 5)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	40	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.881	53

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	183.5128	63.888	.447	.882
A2	183.6667	64.333	.343	.884
A3	183.5385	64.255	.413	.883
A4	183.5897	62.617	.494	.880
A5	183.5385	61.413	.647	.885
A6	183.5385	61.466	.701	.885
A7	183.4359	62.410	.601	.888
A8	183.4872	63.099	.484	.880
A9	183.5641	63.884	.383	.883
A10	183.5897	63.880	.437	.882
A11	183.5128	63.677	.426	.882
A12	183.4872	64.993	.302	.885
A13	183.4872	64.467	.329	.885
A14	183.4872	65.625	.426	.887
A15	183.5897	64.511	.407	.883
A16	183.7436	65.354	.360	.885
A17	183.5641	65.200	.567	.886
A18	183.5641	63.516	.524	.880
A19	183.6923	64.219	.413	.883
A20	183.6410	62.394	.503	.889
A21	183.3590	68.289	.687	.886
A22	183.4359	65.673	.470	.889
A23	183.4103	68.985	.447	.880
A24	183.2821	64.839	.596	.886
A25	183.2564	67.406	.603	.884
B1	183.4359	64.252	.589	.886
B2	183.4872	64.730	.450	.887
B3	183.4103	67.196	.420	.884
B4	183.2564	67.038	.461	.881
B5	183.3333	67.018	.564	.881
B6	183.2308	65.656	.532	.887
B7	183.3590	66.394	.422	.880
B8	183.2051	66.325	.451	.889
B9	183.3590	66.815	.589	.881
B10	183.1026	65.621	.626	.887
B11	183.4103	63.880	.567	.882
B12	183.2051	65.220	.490	.886

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
B13	183.3846	64.559	.433	.885
B14	183.1538	65.239	.596	.886
B15	183.3590	64.762	.444	.884
B16	183.1795	64.993	.622	.885
C1	183.5128	63.888	.447	.882
C2	183.6667	64.333	.343	.884
C3	183.5385	64.255	.413	.883
C4	183.5897	62.617	.494	.880
C5	183.5385	61.413	.647	.885
C6	183.5385	61.466	.701	.885
C7	183.4359	62.410	.601	.888
C8	183.4872	63.099	.484	.880
C9	183.5641	63.884	.383	.883
C10	183.5897	63.880	.437	.882
C11	183.5128	63.677	.426	.882
C12	183.4872	64.993	.302	.885

3. ผลวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ (ฉบับที่ 3)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.914	10

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
O1	80.38	40.769	.612	.912
O2	80.54	41.202	.477	.915
O3	80.41	41.038	.584	.912
O4	80.46	40.255	.562	.913
O5	80.44	40.042	.628	.911
O6	80.46	40.202	.686	.910
O7	80.38	39.874	.683	.910
O8	80.36	41.341	.508	.914
O9	80.36	41.289	.466	.915
O10	80.36	41.026	.558	.913

ภาคผนวก จ

- แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (ปพ3 : บ) และ (ปพ3 : พ) ปีการศึกษา 2560 และ 2561
- แบบรายงานด้านคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- แบบสรุปรายงานจำนวนครูที่เข้ารับการพัฒนาตนเอง ประจำปี
การศึกษา 2560 และ 2561
- รายงานจำนวนนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
ปีการศึกษา 2560 และ 2561
- รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 4 (พ.ศ.2559 - 2563)
ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
- รายงานประจำปีของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560 และ 2561
- รายชื่อแสดงสถานะการประเมินรางวัลคุณภาพโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒

ภาคผนวก ฉ

- เอกสารเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และแบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ภาคผนวก ช

- ข้อมูลผลงานและรางวัลความภาคภูมิใจ ปีการศึกษา 2560
- ข้อมูลผลงานและรางวัลความภาคภูมิใจ ปีการศึกษา 2561
- แบบสรุปข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่อง
เชิดชูเกียรติจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน
ปีการศึกษา 2560 และ 2561

ภาคผนวก ซ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายประทีป ไชยเมือง
 วัน เดือน ปี เกิด 18 ธันวาคม 2507
 บ้านเลขที่ 87 หมู่ 1 ซ.สุวินทวงศ์ 96 ถ.สุวินทวงศ์ แขวงลำต้อยติ่ง
 เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 10530
 เบอร์โทรศัพท์ 02-176-6010 โทรศัพท์มือถือ 084-458-2966

ที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เขตหนองจอก
 กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตำแหน่งหน้าที่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
 วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2530 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านสมสนุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
 พ.ศ. 2532 รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ โรงเรียนบ้านสมสนุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
 พ.ศ. 2533 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนกุดดินจี่พิทยาคม อำเภอนากลาง จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ. 2538 อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนสามพร้าววิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ. 2553 รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาจ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
 ศึกษาอุดรธานี เขต 4
 พ.ศ. 2557 ผู้อำนวยการ โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
 พ.ศ. 2558 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
 วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2527 ประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป วิทยาลัยครูอุดรธานี
 พ.ศ. 2529 ศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอก วิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม
 พ.ศ. 2554 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี
 ปัจจุบัน กำลังศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ประสบการณ์/ผลงานและความสำเร็จในงานที่ภาคภูมิใจ

1. สำเร็จหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษารุ่นที่ 6 สถาบันจิตวิทยา
ความมั่นคง กองทัพอากาศ
2. สำเร็จหลักสูตร ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหาร
พัสดุภาครัฐ กรมบัญชีกลาง
3. สำเร็จหลักสูตรพลร่มสัมพันธ์ รุ่นที่ 17/62 และได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกพลร่มสัมพันธ์

4. สมาชิกคณะกรรมการสมาคมผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 (สพม.2)
5. รองประธานการบริหารสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก ตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
6. คณะกรรมการสอบสัมภาษณ์บรรจุครูผู้ช่วย พ.ศ. 2559 – 2560 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
7. คณะกรรมการพิจารณาการเลื่อนค่าตอบแทนพนักงานราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
8. คณะกรรมการบริหารสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (ส.บ.ม.ท.) ชุดที่ 24
9. วิทยากรบรรยายให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการพัฒนาครูรูปแบบใหม่ เพื่อให้เลื่อนหรือมีวิทยฐานะของโรงเรียนในเครืออบดินทรเดชา
10. คณะกรรมการพิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายและเหรียญจักรพรรดิมาลาประจำปี 2560
11. คณะกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2561
12. คณะกรรมการและฝ่ายพิทักษ์สิทธิ สมาคมผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
13. คณะกรรมการดำเนินการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอล “สพฐ.เกมส์” ระดับชาติปีการศึกษา 2561
14. คณะกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปี พ.ศ. 2561
15. คณะกรรมการดำเนินงาน “โครงการรินน้ำใจสู่น้องชาวใต้ จังหวัดนราธิวาส” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ